FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI

HATTAT HÜSEYİN MÂCİD AYRAL ve ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKMİL KURTARICI

İSTANBUL, 2024

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI

HATTAT HÜSEYİN MÂCİD AYRAL ve ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKMİL KURTARICI
(210301027)

Danışman
(Prof. Dr. Mehmet Hüsrev Subaşı)

İSTANBUL, 2024

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
TEZİN SON HALİ

25/02/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı Geleneksel Türk Sanatları Tezli Yüksek Lisans programında eğitim gören 210301027 numaralı Tekmil Kurtarıcı, 31/01/2024 tarihinde "Hattat Hüseyin Mâcid Ayral ve Eserleri" başlıklı tezini savunmuş ve **Oy Birliği** ile başarılı bulunmuştur. Öğrencinin tezi tarafımca kontrol edilmiştir ve ciltlenmesi uygundur.

	Jüri Üyesi	**İmza**
1.	Prof. Dr. Mehmet Hüsrev Subaşı (Danışman)	**Kabul**
2.	Prof. Dr. Abdulhamit Tüfekçioğlu	**Kabul**
3.	Dr. Öğr. Üyesi Nihal Aracı	**Kabul**
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	(İkinci Danışman)*	.....

**İkinci Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.*

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Tekmil Kurtarıcı

HATTAT HÜSEYİN MÂCİD AYRAL ve ESERLERİ

Tekmil Kurtarıcı

ÖZET

Türk hattatları içinde biyografileri yeterince araştırılmamış, eserleri akademik alanda gereğince ele alınmamış usta şahsiyetler bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında doğan, yetişen ve Cumhuriyet döneminin ilk çeyreğinde hat sanatının hemen her türünde birbirinden güzel eserler veren Hattat Mâcid Ayral da bunlardan biri olarak karşımızda durmaktadır.

Yaşadığı dönemde Bağdad'la Osmanlı hat kültürü arasında köprü vazifesi görmüş olan hattat Mâcid Ayral'ın hayatı, hocaları, öğrencileri, kitâbe ve levha boyutundaki eserleri ile Bağdad'taki hocalık yılları araştırılmış, oradaki talebelerinin yakınları ile irtibata geçilmiş, eserleri değişik kaynaklardan toplanarak ilk kez bu tezde bir araya getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hattat Mâcid Ayral, Hat Sanatı

THE CALLİGRAPHER MAJİD HUSSEIN AYRAL AND HİS WORKS

Tekmil Kurtarıcı

ABSTRACT

Among Turkish calligraphers, there are master figures whose biographies have not been researched sufficiently and whose works have not been adequately addressed in the academic field. Calligrapher Majid Ayral, who was born and raised in the last years of the Ottoman Empire and produced beautiful works in the first quarter of the Republic period, stands before us as one of them.

The life, teachers, students, inscription and plate-sized works of calligrapher Majid Ayral, who served as a bridge between Baghdad and Ottoman calligraphy culture, and his Baghdad years were researched, the relatives of his students in Baghdad were contacted, and his works were brought together from various sources.

Keywords: Calligrapher Mâcid Ayral, Calligraphy Art

ÖN SÖZ

Mâcid Ayral Osmanlı hat sanatının zirveye çıktığı bir dönemde eğitim almış ve yetişmiş, harf inkılabı ile teveccühün daha azaldığı bir dönemde bu sanatın temsilcilerinden olmuştur.

Hemen her hat nevi'inde mahirâne yazmış bir hat ustası olmasına rağmen hakkında eserlerini de içeren akademik bir çalışmanın olmayışı bu konuya yönelmeme vesile olmuştur.

Üç bölümden oluşan tez çalışmasının ilk bölümünde Mâcid Ayral'ın hayatı, ikinci bölümünde sanat, üçüncü bölümde ise eserleri konusu ele alınmaktadır.

Tez çalışmam boyunca bilgilerini ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı'ya teşekkür borçluyum. Ayrıca tez çalışması süresinde, hat eğitimi almış olduğum hocalarım Davud Bektaş, Nejdet Altıparmak ve Tevfik Kalp'e, kıymetli zamanlarını bana ayıran M. Uğur Derman ve Prof. Dr. Muhittin Serin'e, tez ismi konusunda fikirlerini beyan eden Öğr. Gör. Nihat Kağnıcı'ya, Ayral'ın Bağdat yıllarındaki bilgilere ulaşmamda katkıları olan Mahfûz Emin ve Dr. Salah Şirzâd'a, Mâcid Ayral'ın öğrencilerinden İhsan Edhem'in oğlu Müh. Mustafa Edhem Bey ile İhsan Edhem Sanat Müzesi çalışanlarına, arşivinden istifâde ettiğim sayın Oktay Türkoğlu'na, fotoğraf çekimlerindeki destekleri ile Mustafa Yılmaz'a, yardımlarını esirgemeyen Rûhi Açıkgöz, Emrullah Payalan, Demet Ayral'a, mesai arkadaşlarıma ve eşim Metin Kurtarıcı başta olmak üzere hep yanımda olan aile bireylerime ayrıca müteşekkirim.

Mart, 2024 Tekmil Kurtarıcı

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ÖN SÖZ ..... **vi**
RESİM LİSTESİ ..... **ix**
KISALTMALAR ..... **xix**
TRANSKRİPSİYON ..... **xx**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **5**
1. MÂCİD AYRAL'IN HAYATI **5**
1.1. DOĞUMU VE AİLESİ 5
1.2. EĞİTİM HAYATI 7
1.3. MESLEK HAYATI 15
1.4. VEFÂTI 19
1.5. ŞAHSİYETİ 24
İKİNCİ BÖLÜM **31**
2. SANAT HAYATI **31**
2.1. HOCALARI 41
2.1.1. Beylerbeyili Ali Efendi **41**
2.1.2. Ahmed Râkım Efendi (Boren, 1880-1940) **41**
2.1.3. Mehmed Hulûsi (Yazgan, 1869-1940) **43**
2.1.4. İsmâil Hakkı Altunbezer (Tuğrakeş 1873-1946) **45**
2.2. ÖĞRENCİLERİ 47
2.2.1. Prof. Dr. İhsan Edhem (1934-2020) **50**
2.2.2. Dr. Selman İbrahim (1930-2001) **53**
2.2.3. Hâşim Muḥammed el-Bağdâdî (1917-1973) **54**
2.3. ÜSLÛBU 55
2.4. İMZALARI 66
2.4.1. Satır Şeklindeki İmzaları **66**
2.4.2. İstifli İmzaları **76**
2.4.3. Stilize İmzaları **78**
2.5. BAZI YAZILARI ÜZERİNE TAHLİLLER 79
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **89**
3. ESERLERİ **89**
3.1. KIT'A BOYUTUNDAKİ ESERLERİ 90
3.1.1. Sülüs-Nesih Kıt'alar **90**
3.1.2. Nesih Kıt'alar **139**
3.1.3. Ta'lik Kıt'alar **150**
3.1.4. Diğerleri **168**

3.2. LEVHALAR 181
3.2.1. Hilye-î Şerîfeler 182
3.2.2. Sülüs Levhalar 190
3.2.3. Celî Sülüs, Celî Muhakkak Levhalar 232
3.3. DİĞER YAZILARI 362
3.4. TAŞA MAHKÛK ESERLERİ 375
3.4.1. Camilerdeki Yazıları 375
3.4.1.1. Beyoğlu Kamer Hâtun Camii (1911) 375
3.4.1.2. Bebek Hümâyun-âbâd Camii (1912) 376
3.4.1.3. Bostancı Kuloğlu Camii (1912) 377
3.4.1.4. Arap Camii (1913-1919) 379
3.4.1.5. Bostani Ali Ağa Camii (1920) 380
3.4.1.6. İranlılar Mescidi (1920) 381
3.4.1.7. Ankara Zincirli Camii (1925) 385
3.4.1.8. Şişli Camii (1949) 387
3.4.1.9. Şile Günani Camii (1950) 403
3.4.1.10. Levent Afet Yolal Camii (1954) 406
3.4.1.11. Bağdad, 17 Ramazan Camii (1958) 412
3.4.1.12. Murad Paşa Camii (1960) 415
3.4.1.13. Sarıyer, Yeniköy Yeni Cami (1965-1966) 416
3.4.2. Çeşmelerdeki Yazıları 417
3.4.2.1. Murad Paşa Camii Çeşmesi Kitâbesi (1960) 417
3.4.2.2. Bâyezid Camii Çeşmesi Kitâbesi 419
3.4.3. Diğer Kitâbelerdeki Eserleri 420
3.4.3.1. Sulṭan ʿA. Hâmid Ḫan-ı Evvel Vaḳfı Mektebi Kitâbesi (1912) 421
3.4.3.2. Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi Kitâbesi (1914) 422
3.4.3.3. Edirnekapı Sur Girişi Kitâbesi (1953) 423
3.4.3.4. Topkapı Sur Girişi Kitâbesi (1953) 424
3.4.4. Mezar Taşı Kitâbeleri 426
3.4.4.1. Fâtıma Râtibe Hanım'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1902) 427
3.4.4.2. Ahmed Vehbi Efendi'nin Mezar Taşı Kitâbesi (1917) 428
3.4.4.3. Ecz. Hüseyin Hüsnü Arsan'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1943) 429
3.4.4.4. Sâre Özkul'un Mezar Taşı Kitâbesi (1944) 430
3.4.4.5. Ayşe Kurtaran'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1946) 431
3.4.4.6. Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1948) 432
3.4.4.7. Hilye-i Hâkānî Nâzımı Muḥammed Beğ'in Mezar Taşı Kitâbesi (1950) 433
SONUÇ 434
KAYNAKÇA 437
DİZİN 452

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Mâcid Ayral, eşi Azîze Hanım, çocukları (sağda) Nezih ve (solda) Nejat Ayral 6
Resim 2. Mâcid Ayral, Azîze Hanım ve Nejat Ayral 6
Resim 3. Mâcid Ayral ve eşi Azîze Hanım 7
Resim 4. Mâcid Ayral'ın hokka ve kalemliği 8
Resim 5. Medresetü'l-Hattâtîn'in ikinci icâzet töreni 9
Resim 6. Mâcid Ayral'ın gençlik ve orta yaş günlerinden iki poz 10
Resim 7. Tevhîd-i Efkâr Gazetesi'nin 27 Teşrînisânî 1339 tarihli, Medresetü'l-Hattâtîn'in ikinci icâzet merasimi haberi 11
Resim 8. Medresetü'l-Hattâtîn'de ödül alan öğrencilerin isimlerinin bulunduğu kararnâme 12
Resim 9. Mâcid Ayral'ın Medresetü'l-Hattâtîn'den almış olduğu ta'lik icâzetnâmesi (1342/ 1923) .. 14
Resim 10. Vakıf eserlerinin restorasyonunda görev aldığını gösteren resmi yazı 15
Resim 11. Mâcid Ayral'ın Ankara vilâyeti encümeninde görevli olduğu zamana ait iki, kartvizit 16
Resim 12. Mâcid Ayral'a verilen tahsilat tebligatı 17
Resim 13. Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde bir ders günü (1951) 17
Resim 14. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde bir ders günü 18
Resim 15. Bağdad'ta Mâcid Ayral ve talebeleri 19
Resim 16. Mâcid Ayral'ın vefât ilanı 20
Resim 17. Mâcid Ayral'ın Osmanağa Camii'ndeki cenaze namazı sonrası 20
Resim 18. Mâcid Ayral'ın tabutunun Karaca Ahmed'e götürülüşü 21
Resim 19. Mâcid Ayral'ın 19 Mart 1961tarihindeki defin günü 21
Resim 20. Necmeddin Okyay ile M. U. Derman, Mâcid Ayral'ın cenazesinde 22
Resim 21. Karaca Ahmed Kabristanında Mâcid Ayral'ın kabri 23
Resim 22. Mâcid Ayral'ın mezar taşı 23
Resim 23. Mâcid Bey'in zarafetini anlatan iki fotoğraf 24
Resim 24. Mâcid Ayral'ın 1955 yılında Bağdad'ta kullandığı maktası 25
Resim 25. Necmeddin Okyay'ın bahçesinde hattatlar buluşmasına ait bir fotoğraf 26
Resim 26. Necmeddin Okyay'ın evinde hattatlar buluşmasındaki yazı numunesi (1922) 27
Resim 27. Mâcid Ayral'ın Dr. Süheyl Ünver için hazırlamış olduğu mezar taşı kitâbesi 29
Resim 28. Dr. Süheyl Ünver ile Mâcid Ayral'ın mektuplaşmalarından bir zarf örneği 30
Resim 29. Halim Efendi'nin, Yeni Cami sebili kitâbesi kalıbı için M. Ayral'a teşekkür notu 33
Resim 30. Mâcid Ayral'ın celî sülüs levha örneği 34
Resim 31. Mâcid Ayral'dan bir nesih kıt'a örneği 34
Resim 32. Mâcid Ayral'ın imzasını taşıyan bir ta'lik levha örneği 35
Resim 33. Mâcid Ayral'a ait rık'a matbû eser kapak yazısı örneği 35
Resim 34. Mâcid Ayral'a ait divâni yazı numunesi 36
Resim 35. Mâcid Ayral'ın "Hat ve Hattatîn" isimli makalesi 38
Resim 36. Enderunlu Ahmed Râkım Efendi'nin 1320 / 1902 tarihli ta'lik yazısı 42
Resim 37. Hulûsi Yazgan'ın celî ta'lik bir eseri (Hûd Sûresi / 112) 44
Resim 38. İsmâil Hakkı Altunbezer'in bir celî sülüs eseri 46
Resim 39. İsmâil Hakkı Altunbezer'in celî sülüs levha örneği (Necm Sûresi / 39) 47
Resim 40. Güzel Sanatlar Akademisi Türk Tezyini San. Böl. 1950 / 51 hoca ve talebeleri 48
Resim 41. Ma'hedü'l-Fünûni'l-Cemîle (Güzel Sanatlar Enstitüsü) levha yazısı 49
Resim 42. Bağdad'taki Ma'hedü'l-Fünûni'l Cemîle'de, Mâcid Bey ve öğrencileri 49
Resim 43. Bağdad'ta Mâcid Ayral ve talebeleri 50
Resim 44. İhsan Edhem'in bir celî sülüs eseri 51
Resim 45. Mâcid Ayral öğrencisi İhsan Edhem ile birlikte 52
Resim 46. Selman İbrahîm'in celî sülüs levhası 53
Resim 47. Hâşim Muḥammed el-Bağdâdî'nin celî sülüs ve nesih hattıyla bir levhası 54
Resim 48. Şefik Bey'e ait 1289 tarihli levhadan detay 56
Resim 49. Mâcid Ayral'a ait 1374 tarihli celî sülüs celî sülüs levhadan detay 56
Resim 50. Şefik Bey'e ait celî sülüs levha 57
Resim 51. Şefik Bey' e ait celî sülüs levhadan "mim" harfi detayı 57

Resim 52. Mâcid Ayral'a ait celî sülüs levhadan "mim" harfi detayı 57
Resim 53. Mâcid Ayral'a ait celî sülüs levha 57
Resim 54. Mustafa Râkım'dan "ayn, cim, vav" harfleri detayı 58
Resim 55. Sâmi Efendi'den, "ayn, cim, vav" harfleri detayı 58
Resim 56. Mâcid Ayral'dan "ayn, cim, vav" harfleri detayı 58
Resim 57. Şefik Bey'in kaleminden 1278 tarihli celî sülüs "Kelime-i Tevhid" 59
Resim 58. Şefik Bey'in ve Mâcid Ayral'ın yazısından hareke detayı 59
Resim 59. Mâcid Ayral'ın kaleminden 1357 tarihli celî sülüs "Kelime-i Tevhid" 59
Resim 60. Hâfız Osman'ın sülüs yazısı 60
Resim 61. Hâfız Osman'ın sülüs yazısından detay 60
Resim 62. Mâcid Ayral'ın Hâfız Osman'ı takliden yazmış olduğu sülüs yazı 60
Resim 63. Mâcid Ayral'ın Hâfız Osman'ı takliden yazmış olduğu eserden detay 60
Resim 64. Mâcid Ayral'ın celî sülüs levhası 61
Resim 65. Eserlerinde milâdi tarih olarak yazmış olduğu levhalardan örnekler 61
Resim 66. Mâcid Ayral'ın evâil dönemindeki bir yazısı (1328 / 1910) 62
Resim 67. Mâcid Ayral'ın evâhir dönemindeki yazısı (1373 / 1954) 62
Resim 68. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1360 / 1941) tarihli bir hadis-i şerif 63
Resim 69. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1372 / 1952) tarihli hadis-i şerif yazısı 63
Resim 70. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1380 / 1960) tarihli hadis-i şerif yazısı 63
Resim 71. Mâcid Ayral'ın celî yazılarındaki bazı celî sülüs harflerin gelişim tablosu 64
Resim 72. Mâcid Ayral'ın Bağdad'ta verdiği meşklerden örnekler 65
Resim 73. Mâcid Ayral'ın Bağdad'taki meşklerinden harf tarifleri 65
Resim 74. *"Ketebehû ʿabdü'ḍ-ḍʿaîf es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehümâ* 67
Resim 75. *"Ketebehû Mâcid-338 (1919)"* 67
Resim 76. *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû-sene1358 (1939)"* 67
Resim 77. *"Ketebehû el-faḳîr es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehümâ* 67
Resim 78. *"Ketebehû es-Seyyid Hüseyin Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehümâ-* 68
Resim 79. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid tilmîzü İsmâil Ḥakkı ġafera'llâhü ẕünûbehümâ. Âmin* 68
Resim 80. *"Ketebehû aḍʿafü'l-kuttâb es-Seyyid Mâcid b. Zühdî 1366 (1947)"* 68
Resim 81. *"Ketebehû aḍʿafü'l-ḫattâtîn Mâcid b. Zühdî-sene 1366 (1947)"* 68
Resim 82. *"Ḥarrâhû Mâcid b. Zühdî neḳale min ḫattı Hâfız Osman Ef. Rahîmehu'llah-* 69
Resim 83. *"Sevvedehû es-Seyyid Mâcid b. Zühdî tilmîzü'l-merhûm Ahmed Râkım el-mʿarûf* 69
Resim 84. *"Ketebehü'l- müznib Mâcid ḥâmiden lillâhi teʿâlâ ve muṣalliyen ʿalâ nebiyyihî* 69
Resim 85. *"Ḥarrarahü'l-faḳîr es-Seyyid ʿabdü'l-Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû 1374 (1954)"* 69
Resim 86. *"Ḥarrarahü'l-ʿAbdü'l-Mâcid ġafera ẕünûbehû, sene-1374 (1954)"* 70
Resim 87. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid-Bağdad"* 70
Resim 88. *"Mâcid-Bağdad 1957"* 70
Resim 89. *"Seyyid Mâcid pür haṭâ"* 70
Resim 90. *"Ketebehû aḍʿafü'l-küttâb Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ"* 71
Resim 91. *"Sevvdehu el-faḳîr es-Seyyid Mâcid muḳalliden min ḫattı Osmân Efendi."* 71
Resim 92. *"Sevvedehû Mâcid b. Zühdî naḳalehâ min ḫattı İsmâil Zühdî"* 71
Resim 93. *"Ḥarrarahû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû 1359 (1940)"* 71
Resim 94. *"Meşeḳahû ʿAbdû'l-Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû, âmîn-1356 (1940)"* 72
Resim 95. *"Nemeḳahû Mâcid tilmîz-ü İsmâil Hakkı ġufira lehümâ-1365 (1946)"* 72
Resim 96. *"Nemeḳahû es-Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1366 (1947)"* 72
Resim 97. *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid ġufirâ ẕünûbühû ve setera uyûbühû-sene 1372 (1952)"* 72
Resim 98. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî-1376 (1956)"* 73
Resim 99. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî Üstaz el-Hatti'l-Arabî fi Ma'hedi'l-Fünûn el-Cemîle* 73
Resim 100. *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünûbüh-1377(1957)"* 73
Resim 101. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî taḥrîren fî Bağdâd-sene 1377-1957"* 74
Resim 102. "*Meşakâhû el-faḳîr el-ʿAbdü'l-Mâcid min ḫattı İsmâil b. Alî"* 74
Resim 103. *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1346 (1927)"* 74
Resim 104. *"Nemeḳahû el-fakîr Mâcid ez-Zühdî ġufira leh -1378 (1958)"* 74
Resim 105. *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünûbeh -1954"* 75
Resim 106. *"Nemeḳahû el-faḳîr ʿAbdü'l-Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ- 1374 (1953)"* 75
Resim 107. *"Nemeḳahû el-faḳîr ʿAbdü'l-Mâcid ġufira ẕünûbüh"* 75
Resim 108. *"Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh"* 75

Resim 109. *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid nekalehû min ḫattı Kâtipzâde Mehmed Refî' ġufira lehümâ"* . 76
Resim 110. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh"* 76
Resim 111. *"Sevvedehû el-faḳir ʿAbdü'l-Mâcid tilmîzü Ḥulûsî ġafera lehümâ"* 76
Resim 112. *"Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1952"* 77
Resim 113. *"Ketebehû Mâcid ġufira leh" -1372 (1952)"* 77
Resim 114. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî muallimü ḫatti'l-ʿarabî fî Ma'hedi'l-Fünûni'l-Cemîle* 77
Resim 115. *"Ketebehû Mâcid"* 78
Resim 116. *"Mâcid"* 78
Resim 117. Şefik Bey'in celî sülüs "Yâ Ḥazret-i Bilâl-i Ḥabeşî raḍıyallahu ʿanhû / 1285" yazısı 79
Resim 118. Mâcid Ayral'ın "Yâ Ḥazret-i Bilâl'i-Ḥabeşi / 1340" yazısı 79
Resim 119. Şefik Bey'in 1285 / 1868 tarihli yazısından detay 80
Resim 120. Mâcid Ayral'ın, 1340 / 1921" tarihli yazısından detay 80
Resim 121. Sâmi Efendi'nin 1323 / 1905 tarihli yazı kalıbı (Hucurât Sûresi / 13) 81
Resim 122. Mâcid Ayral'ın 1376 / 1956 tarihli eseri (Hucurât Sûresi / 13) 81
Resim 123. Sâmi Efendi'nin yazısından "Lafza-i Celâl" 82
Resim 124. Mâcid Ayral'ın yazısından "Lafza-i Celâl" 82
Resim 125. Hâfız Osman'nın kaleminden bir nesih Kıt'a 83
Resim 126. Mâcid Ayral'ın 1368 / 1949 tarihli bir sülüs-nesih kıt'asından nesih satırlar 83
Resim 127. Hâfız Osman'nın kaleminden, nesih detayları 84
Resim 128. Mâcid Ayral'ın sülüs-nesih kıt'asından nesih detayları 84
Resim 129. Hulûsi Yazgan'nın kaleminden ta'lik "Besmele" 85
Resim 130. Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik "Besmele" 85
Resim 131. Hulusî Ef. ve Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik Besmele başlangıç detayları 85
Resim 132. Hulûsi Yazgan'nın kaleminden ta'lik Besmele detayları 86
Resim 133. Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik Besmele detayları 86
Resim 134. Mâcid Ayral'ın celî sülüs yazısı (İsrâ Sûresi / 84) 87
Resim 135. Aynı yazının alt kısım detayı 88
Resim 136. Mâcid Ayral'ın bu yazısından bazı detaylar 88
Resim 137. Sülüs-nesih kıt'a 90
Resim 138. Sülüs-nesih kıt'a 91
Resim 139. Sülüs-nesih kıt'a 92
Resim 140. Sülüs-nesih kıt'a 93
Resim 141. Sülüs-nesih kıt'a 94
Resim 142. Sülüs-nesih kıt'a 95
Resim 143. Sülüs-nesih kıt'a 96
Resim 144. Sülüs-nesih kıt'a 97
Resim 145. Sülüs-nesih kıt'a 98
Resim 146. Sülüs-nesih kıt'a 99
Resim 147. Sülüs-nesih kıt'a 100
Resim 148. Sülüs-nesih kıt'a 101
Resim 149. Sülüs-nesih kıt'a 102
Resim 150. Sülüs-nesih kıt'a 103
Resim 151. Sülüs-nesih kıt'a 104
Resim 152. Sülüs-nesih kıt'a 105
Resim 153. Sülüs-nesih kıt'a 106
Resim 154. Sülüs-nesih kıt'a 107
Resim 155. Sülüs-nesih kıt'a 108
Resim 156. Sülüs-nesih kıt'a 109
Resim 157. Sülüs-nesih kıt'a 110
Resim 158. Sülüs-nesih kıt'a 111
Resim 159. Sülüs-nesih kıt'a 112
Resim 160. Sülüs-nesih kıt'a 113
Resim 161. Sülüs-nesih kıt'a 114
Resim 162. Sülüs-nesih kıt'a 115
Resim 163. Sülüs-nesih kıt'a 116
Resim 164. Sülüs-nesih kıt'a 117
Resim 165. Sülüs-nesih kıt'a 118

Resim 166. Sülüs-nesih kıt'a 119
Resim 167. Sülüs-nesih sayfalar 120
Resim 168. Sülüs-nesih sayfalar 121
Resim 169. Sülüs-nesih sayfalar 122
Resim 170. Sülüs-nesih sayfalar 123
Resim 171. Sülüs-nesih sayfalar 124
Resim 172. Sülüs-nesih sayfalar 125
Resim 173. Sülüs-nesih sayfalar 126
Resim 174. Sülüs-nesih sayfa 127
Resim 175. Sülüs-nesih sayfa 128
Resim 176. Sülüs-nesih sayfa 129
Resim 177. Sülüs-nesih sayfalar 130
Resim 178. Sülüs-nesih sayfalar 131
Resim 179. Sülüs-nesih sayfalar 132
Resim 180. Sülüs-nesih sayfalar 133
Resim 181. Sülüs-nesih sayfalar 134
Resim 182. Sülüs-nesih kıt'a 135
Resim 183. Sülüs-nesih kıt'a 136
Resim 184. Sülüs-nesih meşk kıt'ası 137
Resim 185. Sülüs-nesih sayfa 138
Resim 186. Nesih sayfa 139
Resim 187. Nesih sayfa 140
Resim 188. Nesih sayfa 141
Resim 189. Nesih kıt'a 142
Resim 190. Nesih kıt'a 143
Resim 191. Nesih kıt'a 144
Resim 192. Nesih sayfalar 145
Resim 193. Nesih sayfalar 146
Resim 194. Nesih sayfa 147
Resim 195. Nesih sayfa 148
Resim 196. Nesih sayfa 149
Resim 197. Ta'lik kıt'a 150
Resim 198. Ta'lik kıt'a 151
Resim 199. Ta'lik kıt'a 152
Resim 200. Ta'lik kıt'a 153
Resim 201. Ta'lik kıt'a 154
Resim 202. Ta'lik kıt'a 155
Resim 203. Ta'lik kıt'a 156
Resim 204. Ta'lik kıt'a 157
Resim 205. Ta'lik kıt'a 158
Resim 206. Ta'lik kıt'a 159
Resim 207. Ta'lik kıt'a 160
Resim 208. Ta'lik kıt'a 161
Resim 209. Ta'lik kıt'a 162
Resim 210. Ta'lik kıt'a 163
Resim 211. Ta'lik kıt'a 164
Resim 212. Ta'lik kıt'a 165
Resim 213. Ta'lik kıt'a 166
Resim 214. Ta'lik kıt'a 167
Resim 215. Celî muhakkak-nesih kıt'a 168
Resim 216. Celî sülüs-nesih kıt'a 169
Resim 217. Celî sülüs, hatt-ı icâze 170
Resim 218. Celî sülüs-nesih kıt'a 171
Resim 219. Celî Sülüs-nesih kıt'a 172
Resim 220. Celî sülüs-celî muhakkak levha 173
Resim 221. Celî sülüs-nesih levha 174
Resim 222. Sülüs ve sülüs meşk kıt'ası, nesih 175

Resim 223. Hatt-ı icâze sayfa 176
Resim 224. Hatt-ı icâze sayfa 177
Resim 225. Sülüs, hatt-ı icâze sayfa 178
Resim 226. Sülüs-nesih, hatt-ı icâze sayfalar 179
Resim 227. Hatt-ı icâze 180
Resim 228. Hîlye-i Şerîfe 182
Resim 229. Hilye-î Şerîfe 183
Resim 230. Hilye-î Şerîfe 184
Resim 231. Hilye-î Şerîfe 185
Resim 232. Hilye-î Şerîfe 186
Resim 233. Hilye-î Şerîfe 187
Resim 234. Hilye-î Şerîfe 188
Resim 235. Hilye-î Şerîfe 189
Resim 236. Sülüs levha 190
Resim 237. Sülüs levha 191
Resim 238. Sülüs levha 192
Resim 239. Sülüs levha 193
Resim 240. Sülüs levha 194
Resim 241. Sülüs levha 195
Resim 242. Sülüs levha 196
Resim 243. Sülüs levha 197
Resim 244. Sülüs levha 198
Resim 245. Sülüs levha 199
Resim 246. Sülüs levha 200
Resim 247. Sülüs levha 201
Resim 248. Sülüs levha 202
Resim 249. Sülüs levha 203
Resim 250. Sülüs levha 204
Resim 251. Sülüs levha 205
Resim 252. Sülüs levha 206
Resim 253. Sülüs levha 207
Resim 254. Sülüs levha 208
Resim 255. Sülüs levha 209
Resim 256. Sülüs levha 210
Resim 257. Sülüs levha 211
Resim 258. Sülüs levha 212
Resim 259. Sülüs levha 213
Resim 260. Sülüs levha 214
Resim 261. Sülüs levha 215
Resim 262. Sülüs levha 216
Resim 263. Sülüs levha 217
Resim 264. Sülüs sayfa 218
Resim 265. Sülüs levha 219
Resim 266. Sülüs levha 220
Resim 267. Sülüs levha 221
Resim 268. Sülüs levha 222
Resim 269. Sülüs levha 223
Resim 270. Sülüs levha 224
Resim 271. Sülüs sayfa 225
Resim 272. Sülüs sayfa 226
Resim 273. Sülüs levha 227
Resim 274. Sülüs levha 228
Resim 275. Sülüs levha 229
Resim 276. Sülüs levha 230
Resim 277. Sülüs levha 231
Resim 278. Celî sülüs levha 232
Resim 279. Celî sülüs levha 233

Resim 280. Celî sülüs levha 234
Resim 281. Celî sülüs levha 235
Resim 282. Celî sülüs levha 236
Resim 283. Celî sülüs levha 237
Resim 284. Celî sülüs levha 238
Resim 285. Celî sülüs levha 239
Resim 286. Celî sülüs levha 240
Resim 287. Celî sülüs levha 241
Resim 288. Celî sülüs levha 242
Resim 289. Celî sülüs levha 243
Resim 290. Celî sülüs levha 244
Resim 291. Celî sülüs levha 245
Resim 292. Celî sülüs levha 246
Resim 293. Celî sülüs levha 247
Resim 294. Celî sülüs levha 248
Resim 295. Celî sülüs levha 249
Resim 296. Celî sülüs levha 250
Resim 297. Celî sülüs levha 251
Resim 298. Celî sülüs levha 252
Resim 299. Celî sülüs levha 253
Resim 300. Celî sülüs levha 254
Resim 301. Celî sülüs levha 255
Resim 302. Celî sülüs levha 256
Resim 303. Celî sülüs levha 257
Resim 304. Celî sülüs levha 258
Resim 305. Celî sülüs levha 259
Resim 306. Celî sülüs levha 260
Resim 307. Celî sülüs levha 261
Resim 308. Celî muhakkak levha 262
Resim 309. Celî sülüs levha 263
Resim 310. Celî sülüs levha 264
Resim 311. Celî sülüs levha 265
Resim 312. Celî sülüs levha 266
Resim 313. Celî sülüs levha 267
Resim 314. Celî muhakkak levha 268
Resim 315. Celî muhakkak levha 269
Resim 316. Celî muhakkak levha 270
Resim 317. Celî muhakkak levha 271
Resim 318. Celî sülüs levha 272
Resim 319. Celî sülüs levha 273
Resim 320. Celî sülüs levha 274
Resim 321. Celî sülüs, hatt-ı icâze 275
Resim 322. Celî sülüs levha 276
Resim 323. Celî sülüs levha 277
Resim 324. Celî sülüs levha 278
Resim 325. Celî sülüs levha 279
Resim 326. Celî sülüs levha 280
Resim 327. Celî sülüs levha 281
Resim 328. Celî sülüs levha 282
Resim 329. Celî sülüs levha 283
Resim 330. Celî sülüs levha 284
Resim 331. Celî sülüs levha 285
Resim 332. Celî sülüs levha 286
Resim 333. Celî sülüs levha 287
Resim 334. Celî sülüs levha 288
Resim 335. Sâmi Efendi'nin celî sülüs yazısı 288
Resim 336. Celî sülüs levha 289

Resim 337. Celî sülüs levha 290
Resim 338. Celî sülüs levha 291
Resim 339. Celî sülüs levha 292
Resim 340. Celî sülüs levha 293
Resim 341. Celî sülüs levha 294
Resim 342. Celî sülüs levha 295
Resim 343. Celî sülüs levha 296
Resim 344. Celî sülüs levha 297
Resim 345. Celî sülüs levha 298
Resim 346. Celî sülüs levha 299
Resim 347. Celî sülüs levha 300
Resim 348. Celî sülüs levha 301
Resim 349. Celî sülüs levha 302
Resim 350. Celî sülüs levha 303
Resim 351. Celî sülüs levha 304
Resim 352. Celî sülüs levha 305
Resim 353. Celî sülüs levha 306
Resim 354. Celî sülüs levha 307
Resim 355. Celî sülüs levha 308
Resim 356. Celî sülüs levha 309
Resim 357. Celî sülüs levha 310
Resim 358. Celî sülüs levha 311
Resim 359. Celî sülüs levha 312
Resim 360. Celî sülüs levha 313
Resim 361. Celî sülüs levha 314
Resim 362. Celî sülüs levha 315
Resim 363. Celî sülüs levha 316
Resim 364. Celî sülüs levha 317
Resim 365. Celî sülüs levha 318
Resim 366. Celî sülüs levha 319
Resim 367. Celî sülüs levha 320
Resim 368. Celî sülüs levha 321
Resim 369. Celî sülüs levha 322
Resim 370. Celî sülüs levha 323
Resim 371. Celî sülüs levha 324
Resim 372. Celî sülüs levha 325
Resim 373. Celî sülüs levha 326
Resim 374. Celî sülüs levha 327
Resim 375. Celî sülüs levha 328
Resim 376. Celî sülüs levha 329
Resim 377. Celî sülüs levha 330
Resim 378. Celî sülüs levha 331
Resim 379. Celî sülüs levha 332
Resim 380. Celî sülüs levha 333
Resim 381. Celî sülüs levha 334
Resim 382. Celî sülüs levha 335
Resim 383. Celî sülüs levha 336
Resim 384. Celî sülüs levha 337
Resim 385. Celî sülüs levha 338
Resim 386. Celî sülüs levha 339
Resim 387. Celî sülüs levha 340
Resim 388. Celî sülüs levha 341
Resim 389. Celî sülüs levha 342
Resim 390. Celî sülüs levha 343
Resim 391. Celî sülüs levha 344
Resim 392. Celî sülüs levha 345
Resim 393. Celî sülüs levha 346

Resim 394. Celî sülüs levha 347
Resim 395. Celî sülüs levha 348
Resim 396. Celî sülüs levha 349
Resim 397. Celî sülüs levha 350
Resim 398. Celî sülüs levha 351
Resim 399. Celî sülüs levha 352
Resim 400. Celî sülüs levha 353
Resim 401. Celî sülüs levha 354
Resim 402. Celî sülüs levha 355
Resim 403. Celî sülüs levha 356
Resim 404. Celî sülüs levha 357
Resim 405. Celî sülüs levha 358
Resim 406. Celî sülüs levha 359
Resim 407. Celî sülüs levha 360
Resim 408. Celî sülüs levha 361
Resim 409. Mâcid Ayral'a ait yazı kalıbı (Kasas Sûresi / 88) 362
Resim 410. Mâcid Ayral'ın kurşun kalem ile eskiz çalışması (Mülk Sûresi / 1) 362
Resim 411. Mâcid Ayral'a ait *"Lâ kuvvete illâ billâh*" yazı kalıbı 363
Resim 412. Mâcid Ayral'ın kurşun kalem ile eskiz çalışması (Bakara Sûresi / 216) 363
Resim 413. "*Yemen Vilâyeti Haritası" ile ilgili bilgilerin yer aldığı metin* 364
Resim 414. *"Peygamberimiz"* isimli matbû kitabın, kapak isim istifi 365
Resim 415. *"Amelî Topoğrafya Mümâreseleri"* kitabının isim yazısı 365
Resim 416. *"Medfun Emeller"* isimli matbû eserin kapak üzerindeki hattı 366
Resim 417. *"Ebû's-Sena el-Alûsi", "Târîḫu e'n-Nüḳûdi'l-'Irâkıye"* ve *"Târiḫü e'd-Darâibi'l-Irâkıyye"* isimli eserlerin kapak üzerindeki isim hatları 366
Resim 418. *"Maḳâlat ve Eḥâdis"* isimli eserin kitap kapak hattı 367
Resim 419. Mâcid Ayral'a ait *"Resimli Yurt"* gazetesi başlık yazısı 367
Resim 420. Hilye-î şerîfe etkisinde tasarlanmış duvar takvimi yazısı 368
Resim 421. *"Osmanlı ḫaṭṭatlığı" isimli çalışması* 369
Resim 422. *"Kāim maḳâm Meḥmed Cemâl"* isiminin kart vizit çalışması 369
Resim 423. *"Ḥacı Evliya"* isim çalışması 369
Resim 424. *"Velid Şâkir"* isimli çalışma 370
Resim 425. *"Muṣṭafa 'Ali"* isim çalışması 370
Resim 426. *"İḥsan İbrahîm Edhem-1957"* isim çalışması 370
Resim 427. *"İḥsan İbrahîm Edhem"* isim çalışması 371
Resim 428. *"Ḫalil İbrahîm Edhem"* isim çalışması 371
Resim 429. *"Memduḥ S'âid Nüzhet"* isim çalışması 371
Resim 430. *"El-'Iraḳ"* isimli çalışma 372
Resim 431. *"Aḥmed Faiḳ"* isim çalışması 372
Resim 432. *"Ḥamid Ḥüseyin"* isim çalışması 372
Resim 433. *"Doḳtor Es'ad Nureddin Ḫaseki Nisâ Ḫastaḫanesi Serṭabibi"* afiş yazısı 373
Resim 434. Logo, isim ve imza çalışması-1 373
Resim 435. Logo Çalışması-2 374
Resim 436. *"Üzüm ḳızı raḳısı"* yazan, reklam afişi 374
Resim 437. Bağdad'ta Mozart'ın 200. ü doğum gününü kutlama posteri-Bağdad 374
Resim 438. Kamer Hâtun Camii mihrap yazısı ve imza detayı 376
Resim 439. Hümâyun-âbâd (Bebek Camii) Camii mihrap yazısı ve imza detayı 377
Resim 440. Bostancı Kuloğlu Camii mihrap yazısı ve imza detayı 378
Resim 441. Arap Camii mihrap kitâbesi ve imzâ detayı 379
Resim 442. Bostani Ali Ağa Camii taç kapı üzerindeki kitâbe ve imza detayı 380
Resim 443. İranlılar Mescidi mihrap yazısı ve imza detayı 381
Resim 444. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan I. kitâbe 382
Resim 445. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan II. Kitâbe 382
Resim 446. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan III. kitâbe ve imza detayı 383
Resim 447. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan IV. kitâbe ve imza detayı 384
Resim 448. İranlılar Mescidi giriş kapısı üzerindeki celî sülüs kitâbe ve imza detayı 384
Resim 449. Ankara Zincirli Camii taç kapı üzerindeki kalem işi yazı ve imza detayı 386

Resim 450. Şişli Camii batı yönündeki yarım kubbe yazısı 388
Resim 451. Şişli Camii güney yönündeki yarım kubbe yazısı 389
Resim 452. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı 390
Resim 453. Şişli Camii doğu yönü yarım kubbe yazısındaki eski bir imza detayı 390
Resim 454. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı kalıbı 391
Resim 455. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı kalıbının sağ alt köşesindeki not 392
Resim 456. Pandantifte *"Ebû Bekir / eş-Şıddîk raḍiya'llâhü 'anh"* 393
Resim 457. Pandantifte *"Ömer / el-Fârûḳ raḍiya'llâhü te'âlâ 'anh"* 393
Resim 458. Pandantifte "*Osmân / raḍiya'llâhü 'anh*" 393
Resim 459. Pandantifte *"Ali, Ḥasan, Ḥüseyin / raḍiya'llâhü 'anhüm"* 393
Resim 460. Mâcid Ayral'ın minber kapısı alınlığı üzerindeki hattı ve imza detayı 394
Resim 461. Mihrabın üst kısmında bulunan mozaik hat levhası ve imza detayı 395
Resim 463. Ahşap kapılarda *"İftaḥ lenâ ḫayra'l-bâb"* ve *"Yâ mufettiḥa'l-ebvâb"* 395
Resim 462. Ahşap kapılarda *"Ḳāle le'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm*" ve *"Eş-şelâtü 'imâdü'd-dîn"* 395
Resim 464. Mâcid Ayral ile yapılan röportajdan bir bölüm 397
Resim 465. Şişli Camii şadırvan genel görünümü 397
Resim 466. Şadırvan üzerindeki Besmele 398
Resim 467. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 18 398
Resim 468. Şadırvan üzerindeki, Enbiyâ Sûresi / 30 399
Resim 469. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 6 399
Resim 470. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 21'in bir bölümü 400
Resim 471. Şadırvan üzerindeki 6. 7. Palmet, İnsan Sûresi / 17 400
Resim 472. Şadırvan üzerindeki Mutaffifîn Sûresi / 27 401
Resim 473. Şadırvan üzerindeki Mutaffifîn Sûresi / 28 401
Resim 474. Şadırvan üzerindeki *"Ṣadaḳa'llâhü'l-'Âẓîm"* yazısı 402
Resim 475. Şadırvan üzerindeki *"hayır sahibi"* ve *"Nuri Kozikoğlu"* ismi 402
Resim 476. Şile Günani Camii mihrap yazısı ve imza detayı 403
Resim 477. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm "* 404
Resim 478. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Lafza-i Celâl"* 404
Resim 479. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Muḥammed /'Aleyhi's-selâm"* 404
Resim 480. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ebû Bekir /es-Sıddîk raḍiya'llâhü 'anh"* 404
Resim 481. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ömer el-Fârûk raḍiya'llâhü teâlâ 'anh"* 404
Resim 482. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Osmân / raḍiya'llâhü 'anh"* 404
Resim 483. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ali raḍiya'llâhü 'anh"* 405
Resim 484. Şile Günani Camii, taç kapı yazısı ve imza detayı 406
Resim 485. Afet Yolal Camii mihrap hattı ve imza detayı 407
Resim 486. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Lafza-i Celâl"* 408
Resim 487. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Muḥammed /'Aleyhi's-selâm"* 408
Resim 488. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"el-Mustafa / (s.a.v.)"* 408
Resim 489. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Bilâl-î Ḥabeşi"* 408
Resim 490. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Bakara Sûresi / 137"* 409
Resim 491. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ömer / el-Farûḳ raḍiya'llâhü Te'âlâ"* 409
Resim 492. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ebû Bekir es-Şıddîḳ / raḍiya'llâhü 'anh"* 409
Resim 493. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Osman / raḍiya'llâhü 'anh"* 410
Resim 494. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ali / raḍiya'llâhü 'anh"* 410
Resim 495. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ḥüseyin raḍiya'llâhü 'anh"* ve imza detayı 410
Resim 496. Afet Yolal Camii, Ahşap kapı, sağ ve sol kapı kanadı yazısı 411
Resim 497. Afet Yolal Camii cümle kapısı hattı ve imza detayı 411
Resim 498. Afet Yolal Camii taç kapı hattı ve imza detayı 412
Resim 499. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısı genel görünümü 413
Resim 500. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısından bir bölüm 414
Resim 501. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısından bir bölüm 414
Resim 502. Murad Paşa Camii giriş kapısı kitâbesi ve imza detayı 415
Resim 503. Sarıyer Yeniköy Yeni Cami minber kapısı alınlığı hattı ve imza detayı 416
Resim 504. Murad Paşa Camii Çeşmesi alınlığı kitâbesi ve imza detayı 418
Resim 505. Murad Paşa Camii Çeşmesi'nin genel görünümü 418
Resim 506. Bâyezid Camii Çeşmesi alınlığı kitâbesi ve imza detayı 419

Resim 507. Bâyezid Camii Çeşmesi'nin genel görünümü 420
Resim 508. Sulṭan ʿAbdü'l-Ḥâmid Ḫan-ı Evvel Vaḳfı Mektebi kitâbesi ve imza detayı 421
Resim 509. Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi kitâbesi ve imza detayı 422
Resim 510. Edirnekapı sur girişi kitâbesi ve imza detayı 423
Resim 511. Edirnekapı sur girişi kitâbesi genel görünümü 424
Resim 512. Topkapı surları kapı giriş kitâbesi ve imza detayı 425
Resim 513. Topkapı surları giriş kapısı üzerinde asılı olan kitâbenin genel görünümü 425
Resim 514. Fâtıma Râtibe Hanım'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı -1908 427
Resim 515. Erzurumlu Ahmed Vehbi Efendi'nin mezar taşı kitâbesi ve imza detayı 428
Resim 516. Ecz. H. Hüsnü Arsan'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı 429
Resim 517. Sâre Özkul'un mezar taşı kitâbesi ve imza detayı 430
Resim 518. Ayşe Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı 431
Resim 519. Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı 432
Resim 520. Hilye-i Hâkānî Nâzımı Muḥammed Beğ' e ait mezar taşı kitâbesi ve ilk hali 433

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.tez	Adı geçen tez
b.	bin, ibn (oğlu)
Bkz.	Bakınız
c.	Cilt
d.	Doğum
DGSA	Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
DİA	TDV İslâm Ansiklopedisi
Ef.	Efendi
F.	Fotoğraf
FSMVÜ	Fâtih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
GY	Güzel yazılar
haz.	Hazırlayan
IRCICA	İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştıma Merkezi
İRHM	İstanbul Resim ve Heykel Müzesi
İÜNEK	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi
Kol.	Koleksiyon
Mad.	Madde, maddesi
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
nr.	Numara, no
s.	Sayfa
sy.	Sayı
SYEK	Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TTK	Türk Tarih Kurumu
r.a	raḍiyaʿllâhü ʿanh
vd.	ve diğerleri
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
YKY	Yapı Kredi Yayınları
Yy.	Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON

Se (ث)	s̲
Ha (ح)	ḥ
Hı (خ)	ḫ
Zel (ذ)	ẕ
Sad (ص)	ṣ
Dad (ض)	ḍ
Tı (ط)	ṭ
Zı (ظ)	ẓ
Ayn (ع)	ʿ
gayın (غ)	ġ
Kaf (ق)	ḳ
kā (قا)	ḳā

GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi ve Amacı

Kur'ân-ı Kerîm'in nâzil oluşu, onun yazıya geçirilerek korunmasını önemli kılmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'i onun şanına yakışacak güzellikte yazmak, onu istinsah eden hattatların temel prensibini oluşturmuş, "*İnna'llâhe cemîlün yüḥıbbü'l-cemâl*" / "Allah güzeldir, güzeli sever" hadis-i şerif'i ile de güzeli aramak ve bulmak daha da önem kazanmıştır. Bu anlayış çerçevesinde Kur'ân yazısını açık ve kolay okunur hâle getirmek için nokta, hareke, şedde, med, cezm gibi işaretlerin konulmasının yanında estetik güzellik ve harf anatomilerinin yapılarının olgunlaşması da yüzyıllara yayılan arayışların sonucunda mümkün olabilmiştir.

İlk kaynağı Ârâmî asıllı Nabatî harflerine dayanmakta olan Arap yazısı, tekâmülünün en parlak dönemine aklâm-ı sittede Yâḳut el-Müstaʿsımî 'den (ö. 1299) sonra Şeyh Hamdullah (ö. 1520) ile ulaşmış, Şeyh ekolünün etkisi takipçisi Mustafa Dede b. Hamdullah (ö. 1538-39) ve Şükrûllah Halîfe (ö. 1544-1545) gibi isimlerin etkisinde uzun yıllar boyunca devam etmiştir.[1]

Yaklaşık olarak iki asır sonra Hâfız Osman (ö.1698) Şeyh Hamdullah'ın harfleri üzerinde çalışarak aklâm-ı sittede yeni bir üslûb ortaya koymuş,"[2] Hâfiz Osman'dan sonra Şekerzâde Seyyid Mehmed Efendi (ö. 1753), İsmâil Zühdi (ö. 1806) ve Kadıasker Mustafa İzzet Efendi (1801-1876) gibi isimler, Hâfız Osman (ö.1698) ekolünün takipçisi olmuşlardır.

XVIII. ve XIX yy. da Hâfız Osman ekolünün izleri celîde İsmâil Zühdi Efendi (ö. 1806) ve kardeşi Mustafa Râkım (1758-1826) ile Sâmi Efendi (1838-1912), (1838-1912) İsmâil Hakkı Altunbezer (Tuğrakeş, 1873-1946) gibi hat ustaları elinde tekâmülünü tamamlayarak sülüs, celî sülüs yazılarında ve tuğrada bu hattatlar en güzel eserlerini vermişler ve hat sanatını zirveye taşıyan isimler olmuşlardır. Osmanlı

---

1 Ali Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi,** YKY, İstanbul 2016, s. 21.

2 M. Hüsrev Subaşı**, Geleneksel Türk El Sanatlarından Yazıya Giriş,** Dersaadet Kitâbevi, İstanbul 1997, s. 9-11; A. Alparslan, **a.g.e**., s. 100.

hattatlığında isimleri altın harfler ile yazılacak sanatçılar bu dönemde yetişmiştir denilebilir.

XIX yy. ortaları ve XX. yy. başlarında hat sanatında Türk sanatçılarının yeri tartışmasız dünya sanat otoritelerince de kabul edilmiştir. Kral Fuad tarafından Mısır'a davet edilen Azîz Efendi (ö. 1934) ve Bağdad'a davet edilen Mâcid Ayral (1891-1961) sayesinde hem Mısırlı hem de Bağdadlı hattatlar, yazının inceliklerini ve kâidelerini öğrenmiş ve kendilerini geliştirmişlerdir.

Hat sanatının devlet adamları tarafından teşvik, takdir ve taltîf edildiği bir dönemden sonra 1928'de gerçekleştirilen harf inkılâbı ile birçok resmî kurum kapatılmış, muallimlik ve yazı kâtipliği gibi görevleri olanların işlerine son verilmiş, hattatlar da yazıhânelerini kapatmak durumunda kalmışlardır. Böyle bir atmosferde yetişen ve güzel eserler bırakan Mâcid Ayral'ın hayatı ve sanatı daha önce akademik anlamda bir çalışmaya konu edilmemiş ve eserleri bir araya getirilememiştir. "Hattat Hüseyin Mâcid Ayral ve Eserleri" isimli tez çalışması bu sebeple ortaya çıkmıştır.

1.2. Araştırma ve Kaynak Değerlendirmesi

Medresetü'l-Hattâtîn'in kıymetli talebelerinden olan Mâcid Ayral'ın hayatına dâir ilk literatür taramalarımız, İbnü'l-Emin M. Kemal İnal'ın, Son Hattatlar (1970), M. Uğur Derman'ın, Sandoz Bülteni'nde yayınlanan "Vefatının Yirminci Yıl-dönümünde Mâcid Ayral" (1981), Şevket Rado'nun Türk Hattatları (1984), M. Hüs-rev Subaşı'nın DİA'daki "Mâcid Ayral" mad. (1991), Muhittin Serin'in Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar (2010) ve Hat Sanatı Tarihi (2019), Ali Alparslan'ın, Osmanlı Hat Sanatı Tarihi (2016), M. Uğur Derman'ın Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında (2016), Ömrümün Bereketi 1(5.Baskı / 2020)-2(2019)-3(2019)-4(2021) gibi eserlerden oluş-maktadır.

Literatür taramalarından edindiğimiz bilgiler doğrultusunda Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde, Süheyl Ünver Arşivi'nde taramalar yapılmış, burada bulunan Mâcid Ayral dosyası çalışmamıza yön vermiş, tezimize büyük bir katkı sunmuştur.

Elde ettiğimiz bilgiler çerçevesinde Ayral'ın torunları ile irtibata geçilmiş, torunu Ressam Demet Ayral (d. 1961) Ankara'da ziyaret edilmiş, diğer torunu İ. Emine Kurşun (d.?) ile görüşme yapılarak bilgilerinden istifâde edilmiştir.

Yıllarca kendisi ile arkadaşlık yapmış olan M. Uğur Derman (1935) ve Prof. Dr. Muhittin Serin (1945) ile görüşmeler yapılarak bilgi alınmış, kendi elinde bulunan eser görselleri talep edilmiştir.

Bağdad'taki öğrencilerine ulaşabilmek adına Iraklı hattat ve hocaların bilgilerine başvurulmuş, öğrencisi İhsan Edhem 'in adını taşıyan Danimarka'daki İhsan Edhem Sanat Müzesi Başkanı Mustafa Edhem'e ulaşılmıştır. Arşivlerinde ve ellerinde bulunan kaynakları bizimle paylaşmışlar, Mâcid Ayral'ın Bağdad'taki öğrencileri ve eserleri hakkında bize bilgi ve kaynak sağlamışlardır.

Kitap sanatları bakımından değerlendirdiğimizde literatür taraması ile başlayan çalışmamız; kütüphane, müze ve koleksiyonerler ile irtibata geçme, internet taraması ve kişisel görüşmeler ile devam etmiştir. Eserlerin bir kısmı T.C. Milli Saraylar Başkanlığı'na bağlı TSMK ile, SYEK, İÜNEK, TİEM, VGM, Ankara ve İstanbul'daki Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri gibi kurumlardan talep edilmiş bir kısmı da koleksiyonerlerden, sanat takipçilerinin kişisel fotoğraf arşivleri ile internet ortamından derlenmiş ve bunlar tezin ilgili yerlerinde değerlendirmeye alınmıştır.

3. bölümünde yer alan eserler, kıt'a ve levha boyutundaki eserler fotoğraflanmış veya güncel fotoğraflarına ulaşılarak kayıt altına alınmıştır.

1.3. Kullanılan Yöntem

Literatür taraması ile başladığımız "Hattat Hüseyin Mâcid Ayral ve Eserleri" isimli tez çalışmasına arşiv taramaları ve eserlerin yerlerinde incelenip fotoğraflanması veya görsel kalitesi yüksek fotoğraflarının temini ile kayıtların oluşturulması aşamalarıyla devam edilmiştir.

Mâcid Ayral'ın doğup yetiştiği, gençlik yıllarının, meslek ve sanat hayatının geçtiği yıllar, o dönemdeki siyasi gelişmeler ve neticeleri çerçevesinde gelişen hayatı hakkında geniş bilgiler toplanıp derlenmiştir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır: Hayatını ele aldığımız birinci bölümde; doğumuna, eğitim hayatına, çalışmış olduğu kurumlara ve vefâtına yer verilmiştir. İkinci bölümde, sanat hayatı ele alınmış; hocaları, talebeleri, üslubu ve etkilenmiş olduğu ekoller üzerinde durulmuş ve kullanmış olduğu imzalarına yer verilmiştir. Eserlerini kapsayan, "üçüncü bölüm" ise kıt'a boyutundaki eserleri, levhaları,

taşa mahkûk eserleri, diğer yazıları ve bazı yazı tahlilleri şeklinde adlandırdığımız kısımlardan oluşmaktadır.

Kıt'a boyutundaki eserleri ve levhalar, katalog şeklinde hazırlanmış; eserler hakkında ilgili sayfalarda geniş malûmat verilmiştir. Her eser kendi yazı çeşidi çerçevesinde değerlendirilmiş, yazım tarihlerine göre sıralanmış, tarihi olmayanlar ise en sona eklenmiştir. Aynı ibarelerin yazılmış olduğu eserler, en eski tarihli olandan yeni tarihli olana doğru kronolojik bir sıra ile devam etmiştir.

Eserlerin envanter numaraları, koleksiyon bilgileri yanında ulaşılan internet adresleri veya kaynağı, resim alt yazısının sağ tarafında verilmiştir.

Taşa mahkûk eserleri başlığı altında yer alan yapılarda Mâcid imzalı yazılar, üzerindeki tarihler baz alınarak yine kronolojik sıra ile verilmiş, eserlerin tarihçesi hakkında kısa bilgiler akabinde hatlarının görselleri ve detayları paylaşılmıştır. Taşa mahkûk eserleri katalog dışında ayrı olarak da değerlendirilmiştir.

Literatürde yer almayan bazı taşa mahkûk eserleri ve talebeleri tespit edilmiştir. Şişli Camii yarım kubbe yazısında ve şadırvan yazılarında birtakım tespitlerde bulunulmuş, konu ile ilgili gerekli bilgilere ilgili bölümlerde yer verilmiştir.

Diğer yazılar kısmında ise Mâcid Bey'in kaleme aldığı afiş, isim kompozisyon, kartvizit, matbû eser kapak adı gibi çalışmalara yer verilmiştir. Bazı yazı tahlillerini ele aldığımız kısımda Mâcid Bey'in eserleri, Sâmi Efendi, Şefik Bey gibi usta hattatların yazıları ile mukayese edilmiş, benzerlik veya farklılıklarına değinilmiş, eserlerin istif anlayışı hakkında yorumlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MÂCİD AYRAL'IN HAYATI

1.1. DOĞUMU VE AİLESİ

Hüseyin Mâcid Ayral 11 Nisan 1891 tarihinde Berlerbeyi'ndeki evlerinde dünyaya gözlerini açmıştır. Babası Şehremâneti Zıbhiye (Mezbaha) İdâresi müdürü Zühdî Bey, annesi İffet Hanım'dır. Dedesi ise Beylerbeyili Kaymakam Siyâhî Ahmed Bey isminde askeri bir doktordur.

Hayatı Osmanlı'nın son yılları ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında İstanbul, Ankara ve Bağdad arasında geçmiştir. Azîze Hanım ile evli olan Mâcid Ayral'ın, Nejat ve Nezih Ayral isminde iki oğlu[3] ve Nejat Ayral'ın kızı Demet Ayral ve Nezih Ayral'ın kızı İ. Emine Kurşun isminde iki tanede torunu vardır. (Bkz. Resim: 1)

Mâcid Ayral'ın tüm hayatına damga vuran güzel yazı yazma konusundaki merakı, on yaşlarında iken cami ve evlerdeki güzel yazılara ilgi duyarak başlamış, babası Zühdî Bey oğlundaki bu merak ve şevki görünce onu bu istikamette yönlendirmiş, daima kendisini teşvik etmiş ve yakın desteğini göstermiştir. Bu durum, yazıda ilerlemesinin nedenleri arasındadır. Aile ortamında gördüğü destek, yazıya olan ilgisini artırmış kabiliyetinin de bir neticesi olarak bu alanda yükselmiştir.[4]

---

[3] İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, **Son Hattatlar**, M.E.B Basımevi (2. Basım), İstanbul 1970, s. 183; SYEK_suheylunver767; M. Uğur Derman, "Vefatının Yirminci Yıldönümünde Hattat Mâcid Ayral", **Sandoz Bülteni**, İstanbul 1981, sy. 2, s. 7; Şevket Rado, **Türk Hattatları**, Yayın Matbaacılık, İstanbul 1984, s. 263; M. Hüsrev Subaşı, "Mâcid Ayral" mad., **DİA**, TDV yay., İstanbul 1991, c. 4, s. 284; Muhittin Serin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2010, s. 280; Süleyman Berk, **İstanbul'un 100 Hattatı**, İBB. Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2012, s. 168; Fatih Özkafa, "Cumhuriyet Döneminde Türk Hat Sanatı", **Hat ve Tezhip Sanatı**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2015, s. 167; M. Uğur Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2016, s. 187; A. Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, İstanbul 2016, s. 139; Muhittin Serin, **Hat Sanatı Tarihi,** Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2019, s. 535.

[4] SYEK_suheylunver767, s. 34; M. Uğur Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, Kubbealtı Neşriyat (5. Baskı), İstanbul 2020, s. 226.

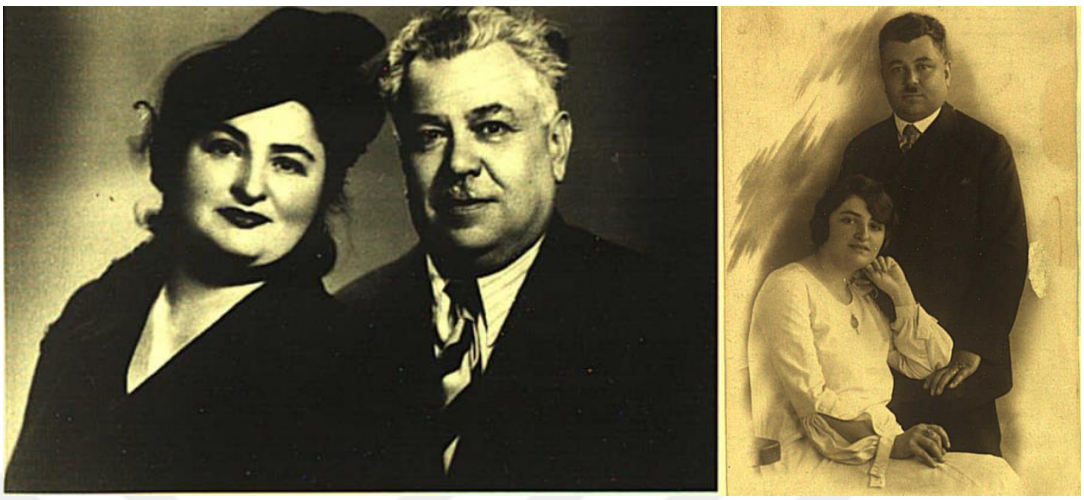
Resim 1. Mâcid Ayral, eşi Azîze Hanım, çocukları (sağda) Nezih ve (solda) Nejat Ayral

(SYEK_suheylunver767)

Resim 2. Mâcid Ayral, Azîze Hanım ve Nejat Ayral

(SYEK_suheylunver767, Demet Ayral)

Resim 3. Mâcid Ayral ve eşi Azîze Hanım

(SYEK_suheylunver767)

Eşi Azize Hanım, bebek yapımında birincilik ödülü almış çok yetenekli ve hamarat bir hanım olarak bilinir. Ayrıca amatör olarak resim de çizen Azize Hanım, hayatının son dönemlerini kısmî felçli olarak geçirmiş, Mâcid Ayral eşine karşı her zaman müşfik ve şefkatli davranmıştır.[5]

1.2. EĞİTİM HAYATI

İlk öğrenimine Beylerbeyi'nde bulunan Hamîdiye Mektebi'nde başlamıştır. Bu mektebin yazı hocalarından Şefik Bey'in (1820-1880) talebesi olan Alî Bey'den sülüs yazısını meşk etmiştir. Daha sonra Beylerbeyi sakinlerinden aynı zamanda komşuları Enderûn-i Hümâyun Mektebi hat muâllimi, Ahmed Râkım (Boren / ö. 1940) [6]Efendi'nin talebesi olmuş, ondan hüsn-i hat meşk etmiştir. [7]

[5] Ressam Demet Ayral (Mâcid Ayral'ın torunu) ile, 18 Temmuz 2023 tarihinde Ankara'da kişisel görüşme; M. Uğur Derman ile 18 Aralık 2023 tarihinde yapılan kişisel görüşme.

[6] Ali Alparslan'ın "**Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**" isimli kitabında, Mâcid Ayral'ın hocasının ismi Enderûnlu Ahmed Râsim Efendi olarak geçmektedir (s. 139).

[7] İnal, **Son Hattatlar,** s. 183; SYEK_suheylunver767; M. U. Derman, "Vefatının Yirminci Yıldönümünde Mâcid Ayral", İstanbul 1984, sy. 2, s. 7; Ş. Rado, **Türk Hattatları**, İstanbul 1984, s. 263; M. H. Subaşı," Mâcid Ayral" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1991, c. 4, s. 284; Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 139; Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 535; Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 187; Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 226.

Resim 4. Mâcid Ayral'ın hokka ve kalemliği

(Muhittin Serin Koleksiyonu)

İlk ve orta öğrenimini Beylerbeyi'ndeki okullarda tamamladıktan sonra Üsküdar İdâdisi'ne[8] devam etmiştir. Son sınıfta iken sağlık sorunları yaşaması nedeni ile bu okuldan ayrılmak zorunda kalmış[9] akabinde Bâbıâli'de Osmanlı hat sanatının son sanatkâr hocalarının bulunduğu Medresetü'l-Hattâtîn'e [10] yazılmıştır. Burada Hulûsi Efendi'den (Yazgan, 1869-1940) ta'lîk, Tuğrakeş İsmâil Hakkı Bey'den (Altunbezer, 1873-1946) celî sülüs ve tuğra meşk ederek kendisini geliştirmiştir.

Hat tarihinin son yüzyılına imza atmış olan meşhur hattatların hocalık yaptığı ve yetiştiği Medresetü'l-Hattâtîn, 1918 yılında on üç talebe ile ilk mezunlarını vermiş, 27 Kasım 1923 (17 Rebîulâhir 1342) günü ikinci icâzet törenini gerçekleştirmiştir. Süleymaniye'deki Evkāf-ı İslâmiye Müzesi bahçesinde gerçekleştirilen törende yirmi talebeye daha icâzet verildiğini Tevhîd-i Efkâr gazetesinin haberinden öğreniyoruz. [11]

---

8 İdâdi: Günümüzde liseye denk orta öğretim kurumu. (Cemil Öztürk, "idâdi" mad., **DİA** TDV **Yay**., İstanbul 2000, c. 21, s. 464-466).

9 SYEK_suheylunver767; Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 535; Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında,** s. 188.

10 İsmet Parmaksızoğlu, "Medresetü'l-Hattâtîn" mad., **Türk Ansiklopedisi**, M.E.B Basımevi, Ankara 1943, c. 23, s. 380; İnal, **Son Hattatlar**, s. 183; İbrahim Ateş, "Vakıf Hattat Okulu", **Vakıflar Dergisi**, Ankara 1991, sy. 22, s. 5-14; M. U. Derman, "Medresetü'l-Hattâtîn" mad, **DİA**., Ankara 2003, c. 28, s. 341-342; Derman, **a.g.e.,** İstanbul 2016, s. 12; İsmet Parmaksızoğlu, "Medresetü'l-Hattâtîn" mad., **Türk Ansiklopedisi**, Ankara 1943, c. 23, s. 380; Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 133-135.

11 Tevhîd-i Efkâr Gazetesi (27 Teşrînisânî 1339-1921)'ndeki "Medresetü'l-Hattâtîn'in ikinci icâzet merasimi" başlıklı haber.

Tezhip branşında A. Süheyl (Ünver / 1898-1986), Hâmid Kâmil Bey; hat branşında Hüseyin Mâcid (Ayral / 1891-1961), Hâfız Hamdi (Tezcan / 1894-1954) gibi isimler birincilik ödülü almışlardır.

Resim 5. Medresetü'l-Hattâtîn'in ikinci icâzet töreni

(Serin, **Hat Sanatı Tarihi** s. 516)

Medresetü'l-Hattâtîn'de gerçekleşmiş olan icâzet töreni sonrası çekilmiş yukarıdaki fotoğrafta hocalar ve talebeleri bir arada bulunmaktadır.

Oturanlar soldan sağa Hacı Ahmet Kâmil (Akdik / 1861-1941), Ferit Bey / 1857- 1920?), Mehmet Hulûsi Efendi (Yazgan / 1869-1940), Âsâr-i İslâmiye Müzesi müdürü ressam Ali Sami Bey (Boyar / 1880-1967), Tuğrakeş İsmâil Hakkı Bey (Altunbezer / 1873-1946), Tâhirzâde Hüseyin Efendi, Hacı Nûri Bey (Korman / 1868-1951), müzehhip Bahâttin Bey (Tokatlıoğlu / 1866-1939), Necmeddin Efendi (Okyay / 1883-1976) Medresetü'l-Hattâtîn idârecisi Emirzâde Kemâleddin Bey'lerdir.

Ayaktakilerin hepsi yeni mezunlardan oluşmaktadır. Soldan sağa doğru bilinmeyen bir zat, Eyüplü Hâfız Cemal Efendi, Dr. Ahmed Süheyl Ünver, müzehhib

Hâmit Bey, Hattat Mustafa Halim (Özyazıcı / 1898-1964), mezunlardan Hâlid Paşazâde (Neyzen Sâmi Bey / 1874-1939), yazı mezunu bir zat, Hattat Mâcid Bey (Ayral, 1891-1961), Sadık Bey ve mezunlardan bir kişi daha bulunmaktadır[12] (Bkz. Resim.5).

Resim 6. Mâcid Ayral'ın gençlik ve orta yaş günlerinden iki poz

(SYEK_suheylunver767)

Tevhîd-i Efkâr Gazetesi'nin 27 Teşrînisânî 1339 tarihli nüshasında "*Medresetü'l-Hattâtîn'de İcâzet Tevzîi Merâsimi*" başlığı altında tören hakkında mâlumat[13] yer almış, bu mâlûmâta göre mezun öğrencilere icâzetleri al kurdelalera bağlanmış şekilde, Evkāf-ı İslâmiye Müzesi Müdîri) Sâmi Bey (Boyar / 1880-1967) tarafından isimleri okunmak sureti ile teker teker verilmiştir. Medresetü'l-Hattâtîn'de başarılı öğrencilerin isimlerinin bulunduğu bir kararnâme imzalanmış, derece ile bitiren talebeler birer altın saat hediye ile ödüllendirilmişlerdir. İkincilere ise *"zikr-i cemîl varakası"* verilmiştir. Süheyl Ünver'in (1898-1986) notlarından öğrendiğimize göre, icâzetlerin verilmesinin akabinde Mâcid Bey talebeler adına bir teşekkür konuşması yapmıştır.[14]

---

12 Yusuf Çağlar, **İstanbul'un Meşhur Hattatları**, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 2010, s. 17.

13 "Medresetü'l-Hattâtîn'in İkinci İcâzet Merasimi", **Tevhîd-i Efkâr Gazetesi**, 27 Teşrînisânî 1339; Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 167; Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 133-135.

14 Ahmed Güner Sayar, **Ahmed Süheyl Ünver Hayâtı Şahsiyeti ve Eserleri (1898-1986),** Ötüken Neşriyat (4. basım) İstanbul 2004, s. 109-117; Derman, **a.g.e**, s. 186.

مدرسة الخطاطينده اجازت توزيعي مراسمي

مدرسة الخطاطينك ٢٠ افنديدن عبارت اولان مأذونلريه دون اجازتلري ويرلمشدر

دون مدرسة الخطاطينك بوسنه‌كي مأذونلرينى تشكيل ايدن (٢٠) افنديه اجازت ويرلمش وبو مناسبتله اوقاف اسلاميه موزه‌سنده بعض مراسم اجرا ايدلمشدر.

مراسمه اجلاليه امامى فريد افنديـنك قرائت ايتـدكى عشر شريفـله باشلانيلمش ومدير سامى بك طرفندن اجازت آلان افنديلرك اسملرى اوقونه‌رق آل قورده لالرله بزغلاتمش اولان اجازتلرى توزيع ايدلمشدر.

مراسمده خليفه حضرتلرى نامنه ياورلرى نظام الدين بك حاضر بولونمشدر. اجازت آلان افنديلردن برنجى درجه‌يى احراز ايدن اوچ افنديه شرعيه واوقاف وكالتى طرفندن برر آلتون ساعت وايكنجى درجه‌يى احراز ايدن اوچ افنديه‌ده برر ذكر جميل ورقه‌سى ويرلمشدر. مراسمك ختامى متعاقب ذات حضرت خلافتپناهينك باش امامى شوكت افندى طرفندن بردعاى بليغ قرائت اولونمش وحضار مجاز افنديلرك تشهير ايديلن آثارينى زيارت ايتمشدر. مراسم اثناسنده بحريه موسيقه‌سى اجراى ترنم ايتمشدر.

مدرسة الخطاطينندن شيمدى‌يه قدر (١٤) افندى نشئت ايتمش اولوب بوافنديلر اوروپا صنايع نفيسه آتليه‌لرنده بركمك معاشله چاليشمقده‌درلر. بوسنه نشئت ايدن يكرمى افنديك اساميسى بروجه آتيدر:

حمدى ، سهيل ، ماجد افنديلر (بواوچ افندى آلتون ساعت آلمشلردر.) احمد حمدى ، محمد رسول ، حافظ جمال افنديلر. (بواوچ افندى‌ده ذكر جميل آلمشلردر.) ابراهيم ، توفيق ، حقى ، صادق ، جودت ، حيدر ، سعدالدين ، محمد وصفى ، مصطفى ، سامى ، كمال ، محمدامين ، عبدالملك ، صادق ، خالد ، صدرالدين افنديلر.

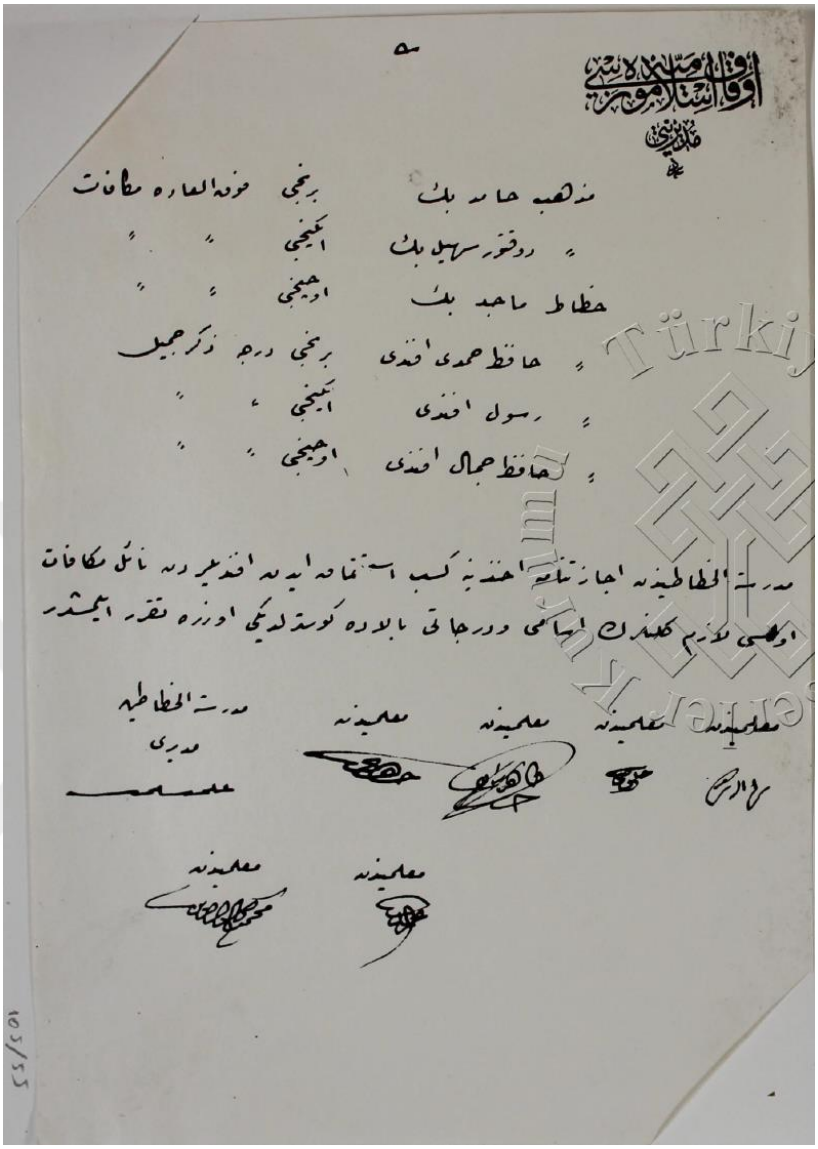
توحيد فوطوغرافى

مدرسة الخطاطينندن برنجى وايكنجى درجه‌ده اجازت اخذينه موفق اولان افنديلر صاغدن اعتباراً اوطورانلر ماجد ، حامد ، دوقتور سهيل ، آياقده طورانلر احمد حمدى وحافظ جمال افنديلردر.

Resim 7. Tevhîd-i Efkâr Gazetesi'nin 27 Teşrînisânî 1339 tarihli, Medresetü'l-Hattâtîn'in ikinci icâzet merasimi haberi

(27 Teşrînisânî 1339-m. 1921)

(SYEK_Süheyl Ünver Dosya / 105 Eser adı: Medresetü'l-Hattâtîn / *مدرسة الخطاطين*)

Resim 8. Medresetü'l-Hattâtîn'de ödül alan öğrencilerin isimlerinin bulunduğu kararnâme

(SYEK_SUHEYLUNVER DOSYA, 105, s. 22)

Medresetü'l-Hattâtîn'de verilen icâzetler (Bkz. Resim.9)'da görüldüğü gibi diploma şeklinde hazırlanmıştır. İcazetnâme'de Medresetü'l-Hattâtîn'de eğitim almış oldukları hocaların, Evkāf-ı İslâmiye Müzesi Meclis-i İdâre Reisi'nin ve âzâların mühürleri yer almaktadır. [15]

[15] Derman, **Medresetü'l- Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 45.

Mâcid Ayral'ın Ta'lik İcâzetnâme'si:

Türkiye Cumhuriyeti

MEDRESETÜ'L-HATTÂTÎN

İcazetnâme

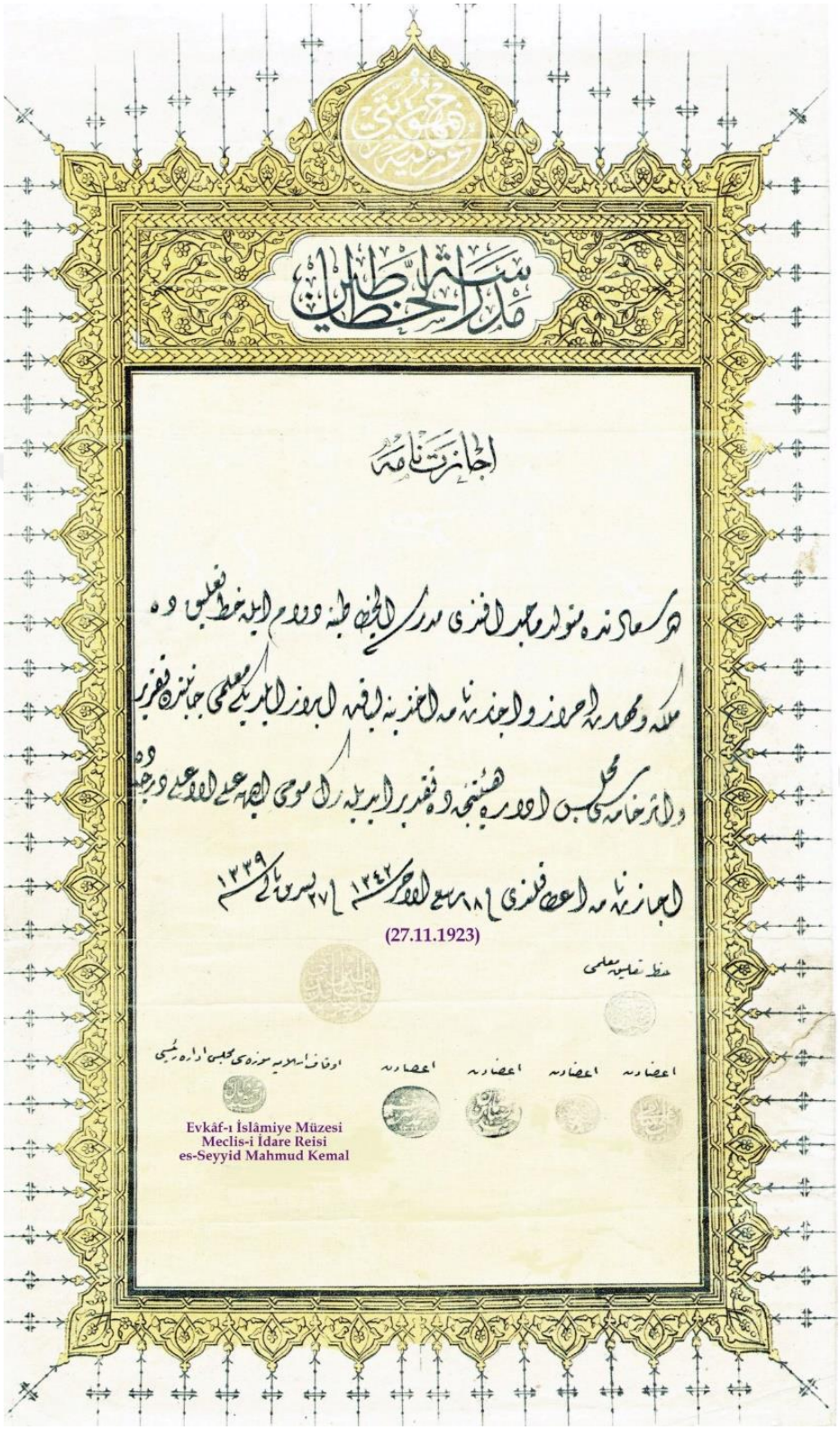
Dersaâdet'de mütevellid Mâcid Efendi, Medresetü'l-Hattâtîn'e devâm ile hatt-ı ta'likde meleke ve mehâret ihrâz ve icâzetnâme ahzine liyâkat ibrâz eylediği, muallimi cânibinden takrîr ve eser-i hâmesi Meclis-i İdâre Hey'eti'nce de takdîr edilerek, mumâileyhe aliyyü'l-âlâ derecede icâzetnâme î'tâ kılındı. 18 Rebîülâhır 1342 ve 27 Teşrînisânî 1339

Muallim Mühürleri

Hatt-ı Ta'lik Muallimi: Hulûsi

Âzâdan: Ali Sâmi, Seyyid Ziyâ b. Osmân, Muḥammed Şerîf

Evkāf-ı İslâmiye Müzesi Meclis-ı İdâre Reisi: Es-Seyid Mahmud Kemal

Resim 9. Mâcid Ayral'ın Medresetü'l-Hattâtîn'den almış olduğu ta'lik icâzetnâmesi (1342/ 1923)

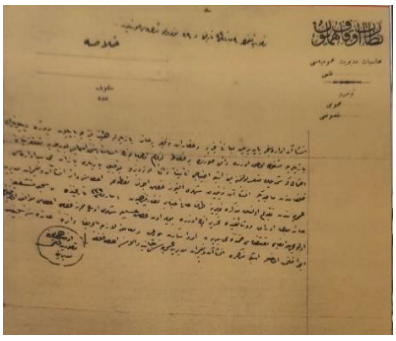
(Derman, **Medresetü'l- Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 43)

Medresetü'l-Hattâtîn'de düzenlenen merâsimden sonra verilen icâzetnâmeler, klasik kalıp ile günümüz diplomalarına benzemektedir. Kenarlarındaki tezyinât ve belge içerisinde kullanılan izin cümleleri herkes için ayrı ayrı düzenlenmemiş, talebenin ismi ve izin cümleleri Tuğrakeş İsmâil Hakkı Bey tarafından, dîvânî hat ile yazılmıştır. Mâcid Bey'in icâzetnâmesi de Tuğrakeş İsmâil Hakkı Bey tarafından yazılarak hazırlanmıştır.

İcâzet merasimi sonunda talebelerin eserlerinden oluşan bir sergi düzenlenmiş, Medresetü'l-Hattâtîn'in hocaları ve talebeleri *"Ramazan Sergileri"* adı altında gelenekselleşen bir sergi açmışlardır. Bu sergilerde Mâcid Bey'in reyhâni yazı ile yazılmış bir Besmele'si yer almıştır.[16]

1.3. MESLEK HAYATI

Hüseyin Mâcid Bey Üsküdar İdâdîsi'ni sıhhat durumunun bozulması nedeni ile bırakmak zorunda kalmış, 1908 (1324) yılında Evkāf Nezâreti Hey'et-i Teftîşiye Kalemi'nin sınavlarına girmiş ve orada muhasebe idaresinde 250 kuruş maaş ile çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde vakıf eserlerinin zarar görmüş kısımlarının restorasyonunda plan ve projelerin hazırlanmasında görev almıştır.[17]

Resim 10. Vakıf eserlerinin restorasyonunda görev aldığını gösteren resmi yazı

(Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 535)

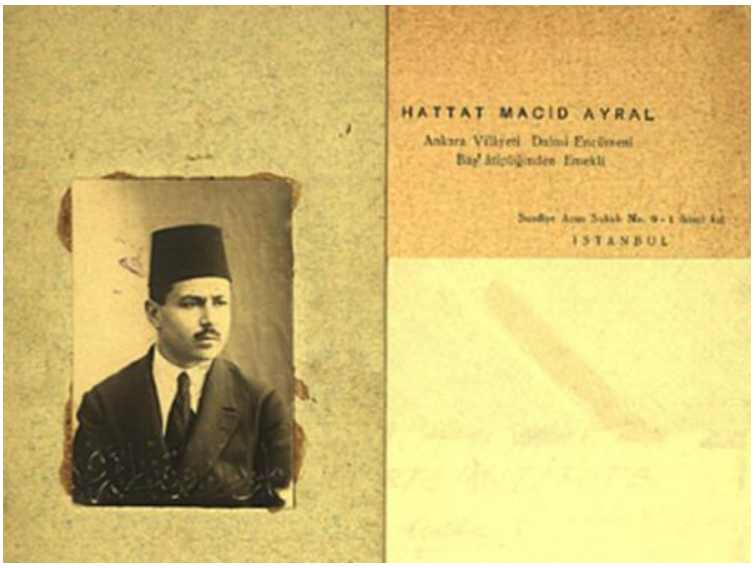
[16] Mehmed Mesih Bey**, Millî Mecmûa**, 15 Mart 1928, s. 7.

[17] İnal, **Son Hattatlar**, s. 183; Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 188; Serin, **Hat Sanatı Tarihi,** s. 535; Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 225.

Daha sonra İstanbul Polis Müdîriyet-i Umûmiyesi'nde sicil mümeyyizi olarak görev yapmıştır. Bu dönemde düzenli ve titiz çalışmaları ile idaresinde bulunanların takdirini kazanmış, Dâhiliye Nezâreti'nde bulunduğu zamanlarda 1920 tarihli yazı çerçevesinde bir maaş ile ödüllendirilmiştir. [18]

İstanbul Polis Müdîriyet-i Umûmiyesi'ndeki sicil mümeyyizliği görevinden 1339'da (1920-1921) ayrılmış, Cağaloğlu'nda Bâbıâli Caddesi'nde bir yazıhane açmış ve burada gelen öğrencilere ders vermiş, sipariş verilen yazıları yazmıştır. Yazıhanesi zamanla sanat sohbetlerinin yapıldığı bir merkez halini almıştır. Harf inkılâbı ile birlikte Bâbıâli Caddesi'ndeki bu yazıhaneyi kapatmak durumunda kalmış, akabinde Ankara'ya giderek oraya yerleşmiş, Ankara Vilâyeti Dâimî Encümeni Başkâtibliği görevinde bulunmuş, burada uzun yıllar çalıştıktan sonra emekliliğini istemiştir.

Resim 11. Mâcid Ayral'ın Ankara vilâyeti encümeninde görevli olduğu zamana ait iki, kartvizit

(SYEK_suheylunver767 / s. 46)

[18] Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 279.

Resim 12. Mâcid Ayral'a verilen tahsilat tebligatı

(M. Serin fotoğraf arşivi)

Emekli olduktan sonra tekrar İstanbul'a dönmüş ve Dr. Süheyl Ünver hoca'nın Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde tezhip ve minyatür dersleri verdiği zamanlarda Mâcid Ayral da haftada bir gün bu nakışhanede hat hocalığı görevinde bulunmuştur.

Resim 13. Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde bir ders günü (1951)

(SYEK_suheylunver767, s. 46)

Buradaki derslere devam ederken, 1955 yılında Irak Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan "1955 *Bağdad Paktı*" [19] (Karşılıklı İş Birliği Antlaşması) kültür ve sanat alış-verişi protokolü çerçevesinde Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde ders vermek için Bağdad'a davet edilmiştir (1956).

Resim 14. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde bir ders günü

(SYEK_suheylunver767 / s. 27)

İmzalanan protokol gereğince, Medresetü'l-Hattâtîn'den icâzetli (diplomalı) olarak hat branşında Mâcid Ayral, tezhib branşında Tahsin Aykutalp görev almıştır. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde Irak'ta 1958 yılında gerçekleşen ihtilâlden sonra bir yıl daha ders vermeye devam etmiş, daha sonra oradaki sosyal-siyasal ortamın bozulması gibi nedenler ile 1959 Temmuz'da Türkiye'ye kesin dönüş yapmıştır. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde (Ma'hedü'l-Fünûni'l-Cemîle) geçen hocalık yıllarında İhsan Edhem, Halid Hüseyin, Dr. Selman İbrahîm gibi talebelere ders vermiştir

[19] İsmail Soysal, "1955 Bağdad Paktı" **Belleten**, 1991, c. 55, sy. 212, s. 179; Falih Hasan ed-Durî, **Mesîratu el-hatti'l-Arabi fî'l-Irâk Münzü Âm** 1930 / 1980 yıllarından buyana Arap hat sanatında gezinti", Bağdad 1985, s. 16.

Resim 15. Bağdad'ta Mâcid Ayral ve talebeleri

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Bağdad'ta görevli olduğu yılların akabinde tekrar İstanbul'a dönmüş ve İstanbul'da Feneryolu'nda bir ev alarak orada ikâmet etmiştir. Vefâtına kadar geçen sürede İstanbul'da Süheyl Ünver (1898-1986) ile Topkapı Sarayı Nakışhânesi'nde tezhip ve minyatür dersleri verdiği dönemlerdeki gibi haftada bir gün hat dersleri vermeye devam etmiştir. [20]

1.4. VEFÂTI

Ramazan Bayramı arifesine denk gelmiş olan vefâtından önce, yeni doğmuş olan torununu görmek için bilet almış ve oğluna telgraf çekmiştir. 17 Mart 1961 Cuma günü Kadıköy Feneryolu'ndaki evinin taksitini[21] ödemeye gittiği bankada kalp krizi geçirmiş, vefâtının akabinde cenazesi sevenlerinin iştiraki ile 19 Mart 1961 günü kaldırılmıştır.

[20] Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında,** s. 188.
[21] Kadıköy Feneryolu'ndaki evini 20 yıl vade ve 32.000 lira taksitle almıştır (SYEK_suheylunver767).

VEFAT

Beylerbeyi eşrafından merhum Dr. Kaymakam Siyahi Ahmet Bey Hafidi ve Zühtü Bey ile İffet hanımın mahdumu ve Azize Ayral-'ın pek sayın eşi ve Heybellada Sanatoryumundan Hicabi Ayral'-ın muhterem ağabeyi ve yüksek mühendis Nejat Ayral, Nezih Ayral'ın muhterem babaları ve Y. Mühendis Muzaffer Binici ile Kadıköy Maliyesi memurlarından Ziya Binicinin enişteleri ve Gü ler Ayral ve Füsun Ayral ın kaynpederi ve Mediha Ayral'ın ka-yınbiraderi ve Meliha; Samiye Binici'nin enişteleri ve İffet, De-met'in dedeleri; memleketimizin yetiştirdiği güzide hattatlarımız-dan:

MACİT AYRAL

17.3.1961 günü âni bir kalb krizi neticesinde gözlerini yumarak ge ridekileri sonsuz kedere garkeylemiştir. Cenazesi 19.3.1961 Pazar günü Feneryolu Gazi Muhtarpaşa Sok. No: 3 teki hanesinden kal dırılarak Kadıköy Osmanağa camiinden öğle namazını müteakip Karacaahmet mezarlığındaki makberesine defn edileceği teessür-le bildirir. Ayral ve Binici ailesi

Resim 16. Mâcid Ayral'ın vefât ilanı

(SYEK_suheylunver767, s. 31)

Cenaze namazı Kadıköy Osmanağa Camii'nde kılınarak Karaca Ahmed Kabristanı 2. Ada'daki Şehitlik Camii'nin, 140 metre kuzey batısında 3520-Ahmed mezar taşı numaralı kabre defin edilmiştir.

Resim 17. Mâcid Ayral'ın Osmanağa Camii'ndeki cenaze namazı sonrası

(SYEK_suheylunver767, s. 32)

Resim 18. Mâcid Ayral'ın tabutunun Karaca Ahmed'e götürülüşü

(SYEK_suheylunver767, s. 32)

Mâcid Ayral'ın cenaze namazına katılanlar arasında Necmeddin Okyay (1883-1976), Süheyl Ünver (1898-1986), M. Uğur Derman (d. 1935), Rauf Tunçay (1922-1989), Nedim Mazhar (1890-1978), Ressam Mürteza Elker (1874-1969), Hattat Bekir Pekten (1913-1994) gibi yakın dost ve arkadaşları, sevenleri iştirak etmiştir. (Bkz. Resim.19)

Resim 19. Mâcid Ayral'ın 19 Mart 1961tarihindeki defin günü

(SYEK_suheylunver767)

Soldan sağa Rauf Tunçay, Hattat Bekir Pekten, Süheyl Ünver, Necmeddin Okyay ve Uğur Derman.

Mâcid Ayral'ın vefatı Süheyl Ünver (1898-1986), Necmeddin Okyay (1883-1976), M. Uğur Derman gibi yakın dostlarını derinden yaralamış hem bir arkadaşı dostu hem de hat sanatına ömrünü vermiş bir ustayı kaybetmiş olmanın üzüntüsü onları derinden etkilemiştir.

Yakın dost ve arkadaşını kaybeden Necmeddin Okyay (1883-1976), Mâcid Bey'in vefatı ile "*Mâcid'im gitti, elimdeki yazılar öksüz kaldı*" diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir. Süheyl Ünver de (1898-1986) Mâcid Bey'in vefatına çok üzülmüş *"Aziz Mâcid! Niye öldün? Beni ne kadar sarstığının farkında mısın?"* diyerek üzüntüsünü ifade etmiştir.

Dr. Süheyl Ünver, Mâcid Ayral'ın vefatı üzerine, M. Uğur Derman'dan bir yazı kaleme almasını istemiş, o da 22 Mart 1961 günü Yeni İstiklâl Gazetesi'nde yayımlanan Mâcid Ayral'ın hayatına dair kaleme almış olduğu yazı ile hem Mâcid Ayral'a veda etmiş hem de bu vesile ile yayın hayatına başlamıştır. Bu yayında Mâcid Bey'in hayatı, vefatı ve sanat hayatına dair bilgiler yer almaktadır.

Resim 20. Necmeddin Okyay ile M. U. Derman, Mâcid Ayral'ın cenazesinde

(Özbekler Tekkesi Arşivi-SYEK_suheylunver767)

Resim 21. Karaca Ahmed Kabristanında Mâcid Ayral'ın kabri

Mezar taşı kitâbesinde şu ibareler yer almaktadır:

HÜSEYİN MACİT AYRAL

Ruhuna Fâtiha

d.1890-ö.17.03.1961

Resim 22. Mâcid Ayral'ın mezar taşı

1.5. ŞAHSİYETİ

Beylerbeyi doğumlu Mâcid Bey nâzik, tevâzu sahibi, şık giyimli, temiz ve naifliği ile onu tanıyan herkeste hayranlık uyandıran bir İstanbul beyefendisidir.

M. Uğur Derman bir konuşmasında, Mâcid Bey'in bu özelliklerine atıfla şöyle demiştir *"Hattatlar, harflerin kıyafeti ile uğraşmaktan, kendi kılık-kıyafetlerine pek önem vermezler; yalnız Mâcid Ayral bu konuda istisnâi konumdadır. Mâcid Bey'in sahip olduğu nezâket ve kibarlık kıyafetlerine de yansımaktadır*."[22]

Resim 23. Mâcid Bey'in zarafetini anlatan iki fotoğraf

(Süheyl Ünver arşivi-Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi arşivi)

Çoğunlukla takım elbise giyen Macid Bey, giyim ve kuşamına her zaman özen göstermiş ve ehemmiyet vermiştir.

22 Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 230.

Ailesine, dostlarına, arkadaşlarına, talebelerine önem veren, kıymet perest, cömert bir yapısı vardır. Öyle ki hem kendi yazılarını hem de elinde bulunan eski mâruf hattatların yazılarını hiçbir karşılık beklemeden vermiş, ders gösterirken bu yazılardan istifâde etmelerini sağlamıştır. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki hocalığı sırasında derslere eski hattatlara ait yazı örnekleri ve meşk kitapları ile gitmiştir.[23]

Resim 24. Mâcid Ayral'ın 1955 yılında Bağdad'ta kullandığı maktası

(İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Daha sonraki gidişlerinde, orada bulunan öğrencilerin kalem bulmakta zorlandığını bildiğinden onlara İstanbul'dan kalem götürmüş ve Bağdad'taki talebeleri ile aralarındaki ilişkileri bir baba-oğul çizgisinde ilerlemiştir.[24]

Öğrencilerinden İhsan Edhem, kendi çocuklarını Mâcid Ayral'ı anlatarak yetiştirmiş, Mâcid Ayral'a karşı "*derin saygı ve sevgi duyduklarını*" ifâde etmişlerdir. Mâcid Bey'e ve öğrencilik yıllarına ait her şeyi arşivlemişler, biz de çalışmamıza bu arşiv belgeleri ışığında yön verdik.[25] Öğrencilerinden Halid Hüseyin hocasına karşı duyduğu saygı, sevgi ve vefa duygusu ile "Mâcid b. Zühdî Mecmuası" isiminde bir mecmua hazırlamıştır.[26]

---

[23] Falih Hasan ed-Durî, **Mesîratu el-hatti'l-Arabi fî'l-Irâk Müznü Âm** "1930 / 1980 Yıllarından Bu yana Arap Hat Sanatında Gezinti", s. 16.

[24] Danimarka İhsan EdhemMüzesi Başkanı Müh. Mustafa Edhem ile e-mail görüşmesi; Halid Hüseyin, **Mâcid b. Zühdî Mecmuası,** Bağdad 1985, s. 8.

[25] Danimarka İhsan Ethem Sanat Müzesi Başkanı Müh. Mustafa Edhem ile e-mail görüşmesi.

[26] H. Hüseyin, **Mâcid b. Zühdî Mecmuası,** s. 4.

Dostlarına ve dostluklarına çok önem vermiştir. "*Neşeli, şakacı, hususi meclislerde esprileriyle herkesi güldüren bir mizâcı vardı.*" Diyerek M. Uğur Derman da yıllarca arkadaşlık yaptığı arkadaşını böyle anlatmıştır.

Mâcid Ayral ile Necmeddin Okyay'ın (1883-1976) dostlukları çok yakın ve kuvvetlidir. Yaz tatilinde İstanbul'a geldiğini haber alan Necmeddin Okyay (1883-1976), "*Evlâdım! benim Mâcid'im Bağdad'dan dönmüş*"[27] şeklindeki hitabı ile ne kadar iyi birer dost ve arkadaş olduklarını göstermiştir.

Necmeddin Okyay'ın Toygar Tepesi'ndeki mütevazi ahşap evinin çiçek ve güller ile dolu bahçesinde zamanın mâruf hattatları ile sık sık bir araya gelir, hoş ve sanat dolu sohbetler yaparlardı.

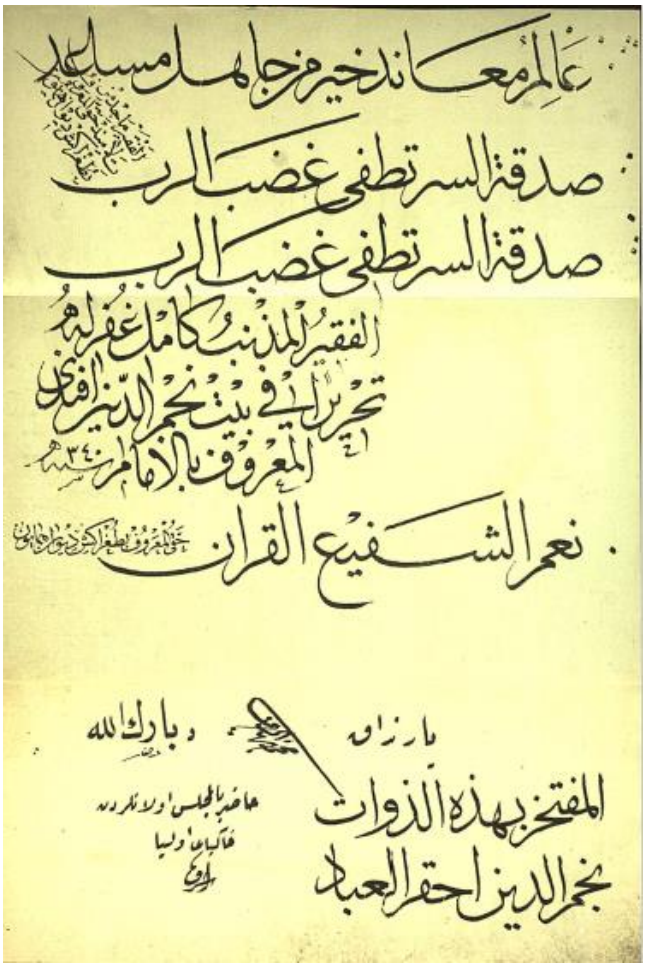

Resim 25. Necmeddin Okyay'ın bahçesinde hattatlar buluşmasına ait bir fotoğraf

(Subaşı, **Diyarbakırlı Hattat Hâmid Aytaç**, s. 22)

[27] Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 188.

Sanat ve sanatçı buluşması mesabesindeki dost toplantılarından birinde, Süheyl Ünver arşivinde bulunan "*hattatların yazı buluşması*" diyebileceğimiz eserde, Mâcid Ayral'ın ilk satırını yazdığı metnin devamını sırasıyla Kâmil Akdik (1861-1941) Tuğrakeş İsmâil Hakkı Bey, Bahaddin Ersin (1879-1959), Abdülkâdir Şeker (1875-1942) ve hattat Hâfız Eşref Ede (1876-1954) kendi el yazılarıyla yazıp imzalamışlardır.

Resim 26. Necmeddin Okyay'ın evinde hattatlar buluşmasındaki yazı numunesi (1922)

(SYEK_suheylunver767, s.20)

Yazılı ve çiçekli ebru denildiğinde, Necmeddin Okyay (1883-1976) ilk akla gelen isimdir. Bu neden ile yazılı ve çiçekli ebru Necmeddin ebrusu şeklinde ifâde edilmektedir. Toygar Tepesi'ndeki ahşap evinde, bir cuma günü çiçekli ebru

denemesinde Mâcid Bey fikir beyan etmiş böylece ilk laleli ebrunun yapımına katkı sunmuştur. Bu olayı Necmeddin Okyay (1883-1976) şöyle anlatmıştır:

"Medresetü'l-Hattâtîn'de, 1916 yılında hocalığım sırasında bir şahıs medreseye gelerek;

- Çiçekli ebru yapmanızı istiyorum, dedi.

- Efendi beyim, bu sanatta öyle çiçek filan olmaz. Gerçi eskiler, bizden öncekiler tecrübe etmişlerdir ama, o da çiçeğe pek benzemez, dedim.

- Hoca değil misiniz? Yapmanız lâzım, dedi. Bunun üzerine eve geldim. Tekneyi kurdum. Çiçek şekillerini çıkarmak için uğraşmaya başladım. O esnada bize çok sevdiğim arkadaşım Hattat Mâcid Ayral (1890-1961) geldi. Ben lâle yapmaya çalışıyordum. Macid'im birden:

- Birâder, şu uçları yukarı doğru çeksene, dedi. Ben hayatta bu işi bilmeyenlerden o iş hakkında çok şey öğrenmişimdir. Bu da öyle oldu. Elimdeki tek at kuyruğunu teknenin içinde yukarıya doğru çekince, çiçek tıpkı lâleye benzedi. Çok heyecanlandım ve büyük bir zevk duydum. Günlerden Cuma olduğu için camiye namaza indik. Namazdan sonra lâle, sümbül, karanfil, o mevsimde hangi çiçekler varsa hepsinden aldım ve eve dönüşte onlara bakarak teknede aynını resmetmeye başladım. İşte Mâcid'in o ikazı ve Rabbimin lütf u keremiyle bu iş oldu." [28] demek suretiyle ilk lâleli ebrunun yapılış aşamasını anlatmıştır.

Süheyl Ünver (1898-1986) ile dostlukları da Medresetü'l-Hattâtîn'de öğrencilik yıllarında başlamış, Mâcid Ayral'ın vefatına kadar devam etmiştir. Ayral'ın vefatına o kadar çok üzülmüştür ki, *"Aziz Mâcid! Niye öldün? Beni ne kadar sarstığının farkında mısın?"* diyerek üzüntüsünü ifâde etmiştir.[29]

Süheyl Ünver (1898-1986), kendisine senin için bir defter hazırlığındayım dediğinde, mütevâzı kişiliği ile "*biz kimiz ki*" demiştir. Yalnız bu durum karşısında çok

---

[28] M. U. Derman, **Türk Sanatında Ebru**, Akbank Yayınları, İstanbul 1977, s. 44; Mehmet Necmettin Bardakçı, "Cemâl-i İlâhîye Aynada Bir Yıldız: Mehmed Necmeddin Okyay", **Tasavvuf, İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi**, İstanbul 2007, sy. 18, s. 103-111; (https://turkislamsanatlari.istanbul/sayfalar/107/guncel/136/gecmisten-gunumuze-ebru-sanati 13.04.2023)

[29] SYEK_suheylunver767, s. 6.

duygulandığını Mâcid Bey'in gözlerindeki nemli parıltıdan anladığını ifade etmiştir. Süheyl Ünver (1898-1986) Mâcid Ayral'a ait her şeye her yazısına hatta karalamalarına dahi çok ehemmiyet vermiş hiçbirini zâyi etmemiştir. Mâcid Ayral için hazırladığı deftere dahil ederek kayıt altına almıştır.

Süheyl Ünver (1898-1986) Mâcid Ayral'dan, annesinin mezar taşı kitâbesinin boş kalan kısmına; ismini yazmasını rica etmiş, Hattat Şevki Efendi (1829-1887)'nin torunu olan Süheyl Ünver (1898-1986) için hazırladığı mezar taşı kitâbe yazısına celî sülüs ile:

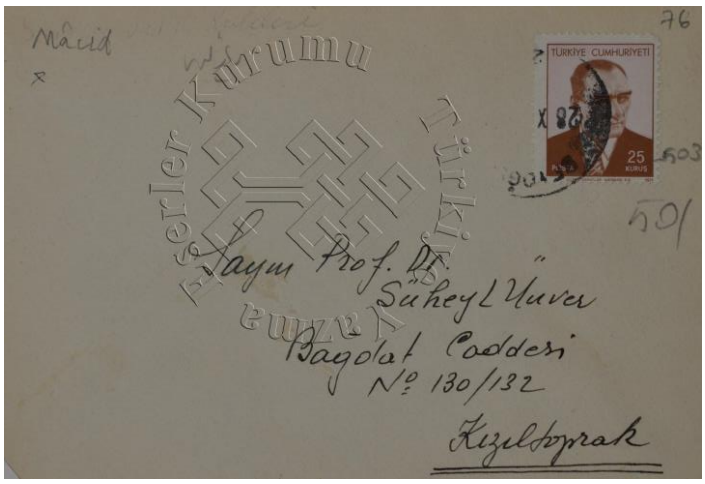
Resim 27. Mâcid Ayral'ın Dr. Süheyl Ünver için hazırlamış olduğu mezar taşı kitâbesi

(Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 195.)

"*Doḳtor Süheyl Ünver ḥafîd-i Şevḳı*" şeklinde yazmıştır." Mâcid Ayral, yazının kenarına "*Çok sevdiğim Süheyl'e aile kabristanında ayrılmış olan mahalle hâkk edilmek maksadıyla ricası üzerine tarafımdan yazılmıştır. 28 Haziran1952, Mâcid."*, Süheyl Ünver (1898-1986) de, "*Vefatımdan sonra Merkez Efendi'de annemin taşı üzerinde boş yere hâkk edilecek ve târih konacaktır.1898-19…"* şeklinde not düşmüştür.[30]

Bağdad'ta çalıştığı (1956-1959) yıllar arasında dahi dostlukları mektuplar üzerinden ve yazın İstanbul'a geldiği dönemlerde yüz yüze devam etmiş, aralarındaki dostluklarını her daim canlı tutmuşlardır.

[30] Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 195.

Resim 28. Dr. Süheyl Ünver ile Mâcid Ayral'ın mektuplaşmalarından bir zarf örneği

(SYEK_suheylunver895-76)

Bağdad'tan İstanbul'a döndüğünde Süheyl Ünver ile birlikte, Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde vefatına kadar ders vermeye devam etmişlerdir.

Bağdad dönüşünde Kadıköy Feneryolu'nda bir ev satın almış olan Mâcid Bey, bu dönemde biraz ekonomik problem yaşamıştır. O dönemde Şevket Rado (1913-1988) ile Kâzım Taşkent (1894-1991),[31] Mâcid Ayral'a ait beş tane eseri maddi destek sağlamak amacı ile kendi matbaalarında serigrafik olarak basılmasını kararlaştırmışlardır. Eserlerin bazılarına Güzel Sanatlar Akademisi hocalarından olan Rikkat Kunt (1903-1986) tarafından tezhip yapılmıştır. 1959 yılında baskısı yapılan eserler Yapı ve Kredi Bankası'nın vitrinlerine konulmuş, bazı müşterilere hediye edilmiş veya satılmıştır. Bu eserler tezimizin katalog kısmında 187-248-249-253-264 numaralarında listelenmiştir.

Mâcid Bey dost ve tanıdıklarına kıymet veren yapıdadır. Yeni Cami Sebîli kitâbesinin alt kalıplarının Hattat M. Hâlim Özyazıcı'ya intikâl etmesini sağlamış, kalıplardan istifâdesine yardımları olmuştur (Bkz. Resim. 29). Hattat Hırka-ı-Şerîf Camii Hatibi Ömer Vâsfi Efendi'nin (1880-1928)[32] cenaze merasimine katılarak arkadaşına karşı son görevini yapmış, M. Uğur Derman ile katıldıkları cenaze merasiminde yağmura yakalanmışlardır. [33]

[31] Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbu Yazılarına Dair", **Lale Dergisi,** İstanbul Ocak 2022, sy. 5, s. 100-103.

[32] A. Alparslan, "Ömer Vasfi Efendi" mad., **DİA,** TDV Yay., İstanbul 2007, c. 34, s. 83-84.

[33] Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 63.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SANAT HAYATI

Dilâzar olma Hâlil ol, yanma nâr-ı Nemrûd'e,

Çemenzâr-ı rızâda hemen Hak, nârı nûr eyler,[34]

(SYEK_suheylunver767, s. 34)

Mâcid Ayral henüz on yaşlarında iken cami ve evlerde güzel gördüğü yazıların önünde harfler ile ahbaplık kurup, onlarla adeta konuştuğundan bâhis ile o yaşlarda, belki de sanat hayatının başlangıcını yapmıştır.

İlk hocaları Beylerbeyi'li Hamidiye Mektebi hocalarından Alî Bey ve Enderûn-ı Hümâyun Mektebi hocalarından Ahmed Râkım Efendi (Boren, 1880-1940) dir. Hat meşklerinde belirli bir tekâmüle eriştikten sonra, ders aldığı hocalarına ilaveten bilhassa yazılarını ve tavrını çok beğendiği Şefik Bey eserlerini örnek almıştır.

Kendi üslubuna dâir vermiş olduğu bilgiler ışığında "*sülüs ve nesihte Şefik Bey'in ve celîde Sâmi Efendi'nin yolunu takip etmekteyim*" [35]demektedir.

Mâcid Bey; Şefik Bey'in (1820-1880) murakkalarını elde ederek, onun üslubunda kalemini geliştirmiştir. Mâcid Bey'in, bu çalışmalarda oldukça başarı sağladığı yazılarındaki muhkemlikten anlaşılmaktadır. [36]

Necmeddîn Okyay (1883-1976) bu konuda şu tespitlerde bulunmuştur: "*Mâcid Bey, Şefik Bey yolunda öylesine muvaffakiyet sahibidir ki yazılarına imzâ koymasa, farz-ı muhal Şefik Bey de mezarından kalkıp bu yazıları görse yazının altına imza koymayı unutmuşum' diye kaleme sarılırdı!".*[37]demiştir.

---

[34] Mâcid Ayral'ın görseline ulaşamadığımız özenerek yazdığım dediği ilk beyit.
[35] İnal, **Son Hattatlar**, s. 186.
[36] Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 188; Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 535; Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 226.
[37] Derman, **a.g.e.**, s. 227.

Öyle ki Bağdad'a gittiği yıllarda yanından hiç ayırmadığı gözü gibi sakladığı bir Şefik Bey yazısı vardır, ailevî nedenlerden dolayı elinden çıkarmak zorunda kaldığında bu eser için çok üzülmüştür.[38]

Yine Necmeddîn Okyay, Mâcid Ayral'ın İstanbul'a döndüğü yıllarda kendisini Şefik Bey üslubundan çevirmeye çalışmış, o ise "*Birâder, Şevkî'nin mükemmeliyetine şüphe yok, ama benim elim bir kere Şefik yoluna alışmış, dönmüyor*" [39] diyerek üslûbunu ortaya koymuştur.

"*Hattın envâi pekçok ise de alelekser istîmâl edilmekte olanlar: sülüs, nesih, rik'a, ta'lîk, dîvânî, reyhânî ve hatt-i kûfi'den ibârettir."*[40] demek sureti ile kaleme aldığı Resimli Gazete'deki makalesinde en çok yazılan ya da tercih edilen yazı çeşitlerinden bahsetmiş, kendisine ait hat çeşitlerinden numune mahiyetinde bir tabloyu da okuyucuya arz etmiştir.

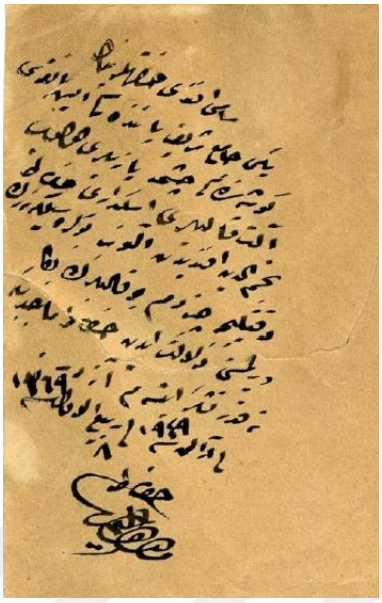
Kitâbeler üzerindeki celî sülüs yazılar başta olmak üzere hemen hemen her yazı çeşidindeki levhalarından da anlaşıldığına göre, hutut-ı mütenevviya da oldukça vukûf sağlamıştır. Bu yüzdendir ki, son dönem hattatları arasında eli sağlam ve kuvvetli olan hattatlardan sayılmaktadır.

Sâmi Efendi'nin (1838-1912) talebelerinden olan İ. Hakkı Altunbezer'in (1873-1946) celî sülüs ve tuğra hocalığı görevinde bulunduğu yıllarda, Mâcid Bey kendisinden Medresetü'l-Hattâtîn'de celî sülüs ve tuğra dersleri almış, Altunbezer ve Sâmi Efendi üslûbunda yetişmiş ve bu üslupta Medresetü'l-Hattâtîn'de ders vermiştir.

Sâmi Efendi'nin (1838-1912) vefatı ile öğrencisi Necmeddîn Okyay 'a (1883-1976) intikal eden Yeni Cami sebîli kitâbesinin alt kalıpları,[41] Okyay tarafından hattatların istifâdesine sunulmuş, Mâcid Ayral, Ömer Vasfi Efendi, Hattat Hâmid Aytaç, Mustafa Hâlim Özyazıcı, gibi hat sanatının nice tanınmış simâlarının celî sülüs yazılarının kemâle ermesinde faydalı olmuş, halen de olmaktadır. Mustafa Hâlim Özyazıcı yazıların intikalini sağladığı için, Mâcid Ayral'a teşekkür ve şükranlarını ifade eden bir not yazmıştır.

---

38 Dr. Salah Şirzâd (19.12.2023) ile telefon görüşmesinden nakil ile.
39 Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 228.
40 **Resimli Gazete**, 18 Nisan 1342, n. 85/ s. 5.
41 Ali Rıza Özcan, **İstanbul'un 100 Kitâbesi**, İBB Kültür A.Ş Yayınları, İstanbul 2010, s. 60.

Resim 29. Halim Efendi'nin, Yeni Cami sebili kitâbesi kalıbı için M. Ayral'a teşekkür notu (TSMK_GY-4)

"Sâmi Efendi hazretlerinin Yeni Cami-i Şerîf yanındaki İş Bankası köşesindeki çeşme yazıları olup alt kalıpları Üsküdârî hattat Necmeddin Efendi'den alıp bu kerre silkelenerek dikkatlice çizdim. Bu kalıpların bana verilmesini delâlet eden Hattat Mâcid Bey'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

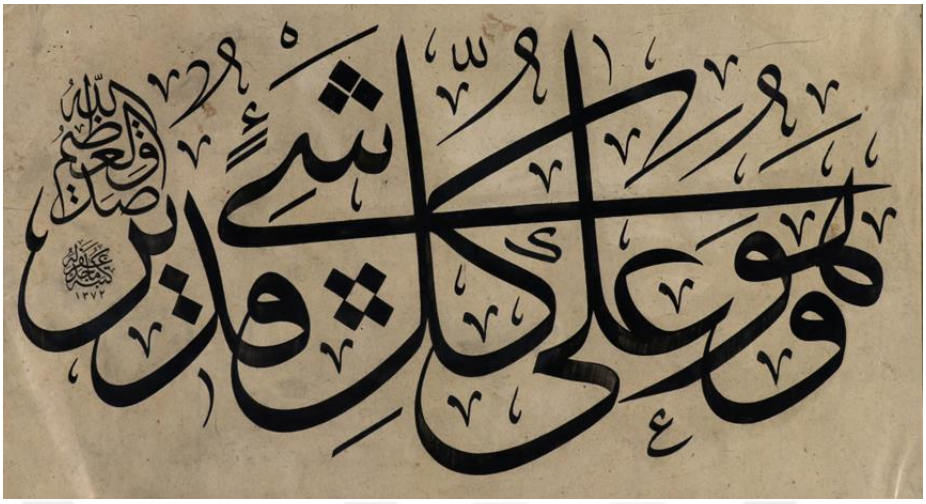
29 Aralık 1949, 8 Rebiü'l-evvel 1369

Hattat Mustafa Halim"[42]

Mâcid Ayral'ın sülüs ve nesih yazılarında bilinen bir icâzeti bulunmamakla birlikte ta'lik yazıda icâzeti bulunmaktadır. Yurt içinde ulaşabildiğimiz icâzetli talebesi bulunmasa da Bağdad'ta ders verdiği birçok öğrencisi, eserlerinin ketebe kısmında *"tilmiz-i Mâcid*" şeklinde yazmışlardır. (Bkz. Resim. 46)

Ta'lik'te Yesârî'nin bir yazısını geleneksel usulde taklîden yazmışsa da bu yazıya ulaşılamamıştır. Yazılarında en çok sülüs ve sülüs celîsi kullanmıştır.

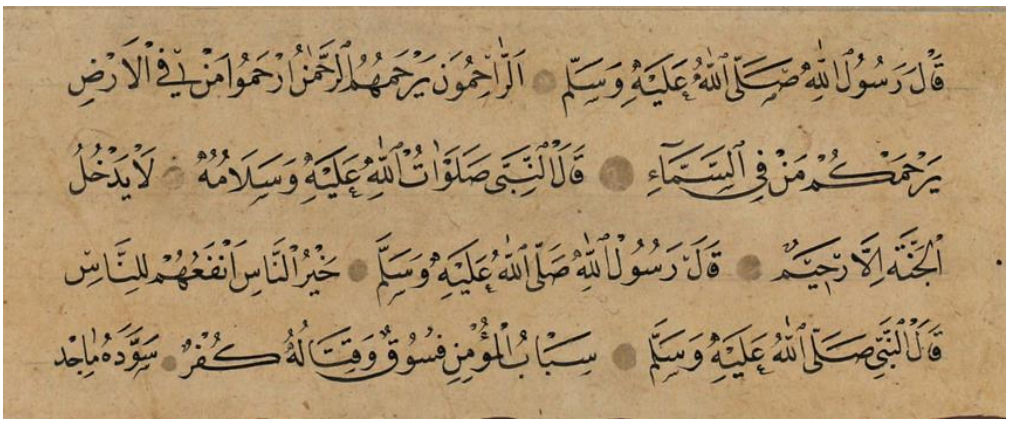
[42] M. Sâmi Kanbaş, **"Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri"** Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk-İslâm Sanatları Tarihi Ana Bilim Dalı, doktora tezi, Erzurum 2022, s. 259.

Resim 30. Mâcid Ayral'ın celî sülüs levha örneği

(MSGSÜ_155 / 20102)

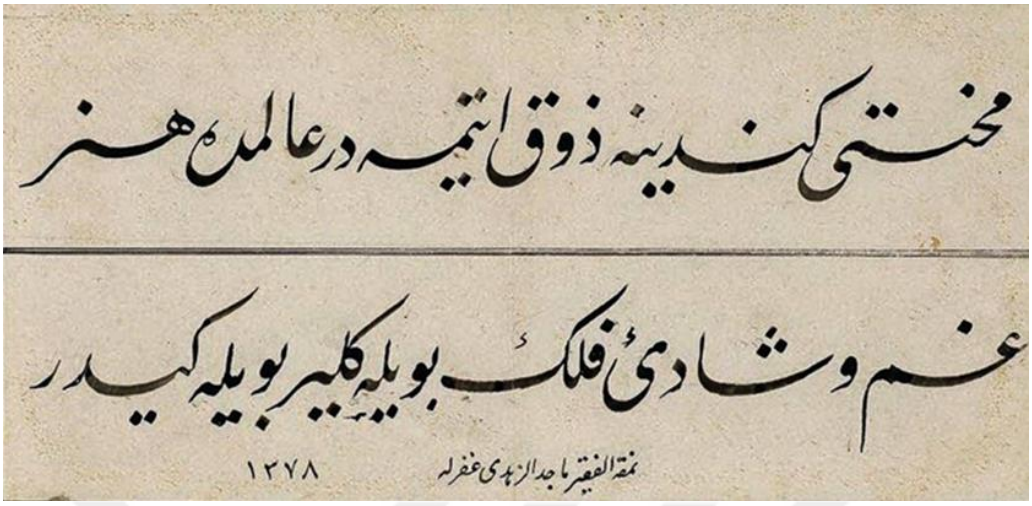
En kudretli ve başarılı olduğu yazı çeşidi sülüs ve celîsi olmasına rağmen nesih hatta da oldukça güzel ve muntazam eserleri mevcuttur. Sülüs ve celî sülüs yazılarına göre, nesih yazı çeşidinde az yazmıştır. Bağdad'ta olduğu yıllarda talebeleri ile olan meşk ve levha örneklerinden de anlaşıldığı üzere, sülüs-nesih dersleri vermiştir.

Resim 31. Mâcid Ayral'dan bir nesih kıt'a örneği

(MSGSÜ_164 / 20111)

Ta'lik yazıdaki icâzetini, Medresetü'l-Hattâtîn'de (1342 / 1923) Hulûsi Efendi 'den (Yazgan / 1869-1940) meşk ederek alan Mâcid Bey, bu yazı ile çok fazla meşgul olmamıştır. Bu nedenle ta'lik yazıları güzel olmak ile beraber, hocası Hulûsi Efendi'nin (1869-1940) yazıları kadar sanatlı bulunmamaktadır.

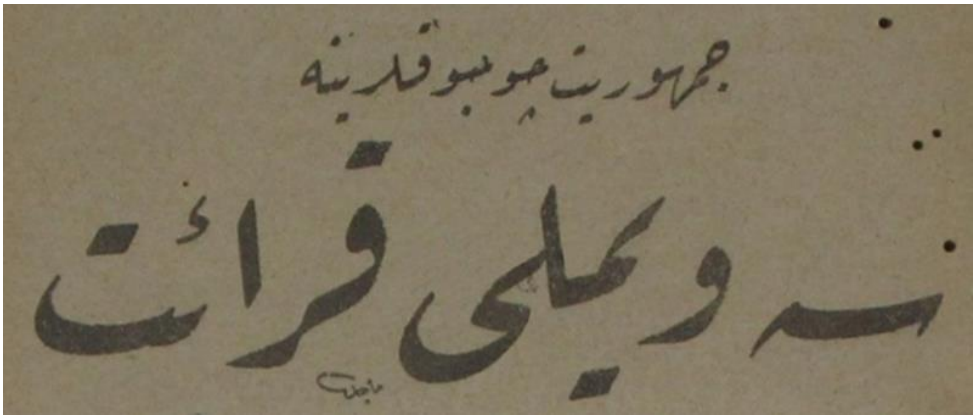

Resim 32. Mâcid Ayral'ın imzasını taşıyan bir ta'lik levha örneği

(https://twitter.com/kalemdar/status/1655171125666521089?s=08 08.09.2023)

Yazımı daha kolay ve seri olan rık'a yazısı, Osmanlılar döneminde gündelik hayatın getirdiği hızlı yazma ihtiyacından dolayı ortaya çıkmış bir hat çeşididir. O zaman sanat yazısı olarak pek kabul görmese de bu yazıyı birçok hattat hayli yazmıştır.

Mâcid Ayral, rık'a da Mehmed İzzet Efendi (1841-1904) üslûbunda eser vermiş hattatlar arasında yerini almışsa[43] da çok fazla rık'a eseriyle karşılaşılmamıştır.

Resim 33. Mâcid Ayral'a ait rık'a matbû eser kapak yazısı örneği

(Ahmed Çınar fotoğraf arşivi)

[43] Serin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, s. 279; Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 281.

Resimli Gazete, 18 Nisan 1342, n. 85/ s. 5'te yer alan, Mâcid Bey'in "*Hat ve Hattatîn*" isimli makalesinde Mâcid Bey'in her yazı çeşidinde oldukça başarılı olduğu, gazetede yayınlanan yazı numunelerinden anlaşılmaktadır. Sülüs ve sülüs celîsindeki başarısı yadsınamaz güzellikte olup, divânî ve kufî yazıları sadece burada karşımıza çıkmıştır. Eser bazında, levha boyutunda divânî ve kufî eserleri ile karşılaşılmamıştır.

Resim 34. Mâcid Ayral'a ait divâni yazı numunesi

(Resimli Gazete, 18 Nisan 1342, n. 85/ s. 5)

Mâcid Ayral'ın en önemli sanat meziyetlerinden birisi de eline geçen imzasız yazıların hattatlarını büyük bir dirâyetle tanımasıdır. Bir yazının kime ait olduğu, hattatın evâil, evâsıt, evâhir gibi hangi sanat döneminde yazılmış olduğunu bilir, yazının ustalık derecesi hakkında yerinde tespitlerde bulunurmuş. Ketebesi olmayan bir yazı ile karşılaştığında, "*filân hattatın yazısıdır, şu dönemde şu derecede yazmıştır*."[44] diyebilecek yetenekteydi.

Tespitinde tereddüt ettiği yazılarda ise, Necmeddin Okyay (1883-1976) ile istişarelerde bulunmuştur. Mâcid Ayral, M. Uğur Derman'la meşk hakkında konuştuğu bir zamanda, "*Necmî'ye (Necmeddin Okyay) gösterdin mi? Bakalım ne söyleyecek.*" [45] diyerek Necmeddin Okyay'ın (1883-1976) fikirlerini alırmış, yazılar hakkında birlikte değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Necmeddin Okyay'la bir

[44] Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 228.
[45] Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında,** s. 188.

yazının kime ait olduğunu bulduklarında, "*Birader, şunu bunu bırak! Biz yazıyı yazamadıysak da anladık*" diyerek mutluluklarını paylaşmışlardır.

Daha sonraları, Mâcid Ayral'ın vefatına çok üzülen Necmedin Okyay (1883-1976), "*Mâcid'im gitti, elimdeki eserler öksüz kaldı*" diye serzenişte bulunmuştur.

Mâcid Ayral, İsmâil Zühdî'nin (ö. 1806) yazılarının kalemden ilk çıkış hallerini, -*tashih yapılmamış haliyle*- gördüğünde çok beğendiğini ifade etmiş[46] ve "*Zühdî Efendi kadar harfleri yazmaya muvaffak olan yoktur*"[47] demiştir.

Bağdad'ta ders verdiği yıllarda, o coğrafyada Osmanlı hat üslubunun öğretilmesi ve anlaşılmasında büyük rol oynamıştır.

Resimli Gazete, 18 Nisan 1342 tarihli 85. sayısının 5. sayfasında, "*Hat ve Hattatîn*" isimli bir makalesi yayınlanmıştır. Bu makaleden de anlaşıldığına göre, Mâcid Bey, sadece iyi yazmakla kalmayıp, hat sanatı tarihine de bir o kadar vâkıftır.

Bu makalede Osmanlı hattatlığının günümüze kadar gelen bir özeti verilmiştir.

---

[46] Derman, **Hat Koleksiyonundan Seçmeler**, Aksoy Mat, İstanbul 2002, s. 128; Derman**, a.g.e.**, s. 230.

[47] SYEK_suheylunver767, s. 30.

خط وخطاطين

شرق و اسلام صنايع نفيسه سنك دنيانه يالكز بزه منحصر بولنان بدايعمزدن قارئريزه بعض نمونهلر ويرمك ايچون رمضان شريفك ختامندن اول (خط وخطاطين) حقنده بر مقاله لشريني مناسب بولدق. بومقاله ايله احتوا اشتديكي نفيس خط نمونهلرى اك قيمتلى صنعتكارلريزدن خطاط ماجد بكك الرفيدر .

مطبعه جيلك تعميمنده اول خطاطلرك كوردكى خدمات — يازيلرك باشليجه انواعى — خطاطك تكميلنده خدماتى سيوه ذواتك بعضيلرينك اسامسى — رغبتلرك وانحطاطك سببلرى.

سوك عصر طرفنده مملكتمزه كيره بيلن مطبعه جيلك تكاملنه قدر كتاب وسائر احتياجات تحريريه خطاطلرمزك فرط غيرت وسوئ عشقيله تأمين ايدلمش، علوم و فنون محفوظ وتدوين اولونه بيلمشدر . بو سايه ده هم صنعتلرمزك ترقى ايتديرمشلر ، هم ده فضل وعرفان مملكته بك بيوك خدملرده بولونمشلردر .بوكا اك بيوك شاهد كتبخانهلرمزده موجود يوزيكرمجه جلد آثار اسلافدر. بيلمدن وله رس عقول برصورتده كى مساعيلريله تكثير و ترتيب آثاره بذل مجهود ايلمكله برابر ديكر طرفدن معابد و اماكن ده نظر فريب استيفلرى محتوى حكيمانه ، شاعرانه، بليغانه ابيات واقوال ايله مجهز تاديه خوارق صنعتك آما جكاه تلاقيسى درجه شايان برحاله كتيرمشلردر. بوكون بك بيوك قيمت تاريخيه ومصارعلرى بولونان معابد وامثالك آبرى وانحطاطه برگوزلك ويرن تحول خاصوطك آثارى وكل بزلرى، عدم وقوف ونسيانلرينه رغماً بدايعسرتان اجانب دخى مشغول و موقوف حيرت ايلمكده بولونمشدر . مطبعه جيلك احداثندن صوكره اوجوزلق وسرعت كبى بعض سائقلر رغبتسزلكى انتاج ايتمشدر. زمم خطى وصنعت ونقش ديكر اقوامه نسبتله قصواى كماله وارمش ايكن بو رغبتسزلك يوزندن اندراسه محكوم برحال آلمه باشلامشدر . آثار متباقيه نفيسه مزه صنايع نفيسه مجاوى مشتاقان بدايع اجانب بك زياده قيمت واهميت ويرمكده وبونلرى الده ايتمك ايچون بيوك مبلغلر تخصيص وصرفندن چكينمكده در. حدود مقالهنك جمعى مساعد اولمديكى بوكا دائر اطرافلى اساسه مستند معروضاته بولونمق ايستردم ـ بوكا رغماً بك زياده شايان اسفدركه زمانمزده هرايكى صنعتك ده متحرلرى رغبتسزلك و عدم حمايه يوزندن شيمدييه قدر دائمى بر دورهٔ تكامله تابع اولهرق ايلريلهين صنعت خطده ترقيات عصريه ايله متناسب براثر براقه مادن كوچوب كيده جكلردر. خطك انواعى يك چوق ايسه ده على الاكثر استعمال ايدلكده اولانلرى :

ثلث ، نسخ ، رقعه ، تعليق ، ديوانى، ريحانى وخط كوفى دن عبارتدر .

خطك تكملنده خدماتى مسبوق ذواتدن باشليجه لرى ياقوت مستعصمى دن صكره ماسكدارده قره حمد احمد جوادنده مدفون ۸۵۰ تاريخى رحالندن شيخ حمداء اماسيدن باشلار . آتى استخلاف ايدن خفيدى مصطفى دده ايكى عصر صوكره حافظ عثمان ، شكرى زاده يدى قله عبداء ، محمود جلال الدين، اسماعيل زهدى وقائمقام مصطفى عزت افندىلر حضراتيدر.

خط وخطاطين حقنده قارئلرمزه چوق استفادهلى معلومات اعطا ايدن قيمتلى خطاطمز

خطاط ماجد بك

اوقوييجيلرمزه فضله معلومات اعطا ايدهمهمك تأثرى آزاسنده حكومت محترمهٔ جمهوريهمزك جداً شايان شكران برقدردانلقندن بحث ايدرك سوزه نهايت ويرمك ايستهرم . ياقين زمانلرده تأسيس ايدلسه رغماً ارباب هوس واستعدادى چوق تازك واهيتلى يكانه صنعت نفيسه ده ينشه يرمك مخصوصنده بك مهم برعامل اولان «مدرسة الخطاطين» ك ايقاظاً احياسى استقبال ايچون بك فضله ايدلر بخش ونتايج سنه ايله متنوع فوائد وعد و تأمين ايلمكده در . حكومتك مبروك و مبرور اجراآت كارآكاهيسنك اك مؤثر و وثوق محرمسى اغنياى حاضرهٔ مملكتك ترغيب و تشويقنده آزامق طبيعى بولوندينى وبوكبى اصحاب يسرك معاونت و مظاهرتلريله مبسوطاً متناسب اولديني سويلكى زائد عد ايدرم ؛ چونكه:

معرفت اقتضاء تايدر
مشتريسز متاع ضايعدر

خطاط
ماجد

رسملى غزته

غزتهمز مملكتمزده كى خطاطلرى تورك قارئلرينه طانيتمق كندسنه بروظيفه بيليور . چوق قيمتلى آرليه كرك استانبولده كرك طشرهده كشديلرينى محيطلرنده چوق قدير ايتديرن خطاطلرمزك فوطوغرافلرينى كلشك نسخهلرمزك برنده نشر ايتمك ايستيوروز. كرك استانبولده ، كرك آناطولوده ، كرك ديكر اسلام مملكتلرنده كى خطاطلرمزك اون سطرى يكيمين قيمه ترجمهٔ حالريله برابر بر فوطو غرافرينى اداره خانه مزه كوندرملرينى كشديلرندن رجا ايدهرز . مسرّ جالبشان بو صنعتكارلرمزه ـ بك رسملريله صحيفهلرمزى تزين ايده جكز.

حلى ثلثده ده يوقاريده اسمى يكن اسماعيل زهدى مرحومك برادرى قائمقام مصطفى راقم افندىكه بوذات عالى همت حلى ده برطاقم يكيلكلرله برابر غير المقول آثارموجود كثيرمكه موفق اولمشدر. بوكونه قدر مشاراليه آنجق سامى افندى مرحوم غير الخلف اولهبيلمشدركه استاد مغفور خطه تعليقده دخى صاحب كمال بر نادرهٔ روزكار ايدى . راقم افندى مرحومك يادكار براقديغى نامحدود كثره ايله نصرتيه جامع شريفنك بازيلرينك مثلنه بردها تصادف اولونه مماز.

مجملك محمد اسعد و بيارى زاده مصطفى عزت افندىلر حلى تعليقده خارقهلر ابراز ايلمشلردر .

اهل وقلب بوزندن متخصص ومتتبعين خطك شوق وغيرتلرى دوچار تزلزل اولديني ايچون بو اك كزيده صنعتمزده مع التأسف محكوم زوالدر. صنايع نفيسه يه بك فضله رغبت كوستريلن وفوق العاده اهميت ويريلن شو عصرده بر بديعهٔ مليه نك كوز كوره كوره سونوب كيتمسى بيلمم كه بزلره بك آجى كليه جكمى واخلاقك بحق مؤاخذه لرينى ايجاب ايتديرميه جكمى ؟

مقالهنك وسعتى اولسادينى ايچون عنترم

Resimli gazetedeki makaleyi, buraya aynen aktarmak yararlı olacaktır.

HAT VE HATTATÎN

Resimli Gazete / 85, s. 5

Şark ve İslâm sanâyi-i nefisesinin dünyâda yalnız bize münhasır bulunan bedâyiinden kâri'lerimize bazı nümûneler vermek için Ramazan-ı Şerif'in hitâmından evvel "hat ve hattâtân" hakkında bir makale neşrini münâsib bulduk. Bu makalenin, ihtiva ettiği nefis hat nümûneleri, en kıymetli sanatkârlarımızdan hattat Mâcid Bey'in eserleridir.

MATBAACILIĞIN TAAMMÜMÜNDEN EVVEL HATTATLARIN GÖRDÜĞÜ HIDEMA YAZILARIN BAŞLICA ENVÂ-I HATTIN TEKEMMÜLÜNDE HIDEMÂTI MESBUK ZEVÂTIN BÂZILARININ ESÂMİSİ / RAĞBETSİZLİK VE İNHITÂTIN SEBEBLERİ.

Son asır zarfında memleketimize girebilen matbaacılığın tekâmülüne kadar kitab ve sâir ihtiyâcât-ı tahrîriye, hattatlarımızın fart-ı gayret ve sönmez aşkıyla te'min edilmiş, ulûm ve fünûn hifz u tedvîn olunabilmiştir. Bu sayede hem sanatlarını terakkî ettirmişler hem de fazl u irfân-ı memlekete pek büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Buna en büyük şâhid, kütübhânelerimizde mevcud yüzbinlerce cild âsâr-ı eslâfdır. Bir yandan veleh-resan-ı ukul bir sûretteki mesâileriyle teksîr ü tertib-i âsâra bezl-i mechûd eylemekle beraber, diğer taraftan meâbid ve emâkinde nazar-firîb istifleri muhtevî hakîmâne, şâirâne, belîğâne ebyât ve ahvâl ile mücehhez, nâdîde havārik-i sanatın amaçgâh-ı telâkkîsi denmeğe şâyân bir hâle getirmişlerdir. Bugün pek büyük kıymet-i târihiye ve mîmâriyeleri bulunan meâbid ve emsâline ayrı ve ince bir güzellik veren tahavvül-i hutûtun âsârı, değil bizleri, âdem-i vukuf ve nisbetlerine rağmen bedâyi-perestân-ı ecânibi dahi meşgûl ve mevkûf-ı hayret eylemekte bulunmuştur. Matba- acılığın ihdâsından sonra, ucuzluk ve sür'at gibi bâzı sâikler rağbetsizliği intâc etmiştir. Resm-i hattî ve sanat ü nakş diğer akvâma nisbetle kusvâ-yı kemâle varmış iken, bu rağbetsizlik yüzünden indirâsa mahkûm bir hal almağa başlamıştır. Âsâr-ı mütebâkıyye-i nefisemize, sanâyi-i nefîse meclûbu müştâkān-ı bedâyi'-i ecânib pek ziyâde kıymet ve ehemmiyet vermekte ve bunları elde etmek için büyük meblağlar

tahsisü sarfından çekinmemektedir. Hudûd-ı makalenin hacmi müsâid olsa idi, buna dâir etraflı, esasa müstenid ma'ruzatta bulunmak isterdim. Buna rağmen pek ziyade şâyân-ı esefdir ki, zamanımızda her iki sanatın de mütebahhirleri rağbetsizlik ve âdem-i himâye yüzünden şimdiye kadar dâimî bir devre-i tekâmüle tâbî olarak ilerleyen sanat-i hatda terakkıyât-ı asriye ile mütenâsip bir eser bırakamadan göçüp gideceklerdir. Hattın envâi pekçok ise de alelekser istîmâl edilmekte olanlar, sülüs, nesih, rik'a, ta'lîk, dîvânî, reyhânî ve hatt-i kûfi'den ibârettir.

Hattın tekemmülünde hıdemâtı mesbuk zevâttan başlıcaları, Yakut Musta'simi'den sonra Üsküdar'da Karacaahmed civârında medfun 850 (1446) târihi ricâlinden Şeyh Hamdullah-ı Amâsî'den başlar. Onu istihlâf eden hâfidi Mustafa Dede, iki asır sonra Hâfiz Osman, Şükrizâde Abdullah, Yedikuleli, Mahmud Celâleddin, İsmâil Zühdi ve Kadıasker Mustafa İzzet Efendiler hazerâtıdır. Celî sülüsde, yukarıda ismi geçen İsmâil Zühdi merhumun birâderi Kadıasker Mustafa Râkım Efendi ki, bu zât-ı âlî-himmet, celîde birtakım yeniliklerle beraber muhayyerü'l-ukûl âsâr vücûda getirmeğe muvaffak olmuştur. Bugüne kadar, müşârünileyhe ancak Sâmi Efendi merhum, hayrü'l-halef olabilmiştir ki, üstâd-ı mağfur hatt-ı ta'lîk de dahi sahib-i kemal bir nâdire-i rûzigâr idi. Râkım Efendi merhumun yâdigâr bıraktığı Fâtih'deki türbe ile Nusretiye Câmi-i Şerîfi'nin yazılarının misline bir daha tesadüf olunamaz.

Acemlerin İmâd'ina mukabil, Türklerde de Yesârî Mehmed Es'ad ve Yesârizâde Mustafa İzzet Efendiler celî ta'lîkde hârikalar ibrâz eylemişlerdir.

İhmal ve teseyyüb yüzünden mütehassis ve müntesibîn-i hattın şevk ve gayretleri dûçâr-ı tezelzül olduğu için, bu en güzîde san'atımız da maatteessüf mahkûm-ı zevâldir. Sanâyi-i nefiseye pek fazla rağbet gösterilen ve fevkalâde ehemmiyet verilen şu asırda bir bedîa-i milliyenin göz göre göre sönüp gitmesi, bilmem ki bizlere pek acı gelmiyecek mi ve ahlâfın bihakkın muâhezelerini îcâb ettirmeyecek mi?

Makalenin vüs'ati olmadığı için muhterem okuyucularımıza fazla mâlûmât i'tâ edememek teessürü arasında, hükûmet-i muhtereme-i Cumhûriye'mizin cidden şâyân-ı şükran bir kadirdanlığından bahs ederek söze nihâyet vermek isterim. Yakın

zamanlarda tesis edilmesine rağmen erbâb-ı heves ve istidâdı çok nâzik ve ehemmiyetli yegâne sanat-ı nefisede yetiştirmek hususunda pek mühim bir âmil olan Medresetü'l-Hattâtîn'in ibkâen ihyâsı, istikbâl için pek fazla ümidler bahş ve netğ yic-i hasene ile mütetevvic fevâid vaad ve temîn eylemektedir. Hükûmetin mebrûk ve mebrûr icraâtkâr-ı âgâhisinin en müessir ve velûd semeresini agniyâ-yı hâzıra-i memleketin tergîb u teşvikinde aramak tabii bulunduğu ve bu gibi ashâb-ı yüsrün muâvenet ve müzâheretleriyle mebsûten mütenâsib olduğunu söylemeyi zâid addederim. Çünkü: "Mârifet iltifâta tâbidir, müşterisiz metâ' zâyidir."

Hattat Mâcid.[48]

2.1. HOCALARI

2.1.1. Beylerbeyili Ali Efendi

Hamidiye Mektebi'nin hocalarından olan, Beylerbeyili Ali Efendi, Şefik Bey 'in (1820-1880) talebelerinden olup Mâcid Bey'in ilk hocasıdır. Hayatına dair detaylı mâ'lûmâta erişilememiştir. [49]

2.1.2. Ahmed Râkım Efendi (Boren, 1880-1940)

Ahmed Râkım Efendi Enderûn-i Hümâyun Mektebi yazı hocalarından, Ali Rasim Efendi'nin (ö. 1895) oğludur.

Ahmed Râkım Efendi'nin sülüs yazısını kimden öğrendiği tam olarak bilinmemek ile birlikte, ilk hocası muhtemelen babası Ali Rasim Efendi'dir. (ö.1895) Ta'lik yazısını Sâmi Efendi'den meşk etmiş 1894 yılında ise Enderûn-i Hümâyun Mektebi'nde yazı hocalığı görevine başlamıştır.

Yazısının altına koyduğu bir ketebesine, "*Nemeḳahû el-fâḳir el müznib Aḥmed Râḳım b. Ali Rasim muʿallimi Enderûn-i Ḥümâyun ġufira ẕünûbehümâ"* şeklinde yazarak, Enderûn-i Hümâyun'daki görev yerini ve babası Ali Rasim Efendi'nin

[48] Resimli Gazete, 18 Nisan 1342, numara: 85, s. 5; Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 192.

[49] www.ketebe org'un web sitesinde "Mâcid Ayral" sayfasında hocası "Ali Rıza Bey" görülmektedir. https://www.ketebe.org/sanatkar/macid-ayral-520 (20.05.2023)

(ö.1895) ismini zikretmiştir. 1907'de medresenin kapatılması üzerine buradaki, yazı hocalığı görevinden ayrılmıştır.

Resim 36. Enderunlu Ahmed Râkım Efendi'nin 1320 / 1902 tarihli ta'lik yazısı

(İnal, **Son Hattatlar**, s. 183.-M. Özçay fotoğraf arşivi)

Daha sonra, Ankara'da Diyânet İşleri'nde sicil mümeyyizlik görevi ve yine Diyânet Riyâseti'nde Yazı İşleri Müdürlüğü görevinde bulunmuş, soyadı kanunu gereği '*Boren*' soyadını almıştır.[50]

1940 yılında Ankara'da vefat etmiş ve buradaki Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedilmiştir. Daha sonra naaşı buradan alınarak Karacaahmet Mezarlığı ziyaretgâhında babasının yanına nakledilmiştir.[51]

Mâcid Bey, sülüs yazıyı hocası Ahmed Râkım Efendi'den (1880-1940) meşk etmiştir. Mâcid Bey'in vermiş olduğu bir yazı nüshasında, hocası hakkında;

"*Eli sağlam, kuvvetli bir hattat idi. Arâbî'ye ve Fârîsî'ye âşina, müstakim bir insan-ı kâmil idi. Güldüğü pek az görülmüştür. Arap atına ve gül bahçesine merakı*

[50] M. Sami Kanbaş, **a.g.tez**, s. 56.
[51] İnal, **Son Hattatlar**, s. 183.

vardı. Beylerbeyi'nde İstavroz'da otururdu. Memuriyeti Ankara'ya tahvil olunması üzerine evini terk etti."[52] der.

İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal (1871-1957) Son Hattatlar isimli eserinde, "*Mâcid Bey'de sülüs bir çıkartması vardır, bundan başka yazısını görmedim*." demiştir.

1143 (1730-31) tarihinde yapılan Üsküdar Mirzâzâde Camii'nin (Şeyhü'l-İslâm veya Nur Camii) sağ tarafındaki duvarında *"(h. 1317 / 1899-1900)'de Enderun-u Hümâyun hocalarından hattat Ahmet Râkım Efendi (1940) tarafından tekraren yazılmıştır"*. Bu bilgi, levhanın altına not olarak düşülmüştür." [53]

2.1.3. Mehmed Hulûsi (Yazgan, 1869-1940)

Türk ta'lik ekolünün meşhur hattatlarından Mehmed Hulûsi Efendi (1869-1940),[54] 27 Nisan 1869 tarihinde İstanbul'un Fâtih ilçesi Çarşamba semtinde dünyaya gelmiştir. Babası Koçhisarlı Hâfız Mustafa Efendi'dir. (ö.1885-1886)

Mehmed Hulûsi Bey'in asıl ismi Mehmed'tir. Sülüs ve nesih meşk ettiği hocası Osman Nûri Efendi, hocası Hulûsi Efendi'nin ismini ona mahlâs olarak vermiştir. Mehmed Hulûsi Bey, Osman Nûri Efendi'den, 1883'te icâzet almıştır.

Daha sonra Muhsinzâde Abdullah Efendi'den (ö. 1899) sülüs ve nesih yazıyı, tâ'lik yazıyı da Karinâbâdî Hasan Hüsnî Efendi'den sonrasında Bakkal Arif Efendi'den meşk etmiştir. Bakkal Arif Efendi'nin vefatı sonrası Sâmi Efendi'den tâlik derslerine devam etmiş ve kendisinden icâzet almış ve onun ta'lik yazı şivesini ve üslûbunu devam ettirmiştir. Bu sebeple olsa gerek hocası Sâmi Efendi'nin hayrü'l-halefi olarak kabul edilmiştir.

---

[52] İnal, **a.g.e.**, s. 293.

[53] Mehmet Nermi Haskan, **Yüzyıllar Boyunca Üsküdar-I**, Üsküdar Araştırmaları Merkezi, c. I, İstanbul 2001, s. 274 (Literatür taramalarımızda, Mirzâzâde Camii'nin, sağ tarafındaki duvarda yazılı olan bir levhasının kaydına ulaşılmıştır).

[54] Derman "Vefatının Kırkıncı Yıldönümü Dolayısı ile: Hattat Hulûsi Efendi" **Kubbealtı Akademi Mecmuası**, İstanbul 1980, sy. IX, c. 1, s. 32-54; Derman, **Hat Koleksiyonundan Seçmeler**, s. 216; Serin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, s. 376; Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi,** s. 254; Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 199; https://www.ketebe.org/sanatkar/hulusi-yazgan-385 (14.09.2023).

Resim 37. Hulûsi Yazgan'ın celî ta'lik bir eseri (Hûd Sûresi / 112)

(Sami Tokgöz Koleksiyonu (ketebe.org))

Mehmed Hulûsi Bey, Sultan Selim Camii'nde müezzin, Fâtih Tabhâne Medresesi'nde hat ve imlâ hocalığı, Dârüşşafaka'da yazı muallimliği, Medresetü'l-kudât'ta[55] ta'lik yazı hocalığı ve 1915'te de Medresetü'l-Hattâtîn'de ta'lik hocalığı görevinde bulunmuş; evinde ve görevli bulunduğu camide pek çok kişiye ta'lik dersi vermiştir.

Harf inkılâbı nedeniyle bu görevlerine son verilince Sultan Selim Camii'nde müezzinlik ve Sultan Selim türbeleri baş bekçiliği görevlerinde bulunmuştur. Hayatının son on yılını ekonomik zorluklar içerisinde kısmî felçli olarak geçirmiştir.

Kemal Batanay (1893-1981), Hamid Aytaç (1891-1982), Mustafa Halim Özyazıcı (1898-1964), Mâcid Ayral (1891-1961), Mahmud Bedrettin Yazır (1894-1952) gibi isimlere ders vermiştir. Harf inkılâbı ile hat yazısına teveccühün azaldığı dönemlerde yetiştirdikleri talebeler ile, bu sanatın günümüze kadar gelmesine öncülük etmiştir.

Mehmed Hulûsi Bey'in (1869- 1940) Medresetü'l-Hattâtîn'de tâ'lik dersleri verdiği yıllarda, okulun icâzet merasiminde Mâcid Ayral'a da günümüz diplomaları

[55] Medresetü'l-kudât: kadı yetiştirilen okul, hukuk medresesi, (Mehmet İpşirli, "Medresetü'l-kudât" mad., **DİA,** TDV Yay., Ankara 2003, c. 28, s. 343-344.)

gibi hazırlanan tâlik icâzet belgesi verilmiştir. Geleneksel usülde Yesârî'nin bir yazısını takliden meşk etmiş [56] fakat bu icâzet kıt'asına ulaşılamamıştır.

8 Ocak 1940 tarihinde vefat eden Hulûsi Efendi, İstanbul Edirnekapı Mezarlığı'na defnedilmiştir. Kabri kaybolmuş ve yeri ne yazık ki tespit edilememiştir.

2.1.4. İsmâil Hakkı Altunbezer (Tuğrakeş 1873-1946)

İsmâil Hakkı Bey[57] beş nesil hattat olan bir ailenin çocuğu olarak İstanbul 'da 1873 tarihinde dünyaya gelmiştir. Babası Hattat İlmî Efendi (1839-1923), Kadısker Mustafa İzzet Efendi'nin (1801-1876) talebesidir. İlk yazı derslerini Vâlide Sultan İbtidâî Mektebi ve Fâtih Rüşdiyesi'nde babası Hattat İlmî Efendi (1839-1923) ve Süleyman Efendi'den almıştır.

1890 yılında Dîvân-ı Hümâyun Kalemi'ne mülâzım olarak başlamış, buradaki görevi devam ederken Sanâyi-i Nefîse Mektebi'nin (Güzel Sanatlar Akademisi) resim ve hâkk bölümüne girmiş ve resim bölümünü birincilik ile tamamlayarak bu sanata olan yatkınlığını göstermiştir.

İsmâil Hakkı Bey, Dîvân-ı Hümâyun kaleminde mülâzım olarak göreve başlamış ve burada Sâmi Efendi (1838-1912)'den iki yıl boyunca tuğra çekmeyi, sülüs, dîvânî, celî dîvânî ve celî sülüs yazılarının inceliklerini öğrenmiştir.

İsmâil Hakkı Bey tezhip derslerine de yine babası ile başlamış, çok kıymetli bir müzehhib ve mücellid olan Bahaddîn Tokatlıoğlu (1866-1939) ile devam etmiştir. Görevde bulunduğu Bâbıâlî'deki Dîvân-ı Hümâyun'da beş yıl ikinci tuğrakeş, ikinci beş yılda ise birinci tuğrakeş olarak görevde bulunmuştur. Sâmi Efendi'nin emekli olması ile boşalan tuğrakeşlik görevine İsmâil Hakkı Bey getirilmiş ve dîvânda sadece tuğra ile meşgul olmuştur.[58]

---

56 M. U. Derman ile 18.12.2023 tarihinde yapılan kişisel görüşme.

57 M. U. Derman "Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer", **Hayat Tarih Mecmuası,** İstanbul 1971, c. II, sy. 6, s. 43-50; Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 93-106. https://www.ketebe.org/sanatkar/ismail-hakki-altunbezer-445 (12.09.2023)

58 İnal, **Son Hattatlar**, İstanbul 1970, s. 183.

Resim 38. İsmâil Hakkı Altunbezer'in bir celî sülüs eseri

(Abdurrahmân Depeler Koleksiyonu)[59]

İsmâil Hakkı Bey, Üsküdar İdâdîsi'nde hüsn-i hat, Topkapı Rüşdîsi'nde resim, İstanbul Dârü'l-Muallimin'inde yazı muallimliği, İstanbul ve Üsküdar Kız Sanat ve Numûne ibtidâîleri ve Galatasaray Sultânîsi'nde hüsn-i hat ve resim ve birçok mektepte hüsn-i hat muallimliği görevinde bulunmuştur. Medresetü'l-Hattatîn'in kuruluşundan lağvına kadar olan süre içerisinde tuğra ve celî sülüs hocalığı görevini ifâ etmiş, burada kıymetli talebeler yetiştirmiştir.

İsmâil Hakkı Bey, Medresetü'l Hattâtîn'de aralarında Mâcid Ayral (1891-1961) ve Mustafa Hâlim Özyazıcı'nın (1898-1964) da içinde bulunduğu seçkin talebelere ders vermiştir.

Harf inkılabı ile 1928 yılında kapatılan Medresetü'l-Hattatîn, İstanbul Şark Tezyînî Sanatlar Mektebi ismi altında tekrar açılmış, burada tezhip muallimliği ve müdür yardımcılığı görevlerini eş zamanlı yapmıştır. Bu mektep tekrar lağv edilip, 1935'de Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürüldüğünde tezhip hocası olarak görevine devam etmiştir.

Daha sonra emekliye ayrılan, hezârfen sanatçı, geçim kaygısı nedeni ile mahkemelerde bilirkişi olarak görev yapmak durumunda kalmıştır.

[59] https://www.ketebe.org/eser/5104?ref=artist&id=445

Resim 39. İsmâil Hakkı Altunbezer'in celî sülüs levha örneği (Necm Sûresi / 39)

(S. Tokgöz Koleksiyonu)[60]

İsmâil Hakkı Bey, soyadı kanunun yürürlüğe girmesi ile "*Altunbezer"* soy ismini almıştır. Ömrünün son zamanlarında kansere yakalanarak İstanbul'da vefat etmiş (20 Temmuz 1946), Karaca Ahmet Mezarlığı'nda defn edilmiş, kabir taşı kitâbesi merhum Necmeddin Okyay (1883-1926) tarafından yazılmıştır.

2.2. ÖĞRENCİLERİ

Mâcid Ayral sülüs, celî sülüs, nesih, ta'lik gibi yazıların hepsinde de muktedir bir hattat olarak Enderun Mektebi'nde, Medresetü'l-Hattâtîn'de, Bâbıâli'de kendi yazıhanesinde, Süheyl Ünver ile Topkapı Sarayı Nakışhânesi'nde, yurt dışında Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde uzun yıllar hat dersleri vermiş bir hat üstadıdır.

[60] https://www.ketebe.org/eser/3853?ref=artist&id=445 (13.09.2023)

Bununla birlikte M. Uğur Derman'ın ifadesine göre, *"Mâcid Bey, uzun yıllar ders vermesine rağmen (*yurt içinde*) icâzetli talebesi bulunmamaktadır."* [61]

Resim 40. Güzel Sanatlar Akademisi Türk Tezyini San. Böl. 1950 / 51 hoca ve talebeleri

(F: Çiçek Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım**, s. 33)

Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde, Süheyl Ünver (1898-1986) ile tezhip ve minyatür çalışmaları yapan müzehhibe Cahide Keskiner (1931-2018) aynı dönemde Macid Ayral (1891-1961)'dan da hat dersleri almıştır. [62] Büyük ihtimalledir ki bu ders dönemi kısa sürmüştür.

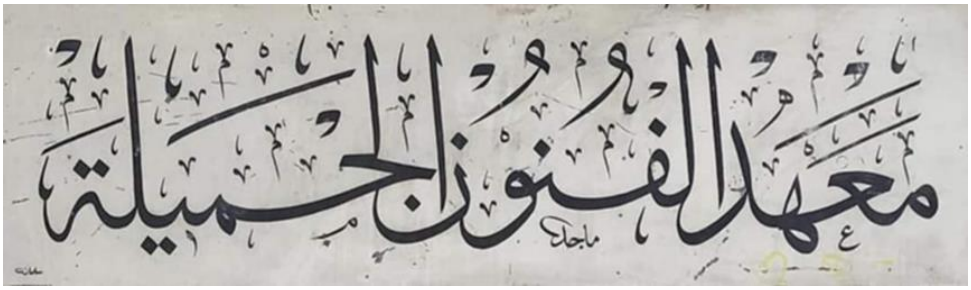
Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde (Ma'hedü'l-Fünûni'l Cemîle), dört yıl boyunca hat dersleri vermiş, Temmuz 1959 tarihine kadar buradaki hocalığı devam etmiştir.

Onun Bağdad yıllarında kendisinden istifâde eden öğrencilerini, derslerinden maksimum seviyede yararlanma durumlarına göre burada bahis konusu edilecektir.

---

61 M. U. Derman ile yapılan kişisel görüşme (18.12.2023).

62 https://www.ketebe.org/sanatkar/cahide-keskiner-3417 (08.08.2023).

Resim 41. Ma'hedü'l-Fünûni'l-Cemîle (Güzel Sanatlar Enstitüsü) levha yazısı

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

1921 senesinde kurulan Irak Krallığında ülkenin yönetiminde bulunan Kral II. Faysal 14 Temmuz 1958 ihtilâli ile devrilince ve Cumhuriyet ilan edilmiş ve bu ihtilâlin çok kanlı ve yıkıcı etkileri olmuştur. Kral II. Faysal'ın İstanbul'dan satın alıp muhafaza ettiği eski hattatlarımıza ait birçok eser bu arbede sırasında yanmış, tahrip olmuş ya da çalınmıştır. Mâcid Ayral ise bu duruma çok üzülmüştür.[63]

Resim 42. Bağdad'taki Ma'hedü'l-Fünûni'l Cemîle'de, Mâcid Bey ve öğrencileri

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

[63] Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 224.

Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki bazı öğrencilerinin özgeçmişleri ile eser görsellerine ulaşılabildiyse de bazılarının sadece isimleri tespit edebildi.

Resim 43. Bağdad'ta Mâcid Ayral ve talebeleri

(İhsan Edhem Sanat Müzesi)

2.2.1. Prof. Dr. İhsan Edhem (1934-2020)

1 Temmuz 1934'te Kerkük şehrinde doğmuştur. İhsan Mâhir İbrahîm Edhem Bey (kısa adıyla İhsan Edhem), eserlerinin çoğunu "*İhsan*" bazen de "*İhsan Mâhir*" şeklinde imzalamıştır.

1955-1963 yılları arasında Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim görerek mezun olmuş, burada hocası Türk Hattat Mâcid Ayral'ın yanında hat ihtisâsı yapmıştır. Meşk derslerinde, İngilizce, Almanca, Arapça ve Türkçeyi akıcı olarak konuşabilen tek Iraklı hattat sıfatıyla, hocası Mâcid Ayral ile diğer talebeler arasında gerektiğinde tercümanlık görevinde de bulunmuştur.

Irak'ta öncü bir hattat ve hat sanatı profesörüdür. "*Şeyhü'l-Hattâtin*" olarak anılmıştır. Irak Kültür Bakanlığı ona 1991 yılında hat sanatında liderlik derecesi vermiş, 1993 yılında da aynı bakanlık onu, çağdaş Irak sanatının gelişimine katkıda bulunanlardan biri olarak kabul etmiş ve onurlandırmıştır. Kendisi bu yüksek ve ender sanat ünvanını alan tek Irak'lı hattat olmuştur.

Irak’ı temsilen IRCICA tarafından, Türkiye'de düzenlenen uluslararası hat yarışmalarında jüri üyeliğinde bulunmuş ve aynı zamanda Bağdad Uluslararası Hat Sanatı ve İslâm Süslemeleri Festivali'nde uluslararası jüri üyeliği yapmıştır.

Bağdad Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Bölümü ile Güzel Sanatlar Koleji'nde hat hocası olarak dersler vermiş, ayrıca Bağdad'ta hat sanatını uygulamak ve öğretmek için bir atölye açmıştır.

Stuttgart Devlet Müzik ve Dramatik Sanatlar Üniversitesi'nde klasik batı müziği ile flüt alanında yüksek lisansını da yapmış 1970-1974 yılları arasında Irak Ulusal Senfoni Orkestrası'nın ilk idari ve sanat yönetmenliğini, 1959-1986 yılları arasında solist ve flütçü olarak görev yapmıştır.

Irak, Arap ülkeleri ve bazı Avrupa ülkelerinde hat konulu 25 kişisel sergi açmıştır.[64]

Resim 44. İhsan Edhem’in bir celî sülüs eseri

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Bağdad'ın batısındaki Enbar vilâyetindeki, Büyük Enah Camii'nde ve Bağdad'ın merkezindeki tarihî El-Maslub Camii'nde yazıları bulunmaktadır. 1986 yılında Rık’a, Nesih, Dîvânî ve Kûfi yazılarını öğretmeyi hedefleyen bir kitabı

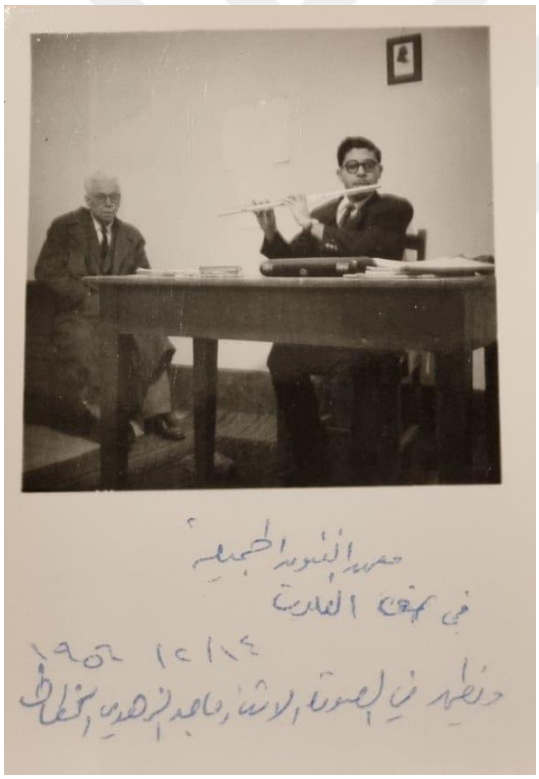
[64] Danimarka, İhsan Ethem’in oğlu Sanat Müzesi Başkanı mühendis Mustafa Edhem’in verdiği bilgiye göre.

Bağdad'taki Uygulamalı Sanatlar Enstitüsü tarafından yayınlamıştır. Irak Hattatlar Derneği başta olmak üzere birçok sanat derneği ve vakfında görev almıştır.

9 Mayıs 2020'de Danimarka'nın başkenti Kopenhag'daki evinde vefat etmiş ve aynı şehirdeki İslâm mezarlığına defnedilmiştir.

Zengin sanatsal kariyerinin onuruna ailesi; mirasını, sanatsal eserlerini tanıtmak ve bu kültürü yaymak için 2021 yılında İhsan Edhem Sanat Müzesi'ni kurmuştur.

Diploma verdiği en ünlü öğrencileri arasında, Irak Hattatlar Birliği eski başkanı merhum Iraklı hattat Muḥammed Hassan el-Beldavi, Ürdünlü Hattat Yakub İbrahim Ebû Shavryaydı ve Iraklı hattat Firas Abbas el-Bağdadî'nin isimleri sayılabilir.

Resim 45. Mâcid Ayral öğrencisi İhsan Edhem ile birlikte

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi Arşivi)

2.2.2. Dr. Selman İbrahim (1930-2001)

24 Aralık 1930'da Bağdad'ta doğdu. Irak hattatlarındandır.[65] Irak Hattatlar Derneği'nin eski başkanıdır. 1959'da Bağdad Güzel Sanatlar Enstitüsü'nden mezun olmuş ve burada Türk hattat Mâcid Ayral'dan ders almış ve hat sanatı konusunda uzmanlaşmıştır. 1991 yılında Irak Kültür Bakanlığı, hat sanatı alanında yüksek derece vermiştir.

IRCICA'nın İstanbul'da düzenlediği Uluslararası Hat yarışmalarında jüri üyeliği yapmış, Bağdad Uluslararası Arap Hat Sanatı ve İslâmî Süsleme Festivali'nde jüri üyeliğinde bulunmuştur. Bağdad Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nde hat profesörü olarak çalışmış, ayrıca Bağdad'ta bir reklam ofisi açmıştır.

Irak ve Ürdün'de birçok karma sanat sergisine katılmış, eserleri Irak El Yazmaları Evi ve Irak Kültür Bakanlığı'nda sergilenmiştir.

6 Aralık 2001'de vefat etmiş olup kabri Bağdad'tadır. Iraklı hattatlar Derneği, Iraklı Plastik Sanatçılar Derneği ve Iraklı Sanatçılar Birliği üyesiydi.

Resim 46. Selman İbrahîm'in celî sülüs levhası

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

[65] Danimarka İhsan Ethem Sanat Müzesi Başkanı mühendis Mustafa Ethem'in verdiği bilgiye göre.

Mâcid Ayral'dan ders alan isimlerine ulaşabildiğimiz diğer hat talebeleri arasında, Hâlid el-Halidî, Halid Hüseyin, Mustafa ez-Zeydî, Şair Velid el-A'zamî, Sabir al-Azmi, Ablah eş-Şeyhly gibi isimleri sayabiliriz. Ancak hayatlarını hattat olarak devam ettirmedikleri için bu alanda pek tanınmamışlardır.

2.2.3. Hâşim Muḥammed el-Bağdâdî (1917-1973)

1917 yılında Bağdad'ta dünyaya gelmiştir. Molla Ârif Şîhlî, Muḥammed Ali Sâbir'den daha sonra da Molla Ali el-Fazlî'dan meşk ederek 1943 yılında icâzet almıştır.

1951 yılında İstanbul'a giderek meşhur Türk hattatlarından Hâmid Aytaç, Mâcid Ayral, Necmettin Okyay ve Mustafa Halim Özyazıcı ile tanışmış, onlardan müzâkere yoluyla yazının inceliklerini öğrenmiştir.[66] Mustafa Râkım'a olan hayranlığı sebebiyle "Ebû Râkım" künyesini kullanmıştır. Mâcid Ayral'ın Bağdad Güzel Sanatlar Enstitüsü'ndeki derslerini de takip etmiş, çalışmalarını göstermiş ve derslerinden ve tavsiyelerinden istifâde etmiştir.

Resim 47. Hâşim Muḥammed el-Bağdâdî'nin celî sülüs ve nesih hattıyla bir levhası

(Yûsuf Zennûn fotoğraf arşivi)

[66] Serin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, s. 301.

1960 yılında aynı enstitüye hat hocası olarak tayin edilmiş ve vefatına kadar da bu görevi sürdürmüştür."[67] Müzâkere yoluyla görüştüğü ve istifade ettiği Hamid Aytaç'tan icâzet yerine geçen iki takdir belgesi almıştır. [68]

2.3. ÜSLÛBU

Sanat hayatının ilk yıllarında Şefik Bey (1820/1880) etkisinde yazan Mâcid Ayral, sonraki dönemlerinde genel anlamda bir başka ifade ile aklâm-ı sittede Hâfız Osman (ö. 1698) ve celî sülüste de Mustafa Râkım (1758- 1826) ekollerinde eserler vermiştir. Mâcid Ayral'ın yazılarındaki harflerin anatomik yapıları ve satır dizilimi, Hâfız Osman'ın tarzına uygundur.

Özellikle sülüs celîsi eserlerinde harflerin duruşları, şekilleri, güzellikleri Mustafa Râkım (1758-1826) ekolünün özelliklerini yansıtmaktadır. Mâcid Bey, Râkım tarzının eksiklerini tamamlamış olan Sâmî Efendi'nin (Râkım-ı sâni)[69] yolunda eserler vermiştir. Sâmi Efendi'nin talebeleri olan İ. Hakkı Altunbezer ile celî sülüste, Hûlûsi Yazgan ile de ta'likte Sâmi Efendi şivesinin özelliklerini yakalamıştır.

Şefik Bey'in üslubunu takip etmesine rağmen, yazılarında ve imzalarında, Şefik Bey kadar girift ve kompoze bir görüntüye rastlanmamaktadır. Harflerin nüansları göz önüne alındığında Şefik Bey üslubundaki benzerlikler ortaya çıkmaktadır. Onun, çok keskin olmayan, kavisli belki de yumuşak geçişleri barındıran harfleri bu üslubu göstermektedir.

Mâcid Ayral'ın 'imzalı olarak' tespit edebildiğimiz en eski sülüs levhası 1328 / 1910 (bkz. Resim. 277) ve "*Yemen Vilâyeti Haritası*"nın tarif edildiği metnin hattı 1323 (1905) tarihlidir. Resim. 277 verilen eseri yazdığında yaklaşık olarak 19 yaşlarındadır ve eser üzerinde imzası bulunmaktadır.

Mâcid Ayral yazı kompozisyonlarında ve istiflerinde, klasik esaslara bağlı kalarak geleneği devam ettirmiştir. İstif çalışmalarının büyük çoğunluğu satır

---

[67] Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 588.
[68] Yûsuf Zennûn, "Hâşim Muhammed El-Bağdâdî" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1997, c. 16, s. 409-410.
[69] İnal, **Son Hattatlar**, s. 361.

istifleridir. Sülüs veya sülüs celîsi ile yazdığı eserler büyük çoğunlukta olup, dairevi, beyzî ya da şemse gibi diğer formlara pek rastlanmamaktadır.

Nokta, tirfil, mühmel işaretlerini yerinde ve dengeli kullanarak yazıda âhengi sağlamıştır. Bazı yazılarında, kef'in sereni yerine, kef mühmelini tercih etmesi ile farklı bir bakış tarzını imâ etmekte olduğu söylenebilir.

Resim 48. Şefik Bey'e ait 1289 tarihli levhadan detay

(Derman Koleksiyonu)

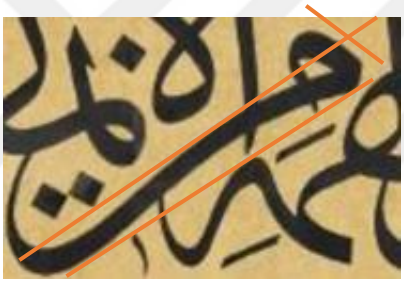
Resim 49. Mâcid Ayral'a ait 1374 tarihli celî sülüs celî sülüs levhadan detay

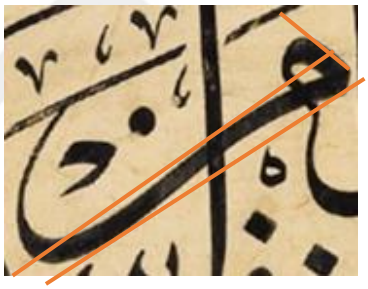
(MSGSÜ_149 / 20096)

Resim 50. Şefik Bey'e ait celî sülüs levha

(https://tr.pinterest.com/pin/313845286461454 89/ 12.12.2023)

Resim 51. Şefik Bey' e ait celî sülüs levhadan "mim" harfi detayı

Resim 52. Mâcid Ayral'a ait celî sülüs levhadan "mim" harfi detayı

Resim 53. Mâcid Ayral'a ait celî sülüs levha

(Hususi koleksiyon)

Resim 54. Mustafa Râkım'dan "ayn, cim, vav" harfleri detayı

(www.kalemgüzeli.org -12.10.2023)

Resim 55. Sâmi Efendi'den, "ayn, cim, vav" harfleri detayı

(Husûsi koleksiyon)

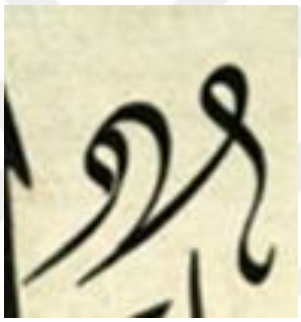
Resim 56. Mâcid Ayral'dan "ayn, cim, vav" harfleri detayı

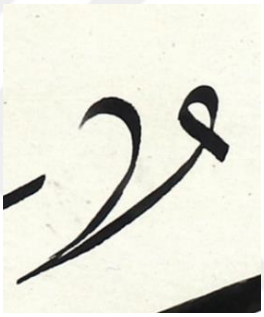
(İÜNEK_H001374)

Resim 57. Şefik Bey'in kaleminden 1278 tarihli celî sülüs "Kelime-i Tevhid"

(S. Tokgöz Koleksiyonu- www.ketebe.org)

Resim 58. Şefik Bey'in ve Mâcid Ayral'ın yazısından hareke detayı

(S. Tokgöz Koleksiyonu) (MSGSÜ_160/20107)

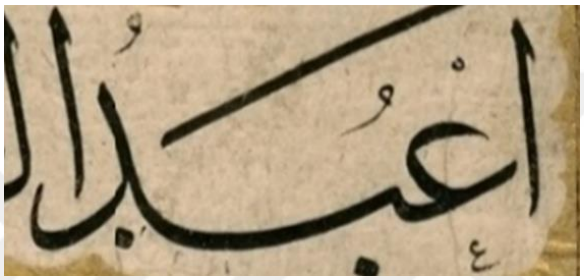
Resim 59. Mâcid Ayral'ın kaleminden 1357 tarihli celî sülüs "Kelime-i Tevhid"

(Mustafa Düzgünman Koleksiyonu)

Resim 60. Hâfız Osman'ın sülüs yazısı

(Irak Milli Müzesi Daru'l-Mahtutat Kütüphanesi_222)

Resim 61. Hâfız Osman'ın sülüs yazısından detay

Resim 62. Mâcid Ayral'ın Hâfız Osman'ı takliden yazmış olduğu sülüs yazı

(SYEK_Levhalar 264-1371)

Resim 63. Mâcid Ayral'ın Hâfız Osman'ı takliden yazmış olduğu eserden detay

Mâcid Ayral yazılarının altına tarih yazarken eserlerinin bir kısmında -özellikle 1954 sonrası- milâdî tarih kullanmıştır. Bu tarihler MSGSÜ'ye eser verdiği döneme ve sonrasına denk gelmektedir. Eserlerdeki tarihlerin farklı yazılmasının nedeni; "*yazıyı sipariş veren kişinin isteği doğrultusunda olabileceği"* [70] bilgisine ulaşılmıştır. Aşağıda farklı eserlerden alınmış tarihler yer almaktadır (bkz. Resim 65). Aynı şekilde bazı yazılarındaki tarihlerin ilk rakamlarının yazılmadığı görülmüş ise de bu durumun o zamanki hattatların bazen yaptıkları bir tercih şekli olduğunu söyleyebiliriz. (bkz. Resim. 138-139 gibi)

Resim 64. Mâcid Ayral'ın celî sülüs levhası

(MSGSÜ_İRHM 154.20101)

Resim 65. Eserlerinde milâdi tarih olarak yazmış olduğu levhalardan örnekler

Hat sanatında da diğer sanatlarda söz konusu olabileceği gibi, sanatçıların zaman içerisinde göstermiş oldukları gelişim seyrini gözlememize imkân veeren evâil, evâsıt ve evâhir dönemleri vardır. Ancak Mâcid Bey'in yazılarında bu geçişkenlik net görülmemektedir. Evâil döneminde kaleme aldığı eserler ile evâhir

[70] M. U. Derman ile 18.12.2023 tarihinde yapılan kişisel görüşme.

döneminde ortaya koyduğu eserler arasında keskin çizgiler bulunmamakta, farklı zamanlara ait aynı hadis-i şerif'in yazılışında küçük nüanslar ve teşrifatta bazı farklılıklar olsa da bir ekol değişiminden söz edilememektedir.

Resim 66. Mâcid Ayral'ın evâil dönemindeki bir yazısı (1328 / 1910)

Resim 67. Mâcid Ayral'ın evâhir dönemindeki yazısı (1373 / 1954)

(MSGSÜ_161-20108)

Resim 68. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1360 / 1941) tarihli bir hadis-i şerif

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-274637 / 12.09.2023)

Resim 69. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1372 / 1952) tarihli hadis-i şerif yazısı

(https://www.instagram.com/p/CpCykuQsxsp/?igshid=MTc4MmM1YmI2)

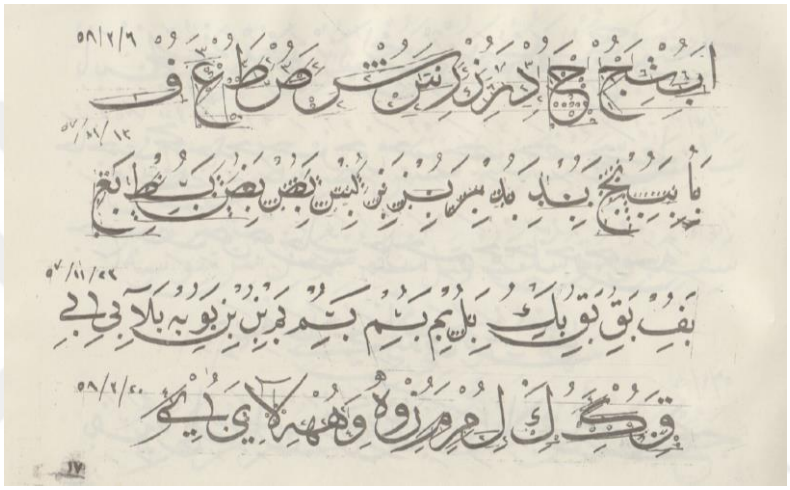
Resim 70. Mâcid Ayral'ın kaleminden (1380 / 1960) tarihli hadis-i şerif yazısı

(https://www.ketebe.org/eser/2389?ref=artist&id=520 12.08.2023)

	Evâil Dönemi	Evâsıt Dönemi	Evâhir Dönemi
Elif			
Vav			
Mim			
Ayn			

Resim 71. Mâcid Ayral'ın celî yazılarındaki bazı celî sülüs harflerin gelişim tablosu

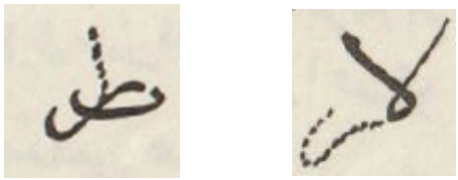
Bağdad'taki talebelerinden Hâlid Hüseyin ve İhsan Edhem'in naklettiğine göre derslerde öğrencilerin ufuklarını açmış daima onları teşvik etmiştir. Bıkmadan usanmadan öğrencilerine hat sanatını sevdirme konusunda daima çok sabırlı davranmış ve Bağdad'ta hat sanatının belli bir seviyeye gelmesinde rol oynamıştır. Bağdad Güzel Sanatlar Akademisi'nde bulunduğu yıllarda Bağdad'la İstanbul hat kültürü arasında köprü olmuştur.

Resim 72. Mâcid Ayral'ın Bağdad'ta verdiği meşklerden örnekler

(Hâlid Hüseyin, Mâcid b. Zühdî Mecmuası, Bağdad-1985)

Talebelerine dersi kolay anlayabilmeleri için basit şekilde anlatmayı tercih etmiş, kurşun kalem ile harf bağlantılarındaki benzerliklere dikkat çekmiş, konuyu öğrencinin aklında kalacak şekilde tarif etmeye çalışmıştır.[71]. Harfi tarif ederken, başlangıç veya bitişindeki benzerlikleri ortaya koymuş ve bu benzerlikler üzerinden yazıyı tarif etmiştir.

Resim 73. Mâcid Ayral'ın Bağdad'taki meşklerinden harf tarifleri

(Hâlid Hüseyin, **Mâcid b. Zühdî Mecmûası**, Bağdad-1985)

71 H. Hüseyin, **Mâcid b. Zühdî Mecmûası**, Bağdad-1985.

2.4. İMZALARI

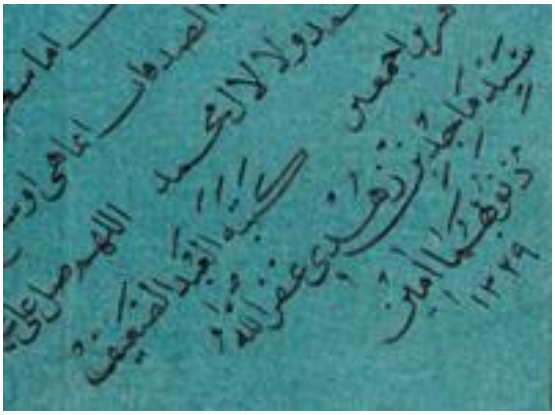
Bir hattatın, herhangi bir yazısının altına imza atabilmesi için geleneğe göre hocasından izin alması, "icâzetnâme" ile bunu hak etmiş olması gerekmektedir. Her hattatın imzası kendine özgüdür. İmzalar (bunu yazdı) anlamındaki (ketebehû) kelimesi ile başlayan bir satır imzası olabileceği gibi, ketebehû'yu da içeren ya da içermeyen sadece hattatın adını ifade eden stilize bir imza da olabilir.

Görsel anlamda yazının tamamlayıcı bir unsuru olan stilize imzalar, tarih ile birlikte kompozisyonda yazının genelde son kısmında yer almaktadır. Ketebeler hattatın kim olduğu konusunda bilgi verdiği gibi, tarihe not düşmek istenilen ibâreler, yer ismi gibi konularda da bilgi vermektedir. Özellikle istifli imzalar bazen eserin kendisi kadar sanat eseri özelliği taşımakta, bazen ise âdetâ rumuz şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hattatlar satır şeklindeki imzalarında "*Ketebehû*"dan sonra en çok tercih edilen ibareler arasında "*ad'afu'l-hattâtîn", ad'afu'l-küttâb*" "*Ed-ḍ'aîf*" gibi tevâzu ifâdeleri kullanmışlardır.

Mâcid Ayral'da imzalarında en çok stilize olarak tasarlamış olduğu "Mâcid" ismini kullanmıştır. Stilize ve satır halindeki imzalarında tevazu için "*el-faḳîr*" ibâreleri yer almakta, bazen de ders aldığı hocalarının adını zikretmekte, dua ifâdesi olarak "*ġufira leh* (mağfiret edilsin)", "*ġufira ẕünûbühû* (günahları affolsun)" ifadeleri yer almaktadır. Şimdi kronolojik biçimde Mâcid Bey'e ait imza örneklerine geçelim.

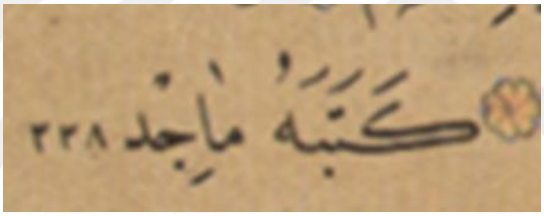
2.4.1. Satır Şeklindeki İmzaları

Mâcid Ayral'ın ilk dönem eserlerinde en çok "*Ketebehû Mâcid*", "Mâcid b. Zühdî", "*es-Seyyid Mâcid b. Zühdî"*, "*Ketebehû aḍ'afü'l-ḫaṭṭatîn Mâcid b. Zühdî"*şeklindeki imzalarına daha çok rastlanmaktadır. Nesih yazılarında nesih, celî yazılarında çoğunlukla hatt-ı icâze, ta'lik yazılarında ise ta'lik ile imza atmayı tercih etmiştir. Nesih, hatt-ı icâze ve ta'lik olarak ayrı ayrı tarih sırasına göre örnekler verilmiştir. Mâil kıt'alarda forma uygun olarak imzalarını da mâil olarak atmış, bazen beyzi formunu andıran, eserin sonunda oluşan bir boşluğu doldurmak için yukarı doğru mâil şekilde ve çoğunlukla da nesih ve hatt-ı icâze ile imzalarını kullandığı görülmektedir.

Resim 74. *"Ketebehû 'abdü'ḍ-ḍa'îf es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü z̲ünûbehümâ âmîn-1329 (1911)"*

(Alif Art / **Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayede Kataloğu** 01.06.2014)

Resim 75. *"Ketebehû Mâcid-338 (1919)"*

Resim 76. *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü z̲ünûbehû-sene1358 (1939)"*

(SYEK_suheylunver767 s.17)

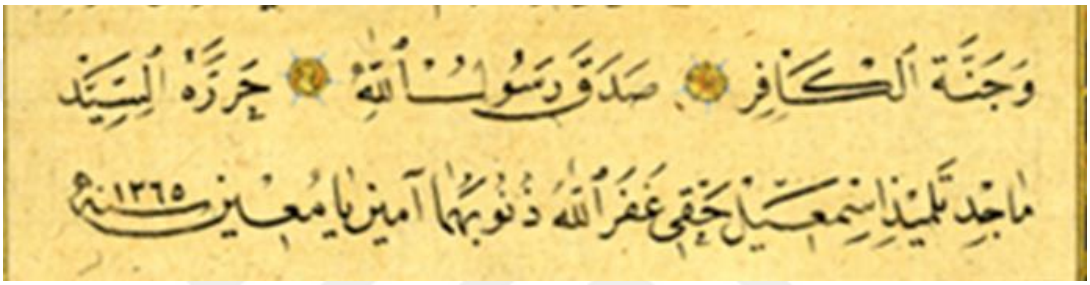
Resim 77.*"Ketebehû el-faḳîr es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü z̲ünûbehümâ 1361 (1942)"*

(MSGS 161/20208)

Resim 78. *"Ketebehû es-Seyyid Hüseyin Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehümâ-1365 (1947)"*

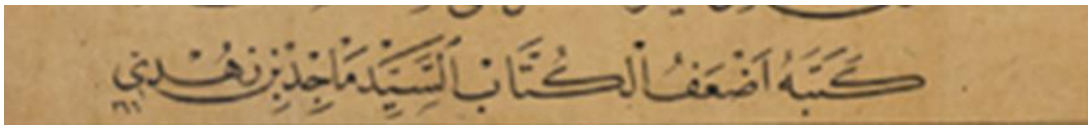
(Rikkat Kunt Koleksiyonu)

Resim 79. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid tilmîzü İsmâil Ḥakkı ġafera'llâhü ẕünûbehümâ. Âmin*

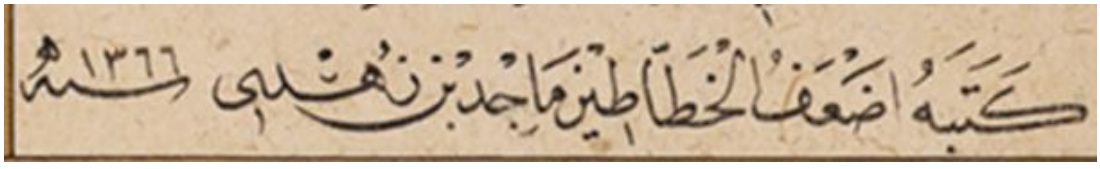
yâ Muʿîn-sene 1365 (1946)"

(Hat_461 Samî Tokgöz Koleksiyonu)

Resim 80. *"Ketebehû aḍʿafü'l-kuttâb es-Seyyid Mâcid b. Zühdî 1366 (1947)"*

(E. Hakkı Ayverdi Koleksiyonu, Env. no: A-53)

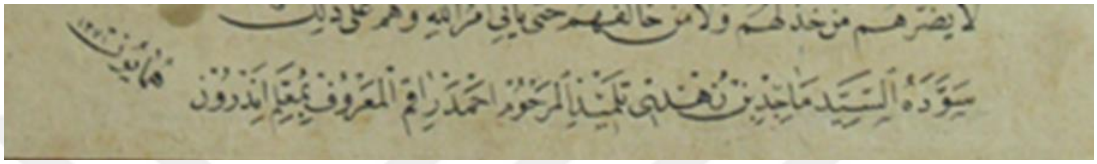

Resim 81. *"Ketebehû aḍʿafü'l-ḫattâtîn Mâcid b. Zühdî-sene 1366 (1947)"*

(Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu Sergi Kataloğu-1998)

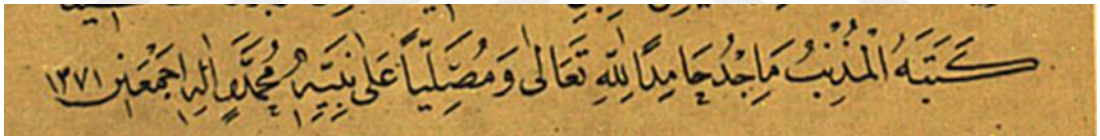

Resim 82. *"Ḥarrâhû Mâcid b. Zühdî neḳale min ḫattı Hâfız Osman Ef. Rahîmehu'llah-sene 1366 (1947)"*

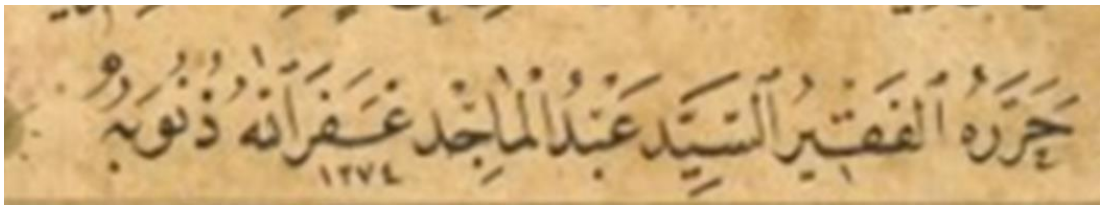
Resim 83. *"Sevvedehû es-Seyyid Mâcid b. Zühdî tilmîzü'l-merhûm Ahmed Râkım el-mʿarûf bi-muʿallim-i Enderûn-i Hümâyûn-1371 (1951)"*

(SYEK_Levhalar26)

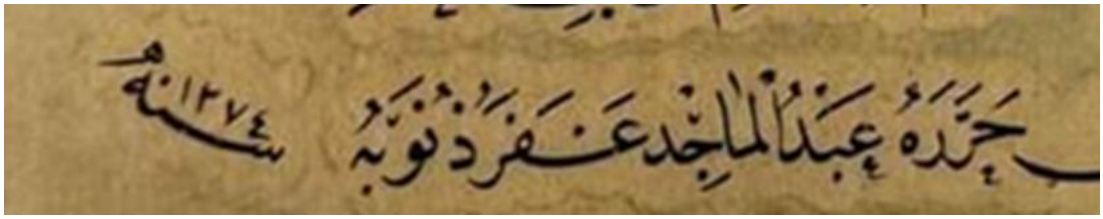
Resim 84. *"Ketebehü'l- müznib Mâcid ḥâmiden lillâhi teʿâlâ ve muṣalliyen ʿalâ nebiyyihî Muḥammed'in ve âlihî ecmaʿîn-1371 (1951)"*

(SYEK_suheylunver767)

Resim 85. *"Ḥarrarahü'l-faḳîr es-Seyyid ʿabdü'l-Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû-1374 (1954)"*

(Albayrak Hat Koleksiyonu)

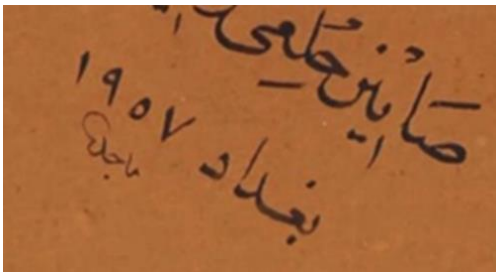
Resim 86. *"Ḥarrarahü'l-'Abdü'l-Mâcid ġafera z̲ünûbehû, sene-1374 (1954)"*

(MSGSÜ_152 / 20099)

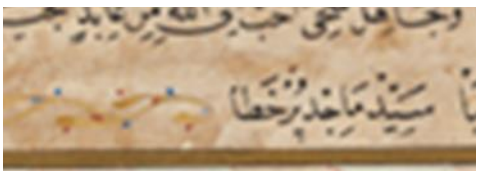
Resim 87. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid-Bağdad"*

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

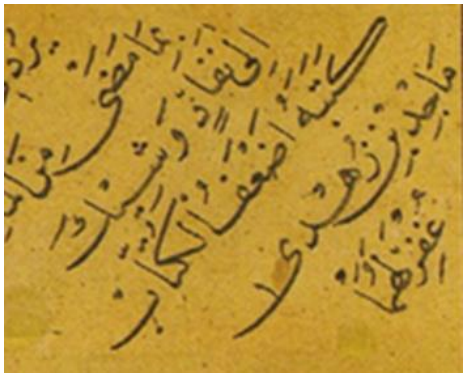
Resim 88. *"Mâcid-Bağdad 1957"*

(Ahmed Al-Omari Koleksiyonu)

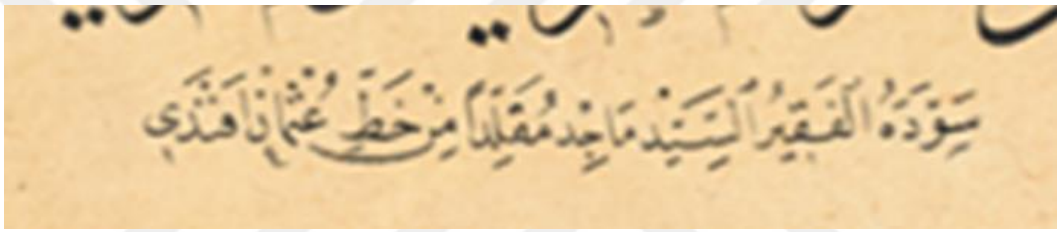

Resim 89. *"Seyyid Mâcid pür haṭâ"*

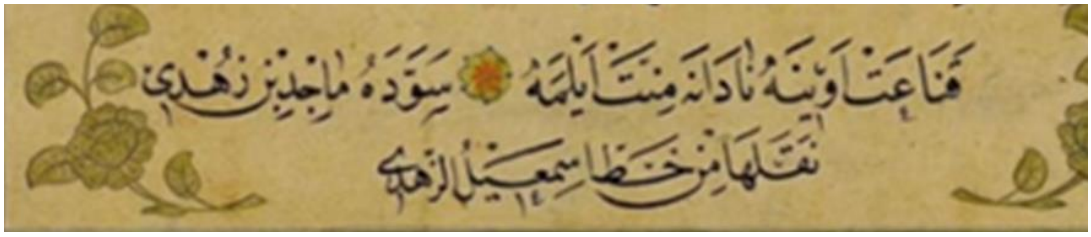
(SHM_15544-Y.137 Sadberk Hanım Müzesi)

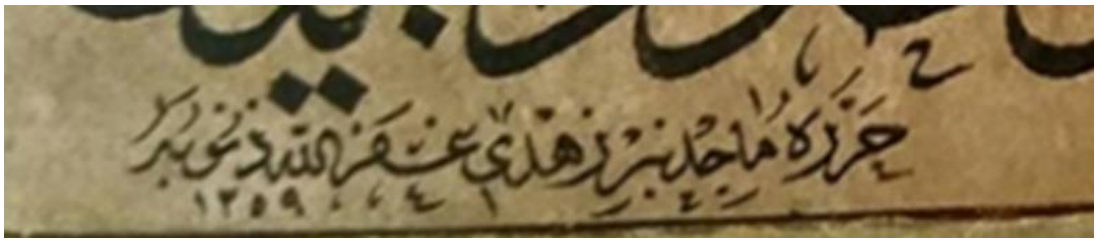
Resim 90. *"Ketebehû aḍ'afü'l-küttâb Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ"*

Resim 91. *"Sevvdehu el-faḳîr es-Seyyid Mâcid muḳalliden min ḫattı Osmân Efendi."*

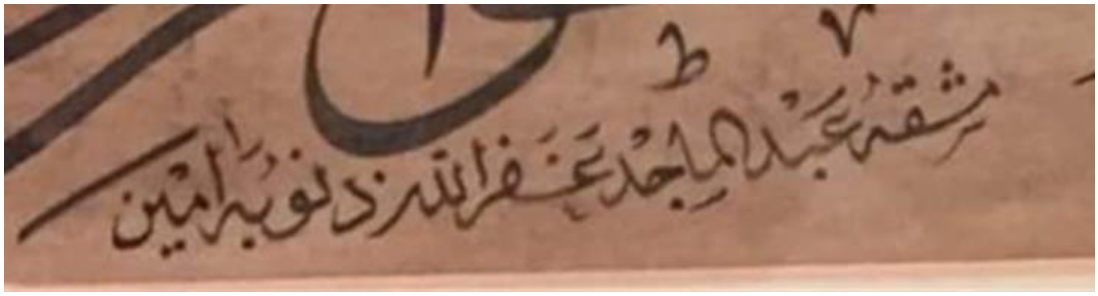

Resim 92. *"Sevvedehû Mâcid b. Zühdî naḳalehâ min ḫattı İsmâil Zühdî"*

Resim 93. *"Ḥarrarahû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû-1359 (1940)"*

(Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn Yüz Yaşında**, s. 191.)

Resim 94. *"Meşeḳahû ʿAbdû'l-Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû, âmîn-1356 (1940)"*

Resim 95. *"Nemeḳahû Mâcid tilmîz-ü İsmâil Hakkı ġufira lehümâ-1365 (1946)"*

(Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 22)

Resim 96. *"Nemeḳahû es-Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1366 (1947)"*

Resim 97. *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid ġufirâ ẕünûbühû ve setera uyûbühû-sene 1372 (1952)"*

(https://www.ketebe.org/eser/3144?ref=artist&id=520)

Resim 98. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî-1376 (1956)"*

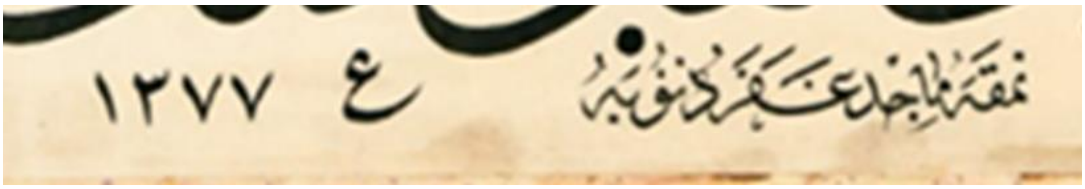
(Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu)

(https://twitter.com/ketebeorg/status/1239154998996541446 15.07.2023)

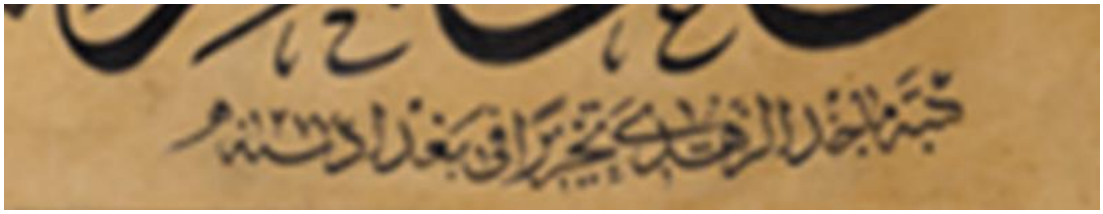
Resim 99. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî Üstaz el-Hatti'l-Arabî fi Ma'hedi'l-Fünûn el-Cemîle Bağdad-1376 (1956)"*

(SYEK_Levhalar 309)

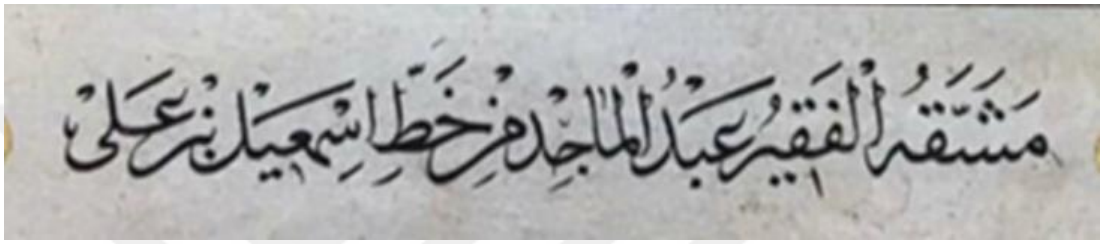
Resim 100. *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünûbüh-1377 (1957)"*

(SSM Env. no: 130-0485)

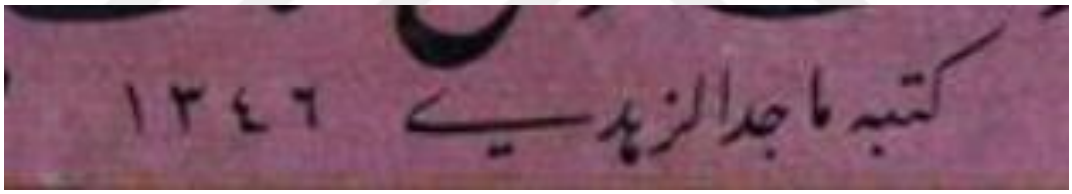

Resim 101. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî taḥrîren fî Bağdâd-sene 1377 (1957)"*

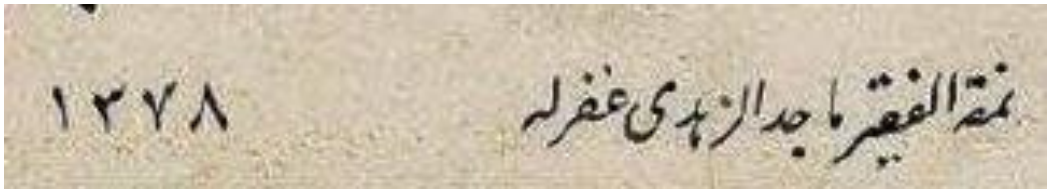
(https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 18.12.2023)

Resim 102. "*Meşakâhû el-faḳîr el-ʿAbdü'l-Mâcid min ḫattı İsmâil b. Alî"*

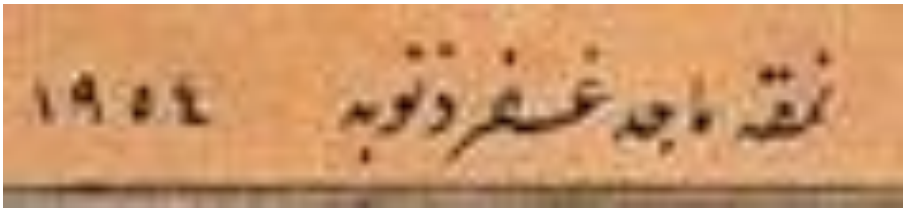

Resim 103. *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1346 (1927)"*

Resim 104. *"Nemeḳahû el-fakîr Mâcid ez-Zühdî ġufira leh -1378 (1958)"*

(https://twitter.com/kalemdar/status/1655171125666521089?s=08 15.09.2023)

Resim 105. *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünûbeh-1954"*

(Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu)

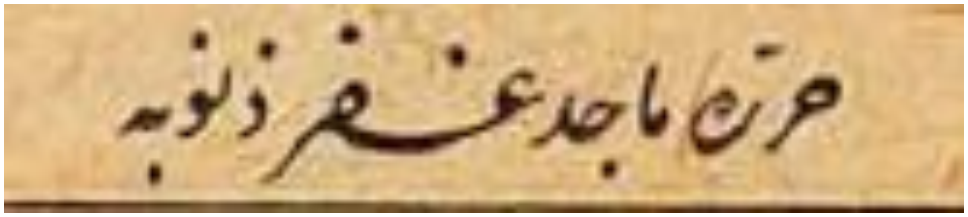
Resim 106. *"Nemeḳahû el-faḳîr 'Abdü'l-Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ-1374 (1953)"*

(A. Rahmân Kılıç Koleksiyonu)

Resim 107. *"Nemeḳahû el-faḳîr 'Abdü'l-Mâcid ġufira ẕünûbüh"*

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu)

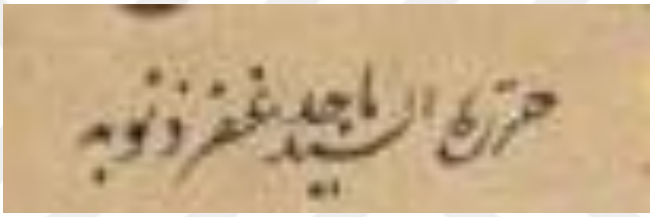
Resim 108. *"Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh"*

(Alif Art Müzayede, https://www.alifart.com/ 17.11.2023)

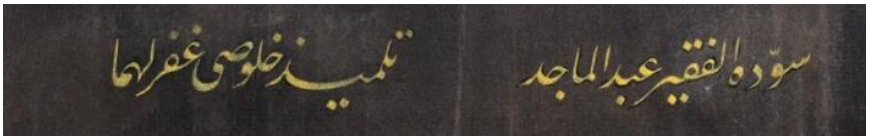
Resim 109. *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid nekalehû min ḫattı Kâtipzâde Mehmed Refî' ġufira lehümâ"*

(İÜNEK_H1201)

Resim 110. *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh"*

(Albayrak Hat Koleksiyonu)

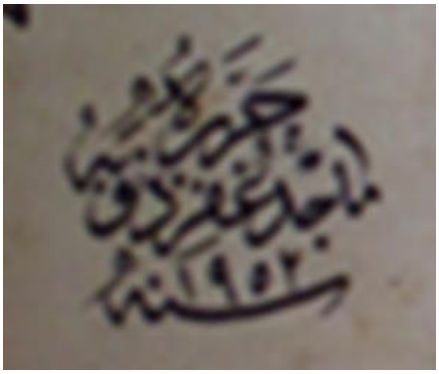

Resim 111. *"Sevvedehû el-faḳir ʿAbdü'l-Mâcid tilmîzü Ḫulûsî ġafera lehümâ"*

(https://www.ketebe.org/eser/3789?ref=artist&id=520 21.09.2023)

2.4.2. İstifli İmzaları

Yarı stilize imzalarına da gelince, stilize imzalarında olduğu gibi çok fazla imza denemesinde bulunmamıştır. *"Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh"* veya *"Ketebehû Mâcid ġufirâ leh"* gibi dua içeren imzalar kullanmayı tercih etmiştir.

Resim 112. *"Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1952"*

Resim 113. *"Ketebehû Mâcid ġufira leh"-1372 (1952)"*

Resim 114. *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî muallimü ḫatti'l-'arabî fî Ma'hedi'l-Fünûni'l-Cemîle Bağdâd-1376 (1956)*

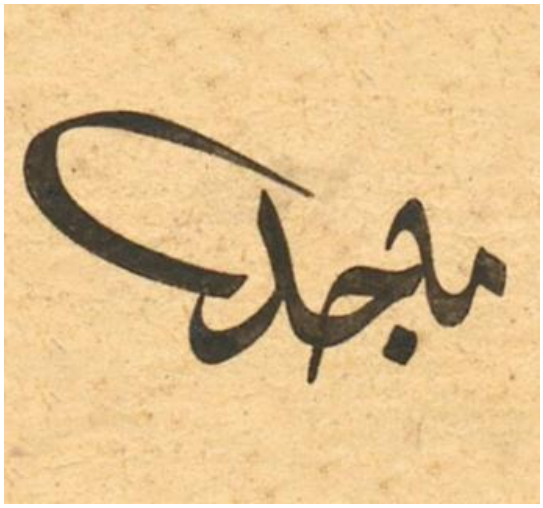
2.4.3. Stilize İmzaları

Mâcid Ayral'ın yazılarında en çok tercih ettiği imzaları, stilize imzalarıdır diyebiliriz. *"Ketebehû Mâcid" ya da "Mâcid"* şeklindeki imzaları o kadar güzel ve sadedir ki, başka stilize imza arayışına girmemiş, eserlerinin çoğuna bu yalın ve sâde imzaları atmayı uygun görmüştür.

Resim 115. *"Ketebehû Mâcid"*

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 116. *"Mâcid"*

(https://www.ketebe.org/sanatkar/macid-ayral-520#lg=1&slide=1 01.01.2024)

2.5. BAZI YAZILARI ÜZERİNE TAHLİLLER

Bu bölümde değerlendireceğimiz yazılar arasında, Mâcid Ayral'ın etkisinde kaldığı zamanın mâruf hattatlarından örnekler ile kendi yazısından örnek verilecektir.

Aynı dönem sanatçıları olmamalarına rağmen Şefik Bey'in yazı karekterlerini kendine örnek alan Mâcid Ayral tarafından kaleme alınan eser, onun evâsıt dönemi diyebileceğimiz bir zaman dilimine denk gelmiştir

Resim 117. Şefik Bey'in celî sülüs "Yâ Ḥazret-i Bilâl-i Ḥabeşî raḍıyallahu 'anhû / 1285" yazısı

(https://www.janusmezat.com/urun/5019186/eski-donem-baski-hat-ya-hz-bilali-habesi-sefik-efendi-kenarlarindan-haliyle (14.07.2023)

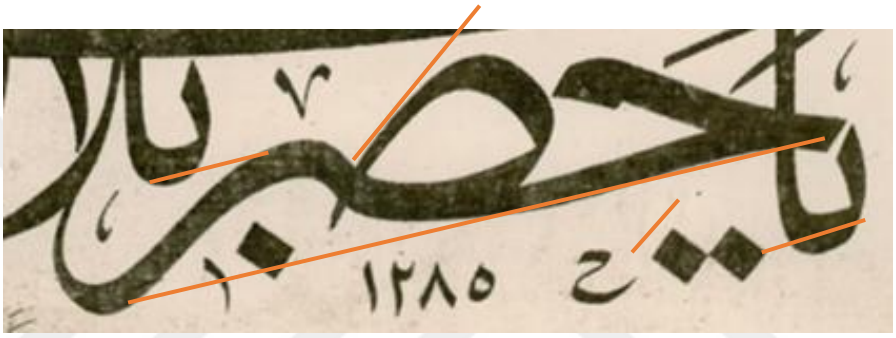

Resim 118. Mâcid Ayral'ın "Yâ Ḥazret-i Bilâl'i-Ḥabeşi / 1340" yazısı

(Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu**, Sergi Kataloğu 16-31, s. 92.)

Şefik Bey'in"Yâ Ḥazret-i Bilâl'i-Ḥabeşî raḍiya'llâhü 'anh" yazısı alt ve üst iki, sağ ve sol iki bölüm şeklinde değerlendirilebilir. Sağ ve sol bölümlerde bir denge sağlanmaya çalışılmış, yazının harf dağılımı gereği sol tarafta bir yoğunluk oluşmuştur.

Te (ت) harfi ve *yâ-i mâkûs* (ى)un uzatılması bölümler arasında belirgin iki çizgi şeklinde görünmekte, bir nevî arada sınır çizgisi oluşturmaktadır. Aynı şekilde *hâ (ح)* harfine keşîde verilerek *te* ve *yâ* harfleri arasında da bir tenâsüp sağlanmıştır.

Resim 119. Şefik Bey'in 1285 / 1868 tarihli yazısından detay

Resim 120. Mâcid Ayral'ın, 1340 / 1921" tarihli yazısından detay

Mâcid Ayral ise, yazıda teşrifatta, noktalama ve tezyinî unsurlarda birtakım değişiklikler yapmış olsa da Şefik Bey'i ustaca taklit etmiştir. Mâcid Ayral, *hâ (ح)* harfinin keşîdesini daha kısa tutarak yazıyı biraz daha sıkılaştırmış, Şefik Bey'in yazısında bulunan *"raḍiya'llâhü 'anh*" yerine o boşluğu harekeler ile doldurmuştur. Şefik Bey'in lâm (ل) harfinin içine koymuş olduğu noktaların yerine nokta koymamış, orada oluşan boşluğu imzasıyla doldurmuştur. Zırnık mürekkep ile yazdığı anlaşılan

eserde yaptığı tashihlerde yazının mükemmeliyeti için ayrı bir özen gösterdiği anlaşılmaktadır.

Harflerin nüanslarındaki benzerlik kalem tutuş şekli, kalem hareketlerinin birbirine yakınlığı itibari ile, benzerlikler görülmektedir. Mâcid Ayral'ın *"ح Ha"ve, "ص Sad"* harfleri arasındaki iç boşluk miktarları Şefik Bey'in yazısına kıyasla biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Bu eseri yazdığı dönemlerde yaklaşık olarak 30'lu yaşlardadır.

Celî sülüste Sâmi Efendi çizgisinde eserler vermiş olan Mâcid Ayral, Sâmi Efendi'nin Yeni Cami Sebîli kitâbesi yazılarının alt kalıpları ile kendini geliştirmiş ve o minvalde eserler vermiştir. Aynı Âyet-i Kerîmenin çalışılmış olduğu bu eserde Mâcid Ayral teşrifatta, noktalama ve tezyinî unsurlarda biraz değişikliğe gitmiş, ana kalıp üzerinde Sâmi Efendi çizgisinde eserini hazırlamıştır.

Resim 121. Sâmi Efendi'nin 1323 / 1905 tarihli yazı kalıbı (Hucurât Sûresi / 13)

(TSMK_GY / 98)

Resim 122. Mâcid Ayral'ın 1376 / 1956 tarihli eseri (Hucurât Sûresi / 13)

(SYEK_Levhalar 313)

Eserin ortasında bulunan keşideli "*'inde* / عند) kelimesi ile eser âdetâ sağ ve sol olmak üzere iki paftaya ayrılmıştır. Sağ tarafın biraz daha yoğun olduğu kısmı, eserin sonunda Sâmi Efendi sülüs kalemi ile hafif beyzî şekilde "*Ṣadeḳa'llâhü'l-Kerîm*" yazarak dengelemiş, Mâcid Ayral'da yarı stilize şekilde müdevver olarak tasarlamış olduğu imzası "*Ketebehû Mâcid ez-Zühdî muallimü hattî'l-Arâbi fi Ma'hedi'l-Fünûn el-Cemile Bağdad*" ile yazıdaki sağ-sol dengesini sağlamıştır.

Mâcid Ayral "*etkāküm,* أتقيكم" kelimesini, keşîdeli "*"î'nde* عند*"* kelimesinin içerisine alarak biraz daha girift bir kompozisyon elde etmiştir.

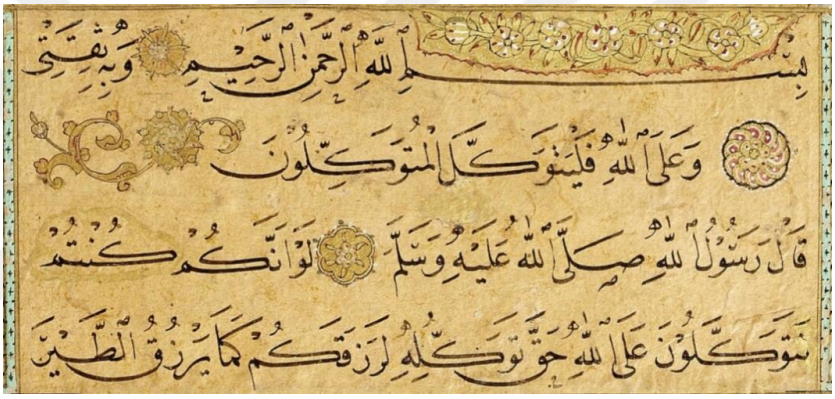
Resim 123. Sâmi Efendi'nin yazısından "Lafza-i Celâl"

Resim 124. Mâcid Ayral'ın yazısından "Lafza-i Celâl"

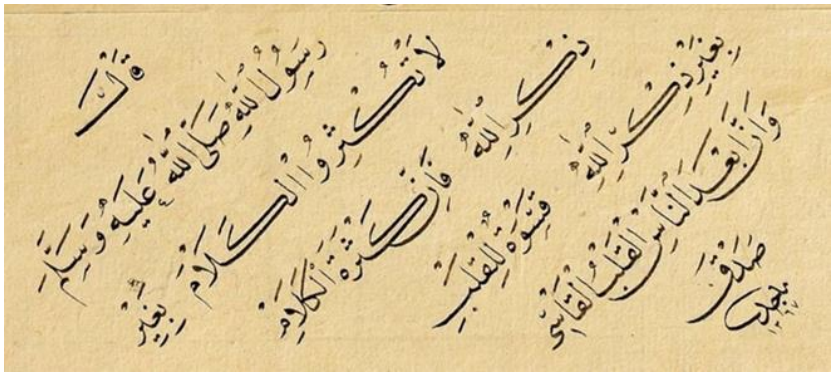
Sâmi Efendi'ye ait yazının kalıb halinde olmasına rağmen yazıdaki mükemmeliyetini, Mâcid Ayral'ın da yazısında Sâmi Efendi çizgisinde eserler verdiğini göstermektedir. Yazılar her iki hattatın, kendi evâhir dönemlerinde yazılmıştır.

Hâfız Osman'ın, aklâm-ı sitte'nin olgunlaşmasında ve güzelleşmesinde çok büyük etkisi olmuştur. Şeyh Hamdullah'ın yazılarını olgunlaştırarak, harflerin duruşlarında, gövde yapılarında ve harflerin birleştirilmesinde yazıya daha estetik bir görünüm kazandırmıştır. Özellikle mushaf kitâbetinde nesih yazılarında, sanatlı duruşu ve mukavemeti yazıdaki güzelliği gözler önüne sermektedir.

Resim 125. Hâfız Osman'nın kaleminden bir nesih Kıt'a

(SSM)

Resim 126. Mâcid Ayral'ın 1368 / 1949 tarihli bir sülüs-nesih kıt'asından nesih satırlar

(SSM_110-0484)

Mâcid Ayral nesih yazıyı çok fazla yazmamasına rağmen, Hâfız Osman çizgisinde eserler vermiş ve oldukça başarı sağlamış ve bu ekolün takipçisi olduğunu göstermiştir.

Resim 127. Hâfız Osman'nın kaleminden, nesih detayları

Resim 128. Mâcid Ayral'ın sülüs-nesih kıt'asından nesih detayları

Kıt'a formunda yazılan iki eser sanatsal bir güzellik arz etmektedir. Hâfız Osman'ın yazısındaki güzellik ve akıcılık gözler önünde iken, XX. yy. da Hâfız Osman takipçilerinden olan Mâcid Ayral'a ait yazısındaki akıcılıkda kendini göstermektedir.

Ayral'ın *"الله Lafza-i Celâl"*in deki harfler uzunlukları, duruşları ve genişlikleri ile Hâfız Osman çizgisinde ilerlemiştir. Her iki eserde de harf bağlantıları ile yazıdaki akıcılık, kefler ve keşideli harfler kullanılarak daha da görünür hale getirilmiştir. Mâcid Ayral'ın evâsıt dönemine tekâbül eden mâ'il kıt'a formundaki yazıda, keşide verilmiş harflerin derinlikleri, uzunlukları, duruşları çok güzel ve yerinde kullanılmıştır.

Ta'lik yazıdaki başarısı da diğer yazılarda olduğu gibi, muhkem ve sağlamdır. Hocası Hulûsi Yazgan ile karşılaştırmalı olarak yaptığımız yazı tetkîkinde Mâcid Ayral'ın yazısı nerede ise hocasının yazısı kadar güzeldir.

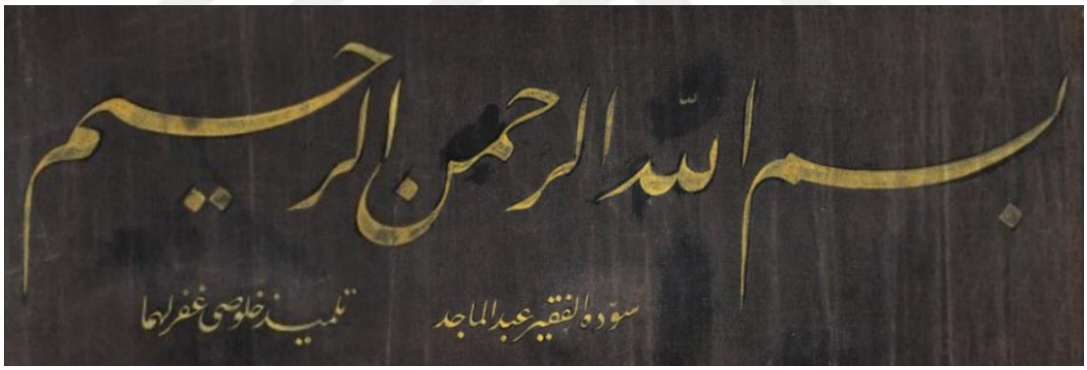
Hulûsi Yazgan'ın eseri üzerinde 1331 / 1913 tarihi bulunmaktadır. O tarihlerde Mâcid Ayral henüz Hulûsi Yazgan'a talebe olmamıştır. Mâcid Ayral'ın çalışmış

olduğu Besmele'de *"Sevvedehû el-faḳîr 'Abdü'l-Mâcid tilmiz-î Ḥulûsî ġufira lehümâ"* şeklinde icâzet almış olduğu hocasının ismini zikretmiştir. Mâcid Ayral'ın çalışmış olduğu Besmele'de tarih bulunmamaktadır.

Resim 129. Hulûsi Yazgan'nın kaleminden ta'lik "Besmele"

(https://twitter.com/hattatberk/status/1176043807554625537/photo/1 07.07.2023)

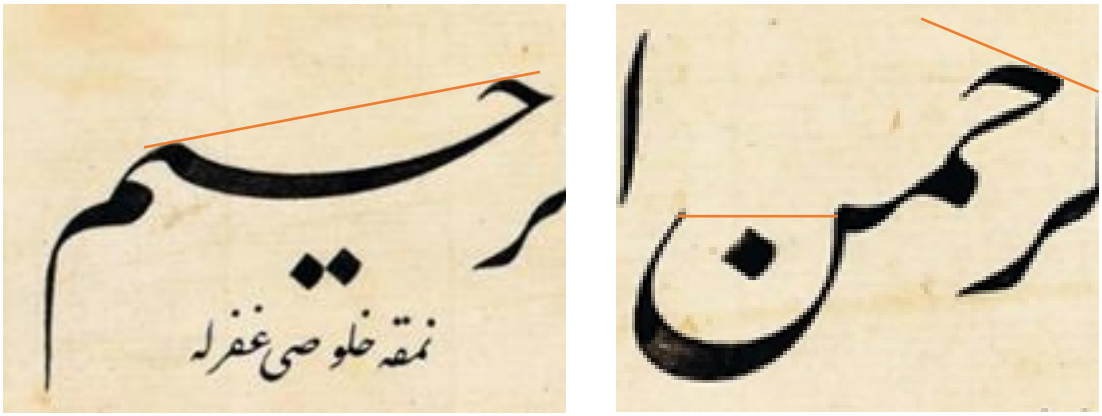

Resim 130. Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik "Besmele"

(https://www.ketebe.org/eser/3789?ref=artist&id=520 07.07.202)

Resim 131. Hulusî Ef. ve Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik Besmele başlangıç detayları

Resim 132. Hulûsi Yazgan'nın kaleminden ta'lik Besmele detayları

Resim 133. Mâcid Ayral'ın kaleminden ta'lik Besmele detayları

Klasik üslupta yazılmış olan ta'lik Besmele'ler ta'lik için geçerli olan kurallar çerçevesinde yazılmış, Mâcid Ayral ب *be* harfinin noktasını harfin başlangıcına yakın koymuştur. Başta ve sonda kullanılan keşideler yazıya ferahlık vermektedir. Keşide ve *nun* harflerinin derinliklerinde kalem ağzı ile 3 nokta kuralına riayet edilmesiyle Mâcid Ayral hocasının izinde olduğunu ispat etmiştir.

Resim 134. Mâcid Ayral'ın celî sülüs yazısı (İsrâ Sûresi / 84)

(MSGSÜ_145 / 20092)

Mâcid Ayral'ın kendi istif çalışmasını değerlendirdiğimiz bu bölümde, hattatın celî sülüs bir eserini inceleyeceğiz.

Mâcid Ayral'ın, yarım beyzî formundaki eserinde, iki küplü *ayn* ile eser iki pafta şeklinde düşünülmüş ve *ya'melu"* kelimesindeki *lâm* harfi, iki pafta arasında sınır görevi görmüştür. Sağ tarafındaki yoğunluk, ibare gereği daha az olmakla beraber, iki paftada yer alan *kef, lâm ve ayn* harflerinin varlığı, *iki ayn* harfininde küplü olarak kullanılması ilekompozisyona dengeli ve simetrik bir görünüm kazandırılmaya çalışılmıştır.

Yarım beyzî formdaki eserde, bu forma uygunluk açısından *kef*, harflerinin serenleri farklı uzunluklarda yapılmıştır. Nokta dağılımı mümkün mertebe dengeli şekilde konulmuş, hareke dağılımı sâde ve çok kalabalık olmaktan uzaktır. Eserin sonunda oluşan boşluğu "*Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm*" ibâresi ile yazının son kısmına damla formuna yakın bir formda yazarak, boşluğu kapatmıştır. Altına da çok ince bir kalemle imzasını atmış ve eserin tarihini "*1372*" yazmıştır.

Resim 135. Aynı yazının alt kısmının detayı

Resim 136. Mâcid Ayral'ın bu yazısından bazı detaylar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ESERLERİ

Mâcid Ayral sanat hayatı boyunca birçok esere imza atmıştır. Kıt'a, levha v.b. gibi eserleri yanında, taşa mahkûk da birçok eseri mevcuttur. Eserleri kıt'a boyutundaki eserleri, levhalar ve taşa mahkûk eserleri olarak üç bölüm halinde tasnif edilmiştir.

Kıt'a ve levha boyutundaki eserler içerisinde; sülüs-nesih kıt'alar, sülüs ya da sadece nesih ve celî sülüs levhalar, hilye-î şerîfe'ler kitap ve dergi kapakları, reklam afişleri gibi birçok eser bulunmaktadır. Levha bölümünde ele almış olduğumuz eserler, yazı karekterlerine göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tez kapsamına aldığımız eserler kronolojik sırayla verilmiş, eski tarihli olandan yeni tarihli olana doğru sıralanmıştır. Aynı ibârelerin yer aldığı metinler de kronolojik sıra dahilinde kendi aralarında bir araya getirilmiş, ardından kronolojik sıra kaldığı yerden devam etmiştir. Tarihi bulunmayan eserler ise kendi yazı çeşitliliği içerisinde, kronolojik sıranın en sonunda yer verilmiştir

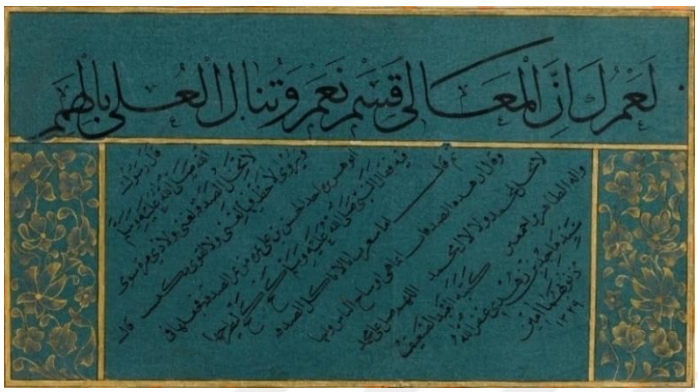
Sülüs nesih yazılarının çoğunluğu kıt'a formunda olup, yazıların bir kısmında konu bütünlüğünün olmaması farklı zamanlarda yazılmış, sonradan kıt'a formuna getirilmiş olduğunu düşündürmektedir. Yazma eser anlamında, herhangi bir cüz, murakkaa, Delâilü'l-Hayrât türünde herhangi bir eserine rastlanmamıştır.

Bazı eserlerinde ki harekeleme hataları, anlam değişikliğine sebebiyet vermektedir. (Bkz. Katalog no: 004, 011 ve 021) Nesih, sülüs kıt'alarda sadece sülüs yazının metni verilmiş olup, nesih yazının metni verilmemiştir.

Levha boyutundaki eserleri de katalog şeklinde ele alınmış olmakla beraber taşa mahkûk eserleri ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir.

3.1. KIT'A BOYUTUNDAKİ ESERLERİ

3.1.1. Sülüs-Nesih Kıt'alar

Resim 137. Sülüs-nesih kıt'a

(Alif Art Müzayede Evi)

KATALOG NO : 001

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1329 / 1911

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"Le ʿamruke inne'l-meʿâliye ḳasemün neʿam ve tünâlül-ulʿâ bi'l-himem."*

Anlamı : Sana yemin ederim ki yüksek makamlar birer yemindir. Evet yüksek makamlara azîmle ulaşılır.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır.

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Zengine ve sağlıklı sıhhatli kişiye sadaka (zekât) helâl, değildir (Ebû Davud, 1634); Sadakada (zekâtta) ne zenginin ne de çalışmaya muktedir birinin payı yoktur (Ebû Davud, 1633).

Hz. Ali'nin (r.a); oğlu Hasan (r.a.) sadaka (zekât) hurmalarından bir hurma alarak ağzına attı. Efendimiz hemen şöyle buyurdu: Çıkar onu ağzından, bilmiyor musun biz sadaka (zekât) malından yemiyoruz (Buhari, 1491); Bunlar sadaka (zekât) malıdır. Bu zekatlar, insanların (mallarının) kiridir. Dolayısıyla bunlar ne Muḥammed'e ne de O'nun ailesine helâl değildir (Nesâi, 2609).

İmzası : *"Ketebehû ʿabdü'ḍ-ḍ-ʿaîf es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehümâ, âmîn / 1329"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah is mürekkebi ile yazılmıştır.

Literatür : Alif Art / Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayede Kataloğu (01.06.2014)

Resim 138. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 002

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1338 / 1919

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“E-min tezeküri cîrânin bizî-selem mezecte deme‘an cerâ mim muk’letin bi-demin.”* (Kasîde-i Bürde)

Anlamı : Selem ağaçlarını mı, oradaki dostları mı andın ki, birden gözbebeğin kanlandı, gözyaşın aktı kırmızı kırmızı.

Nesih: “Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır.

Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Kim namazın bir rekâtına yetişirse namaza yetişmiştir (Buhari, 555); Kim Medine halkına kötülük yapmak isterse Allah onu tuzun suda eridiği gibi eritir (Müslim, 1287).

İmzası : *“Ketebehû Mâcid-(1)338”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah mürekkep ile yazılan eserin kenarları ile koltuk bölümüne klasik tezhip yapılmıştır.

Literatür :

Resim 139. Sülüs-nesih kıt’a

(Berk, **İstanbul’un 100 Hattatı**, s. 168)

KATALOG NO : 003

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1338 / 1919

Eb’adı : 20 x 30 cm

Metni : Sülüs: *“E-min tezekküri cîrânin bizî-selemin mezecte dem‘an”*

Anlamı: Selem ağaçlarını mı, oradaki dostları mı andın ki birden gözbebeğin kanlandı, gözyaşın aktı kırmızı kırmızı.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır.

Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Kim namazın bir rekâtına yetişirse namaza yetişmiştir (Buhari, 555). Kim Medine halkına kötülük yapmak isterse Allah onu tuzun suda eridiği gibi eritir (Müslim, 1287).

Katalog no: 002 olan kıt’adaki ibare ile aynı olmasına rağmen sonunda “*cerâ min muk’letin bi-demi*” kısmı muhtemelen başka bir kıt’a da devam etmekte olmakla birlikte kısmın manası, anlam kısmında tam verilmiştir (Kaside-i Bürde).

İmzası : *“Ketebehû Mâcid-(1)338”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Tarih 338 şeklinde yazılmıştır. Etrafı ebru ile çerçevelenmiştir.

Literatür : Berk, **İstanbul’un 100 Hattatı**, s. 168; İstanbul Antik Sanat**, Yaz Müzayedesi,** Promat Basım Yayın A.Ş., 27 Mayıs 2007, s. 199.

Resim 140. Sülüs-nesih kıt’a

(A. Rahmân Kılıç Koleksiyonu)

KATALOG NO : 004

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1339 / 1920

Eb’adı : 22,8 x 32 cm

Metni : Sülüs: *“‘A’büdü’l ʿabidîne ʿaczen kāle, mâ ʿarafnâke Ḥakka mʿarifetike”*

Anlamı : Âbidlerin en âbidi âciz olarak dedi ki: Seni hakkıyla tanıyamadık.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır.

Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Allah’tan bir şey istediğinizde avuç içlerinizi açarak isteyin ellerinizi ters çevirmek suretiyle ellerinizin üstü ile istemeyin (Ebû Dâvud, 1486); Rasûlu’llah (s.a.v) şöyle buyurdu: Allah dua etmek suretiyle kendisinden istemeyen kimseye, gazablanir (Tirmizi, 3373)

İmzası : *“Sevvedehû Mâcid b. Zühdî-(1)339”*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: “*ma ʿarafnâke Ḥakka mʿarifetike”* kısmı yazının son kısmına daha ince bir kalem ile yazmıştır. Abdülhâmid Yılmaz tarafından tezhiplenmiştir.

Literatür : A. Rahmân Kılıç, “**Âsâr”** Hüsn-i Hat Eserleri Sergisi Kataloğu, s. 64.

Resim 141. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 005

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1340 / 1921

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“Âhâdu silsileti’n-huffet bi-imkâni”*

Anlamı : İlahımız Vâcib’dir. Öyle olmasa, imkân ile kuşatılmış teklikler zinciri sona ermezdi.

Nesih: Yine aynı şekilde yedi kat yerler, gökler ve bunların her bir zerresi her şeyi inşa eden yaratan kadîm bir varlığa şahitlik eder (Kasidet’ü-Nûniyye, 6.ve 7. Beyit).

İmzası : *“El-faḳîr Mâcid-1340”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Sülüs ve nesih yazı birlikte anlamı verilmiştir.

Literatür :

Resim 142. Sülüs-nesih kıt'a

KATALOG NO : 006

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1358 / 1939

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"İzâ lem taḳdir en taḳteʿa yede ʿaduvvike feḳabbelehâ."*

Anlamı : Düşmanının elini bükemiyorsan, o eli öpeceksin.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde bir hadis-i şerif yer almaktadır.

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Sizin hayırla andığınız kişiye cennet vacip şerle andığınız kişiye cehennem vaciptir. Siz yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz, siz yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz, siz yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz. Allah Rasûlü doğru söyledi (Buhari, 1367)

İmzası : "*Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1358"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Koltuk bölümüne geçme zencerek ile tezhip yapılmıştır.

Literatür :

Resim 143. Sülüs-nesih kıt’a

(SYEK_suheylunver767, s. 17.)

KATALOG NO : 007

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1358 / 1939

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“Men aḫlasa lillâhi erbʿaîne sabâḥa’n-ẓaharat yenâbîʿu”*

Anlamı : Kim kırk sabah Allah'a ihlaslı olursa, kalbinden lisânına hikmet çeşmeleri akmaya başlar (Feyzü’l-Kadir 6,43).

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır. Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Benim ashâbıma sakın kötü söz söylemeyin, şayet sizden biri Uhud kadar altın infâk etse onlardan birinin bir ölçeklik infâkına ulaşamaz, hatta yarısına (bile) ulaşamaz.” (Müslim 2540); Efendimizden gelen bir rivâyette, müslümana sövmek Allah’a itâaatsizliktir. Ona karşı savaşmak küfürdür. Allah’ın Nebîsi doğru söyledi (Tirmizi îman bahsi, 2635).

İmzası : *“Ketebehû Mâcid b. Zühdî”*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767 bulunan bir fotoğraf.

Diğer Özellikleri: Yazılar arasında konu bütünlüğü olmamasına rağmen murakkaa yapılmış, sol üst köşesine de mürekkepli bir kalemle sonradan sene 1939 yazılmıştır.

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 17

Resim 144. Sülüs-nesih kıt'a

(SYEK_suheylunver767, s. 18.)

KATALOG NO : 008

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1358 / 1939

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"Lev küşife'l-ġıṭâü mezdedtü yaḳınen"*

Anlamı : Şayet perdeler kalksa yakînî olan imanım ziyadeleşmeyecektir.

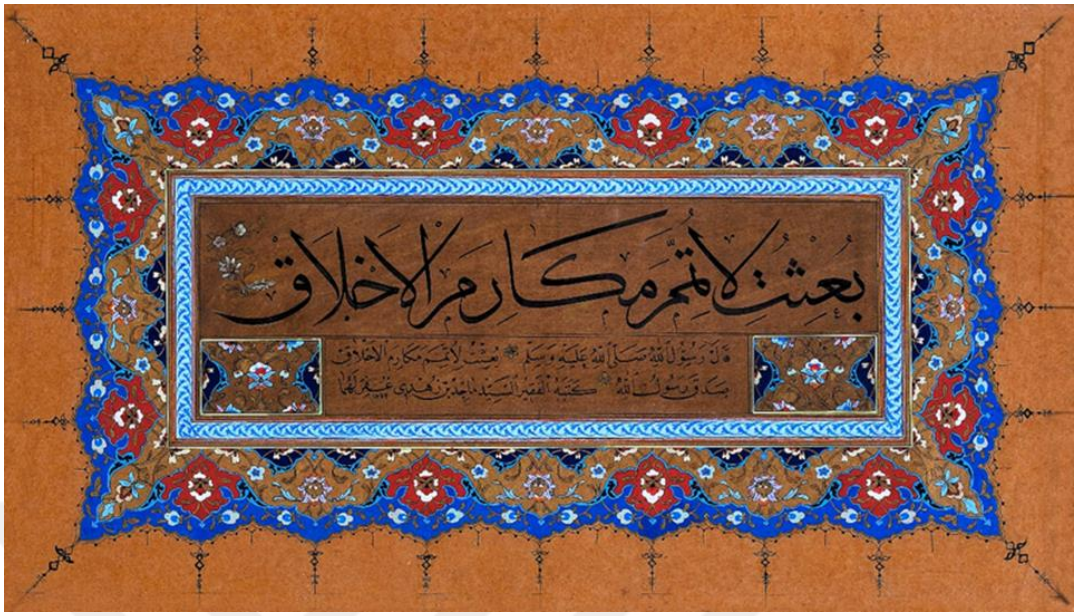
"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır. Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ashâbıma sövmeyin! Eğer biriniz, Uhud (dağı) kadar altını Allah yolunda harcasa, bu onlardan birinin bir ölçek ya da yarım ölçek sadakasına erişemez" (Ebû Dâvûd, Sünnet, 10). O'ndan (Allah Rasûlünden rivâyet edilmiştir) Müslümana sövmek fâsıklıktır, O'nunla çarpışmak ise küfürdür (Buhari, Fiten 8).

İmzası : *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû-sene 1358"*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767, s. 18 de ki eserin fotoğrafı.

Diğer Özellikleri:

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 18.

Resim 145. Sülüs-nesih kıt’a

(MSGS_161 / 20208)

(F: Mustafa Yılmaz)

KATALOG NO : 009

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1379 / 1959

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“B‘uiştü li’ütemmime mekârime'l-aḫlâḳ”*

Anlamı : Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim. (Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8).

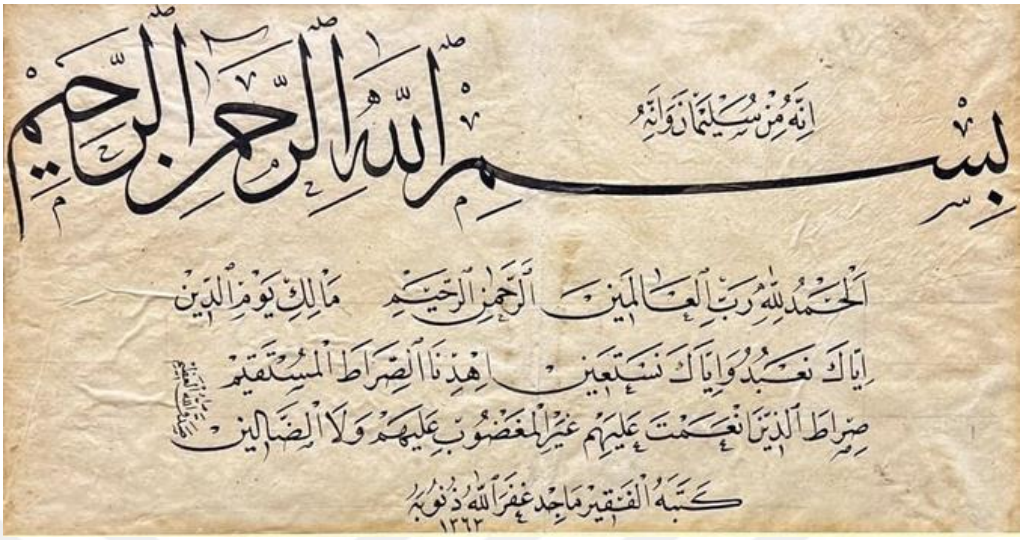
Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim. Allah’ın Nebi’si doğru söyledi.

İmzası : *“Ketebehû el-faḳîr es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ-1379”*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_161 / 20208

Diğer Özellikleri: Nesih kısmında sülüs yazıdaki hadis’i-şerif tekrarlanmıştır. Kenarları ve koltuk bölümüne klasik tezhip yapılmıştır.

Literatür :

Resim 146. Sülüs-nesih kıt'a

KATALOG NO : 010

Adı : Sülüs-nesih kıt'a (Fâtiha Sûresi)

Tarihi : 1363 / 1944

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismîllâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* Neml Sûresi / 30 ve Fâtiha Sûresi.

Anlamı : Sülüs: Mektup Süleyman´dandır, Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla (başlamakta)dır. [72]

Nesih: Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (âhiret gününün) mâliki Allah'a mahsustur. (Allah'ım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanların ve sapıklarınkine değil. Azîm olan Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû-1363"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Âharlı kağıta, siyah mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür :

[72] Hasan Tahsin Feyizli, **Feyzü'l-Furkân Kur'ân-ı Kerîm ve Tefsirli Meâli**, Server Yayınları, İstanbul 2018 (8. Baskı), s. 378.

Resim 147. Sülüs-nesih kıt’a

(https://www.istanbulantiksanat.com/muzayede/21407/salon-muzayedesi-sheraton-istanbul-levent-klasik-cagdas-tablolar-ve-hat-muzaye/sayfa/4 18.12.2023)

KATALOG NO : 011

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1363 / 1943

Eb’adı : 33 x 56 cm

Metni : Sülüs: *“El ‘izzü fî nevâsı’l-ẖayli ve’z-züllü fî eznâbi’l-baḳari”*

Anlamı : İzzet atların alınlarında, zillet ise ineklerin kuyruklarındadır (Mirkâtul Mefâtîh, s. 157).

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinde hadis-i şerif bulunmaktadır.

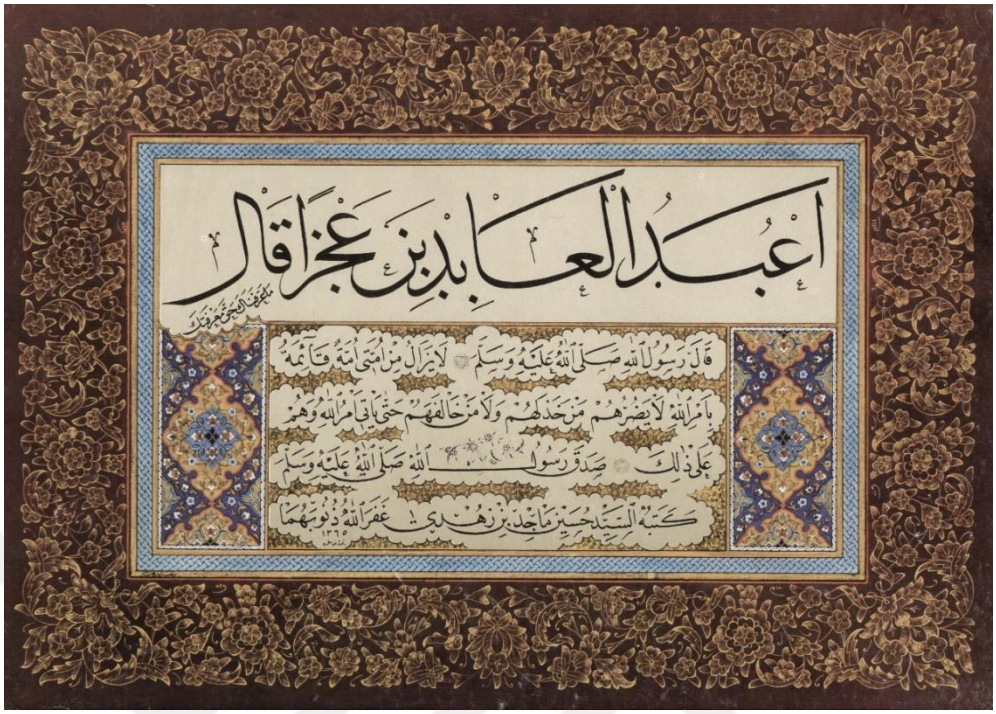
Nesih: Sakın ashâbıma kötü söz söylemeyin. Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin olsun ki; sizden biriniz, Uhud Dağı kadar altın sadaka verse, ashâbımdan birinin bir avuç (hurma) sadakasına ulaşamaz; yarısına dahi erişemez (Müslim, 2540).

İmzası : *“Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid ġufira lehûma-1363”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Klasik tezhip ve halkârî ile tezyinat yapılmıştır.

Literatür :

Resim 148. Sülüs-nesih kıt'a

(Rikkat Kunt Koleksiyonu)

KATALOG NO : 012

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1365 / 1946

Eb'adı : 34 x 47 cm

Metni : Sülüs: *"'Abedü'l 'âbidîne 'âczen kāle, mâ ârafnâke Ḥakka m'ârifetike"*

Anlamı : Âbidlerin en âbidi âciz olarak dedi ki: Seni hakkıyla tanıyamadık.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

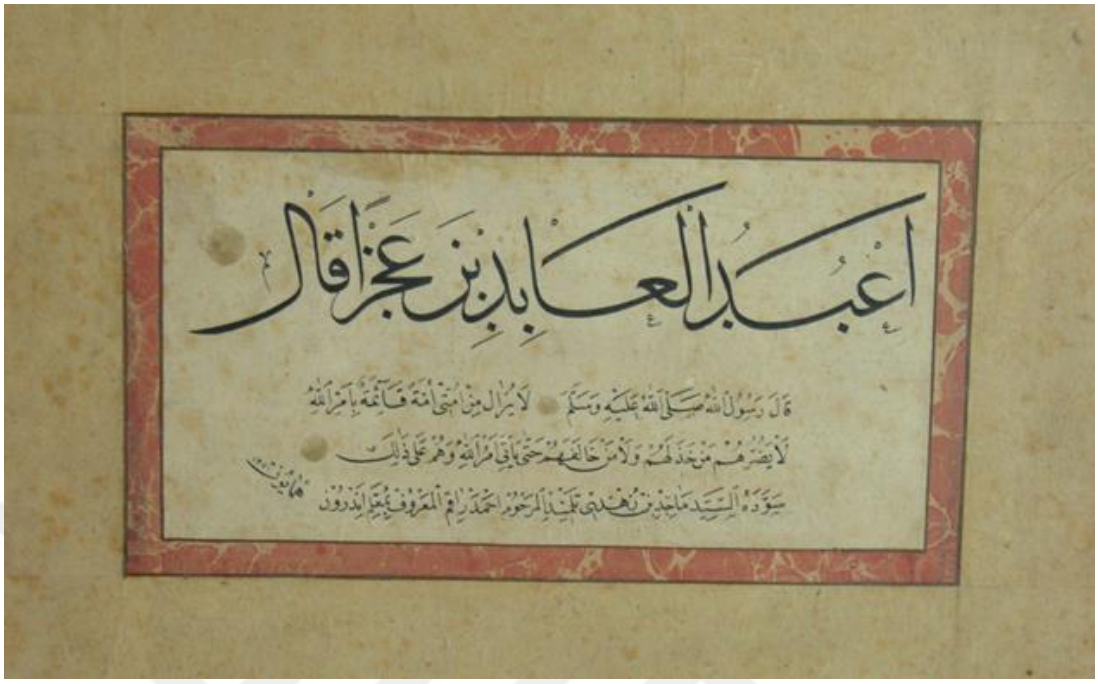
Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Ümmetimden bir taife Allah'ın emriyle kaim olacaktır. Onlara ne onları yüzüstü bırakip yalnızlığa terkedenler ne de onlara karşı olanlar zarar veremeyecektir ta ki kıyamet gelinceye kadar. Ve onlar bu hal üzere devam edeceklerdir. (Buhari, 3641) Allah Rasûlü doğru söyledi.

İmzası : *"Ketebehû es-Seyyid Hüseyin Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehüma-1365"*

Bulunduğu Yer: Rikkat Kunt Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Rikkat Kunt tarafından klasik usûl ve halkâr ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkant Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 123.

Resim 149. Sülüs-nesih kıt’a

(SYEK_Levhalar 264)

KATALOG NO : 013

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1371 / 1951

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“ʿAbüdü’l-ʿbidîne ʿaczen kāle”*

Anlamı : Âbidlerin en âbidi âciz olarak dedi ki; Sen’i hakkıyla tanıyamadık.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

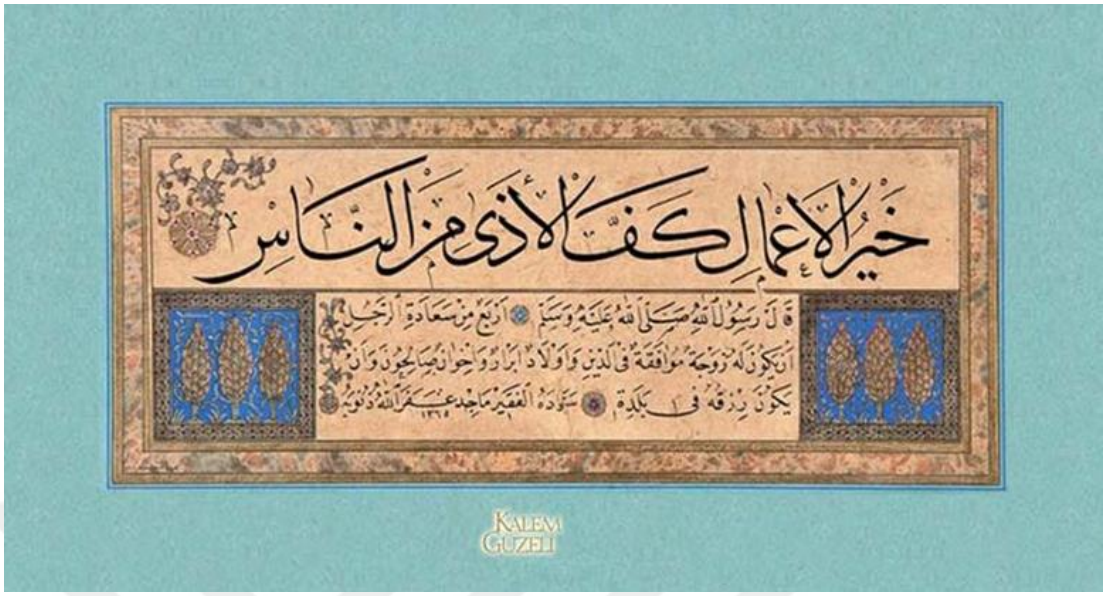
Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Ümmetimden bir tâife Allah’ın emriyle kâim olacaktır. Onlara ne onları yüzüstü bırakip yalnızlığa terk edenler, ne de onlara karşı olanlar, zarar veremeyecektir ta ki kıyâmet gelinceye kadar. Ve onlar bu hâl üzere devam edeceklerdir. (Buhari, 3641)

İmzası : *“Sevvedehû es-Seyyid Mâcid b. Zühdî tilmîzü’l-merḥûm Aḥmed Râḳım el-mʿarûf bi-muʿallimi Enderûn-i Hümayun-1371”*

Bulunduğu Yer: SYEK_Levhalar 26

Diğer Özellikler: Pervazlarda ebrû kullanılmıştır.

Literatür

Resim 150. Sülüs-nesih kıt'a

(www.kalem.guzeli 12.11.2023)

KATALOG NO : 014

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 21 x 35cm

Eb'adı : 1365 / 1945

Metni : *"Ḫayru'l 'a'mâli keffu-l ezâ mine'n-nâsi"*

Anlamı : Sülüs: Amellerin en hayırlısı insanlara sıkıntı veren şeyleri gidermektir.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

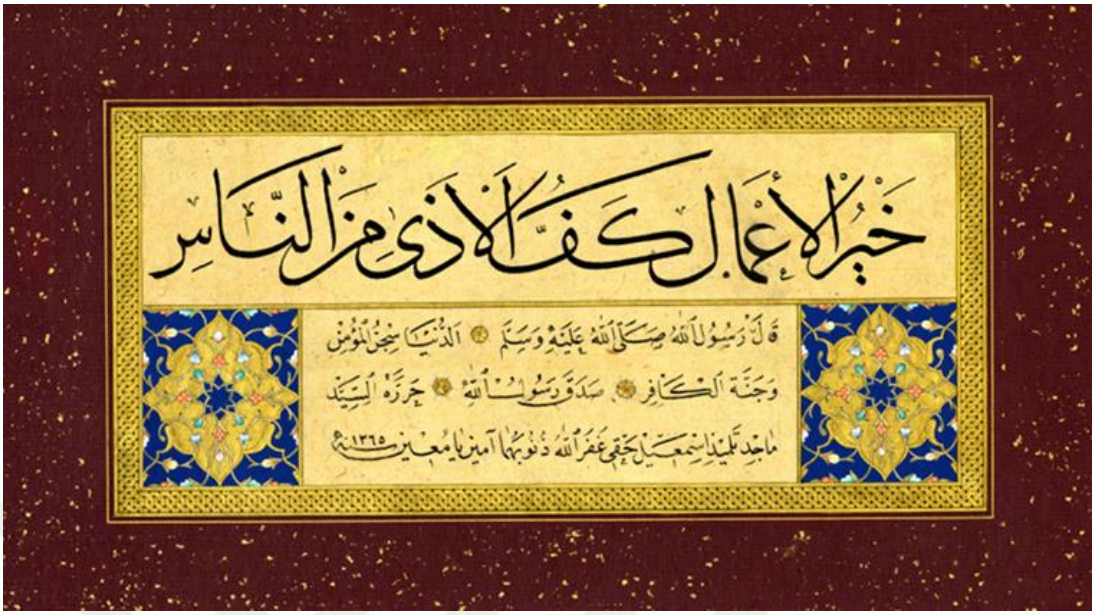
Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: İnsanın mutluluğu dört şeydedir: dinde kendisine denk bir eş, takva sahibi evlatlar, salih kardeş ve kazancının memleketinde olması. (Cami-us sağir, 914)

İmzası : *"Sevvedehû el-faḳîr Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû-1365"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür : Raffi Portakal, **Portakal Sanat ve Kültür Evi, Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 39.

Resim 151. Sülüs-nesih kıt'a

(S. Tokgöz Koleksiyonu Kıt'a Hat_461)

KATALOG NO : 015

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1365 / 1946

Eb'adı :

Metni : *"Ḫayru'l-'amâli keffu'l-ezâ mine'n-nâsi"*

Anlamı : Sülüs: Amellerin en hayırlısı insanlara sıkıntı veren şeyleri gidermektir.

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Dünya mü'minin zindanı, kâfirin ise cennetidir. (Müslim, 2956)

İmzası : *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid tilmîz-ü İsmâil Ḫakkı ġafera'llâhü ẓünûbehümâ, âmîn, yâ Mu'în-sene 1365"*

Bulunduğu Yer: Sâmi Tokgöz Koleksiyonu Kıt'a Hat_461

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 152. Sülüs-nesih kıt’a

(E. H. Ayverdi Koleksiyonu_ A-53)

KATALOG NO : 016

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1366 / 1947

Eb’adı :

Metni : *“Sırru’l-ḳaderi maḫfiyyün ʿale’l-beşer”*

Anlamı : Sülüs: Kaderin sırrı beşere gizlenmiştir.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

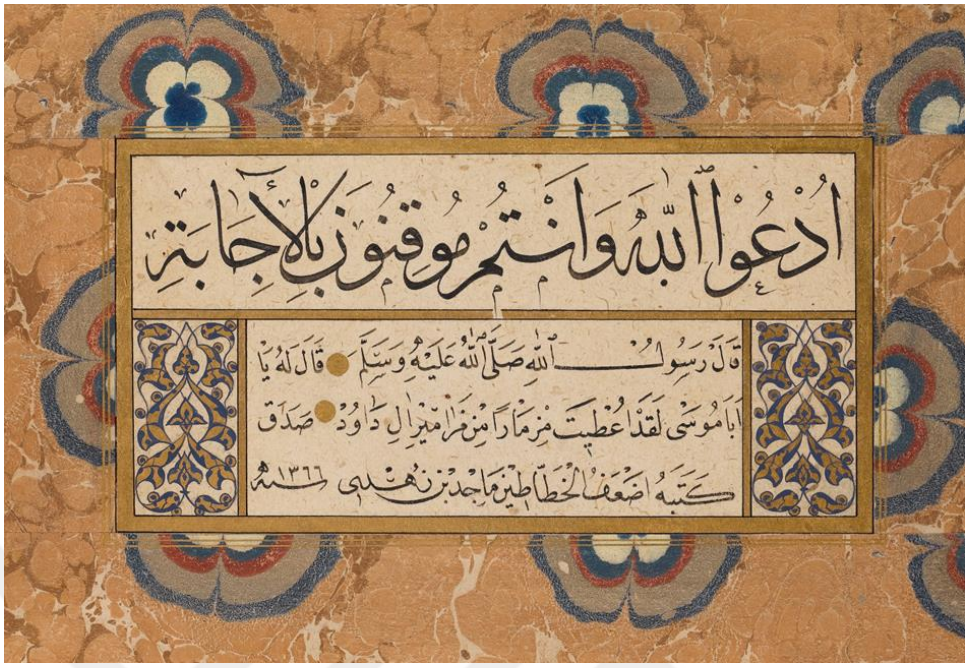
Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Kim insanların en güçlüsü olmak isterse Allah'a güvensin. Allah Rasûlü doğru söyledi (Zad al -Ma'ad, 2 /364)

İmzası : *“Ketebehû aḍʿafü’l-küttâb es-Seyyid Mâcid b. Zühdî-1366”*

Bulunduğu Yer: Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu_A-53

Diğer Özellikleri: Yazı cetvelli olup, kenarları ebru ile çevrelenmiştir.

Literatür :

Resim 153. Sülüs-nesih kıt'a

(Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu Sergi Kataloğu**-Sergi 16-31 Ocak, 1998)

KATALOG NO : 017

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı : 23,5 x 15 cm

Metni : Sülüs: *"Ud'ullâhe ve fane mûḳinûne bi'l-icâbeti"* (Tirmizi, 3479)

Anlamı: Kabul olunacağından emin olarak Allah'a dua edin!

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Ey Ebû Musa! Sana Davud (a. s.) ailesine verilen güzel seslerden bir ses verilmiştir. Rasûlu'llah (s.a.v.) doğru söyledi (Süneni Tirmizi, 3855).

İmzası : *"Ketebehû aḍ'afü'l-ḫaṭṭatîn Mâcid b. Zühdî sene-1366"*

Bulunduğu Yer: Yurtbank, Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt ve siyah mürekkebin kullanıldığı eserlerin hatib ebruları Necmeddin Okyay'a aittir.

Literatür : Berk, **İstanbul'un 100 Hattatı**, s. 168; Yurtbank, Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu **Sergi Kataloğu**, Ocak 1998, s. 94.

Resim 154. Sülüs-nesih kıt'a

(SSM_110-0484)

KATALOG NO : 018

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1367 / 1948

Eb'adı : 27,7 x 19 cm

Metni : Sülüs: *"İzâ lem taḳdir en taḳteʿa yede ʿaduvvike feḳabbelehâ"*

Anlamı : Düşmanının elini bükemiyorsan o eli öpeceksin.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Allah'ın adı anılmadan çok konuşmayın, çok konuşulan bir sözde Allah'ın isminin zikredilmemesi kalbi katılaştırır, insanlar içinde Allah'a en uzak olanlar ise katı kalplilerdir (Tirmiz'i, 8 / 1518).

İmzası : *"Mâcid-1367"*

Bulunduğu Yer: SSM_110-0484

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıda is mürekkebi ile yazılmıştır.

Literatür :

Resim 155. Sülüs-nesih kıt'a

KATALOG NO : 019

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1367 / 1948

Eb'adı :

Metni : Sülüs*: "Ve ḍaccû ḍacceten keḍacîcinâ ve ʿaccû ʿacîcen Vel eʿâditeʿaccecû."*

Anlamı: Ve bir kargaşa kopardılar, sanki bizim kargaşamız gibi ve toz kaldırdılar ve düşman tozlandı.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Ben ilmin şehriyim Ali ise kapısıdır. Kim ilim öğrenmek isterse bu kapıya gelsin. (Taberânî mûcemü'l-kebîr, 11061).

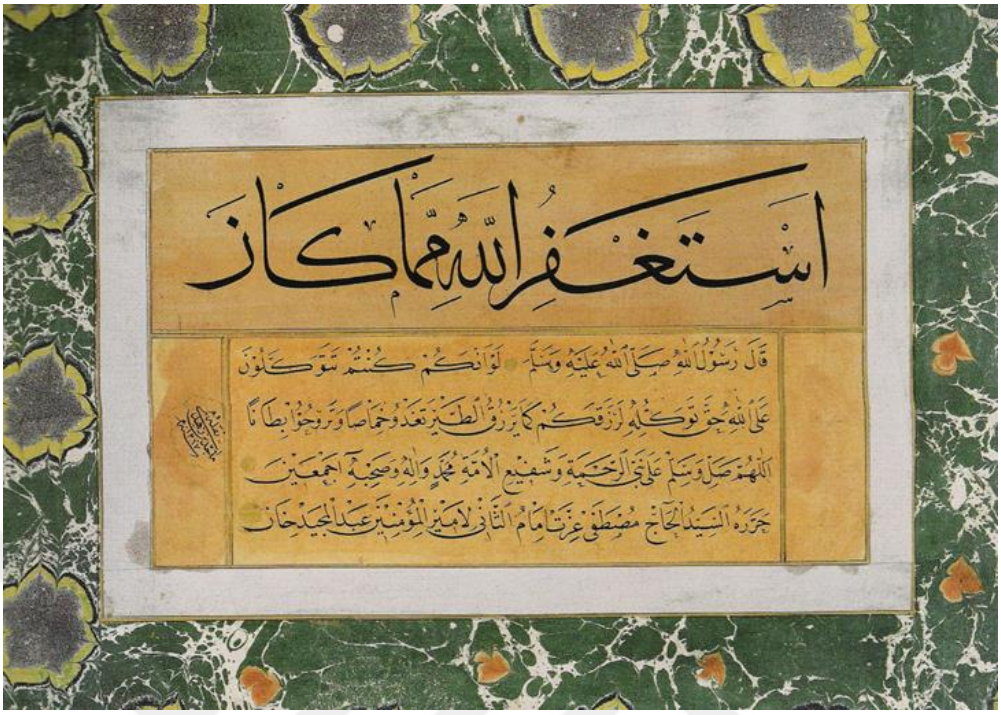
Allah Rasûlü doğru söyledi. Allah'ım rahmet nebîsi ve ümmetin sefaatcisi olan Muḥammed (s.a.v) ve ailesine salât ve selâm olsun.

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid b. Zühdî-1367"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Koltuk bölümü klasik tezhipli olan eserin kenar ara sularına zencerek yapılmıştır.

Literatür :

Resim 156. Sülüs-nesih kıt'a

(E. H. Ayverdi Koleksiyonu_ A 39)

KATALOG NO : 020

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1367 / 1948

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"Estaġfiru'llâh mimmâ kâne"*

Anlamı : Her ne olduysa Allah'tan af diliyorum.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerif ve devamındaki duada; Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Eğer siz Allah'a hakkıyla tevekkül etseniz Allah sizi tıpkı sabah aç çıkıp akşam tok dönen kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırır (Tirmizi, 2344). Allah'ım rahmet peygamberi ve ümmetin şefaatçisi Muhammed'e (s.a.v.) O'nun ailesine ve ashâbına salat ve selam et. *"Ḥarrarahû es Seyyide'l-ḥâcc Mustafa İzzet Îmamü's-sâni li-emiri'l- müminîn Abdülmecid Ḫan."*

İmzası : *"Neḳalehû Mâcid b. Zühdî-sene 1367"*

Bulunduğu Yer: Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu_A39

Diğer Özellikleri: Bu yazıyı Kazasker M. İzzet Ef. yi takliden yazmıştır.

Literatür : Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 536.

Resim 157. Sülüs-nesih kıt'a

(https://www.instagram.com/p/C3SDK5Mt2ee/?igsh=MXRhOGQzOHBhNzVreQ%3D%3D&img_index=1 13.02.2024)

KATALOG NO : 021

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1370 / 1950

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"Eşrâfu ümmetî ḥameletü'l-Ḳur'ân"*

Anlamı : Ümmetimin şereflileri Ḳur'ân-ı hıfz edenlerdir (Beyhakî, Şuabü'l-Îmân c. 2 s. 556).

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

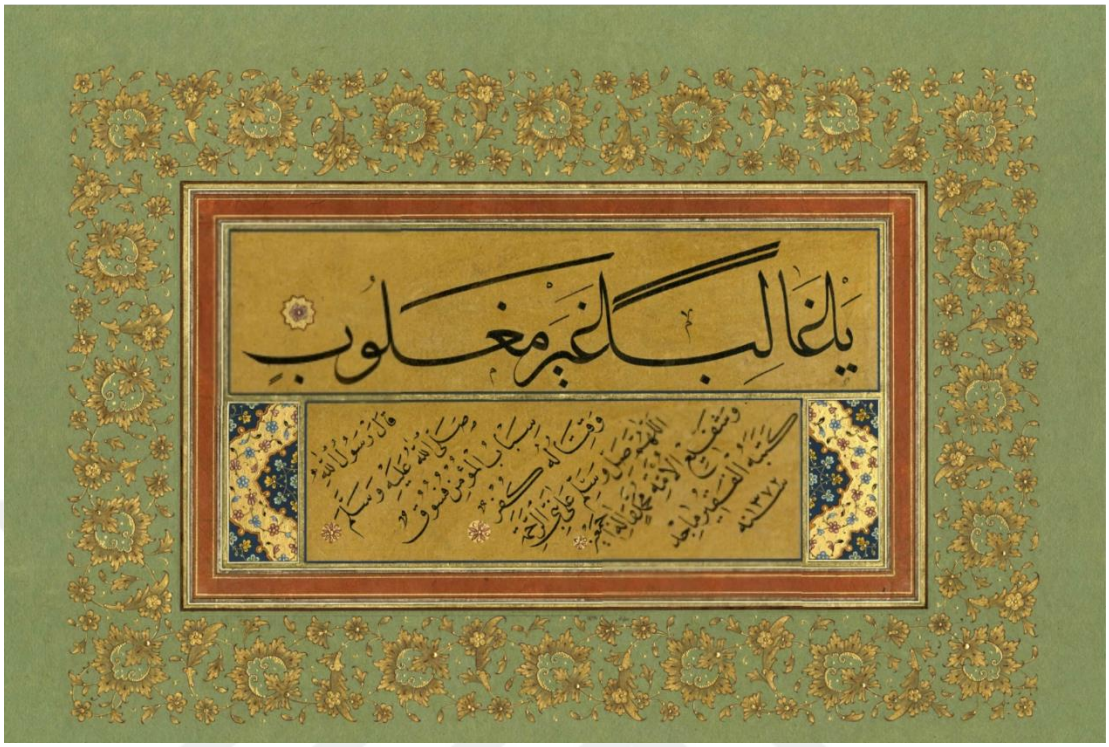
Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Kiyamet gününde yeryüzü bir ekmek olacak. O ekmeği cennet ehline takdim etmek için tıpkı sizin seferde (yolculukta) iken hamuru ellerinizle açtığınız gibi cebbâr olan Allah onu bizzat kendi kudret eli ile açacaktır, (Müslim, 2792) yazmaktadır.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1370"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Ahşap çerçeveli olan eserin koltuk bölümüne imzasını atmış, yazının etrafının cetveli çekilmiş, battal ebru ile de çevrelenmiştir.

Literatür :

Resim 158. Sülüs-nesih kıt'a

(Mehmet Özçay Koleksiyonu)
(https://www.ketebe.org/eser/4991?ref=artist&id=520 09.10.2023)

KATALOG NO : 022

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : 1370 / 1950

Eb'adı : 35 x 25 cm

Metni : Sülüs: *"Ya ġaliben ġayre mʿaġlûb"*

Anlamı : Mağlup olmayan, dâima Gâlip

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerif ve dûada;

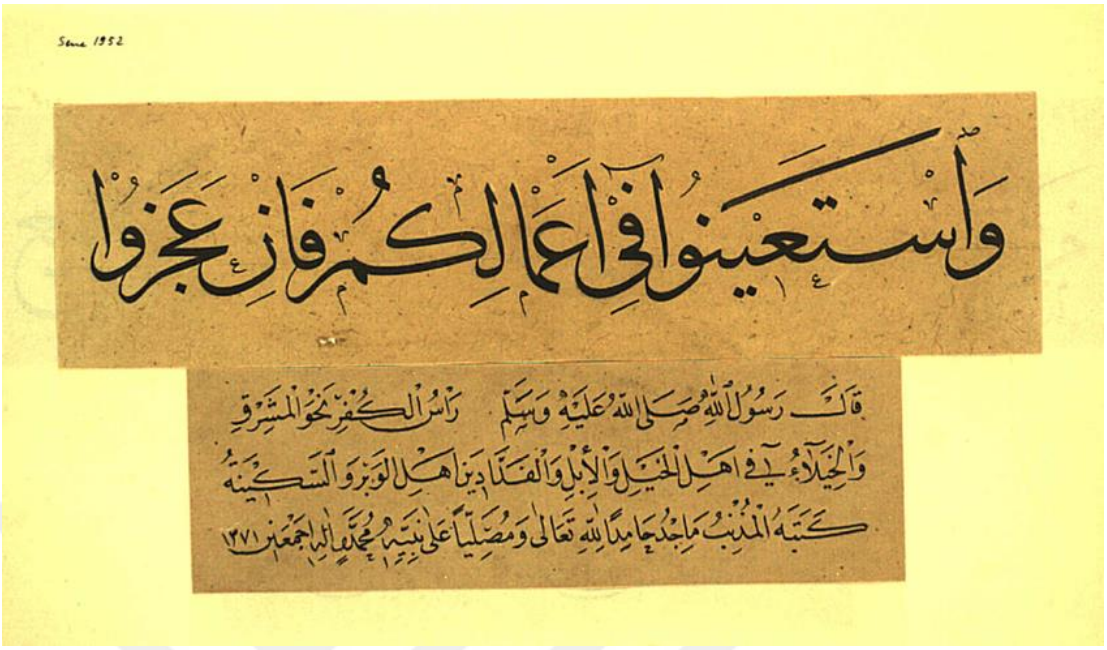
Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Müslümana sövmek Allah'a itââtsizliktir. Ona karşı savaşmak küfürdür. (Tirmizi imân bahsi, 2635). Allah'ın rahmet nebisi ve ümmetin sefâatçisi olan Muḥammed (s.a.v) ve ailesine sâlat ve selâm olsun.

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid-sene1370"*

Bulunduğu Yer: Mehmet Özçay Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Mihriban Beyza Kaya tarafından tezhibi; klasik tezhip, tarama ve halkârî kullanılarak yapılmıştır.

Literatür :

Resim 159. Sülüs-nesih kıt’a

(SYEK_suheylunver767)

KATALOG NO : 023

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1371 / 1951

Eb’adı :

Metni : *“Vesteʿînû fî ʿamâlikům fein ʿacezû”*

Anlamı : Sülüs: Eğer âciz iseniz işlerinizde (Allah’tan) yardım isteyin.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Küfrün başı doğu tarafındadır. Kendini beğenmek ve böbürlenmek ise bağırıp çağıran at ve deve sahipleri olan bedevilerde, ağır başlılık ise koyun sahibi kimselerdedir." (Buhari, 3301)

İmzası : *“Ketebehû el-müznîb Mâcid ḥâmide’n-lillâhi teʿalâ ve musalliyen ʿalâ nebiyyihî Muḥammedin ve âlihî ecmʿaîn-1371”*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767

Diğer Özellikleri: Yazının üst tarafında sene *“1952”* notu bulunmaktadır.

Literatür :

Resim 160. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 024

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1371 / 1951

Eb’adı : 15 x 20 cm.

Metni : *“Kâde’el-faḳru en yekûne küfra”*

Anlamı : Sülüs: Fakîrlik kişiyi neredeyse küfre düşürür.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

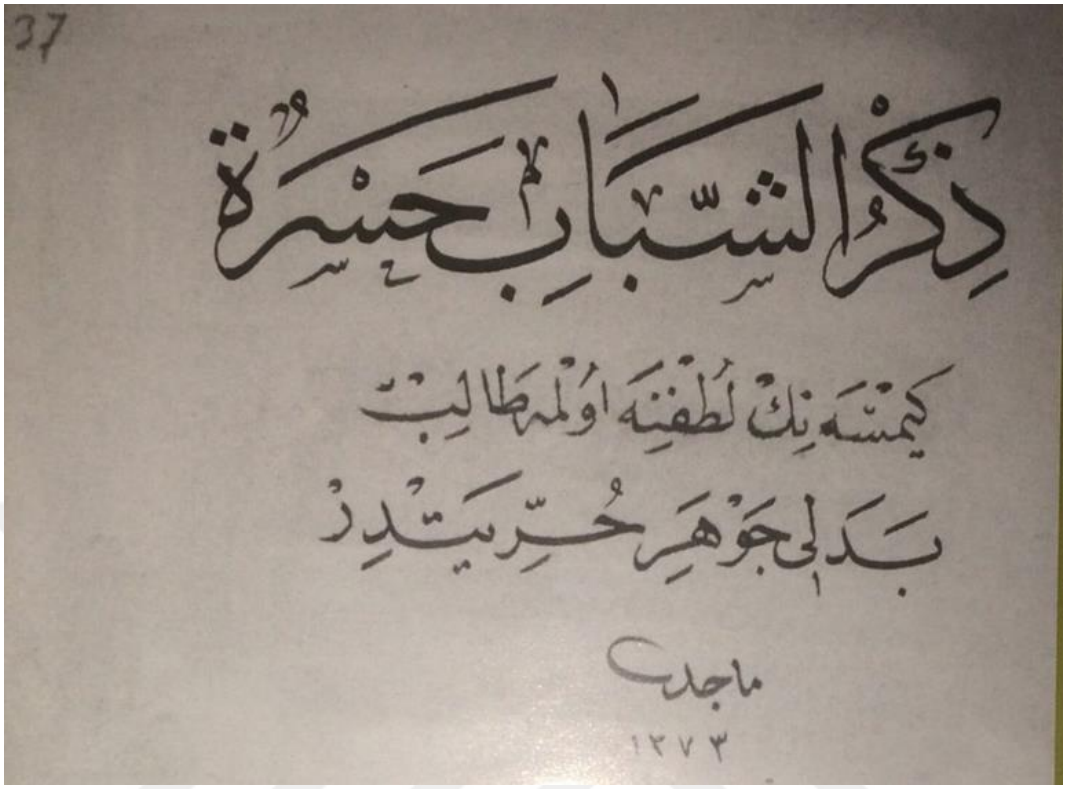
Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) buyurdu ki: Benim ashâbıma sakın kötü söz söylemeyin, şayet sizden biri Uhud kadar altın infâk etse onlardan birinin bir ölçeklik infâkına ulaşamaz, hatta yarısına (bile) ulaşamaz” (Müslim, 2540). Ve yine O’ndan nakledildiğine göre; Müslümana sövmek fâsıklıktır. O’na karşı savaşmak küfürdür (Tirmizi imân bahsi, 2635).

İmzası : *“Ketebehû el-faḳîr es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera’llahü ẕünû-behümâ-1371”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Klasik tezhip ile tezyinât yapılmıştır.

Literatür : İstanbul Antik Sanat**, Yaz Müzayedesi,** 27 Mayıs 2007, s. 199.

Resim 161. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 025

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1373 / 1953

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“Zikru’ş-şebâbi ḥaṣretün”*

Nesih: Kimsenin lütfuna olma tâlib

Bedeli cevher-i hürriyetdir.”

Anlamı : Gençlik (ilerde) hasret ile hatırlanacak (bir nimettir).

İmzası : *“Mâcid-1373*”

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 162. Sülüs-nesih kıt'a

(Sadberk Hanım Müzesi_15571-Y.137)

KATALOG NO : 026

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Ḫayru'l-ʿamâli keffu'l-ezâ mine'n-nâsi"*

Anlamı : Sülüs: Amellerin en hayırlısı insanlara sıkıntı veren şeyleri gidermektir.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

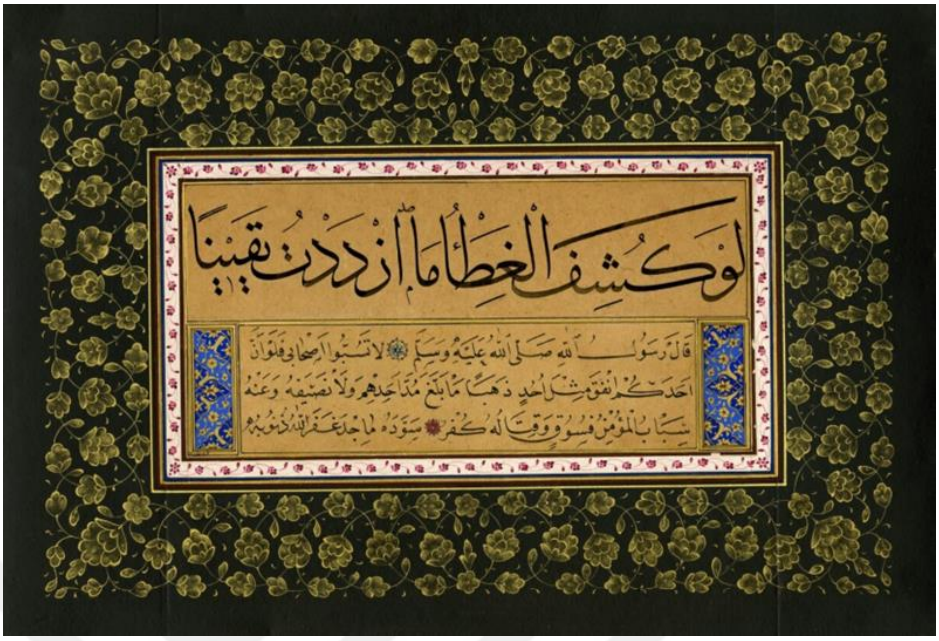
Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Cömert, Allah'a yakın, insanlara yakın, cennete yakın, ama cehennemden uzaktır. Cimri ise Allah'tan uzak, insanlardan uzak, cennetten uzak, ama cehenneme yakındır. Cömert cahil, yüce Allah katında cimri âbidden daha sevimlidir" (Tirmizi, Bir 50).

İmzası : *"Bende'i-âl-i ʿabâ Seyyid Mâcid pür hatâ"*

Bulunduğu Yer: Sadberk Hanım Müzesi_15571-Y.137

Diğer Özellikleri: Koltuk bölümü klasik tezhipli, cetvelli ve etrafı ebrû pervazlıdır.

Literatür :

Resim 163. Sülüs-nesih kıt'a

(A. Rahmân Depeler Koleksiyonu)

KATALOG NO : 027

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"Lev küşife'l-ġıṭâü me'zdedtü yaḳinen"*

Anlamı : Şayet Rabbimle benim aramdaki manevi perdeler kalkacak olsa yakîni olan imânımda artma olmayacaktır.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinlerdeki iki hadis-i şerifte;

Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ashâbıma sövmeyin! Eğer biriniz, Uhud (dağı) kadar altını Allah yolunda harcasa, bu onlardan birinin bir ölçek ya da yarım ölçek sadakasına erişemez" (Ebû Dâvûd, Sünnet 10). Ondan (Allah, Rasûlünden rivâyet edilmiştir) Müslümana sövmek fasıklıktır, onunla çarpışmak ise küfürdür (Buhari Fiten 8).

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû"*

Bulunduğu Yer: A. Rahmân Depeler Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Ömer Şen tarafından halkârî ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür :

Resim 164. Sülüs-nesih kıt'a

(MSGSÜ_164 / 2011)

KATALOG NO : 028

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 11,5 x 19,5 cm

Metni : Sülüs: *"Kemâlü'l-cûdi el-i'tizâru me'ahû"*

Anlamı : Mükemmel cömertlik özür dileyerek (yapılan iyiliğin lâyıkıyla yapılamadığını ifade ederek) yapılandır.

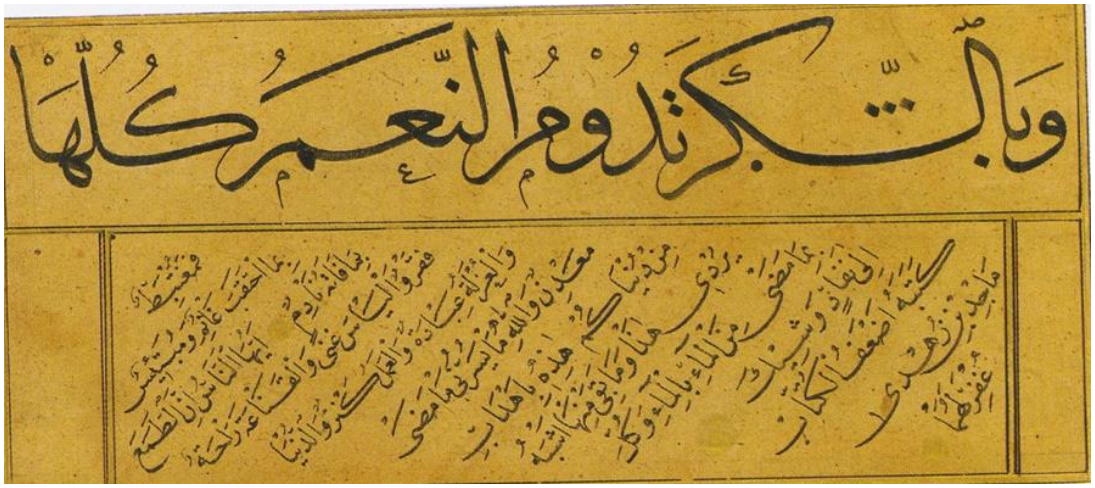
"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde dört tane hadis-i şerif peş peşe verilmiştir. Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Merhamet edenlere Rahmân da merhamet eder. Siz yer yüzündekilere merhamet edin ki gök yüzündekiler de size merhamet etsin. (Ebû Dâvûd, Edeb 58; Tirmizî, Birr 16). Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Cennete ancak merhametliler girer (Merruzî, Zevâhidü'z-zühd 1/352). Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: İnsanların en hayırlısı insanlara en faydalı olanıdır (Buharî, Mağâzî, 35). Nebî Aleyhi's-selâm buyurdu ki: Mümine sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür. (Buhârî, Îmân 36).

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid"*

Bulunduğu Yer : MSGSÜ_164 / 2011

Diğer Özellikleri : Eserde dört tane hadis'i-şerif bulunmaktadır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 191.

Resim 165. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 029

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : Sülüs: *“Ve bi’ş-şükri tedümü’n-ni‘âmü küllühâ”*

Anlamı : Şükür ile bütün nimetler devam eder.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

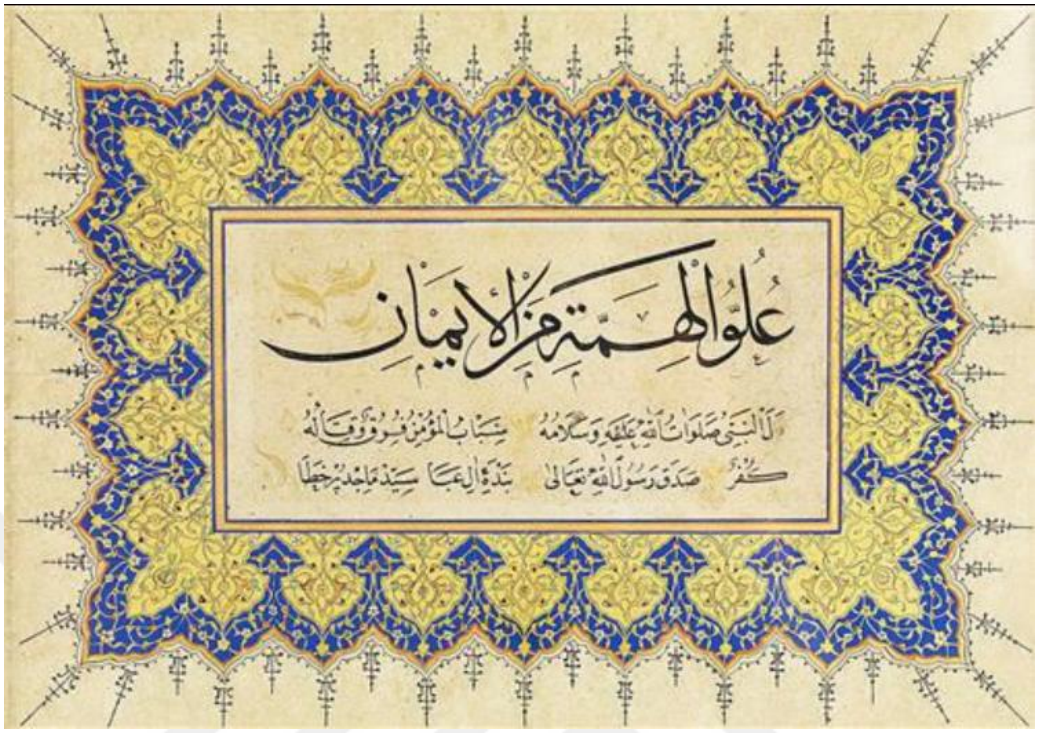
Nesih: Elde ettiğine sevinen başarılı, elde edemediğine üzülen pişmandır. Ey insanlar, açgözlülük fakîrliktir, ümit zenginliktir, kanaât hazinedir, uzlet ibâdettir, çalışmak hazinedir, dünya bir madendir ve Allah’a yemin ederim sizin şu dünyadaki geçmişiniz beni papirus bitkisinin saçakları kadar sevindirmez. Bu dünyadan geriye kalanlar ise suyun suya benzemesi gibi geçmişe benzer. Geriye kalan her şey çok yakın bir yok oluş içerisindedir. (Futuhati Mekkiyye, c. 4, s. 544)

İmzası : *“Ketebehû aḍ‘afü’l-küttâb Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 166. Sülüs-nesih kıt'a

(https://hattatlarimiz.blogspot.com/2015/11/macid-ayral.html 02.01.2024)

KATALOG NO : 030

Adı : Sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : Sülüs: *"'Ulüvvü'l-himmeti mine'l-îmân"*

Anlamı : Himmetin yücelîği imandandır

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metindeki hadis-i şerifte;

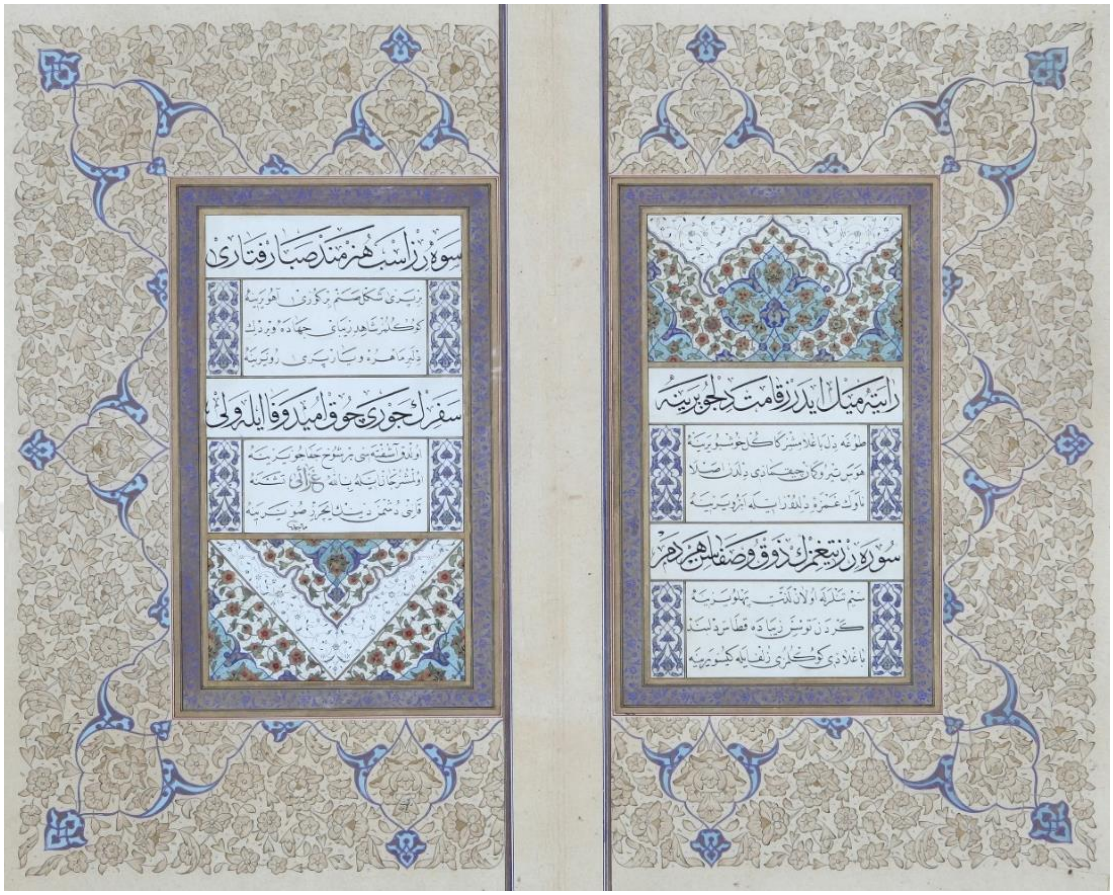
Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Müslümana sövmek fâsıklıktır; onunla çarpışmak ise küfürdür. Allah Rasûlü doğru söyledi (Buhari, Fiten 8).

İmzası : *"Bende'i âli 'abâ Seyyid Mâcid pür-hatâ"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Müzehhibi bilinmeyen eserde, klasik tezhip ve tığlar ile tezyinât yapılmıştır.

Literatür :

Resim 167. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_21 / 9789)

KATALOG NO : 031

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 49 x 60,5 cm

Metni : İlk mısra: Sülüs: *"Râyete meyl ederiz ḳâmet-i dil-cû yerine….*

Son mısra: *…..Ḳānını düşmen-i dînin içeriz sû yerine."*

Anlamı : Gönlün aktığı sevgilinin boyuna değil, sancağın gönderine meyl ederiz….

….. Su yerine din düşmanının kanını içeriz.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_21 / 9789

Diğer Özellikleri: Kırımlı Gâzi Giray Han'ın (ö. 1607) gazeli. Sülüs-nesih olarak kaleme aldığı eserde "*Gâzi Giray"* ismi, nesih yazının içerisinde sülüs ile yazılmıştır. Tezhibi Rikkat Kunt tarafından yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 218-219.

Resim 168. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_20 / 9788)

KATALOG NO : 032

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 50 x 61,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Könglüm örtensün eger ğangrinğa perva eylese….*
Son mısra: ….. *Kün ʿizârı üzre tün zülfin mutarrâ eylese."*

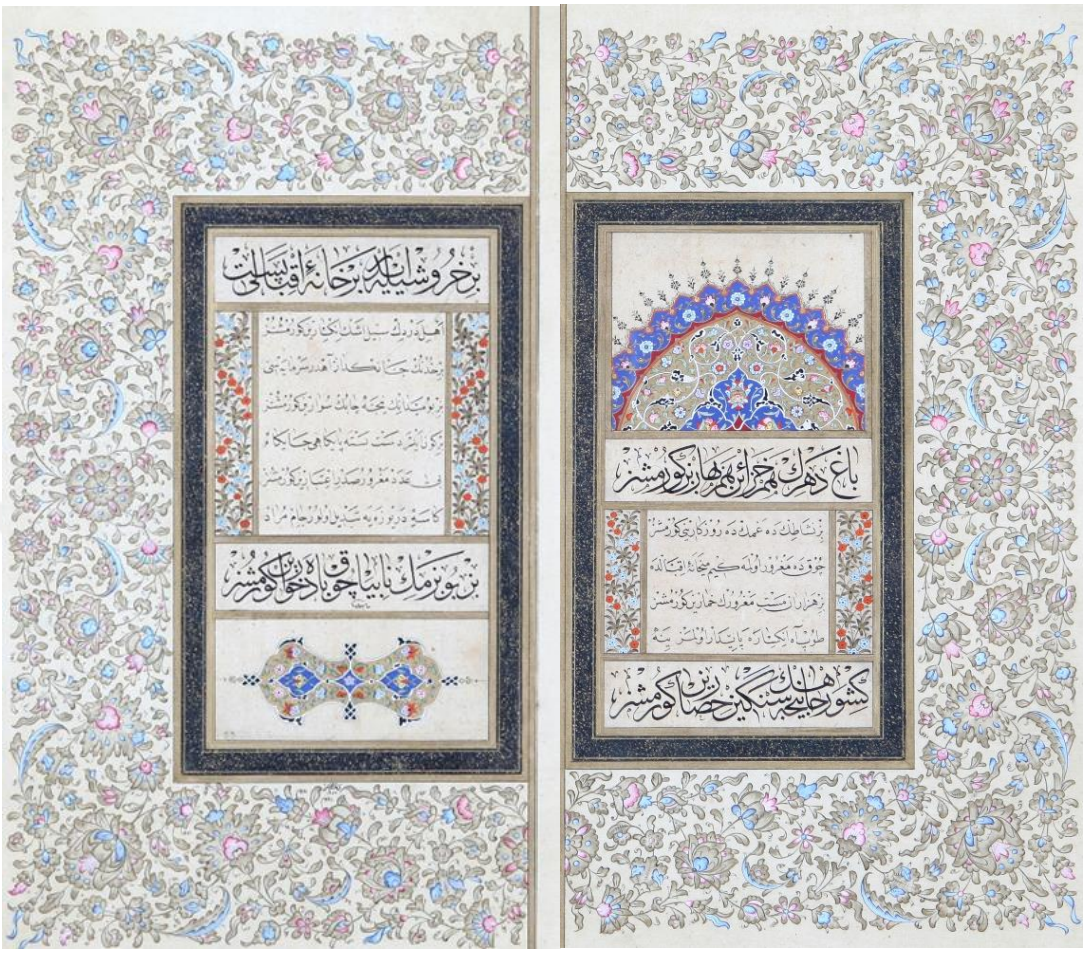
Anlamı : Gönlüm yansın eğer gayri birisine perva eylese….

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_20 / 9788

Diğer Özellikleri: Alî Şîr Nevâi'nin (ö. 1501) Çağatay dilindeki gazeli. Eserin sonuna doğru "*Nevâi"* ismini celî divânî ile yazmıştır. Tezhibi, Muhsin Demironat tarafından klasik tezhip, kenar suyu (zencerek), bulut motifleri ve minyatür gibi birçok desen kullanılarak yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 214-215.

Resim 169. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_24 / 11450)

KATALOG NO : 033

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 49,5 x 59,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Bâğ-ı dehrin hem ḫazânın hem bahârın görmüşüz…*

Son mısra: *…Biz bu bezmin Nâbiyâ çoḳ bâde-hârın görmüşüz."*

Anlamı : Zaman denen bu bağın baharını da sonbaharını da gördük…

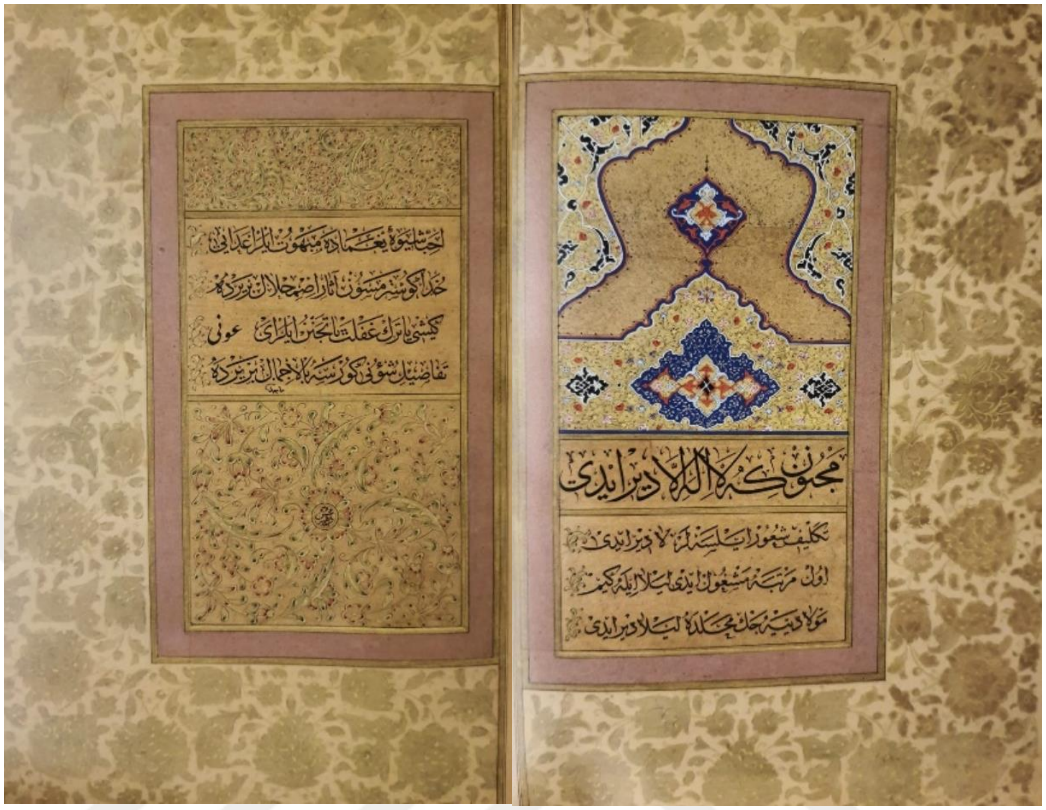
… Ey Nâbî biz bu mecliste şarap içenleri görmüşüz.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_24 / 11450

Diğer Özellikleri: Hikemî Şâir Urfa'lı Nâbi'nin (ö. 1712) gazeli. Tezhibi Muhsin Demironat (1907-1983) tarafından, klasik tezhip ve halkârî yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 226-227.

Resim 170. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_RDB-000)

KATALOG NO : 034

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 50,3 x 62,4 cm

Metni : İlk mısra: *"Mecnûn ki "Lâ ilâhe illâ" der idi….*

Son mısra: *…Tefâsîl-i şuûnu görse bi'r-icmâl bie yerde."*

Anlamı : Mecnun "Başka ilah yoktur" diyordu….

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_RDB-000

Diğer Özellikleri: Yenişehirli Avnî'ye (? / ö.1883) ait beyitler. Tezhibi Muhsin Demironat tarafından klasik tezhip ve halkârî yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 230-231.

Resim 171. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_171 / 20118)

KATALOG NO : 035

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14 x 24 cm

Metni : İlk mısra: *"Fermân-ı 'aşka can iledir inḳıyâdımız….*

Son mısra: *….Bâḳî ḳalır sahife-i 'âlemde adımız."*

Anlamı : Aşkın fermanına boyun eğişimiz ta candan ve yürektendir….

...bizim adımız âlemin sayfasında Bâki kalır.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_171 / 20118

Diğer Özellikleri: Dîvan şaîrlerinden Bâki'ye (1526-1600) ait bir gazeldir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 241.

Resim 172. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_19 / 9787)

KATALOG NO : 036

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 50 x 61 cm

Metni : İlk mısra: *"Reh-i taleb tutalım kûy-i dil-rübâ diyerek….*

Son mısra: ….. *Kenâr-ı gülşene çık ş'ir-i dil-küşâ diyerek."*

Anlamı : Gönlümüzü kapan sevgilinin köyüne doğru yol tutalım….

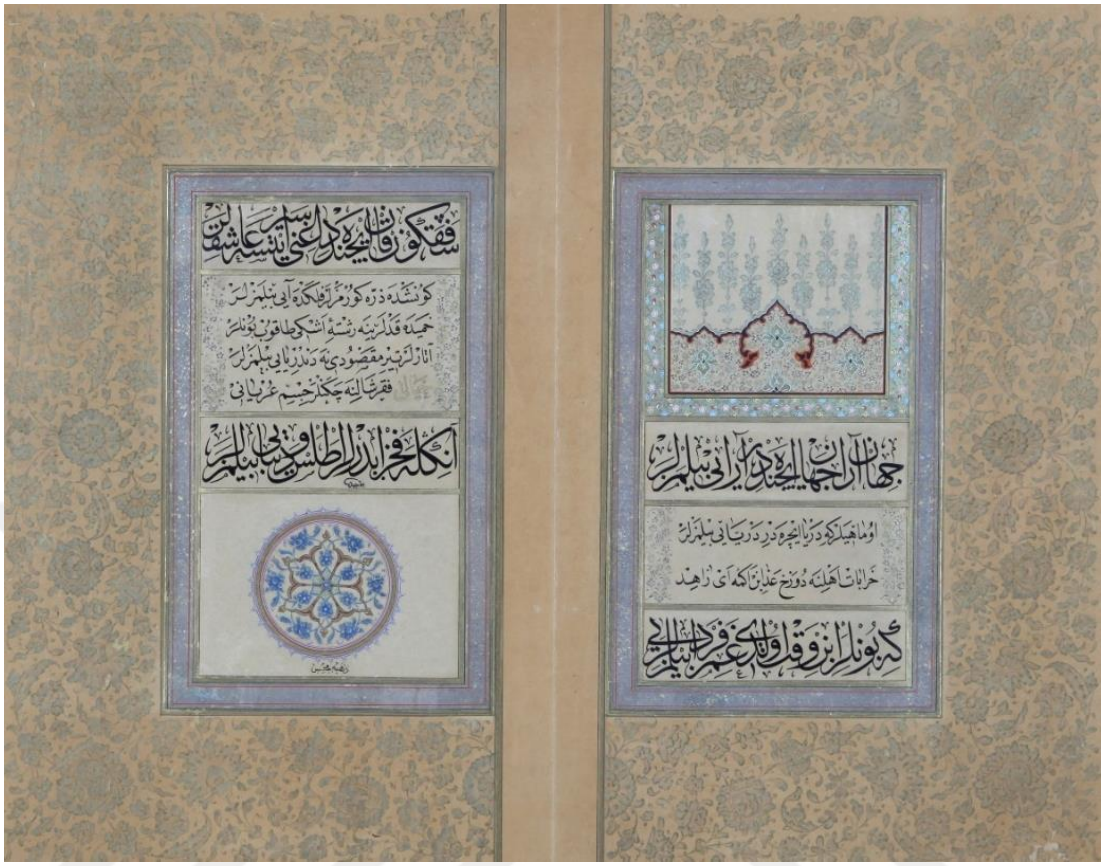
……. Gönül açıcı şiir söyleyerek bahçeye doğru çık!

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_19 / 9787

Diğer Özellikleri: Şeyhü'l-İslâm Yahya'nın (ö.1644) gazeli. Beş mısra mavi sülüs satır ile, 1 altın sülüs mısra ve 4 mısra da siyah mürekkep ile nesih yazılmıştır. "*Yahya"* ismi mavi mürekkep ile siyah nesih yazının içerisine sülüs yazı ile yazılmıştır. Rikkat Kunt; klasik tezhip ve halkârî ile tezhibini yapmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.,** s. 209-210.

Resim 173. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_22 / 9790)

KATALOG NO : 037

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 50 x 61 cm

Metni : İlk mısra: "*Cihân-ârâ cihan içindedir ârâyı bilmezler….*

Son mısra: ….. *Anunla fahr ederler atlas ü dîbâyı bilmezler."*

Anlamı : Cihânı bezeyen cihan içindedir aramayı bilmezler…

……. onunla övünürler atlası ipekli giysiyi bilmezler

İmzası : *Mâcid*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_22 / 9790

Diğer Özellikleri: Hayâlî Bey'in (ö.1556) gazeli. Siyah mürekkep ile eserin 2. sayfasının son kısmına, şaîrin adı altın mürekkep ile yazılmıştır. Muhsin Demironat klasik tezhip, halkârî ile tezhibini yapmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 222-223.

Resim 174. Sülüs-nesih sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 038

Adı : Sülüs-nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 yılları arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Mesned-i ḥüsn üzre sen ben ḥâk-i rehde pây-mâl ….*

Son mısra:….. Dürr [ü] gevherler virür bu baḥr ile kânum sana."

Anlamı : Sen, güzelliğin tahtında oturmaktasın; ben ise yolunun üzerinde ayaklar altında kalmışım…..

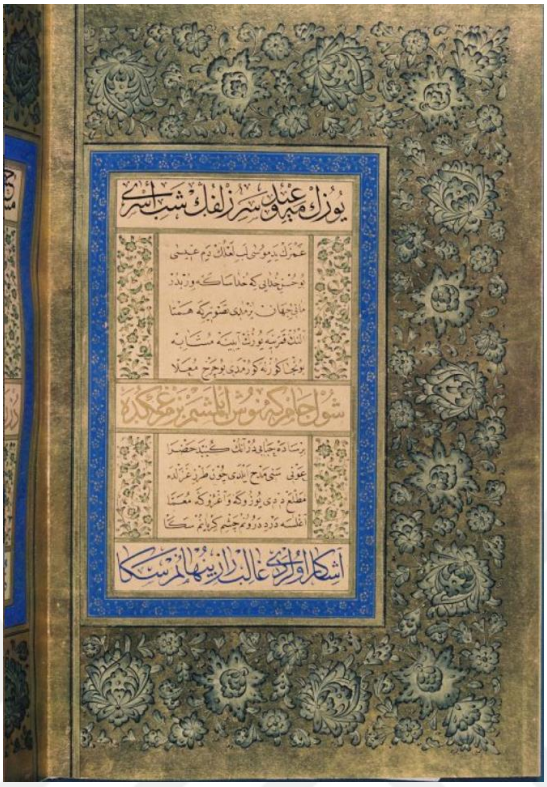
…..Ey sevgili! Avni'nin gönlünü ve gözünü eziyetlerinle harap etme!

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Eser 3 mısra sülüs ile yazılmış, 2 mısrasında mavi mürekkep, 1 mısrasında zerendûd kullanılmış, nesih yazıda siyah mürekkep tercih edilmiştir. Nesih içerisinde, "*Avni*" mâhlası, zerendûd sülüs şeklinde yazılmıştır. Muhsin Demironat halkârî ile tezyînatını yapmıştır.

Literatür :

Resim 175. Sülüs-nesih sayfa

(https://sanal-sergi.msgsu.edu.tr/muhsin-demironat/ 02.01.2024)

KATALOG NO : 039

Adı : Sülüs-nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 yılları arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : "*Yüzün meh-i 'îd ü ser-i zülfün şeb-i İsrâ.....*

..... Âşikâr olurdı gâlib râz-ı pinhânum saña"

Anlamı : (Ey sevgili,) senin yüzün bayram hilâli, saçların ise İsrâ gecesidir...

….. Ancak o zaman gizli sırlarım sana aşikâr olurdu.[73]

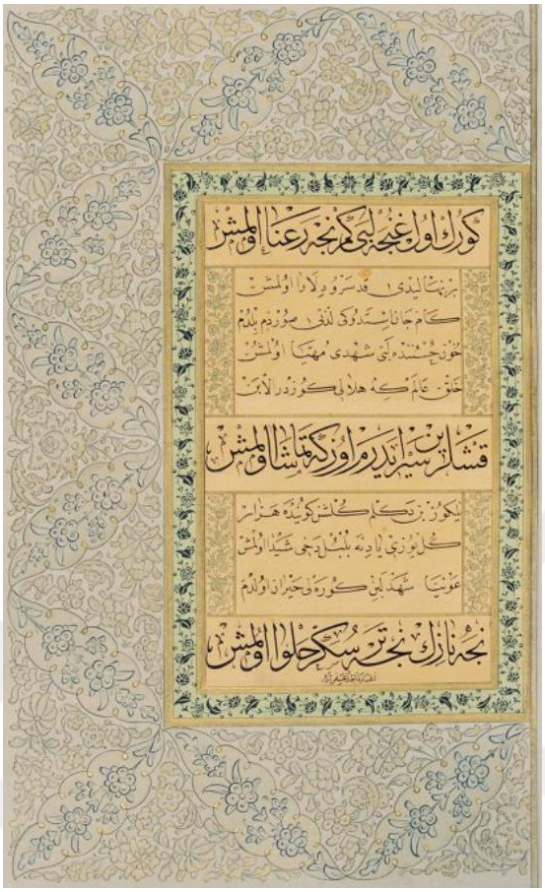
İmzası :

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Eserde, 3 mısra sülüs yazısının 1 mısrasında mavi mürekkep, 1 mısra siyah ve 1 mısra zerendûd kullanılmıştır. Nesih yazıda siyah mürekkep tercih edilmiştir. Nesih içerisinde, "*Avni*" mahlâsı, zerendûd sülüs ile yazılmıştır. Muhsin Demironat tarafından halkârî ile tezyînatı yapılmıştır.

Literatür :

[73] M. N. Doğan, Fâtih Dîvânı ve Şerhi, s. 91.

Resim 176. Sülüs-nesih sayfa

(https://sanal-sergi.msgsu.edu.tr/muhsin-demironat/ 02.01.2024)

KATALOG NO : 040

Adı : Sülüs-nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 yılları arasında yazılmıştır

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Görün ol ġonca-lebi kim nice r'ânâ olmış .....*

Son mısra: .... *Nice nâzik nice ter sükker-i ḥelvâ olmış"*

Anlamı : Görün o gonca dudaklıyı ki nasıl göz alıcı bir güzel olmuş….

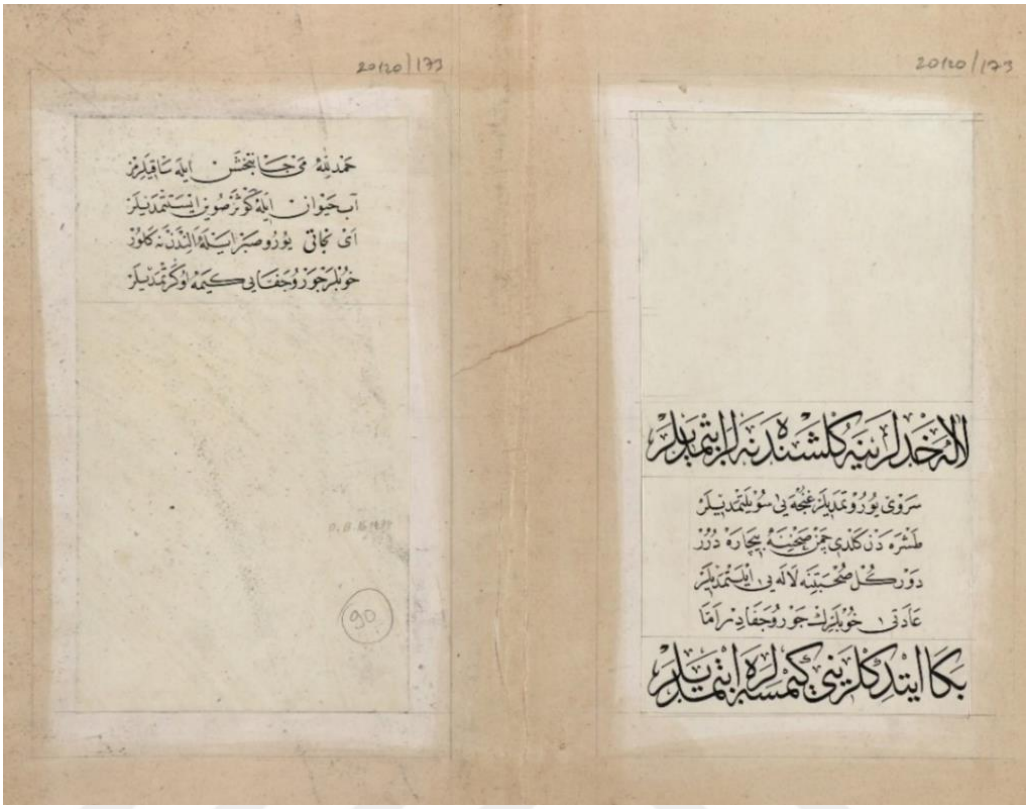
…… Öyle nazik, öyle taze ki sanki helva şekeri olmuş.

İmzası : "*Nemeḳahû Mâcid ġufira leh"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Siyah mürekkep ile 3 mısra sülüs, sülüs yazılar arasına nesih tercih edilmiştir. Nesih içerisine, Fâtih Sultan Mehmet Han'ın "*Avni*" mahlâsı, zerendûd sülüs ile yazılmıştır. M. Demironat tarafından çiçekli kenar suyu ve halkârî ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür : F. Ç. Derman, **Müzehhip Muhsin Demironat, 1907-1983**, s. 216.

Resim 177. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_173 / 20120)

KATALOG NO : 041

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 24 x 13 cm

Metni : İlk mısra: *"Lâle-ḫadler yine gülşende neler etmediler….*

Son mısra: ….. *Ḫûblar cevr ü cefâyı kime öğretmediler."*

Anlamı : Gül bahçesinde, lâle yanaklılar yine neler etmediler….

….Güzel olanlar üzmeyi ve cefâ etmeyi kime öğretmediler ki.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_173 / 20120

Diğer Özellikleri: Necâti Bey'in (ö. 1509) gazelinin kaleme alındığı eser, 2 adet sayfadan oluşmakta, metin içerisinde şâirin ismi "*Necâti*" ta'lik ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 243.

Resim 178. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_174 / 20121)

KATALOG NO : 042

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 13,5 x 24 cm

Metni : İlk mısra: *"Mecrûh-ı tîğ-i 'aşkın olan merhem istemez……*

Son mısra: ….. Gâlib rakibin sanma seni âlem istemez."

Anlamı : Senin aşkının kılıcı ile yaralanan, merhem istemez…..

…. Galip! seni yalnız rakip istemez sanma, bütün dünya istemez.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_174 / 20121

Diğer Özellikleri: Leskofçalı Gâlib'in (ö. 1867) gazeli, 2 sayfa şeklinde yazılmış metninin son satırına nesih yazı içerisine şâirin ismi "*Ġalib*" sülüs ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 245.

Resim 179. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_175 / 20122-002) (MSGSÜ_175 / 20122-001)

KATALOG NO : 043

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 13,5 x 14,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Vîrâne-i cihânda ne şâhız ne bendeyiz….*

Son mısra: …. *Cânanla meyle son günü ey mevt sendeyiz."*

Anlamı : Sırtında aba olan bir umursamaz ve gezgin bir fakîr olduğunu belirtmektedir…. Ey ölüm! Sevgili ile beraber, meyle ömrümüzün son günü sendeyiz demektedir.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_175 / 20122-001, MSGSÜ_175 / 20122-002

Diğer Özellikleri: Yahyâ Kemal'in (1884- 1958), Abdülhak Hâmid'e (1851-1937) ithâf ettiği gazel, 2 sayfa şeklinde ayrı ayrı yazılmıştır. Eserde, "*Yahyâ Kemâl"* in ismi eserin sonuna ta'lik hat ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**, s. 247.

Resim 180. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_175 / 20122-008) (MSGSÜ_175 / 20122-007)

KATALOG NO : 044

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14,5 x 13,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Ḥaddeden geçmiş nezâket yâl ü bâl olmuş sana…*

Son mısra: …. *Bir perî-ṣûret görünmüş bir hayâl olmuş sana."*

Anlamı : Nezâket haddeden geçmiş sana boy pos olmuş….

…… Bir peri yüzlü bir an görünüp sonra kayboluvermiştir.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_175 / 20122-008 MSGSÜ_175 / 20122-007

Diğer Özellikleri: Nedîm'in (ö.1730) gazeli. Gazelin şaîri "*Nedim*"in ismi nesih yazı içerisine mavi mürekkep ile ta'lik hatla yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**, s. 253.

Resim 181. Sülüs-nesih sayfalar

(MSGSÜ_175 / 200122-005) (MSGSÜ_175 / 200122-006)

KATALOG NO : 045

Adı : Sülüs-nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14,5 x 13,5 cm

Metni : İlk mısra: *"'Aceb şu yirde var m'ola şöyle ġarib bencileyin…*

Son mısra: *…. Var imdi gez şârdan şâra şöyle ġarib bencileyin"*

Anlamı : Acaba şu yerde benden garibi var mı?...

…… Var imdi gez şardan şara (şehirden şehire)

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_175 / 200122-005 MSGSÜ_175 / 200122-006

Diğer Özellikleri: Şiir Yunus Emre'ye (ö.1320) aittir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 251.

Resim 182. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 046

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1366 / 1947

Eb’adı :

Metni : *“Şeribnâ ʿalâ zikri’l-habîbi müdâmeten, sekirnâ bihâ min kābli en yuĥle ka’lkeremi, Leh el-bedru ke'sun ve hiye şemsü’n-yüdîruhâ, hilâlü’n-vekem, yebdû izâ müzicet necmün, Ve levlâ şezâhâ me ihtedeytü li ḥânihâ”*

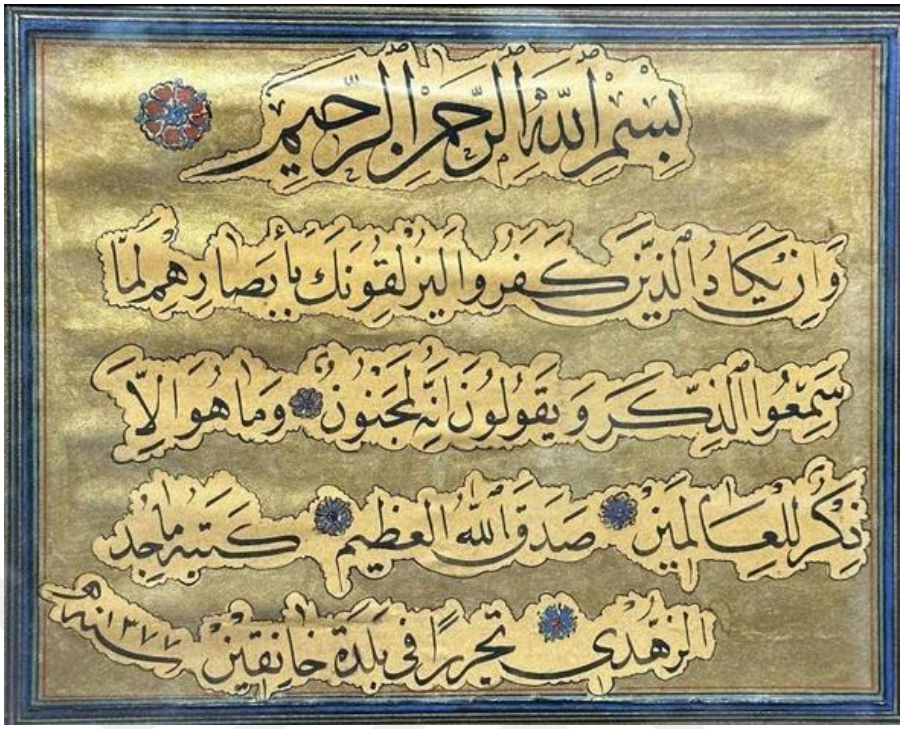
Anlamı : Biz şarap içerken bir yandan habibi andık. Biz o şarapla daha üzüm bağı yaratılmadan sarhoş olmuştuk. O şarap ki kâse onun için ay gibidir, şarabın kendisi ise ay’ın etrafında döndüğü güneş’tir. O şarap kâseye konduğunda nice yıldızlar açığa çıkar. Eğer o şarabın keskin kokusu olmasaydı, ben onun dükkanını bulamazdım. Ve o şarabın ışığı olmasaydı hayalimiz dahi onu tasavvur edemezdi.

İmzası : *“Ḥarrarahû Mâcid b. Zühdî neḳale min haṭṭ-ı Ḥâfız Osman Ef. Rahîmetu’l-lâh-sene1366”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İbni Fâriz’in Hamrîyye Kasîdesi’nin kaleme alındığı eserde, kasîdenin son kelimeleri nesih ile tamamlanmıştır.

Literatür :

Resim 183. Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 047

Adı : Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : 1366 / 1947

Eb’adı :

Metni : *“Bismi’llâhi’r-Raḥmâni’r-Raḥîm;* ***51****. Ve in yekâdü’l-lezîne keferû le yuzlikûneke bi ebsârihim lemmâ semiʿû-ez zikra ve yeḳûlûne innehû le mecnûn.* ***52.*** *Ve mâ hüve illâ zikrun li’l-ʿâlemin. Ṣadaḳa’llâhü’l-ʿAẓîm”* (Kalem Sûresi / 51-52).

Anlamı : *“Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla. Allahü Teâlâ buyuruyor ki: Doğrusu o küfre sapanlari zikri (Kur'ân'ı) işittikleri zaman az kalsın seni gözleri (nin bakışları) ile yıkacaklardı. Ayrıca (hasetlerinden) ‘O delinin biridir’ diyorlardı. Oysa Kur'ân âlemler için ancak bir öğüt ve hatırlatmadır, başkası değildir.”*[74]

İmzası : *“Ketebehû Mâcid ez-Zühdî taḥrîren fî beldeti Ḫânigın-sene 1377”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[74] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 565.

Resim 184. Sülüs-nesih meşk kıt’ası

(https://www.ketebe.org/eser/3762?ref=artist&id=520 31.10.2023)

KATALOG NO : 048

Adı : Sülüs-nesih meşk kıt’ası

Tarihi : 1377 / 1957

Eb’adı :

Metni : “*Rabbî yessir velâ tu‘assir Rabbî temmim bi’l-ẖayr ve bihi”*

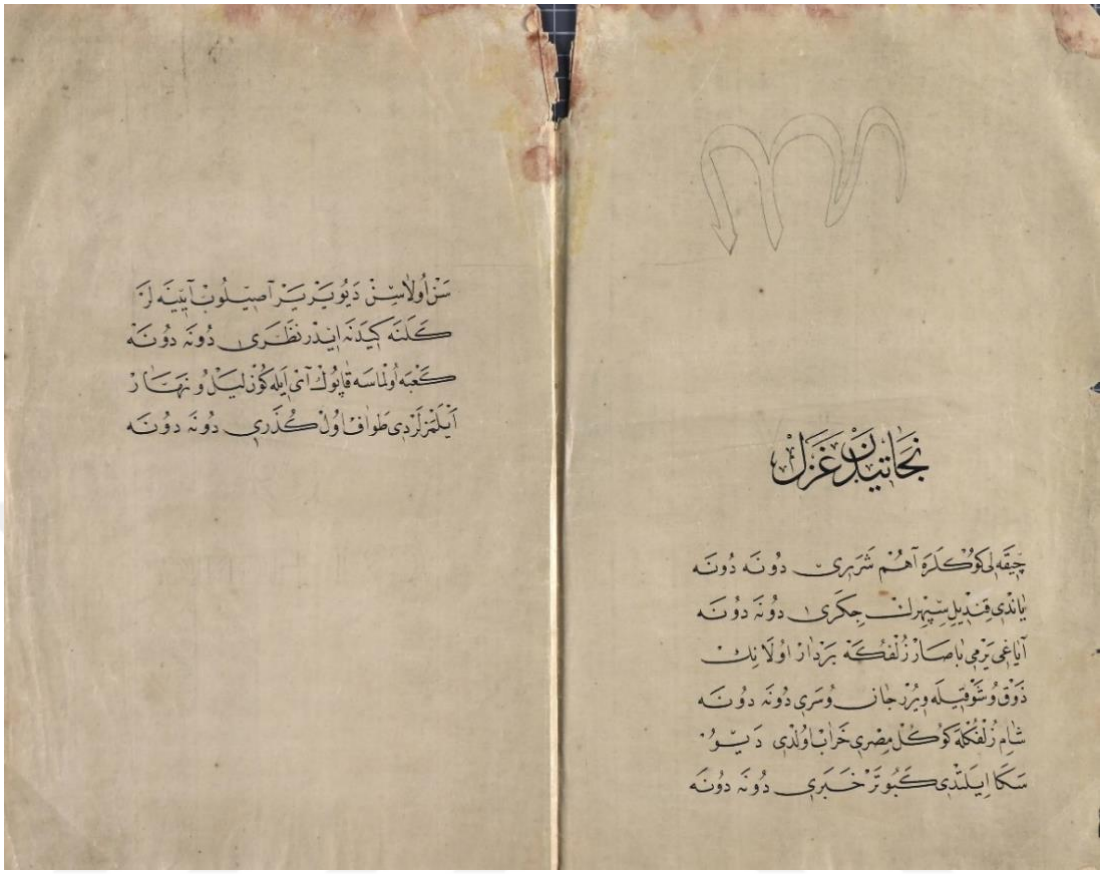
Anlamı : Rabbîm! İşlerimi kolaylaştır, zorlaştırma, Rabbîm işlerimi hayırla sonuçlandır. Âmîn ve meşk murakkaı

İmzası : *“Mâcid ez-Zühdî taḥrîren fi Bağdad-sene 1377”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Bağdad’ta yazılmış olan meşk kıt’ası, daha sonra Gülsüm Gügercin tarafından tezhiplenmiş ve www.ketebe.org sayfasında sergilenmektedir (17.11.2023).

Literatür :

Resim 185. Sülüs-nesih sayfa

(MSGSÜ_176 / 20123)

KATALOG NO : 049

Adı : Sülüs-nesih sayfa

Tarihi :

Eb'adı : 41 x 50 cm

Metni : İlk mısra: *"Necâtî'den ġâzel; Çıkalı göklere âhım şereri döne döne…*
Son mısra: ….. *Eylemezlerdi tavâf ol güzeri döne döne."*

Anlamı : Gökyüzüne âhımın kıvılcımı, döne döne göklere çıkalı …..
….. Döne döne, güzergâhı tavâf etmezlerdi.

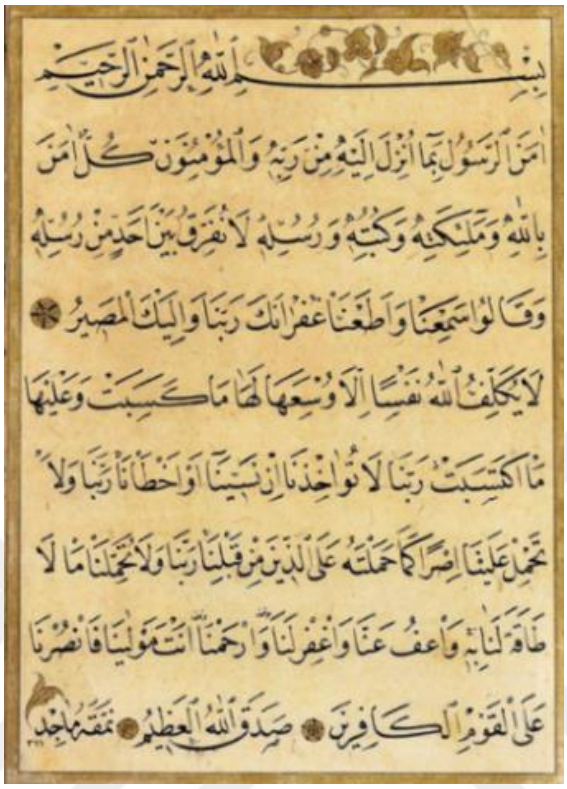
İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_176 / 20123

Diğer Özellikleri: Nesih olarak yazılan şâir Necâti'nin (ö. 1509) gazelinde "*Necâti'den gazel"* başlığı sülüs ile yazılmış, kağıdın boş kalan kısmında kurşun kalem ile Lafza-î Celâl eskiz çalışması olarak yer almıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**, s. 257.

3.1.2. Nesih Kıt'alar

Resim 186. Nesih sayfa

KATALOG NO : 050

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : Tarih (1)366 / 1947

Eb'adı :

Metni : "*Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm;*" **285.** *Âmenerrasûlü bimâ ünzile*…**286.** *Lâ yûkellifû'llahü nefsen"…"Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm"* Bakara Sûresi / (Âmenerrasûlü).

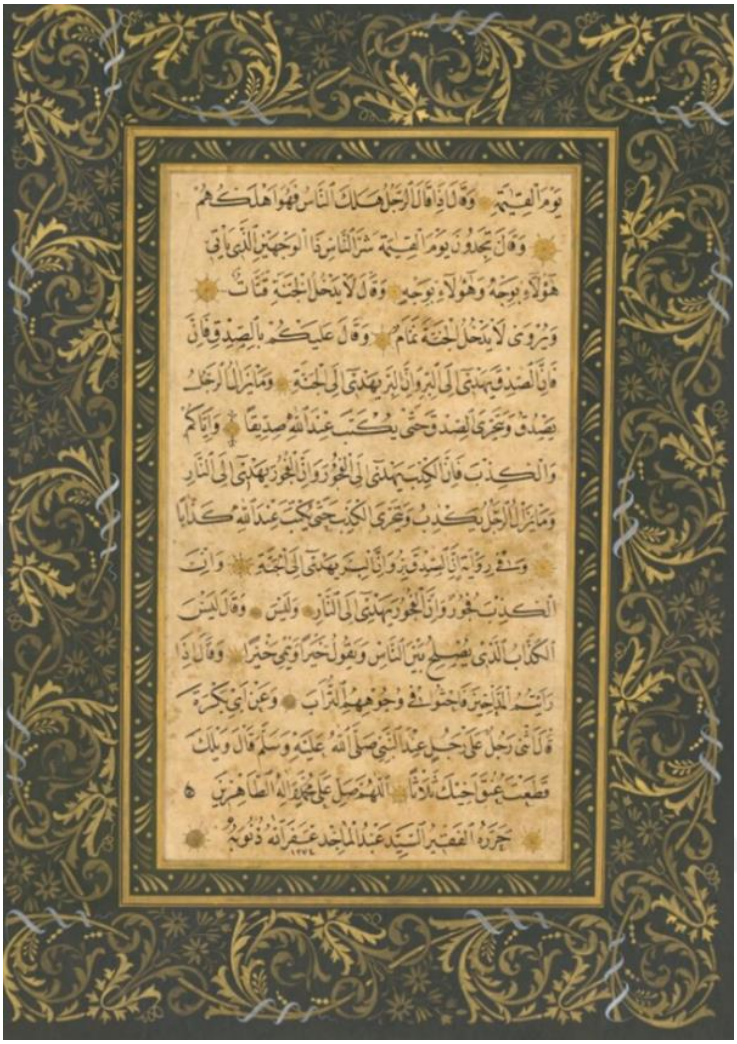
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla. **285.** Allah'ın elçisi ve müminler, rabbînden ona indirilene imân ettiler. Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar. "O'nun elçileri arasında ayırım yapmayız" ve "İşittik, itâât ettik, bağışlamanı dileriz Rabbîmiz, gidiş Sana'dır" dediler. **286**. Allah hiç kimseye gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü kılmaz……Âzîm olan Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 187. Nesih sayfa

(https://www.ketebe.org/eser/1104?ref=artist&id=520 12.03.2023)

KATALOG NO : 051

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı :

Metni : Peş peşe hadis-i şerifler yer almaktadır.

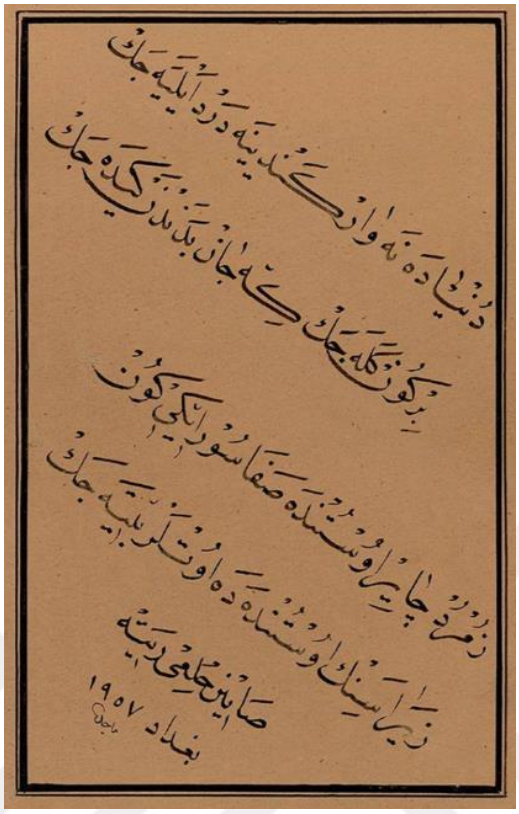
Anlamı : Yalan, söz taşıma, iki yüzlülük ve insanları yüzlerine karşı övmenin yanlışlığına, doğru sözlü olmanın teşvik edildiğine dâir hadis'i-şerif'ler yazılıdır.

İmzası : *"Ḥarrarahû el-faḳîr es-Seyyid ʿAbdü'l-Mâcid ġafera'llâhü anhû ẕünûbehû-1374"*

Bulunduğu Yer: Albayrak Hat Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Rokoko ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür :

Resim 188. Nesih sayfa

(Ahmed Al-Omari Koleksiyonu)

KATALOG NO : 052

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : 1957 / 1376

Eb'adı :

Metni : *"Dünyada ne var kendine dert eyleyecek*
Bir gün gelecek ki can bedenden gidecek
Zümrüt çayır üstünde safâ sür iki gün
Zira senin üstünde de otlar bitecek. Sayın Hilmi Rit'e"

Anlamı :

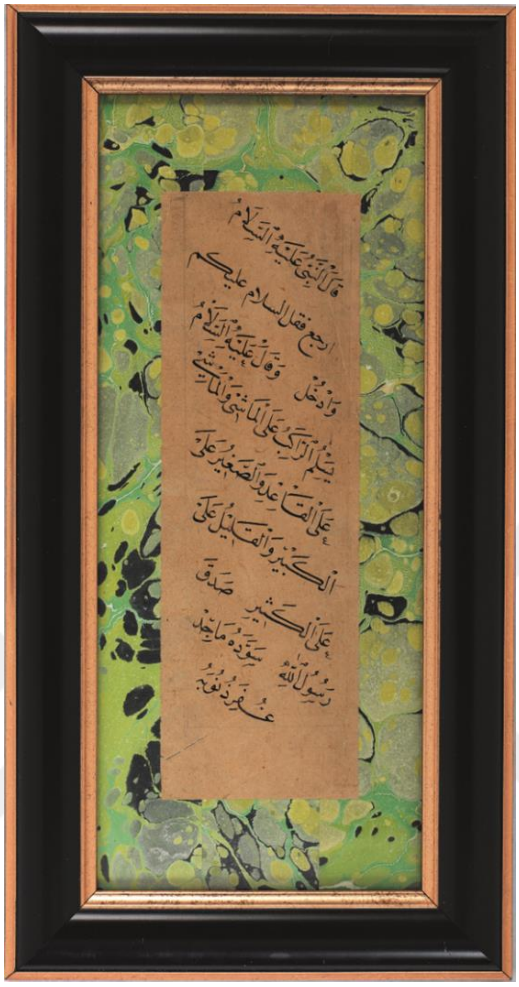
İmzası : *"Mâcid-Bağdad / 1957"*

Bulunduğu Yer: Ahmed Al-Omari Koleksiyonu Koleksiyonu[75]

Diğer Özellikleri: Ömer Hayyam'ın bir rubâisi olan şiir, Bağdad'ta Osmanlıca ile yazılmış ve Sayın Hilmi Rit'e" ithâf edilmiştir.

Literatür :

[75] https://www.ketebe.org/eser/7499?ref=artist&id=520

Resim 189. Nesih kıt’a

(https://www.alifart.com/nesih-kit'a_242794/ 15.11.2023)

KATALOG NO : 053

Adı : Nesih kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : Kāle’n-nebiyyi ‘aleyhi’s-selâm …..‘alâ’l-kesir.

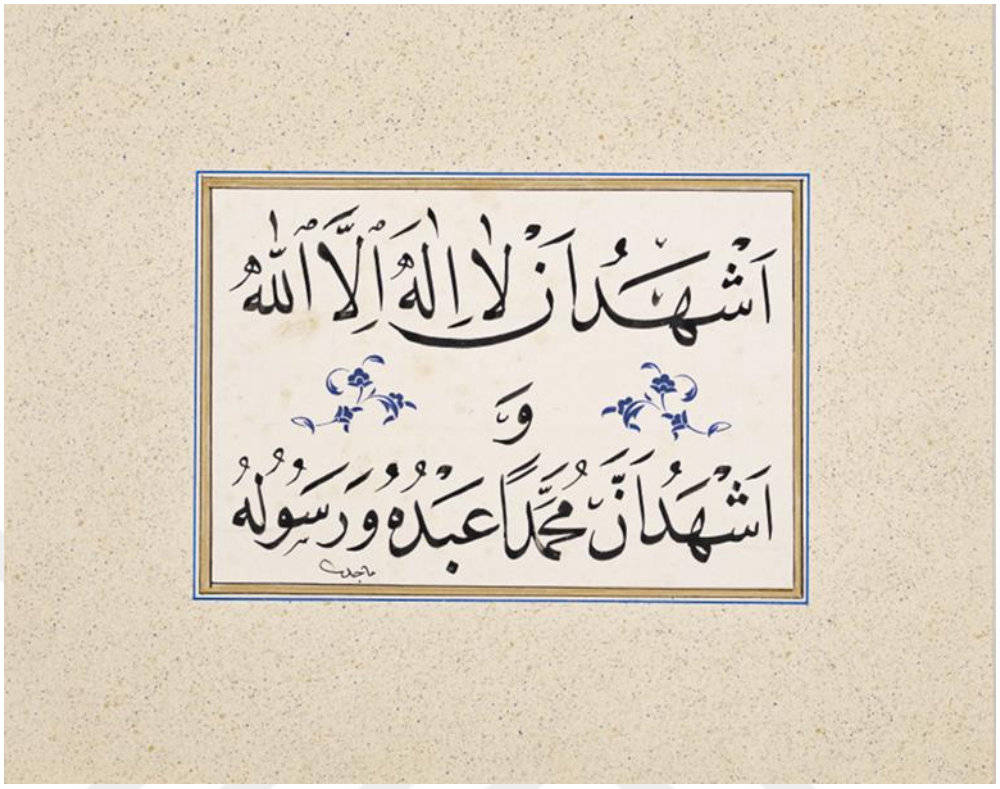
Anlamı : Arka arkaya iki tane selâm verme ile ilgili hadis-i şerif yer almaktadır.

İmzası : *“Sevvedehû Mâcid ġûfira ẕünûbehû”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Battal ebrusu ile kenarlarına murakka yapılmıştır.

Literatür : Alifart, **Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayedesi,** 04.03.2017.

Resim 190. Nesih kıt'a

(E. H. Ayverdi Koleksiyonu_GM48)

KATALOG NO : 054

Adı : Nesih kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Eşhedü en lâ ilâhe illâ'llah ve eşhedü enne Muḥammed'en ʿâbdühü ve Rasûlühü"*

Anlamı : Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muḥammed aleyhi's-selâm O'nun kulu ve rasûlüdür.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu_GM48.

Diğer Özellikleri: Kenarlarına altın cetvel çekilmiştir.

Literatür :

Resim 191. Nesih kıt’a

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

KATALOG NO : 055

Adı : Nesih kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : *“Bismi’llâhi’r-Raḥmâni’r-Raḥîm”*

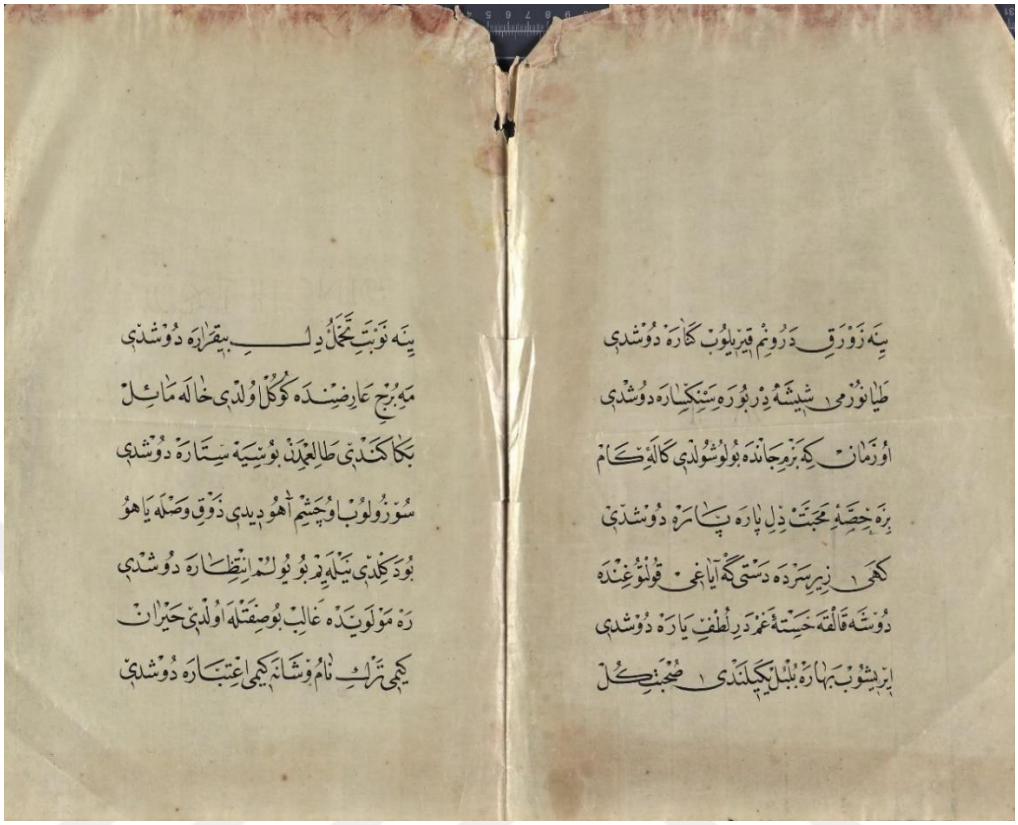
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah’ın adıyla

İmzası : *“Mâcid”*

Bulunduğu Yer: Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Bağdad yıllarında yazmış olduğu bir eser.

Literatür :

Resim 192. Nesih sayfalar

(MSGSÜ_176 / 20123)

KATALOG NO : 056

Adı : Nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 41 x 50 cm

Metni : İlk mısra…. *"Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenara düştü….*

Son mısra: …..*Kimi terk-i nâm ü şâne kimi itibâre düştü."*

Anlamı : Gönül kayığım kırılıp su kenarına düştü …..

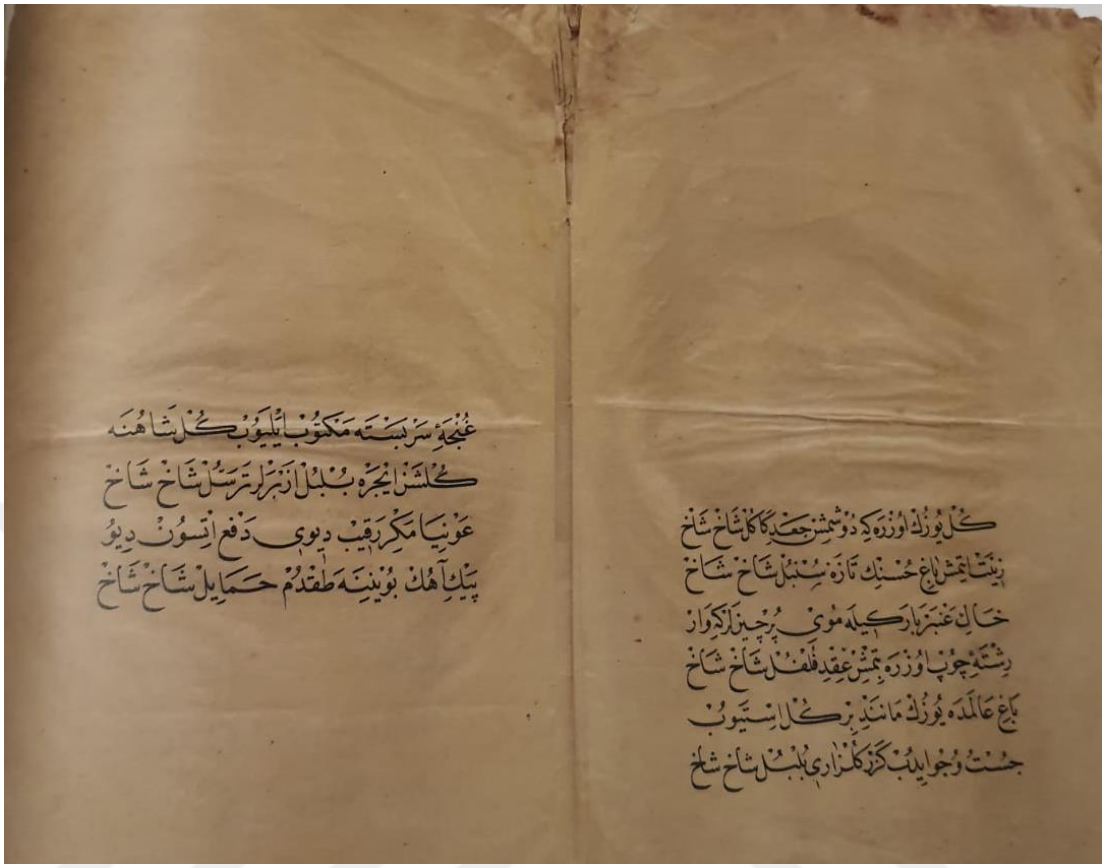
……Kimisi de zaman içerisinde îtibar hevesine düştü.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_176 / 20123

Diğer Özellikleri: Mevlevî Şeyh Gâlîb'in (ö. 1798) gazeli, 14 satır şeklinde nesih yazı ile yazılmış olup sayfanın yarısı tezhip için boş bırakılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 259.

Resim 193. Nesih sayfalar

(MSGSÜ_176 / 200123)

KATALOG NO : 057

Adı : Nesih sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 41 x 50 cm

Metni : İlk mısra: *"Gül yüzün üzre ki düşmüş cad-ı kâkül şâh şâh…*

Son mısra: ….. *Peyk-i âhın boynuna takdîm ḥamâil şâh şâh."*

Anlamı : Kâkülünün bölük bölük kıvrımları güle benzeye yüzünün üzerine düşmüş….. Âh peykinin (uşak, ulak) boynuna halka halka muskalar astım.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_176 / 200123

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed Han'ın (Saltanat süresi: 1451-1481) *"Avnî"* mahlâsıyla yazmış olduğu gazellerindendir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 261.

Resim 194. Nesih sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 058

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Cismümüz râh-ı vefâda gerçi kim hâk eylerüz….*

Son mısra: ….. *Meskenümüz 'Avniyâ san evc-i eflâk eylerüz."*

Anlamı : Vefâ yolunda cismimizi toprak hâline getirip (sevgilinin yolundaki toprak gibi) yola seriliriz…

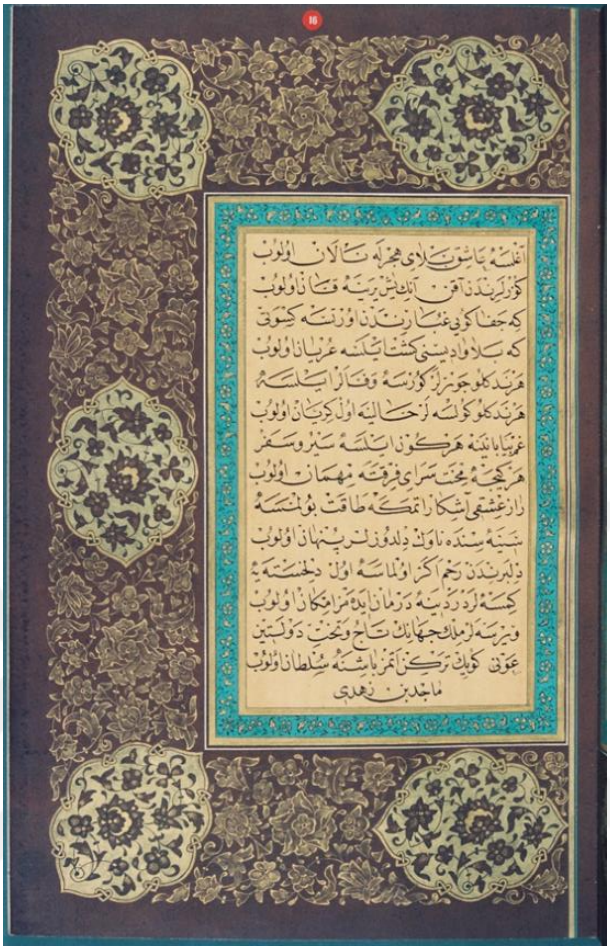
…Ey Avnî, kendimizi feleğin en yüksek makamını mesken edinmiş sayarız.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed'in kaleme aldığı gazellerden seçilmiş şiirlerdendir.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986,** s. 95.

Resim 195. Nesih sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 059

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Ağlasa 'âşık belâ-yı hecr ile nâlân olup….*

Son mısra: *….'Avni kûyuñ terkin itmez başına sultân olup."*

Anlamı : Aşık, ayrılık belası ile ağlayıp inlese….

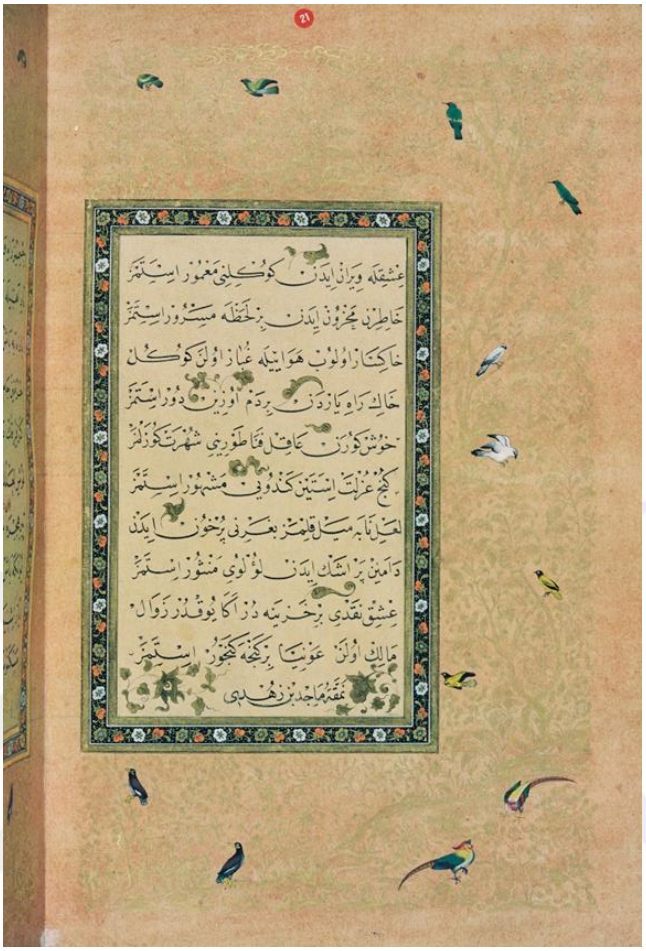
…… Avnî, sevgilinin mahallesini kendi başına sultan olur yine terk etmez.

İmzası : *"Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed'in *"Avnî"* mahlâsı ile kaleme aldığı, gazellerdendir.

Literatür :

Resim 196. Nesih sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 060

Adı : Nesih sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"'Işk ile vîrân iden gönlini ma'mûr istemez….*

Son mısra: *…. Mâlik olan 'Avniyâ bir gence gencûr istemez."*

Anlamı : Gönlünü aşk ile harâbeye çeviren kişi, onun i'mâr edilmesini istemez…

…..Avnî; (Ona) sahip olan kişi, bundan sonra hazinedâr olmak istemez.

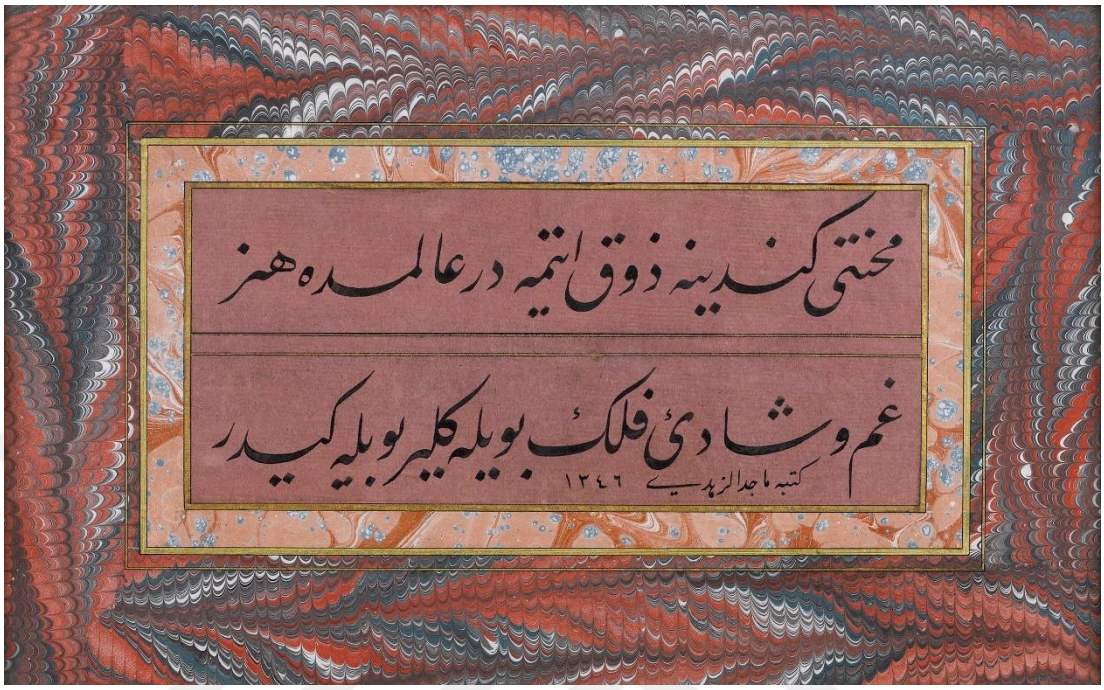
İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed'in *"Avnî"* mahlâsı ile kaleme aldığı, gazellerden seçilmiş şiirlerdir.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 95.

3.1.3. Ta’lik Kıt’alar

Resim 197. Ta’lik kıt’a

(Sancak Müzayede, **“Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi**, s. 167)

KATALOG NO : 061

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : 1346-1927

Eb’adı : 13 x 25 cm

Metni : *“Mihneti kendine zevḳ etmedir ʿâ’lemde hüner,*
Ġam-u şâdi-i felek böyle gelir böyle gider.”

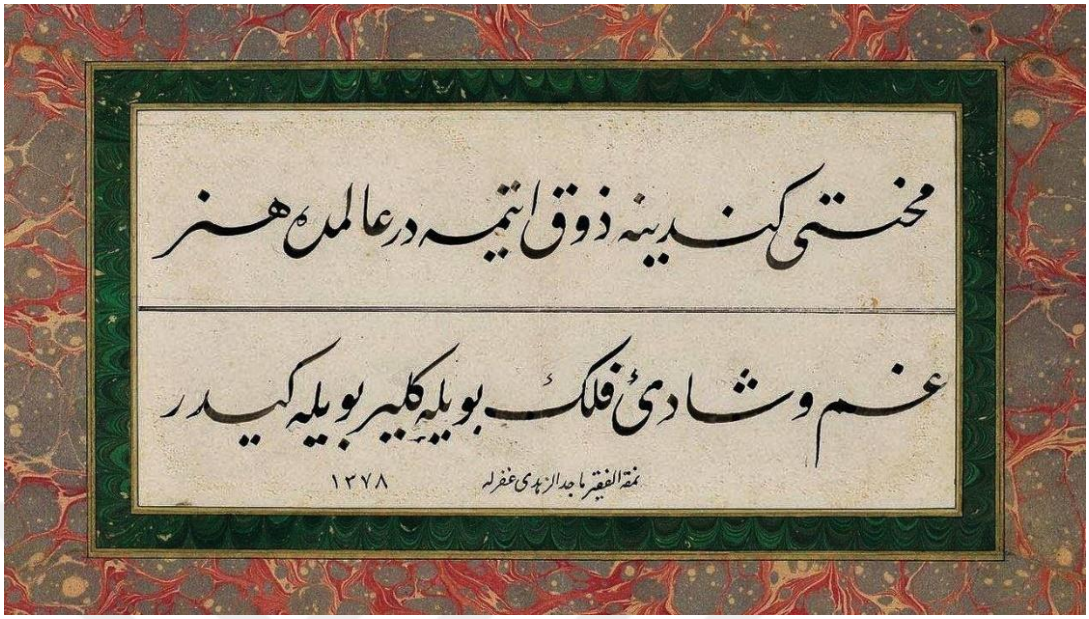
Anlamı : Bu dünyada hüner, insanın çektiği sıkıntıları, dertleri kendisine zevk olarak görmesi, dünyaya âit neşe ve kederin bir gün son bulacağını ifâde etmektedir.

İmzası : *“Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1346”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Dış pervazlar taraklı, iç pervazlar ise battal ebrûludur.

Literatür : Sancak Müzayede, **“Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi,** 22 Aralık 2013, s. 167.

Resim 198. Ta'lik kıt'a

(https://twitter.com/kalemdar/status/1655171125666521089?s=08 15.09.2023)

KATALOG NO : 062

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : 1378 / 1958

Eb'adı : 23 x 35 cm

Metni : *"Mihneti kendine zevk etmedir 'â'lemde hüner,*
Ġam-u şâdi-i felek böyle gelir böyle gider."

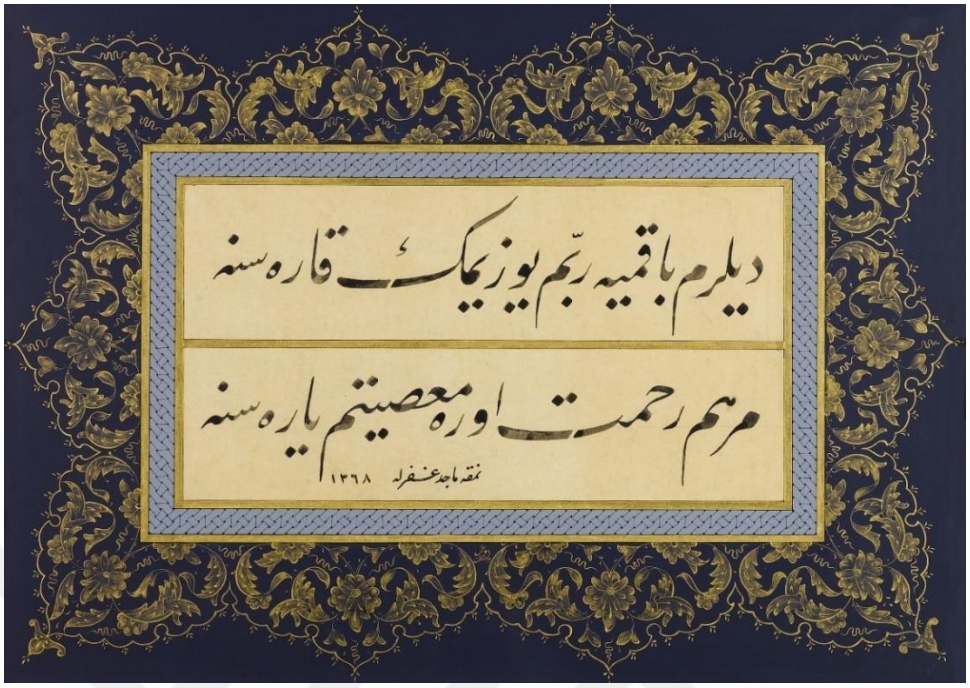
Anlamı : Bu dünyada hüner, insanın çektiği sıkıntıları, dertleri kendisine zevk olarak görmesi, dünyaya ait neşe ve kederin bir gün son bulacağını ifâde etmektedir.

İmzası : *"Nemeḳahû el-faḳîr Mâcid ez-Zühdî ġafera lehû"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Enderûnlu Vâsıf Efendi'ye ait beyitin kenarları farklı renklerde ve çeşitli ebrûlar ile çevrelenmiştir.

Literatür :

Resim 199. Ta’lik kıt’a

(Dîvan Edebiyatı, https://www.instagram.com/p/C1m2Wtdr9zu/ 11.08.2023)

KATALOG NO : 063

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : 1368 / 1949

Eb’adı :

Metni : *“Dilerim baḳmaya Rabbim yüzümün ḳâresine,*
Merhem-i Raḥmet ura mʿâsiyetim yâresine.”[76]

Anlamı : Dilerim Rabbim yüzümün karasına bakmaz,
Rahmet merhemi sürer günahlarımın isyanlarımın yarasına.

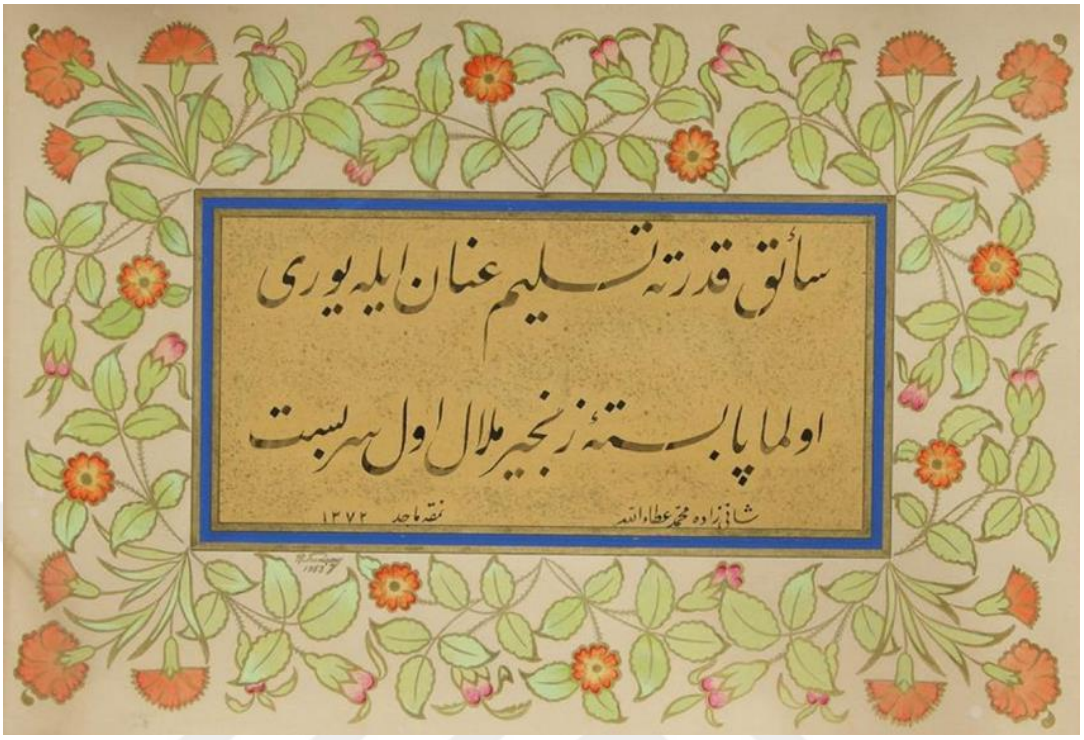
İmzası : *“Nemeḳahû Mâcid ġufira leh-1368”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Ara suyunda zencerek kullanılan eserin tezhibinde halkârî tercih edilmiştir.

Literatür :

[76] https://www.instagram.com/p/C1m2Wtdr9zu/ (02.01.2024)

Resim 200. Ta'lik kıt'a

KATALOG NO : 064

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Sâik-i ḳudrete teslim-i 'inân ile yürü*
Olma pa-beste zencir'i-melâl ol serbest. Şânizâde Mehmet Ataûllah."

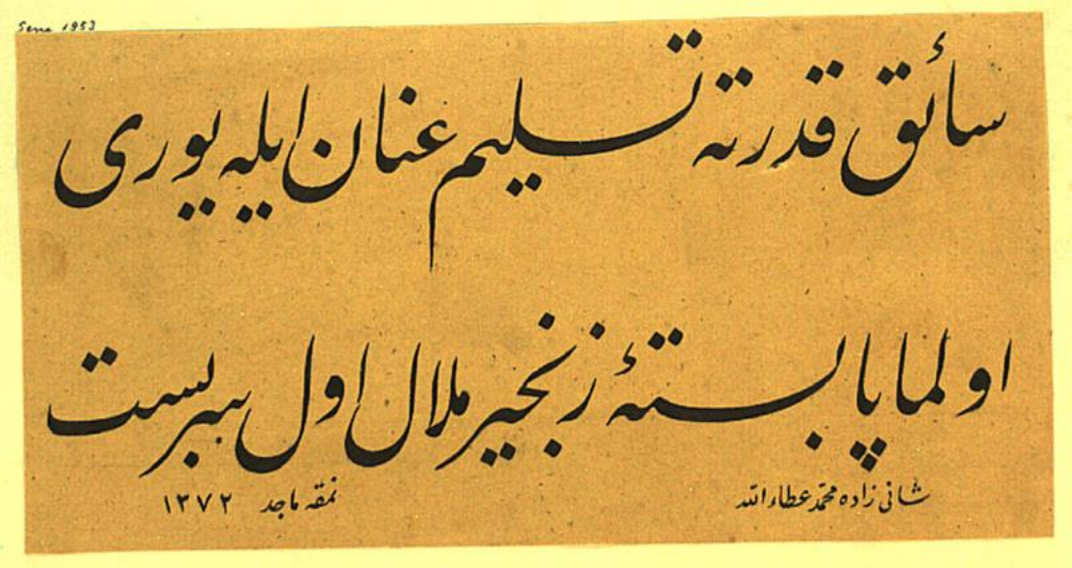
Anlamı : Kudreti sevk edene dizginini teslim et yürü
Hüzün zinciri ile kendini prangalama serbest ol.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Şânizâde Mehmed 'Atâullah Efendi'nin bir beyitidir. Kenarları karanfil çiçekleri ve sıvama tekniği ile bezenmiştir.

Literatür :

Resim 201. Ta'lik kıt'a

(SYEK_suheylunver767, s. 15.)

KATALOG NO : 065

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Sâiḳ-i ḳudrete teslîm-i ʿinân ile yürü*
Olma pâ-beste-i zincir melâl ol serbest. Şânizâde Mehmet Ataûllah."

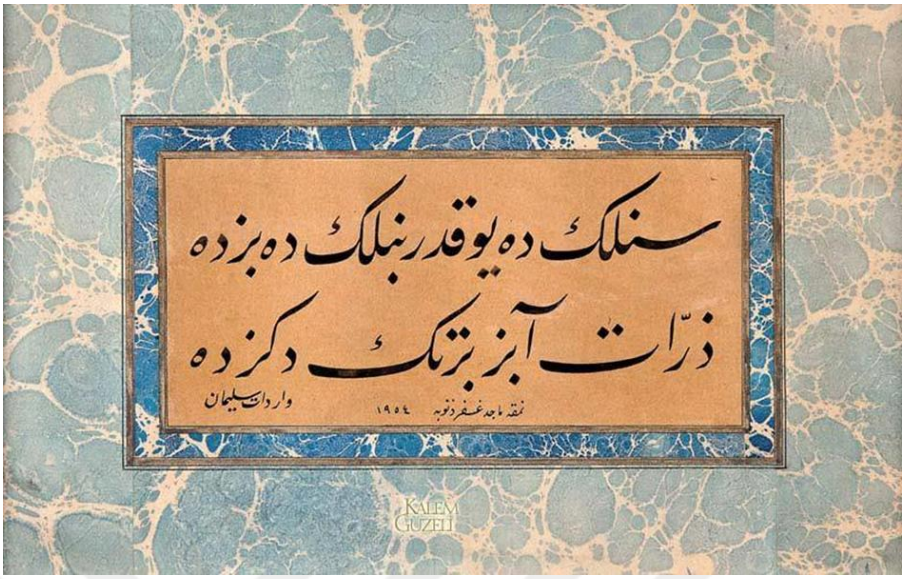
Anlamı : Kudreti sevk edene dizginini teslim et yürü
Hüzün zinciri ile kendini prangalama serbest ol

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767

Diğer Özellikleri: Şânizâde Mehmed 'Atâullah Efendi'nin bir beyiti

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 15.

Resim 202. Ta'lik kıt'a

(Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu)

KATALOG NO : 066

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : 1954

Eb'adı : 20,5 x 30 cm

Metni : *"Senlik de yoḳtur benlik de biz de,*
Zerrât-ı âb'ız bir tek denizde. Vâridât-ı Süleyman"

Anlamı : Bizde senlik de yoktur benlik de.
Hepimiz bir deniz içindeki su tanecikleriyiz.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġafera ẕünûbehû-1954"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu[77]

Diğer Özellikleri: Enis Behiç (Koryürek) Vâridât-ı Süleymân (Çedikçi Süleyman Çelebi'nin Ruhundan İlhamlar isimli eserinden). İç ve dış pervazlarında ebrûlar kullanılmıştır.

Literatür : Raffi Portakal, Portakal Sanat ve Kültür Evi**, Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 42.

[77] www.kalemguzeli.org

Resim 203. Ta'lik kıt'a

(A. Rahmân Kılıç Koleksiyonu)

KATALOG NO : 067

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : 1374 / 1953

Eb'adı : 35,2 x 79,4 cm

Metni : *"Ve hüve'l-ḳâhiru fevḳâ ʿibâdih"* (Ena'm Sûresi / 18)

Anlamı : O, kullarının üstünde eşsiz kudret ve yetki sahibidir. [78]

İmzası : *"Nemeḳahû el-faḳîr ʿAbdü'l-Mâcid b. Zühdî ġafera lehümâ"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine üstübeç ile yazılmıştır.

Literatür : A. Rahmân Kılıç Koleksiyonu, *"**Âsâr**"* Sergi Katoloğu, s. 151.

[78] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 128.

Resim 204. Ta’lik kıt’a

KATALOG NO : 068

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : 1374 / 1954

Eb’adı :

Metni : *“Kefâ bi’l-mevt vâ‘izan”*

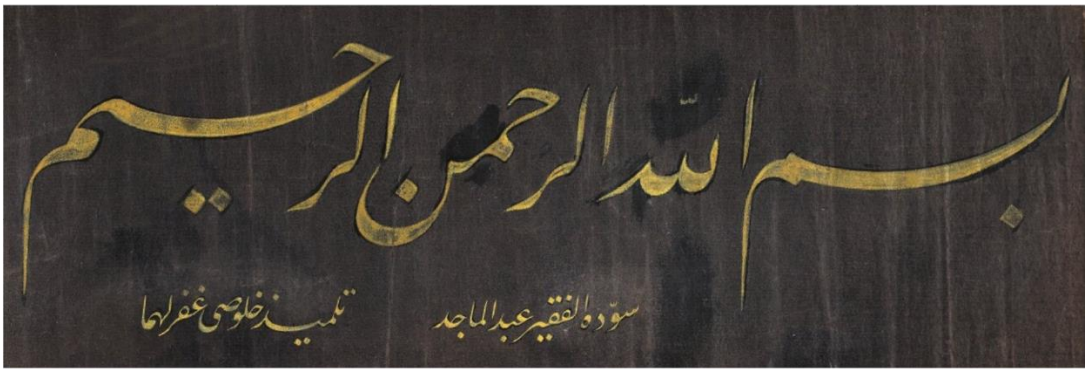
Anlamı : Nasihatçi olarak ölüm yeter.

İmzası : *“Nemeḳahû Mâcid ġafera ẕünubehû”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Kahverengi zemin üzerine beyaz mürekkep ile yazılmış etrafı battal ebru ile çevrelenmiştir.

Literatür :

Resim 205. Ta’lik kıt’a

(https://www.ketebe.org/eser/3789?ref=artist&id=520 21.09.2023)

KATALOG NO : 069

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : *“Bismi’llâhi’r-Raḥmâni’r-Raḥîm”*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *“Sevvedehû el-faḳîr ʿAbdü’l-Mâcid tilmizü Ḫulûsi ġafera lehümâ”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikler: Siyah zemin üzerine zırnık ile yazılmıştır.

Literatür :

Resim 206. Ta’lik kıt’a

(İÜNEK-H1201)

KATALOG NO : 070

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : “*Reftem be-cây-ı servîler*
Gördüm doḳuz ḳurd âmedend
Birḳaçını yatırladım
Birḳaçı tarla mîrevend”

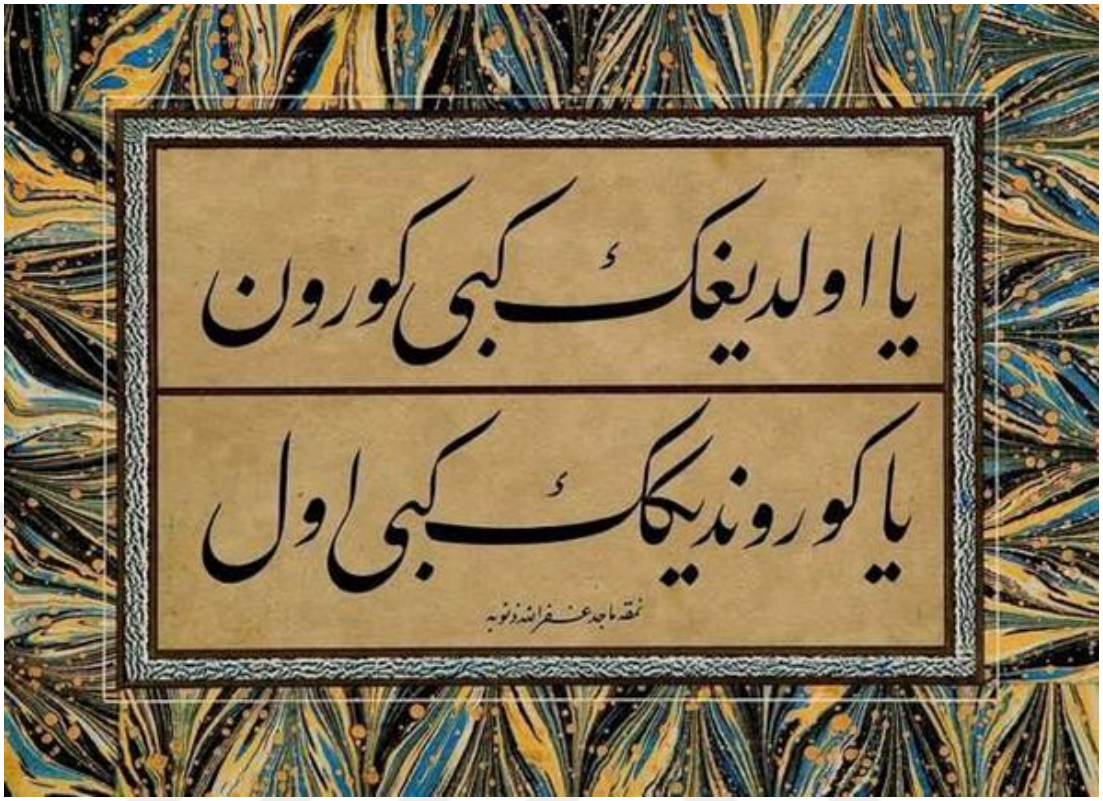
Anlamı : Bir yere gittim tepeler gördüm dokuz kurt geldi
Birkaçını yakaladım birkaçı tarlaya kaçtı.

İmzası : *“Ketebehû el-faḳir Mâcid neḳalehû min ḫat Kâtipzâde Meḥmed Rafi‘a ġufîra lehümâ”*

Bulunduğu Yer: İÜNEK-H1201

Diğer Özellikleri: Çevresine cetvel çekilmiştir.

Literatür : Gürol PEHLİVAN, Mizaha Vahdet-i Vücûd Penceresinden Bakmak: Salâhî’nin Şerh-i Nutk-ı Nasreddin Efendi Adlı Risâlesi, **Millî Folklor**, s. 119.

Resim 207. Ta'lik kıt'a

(https://osmanlicalisani.blogspot.com/2019/07/osmanlca-nefis-levha_5.html 05.01.2024)

KATALOG NO : 071

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Ya olduğun gibi görün*
Ya göründüğün gibi ol"

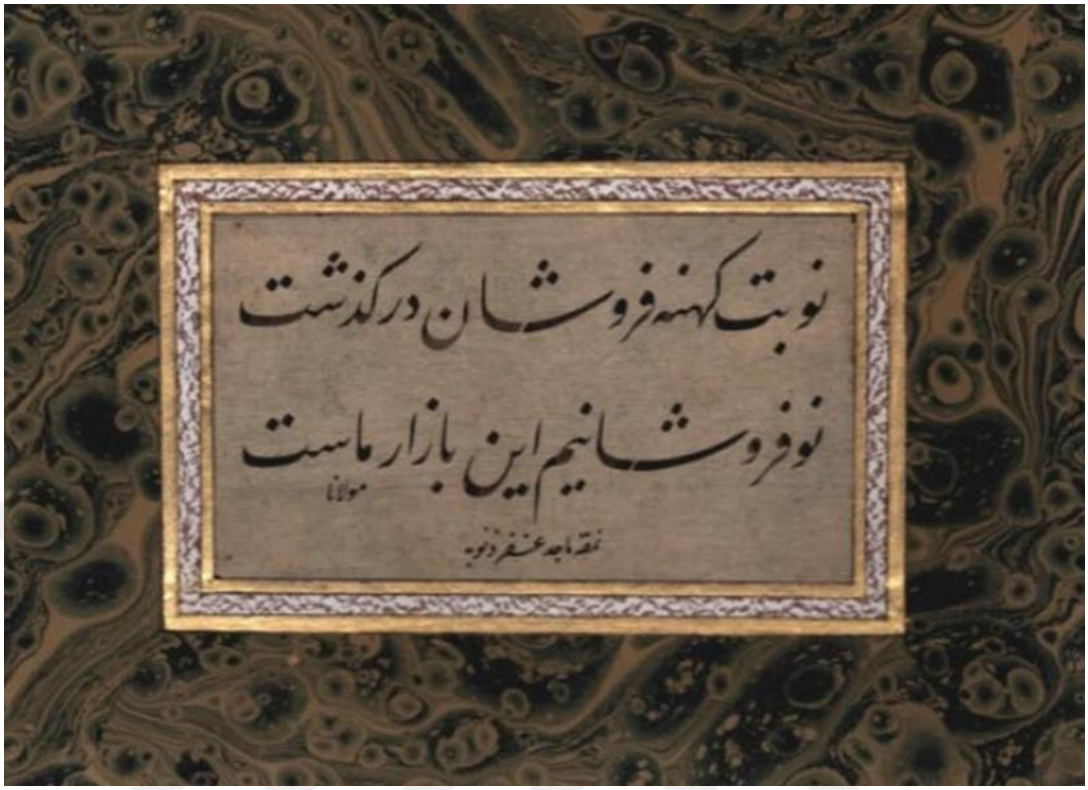
Anlamı : Kişi gerçekte ne ise görünüşü de öyle olmalı

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġafera'llahü ẕünubehû"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Mevlâna'ya ait bir beyit. Mustafa Düzgünman serpme gel-git ebrusu ile bordür yapılmıştır.

Literatür :

Resim 208. Ta'lik kıt'a

(https://twitter.com/Tyfn_Tuna/status/1595151920100159488?s=08 05.01.2024)

KATALOG NO : 072

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 17 x 23 cm

Metni : *"Nevbet-i köhne fürûşân der-güzeşt*
Nev-fürûşânîm ve în bâzâr-ı mast. Mevlâna."

Anlamı : Eski mallar satanların nöbeti geçti,
Yeni şeyler satıyoruz, bu pazar bizim pazarımız

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġafera ẕünubehû"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Mevlâna'ya ait bir beyit. Kenar bordürleri ebruludur.

Literatür :

Resim 209. Ta’lik kıt’a

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu

(https://www.alifart.com/macid-ayral/ ErişimTarihi: 02.01.2024)

KATALOG NO : 073

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı : 35 x 31,5 cm

Metni :

Anlamı : Farsça yazılmış olan beyitte, rütbeli bir devlet adamının, padişah tarafından iyi ve güzel karşılanması üzerine yazılmış bir manzume.

İmzası : *“Ketebehû nemeḳahû el-faḳîr ʿAbdü’l-Mâcid ġufira ẕünûbehû”,*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Hattatın imzası eserin arkasında yer almaktadır. Es’ad Paşa’nın Erkân-ı Harbiye Reîsi olmasına Farsça tarih düşülen manzume.

Literatür :

Resim 210. Ta’lik kıt’a

(Alif Art Müzayede, https://www.alifart.com/ 17.11.2023)

KATALOG NO : 074

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı : 17 x 23 cm

Metni : *“Ve mâ erselnâke illâ raḥmete’l-lil-‘âlemin.”* (Enbiyâ Sûresi / 107)

Anlamı : *“Biz seni âlemlere ancak bir râhmet olarak gönderdik.*[79]

İmzası : *“Ḥarrarahû Mâcid ġufira ẕünûbüh”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[79] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 328.

Resim 211. Ta’lik kıt’a

(Albayrak Hat Koleksiyonu www.ketebe.org)

KATALOG NO : 075

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : *Derdâ! Derdâ! Hezâr derdâ! Derdâ!*
K'imrûz nedârem haberî ez ferdâ
Ferdâ ki şevem ferd zi-bîgâne vu hîş
Rabbi erḥam lî velâ tezernî ferdâ”

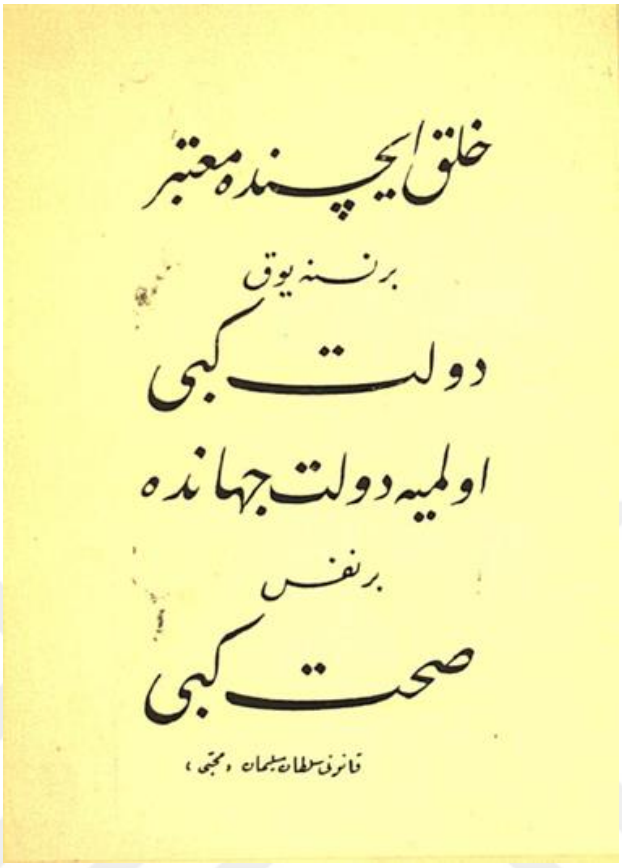
Anlamı : Eyvah eyvah! Binlerce eyvah ki eyvah!
Bugün haberim yok yarın hakkında
Yarın eşten dosttan uzak kalınca
Rabbîm! Acı bana! Bırakma beni tek başıma!

İmzası : *“Ḥarrarahû es’Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh”*

Bulunduğu Yer: Albayrak Hat Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Ebrusu Necmeddin Okyay’ a aittir.

Literatür :

Resim 212. Ta'lik kıt'a

(SYEK_suheylunver767, s. 33.)

KATALOG NO : 076

Adı : Ta'lik kıt'a

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Ḫalḳ içinde mʿuteber bir nesne yoḳ devlet gibi*
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıḥḥat gibi.
Kānunî Sultan Süleyman (Mûhibbî)"

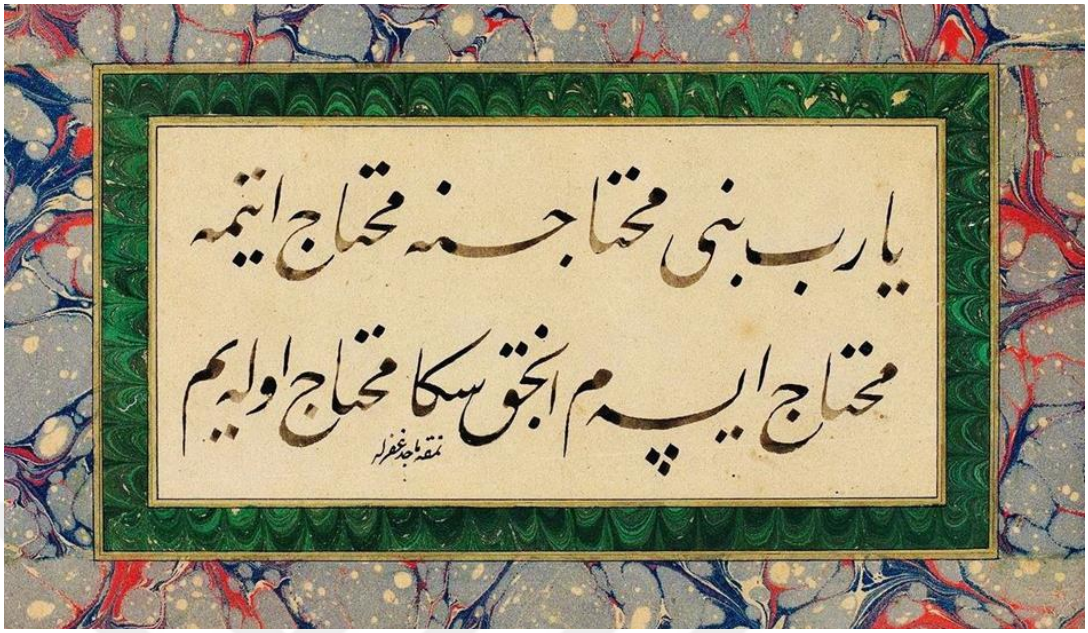
Anlamı : Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi

İmzası :

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767 'fotoğraf olarak bulunmakta.

Diğer Özellikleri: Kānunî Sultan Süleyman'ın "*Mûhibbî*" mahlâsı ile yazmış olduğu beyitlerdendir.

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 33.

Resim 213. Ta’lik kıt’a

(https://twitter.com/tarihlugati/status/1190953065886732288 02.08. 2023)

KATALOG NO : 077

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : *“Ya Rabbi beni muḥtacına muḥtaç etme,*
Muḥtaç isem ancaḳ sana muḥtaç olayım.”

Anlamı : Ya Rabbi beni muhtacına muhtaç etme,
Muhtaç isem ancak sana muhtaç olayım

İmzası : *“Nemeḳahû Mâcid ġufira leh”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Altın cetvel çekilmiş ve battal ebru ile pervaz yapılmıştır.

Literatür :

Resim 214. Ta’lik kıt’a

(Hasan Türkmen Koleksiyonu)

KATALOG NO : 078

Adı : Ta’lik kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı : 35 x 45 cm (Takriben)

Metni : *“Ḳıl tevbe seyyiâtına gözler ḳapanmadan*
Vaḳtiyle gör ḥesâbını defter ḳapanmadan
Allah'dan günahlarına m‘âğfiret dile
Semt-i icâbete açılan der ḳapanmadan”

Anlamı : Ölüm gelmeden önce tövbe et, zamanında âmel ve hayat defterinin kapıları kapanmadan hesabını gör ve Allah’tan mağfiret iste.

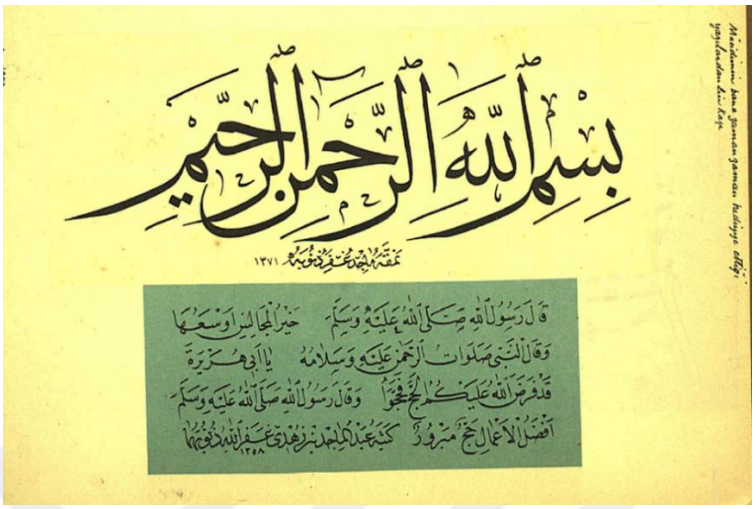
İmzası : *“Nemeḳahû el-faḳîr es-Seyyid el-Mâcid b. Zühdî ġafera’llahü ẕünübe-hüma”*

Bulunduğu Yer: Hasan Türkmen Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Hasan Türkmen’nin bir talebesi tarafından klasik tezhip, zencerek ve halkârî ile tezhibi yapılmıştır. Bursalı Mustafa Huldî’ya âit bir dörtlüktür.

Literatür : Berceste beyitler-89

3.1.4. Diğerleri

Resim 215. Celî muhakkak-nesih kıt'a

(SYEK_suheylunver767, s. 9.)

KATALOG NO : 079

Adı : Celî muhakkak-nesih kıt'a

Tarihi : 1371/1939

Eb'adı :

Metni : Celî Muhakkak: *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe üç hadis-i şerif bulunmaktadır. Allah Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurdu: Meclislerin en hayırlısı geniş olanıdır (Ebû Davud, 4820); Salât ve selâm üzerine olsun Nebî Efendimiz şöyle buyurdu: Ey Ebû Hûreyre, Allah size haccı farz kıldı hac yapın. (Müslim, 1337), Rasûlu'llah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Amellerin en fazîletlisi kabul olunmuş hactır (Müslim, 83).

İmzası : Celî muhakkak yazıdaki imzası *"Nemeḳahû Mâcid ġufira z̲ünûbüh-1371*" tarihli; nesih yazıda ise, *"Ketebehû el-'Abdü'l Mâcid b. Zühdî ġafera'llahü z̲ünubehumâ"*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767

Diğer Özellikleri: Yazının sağ kenarında Süheyl Ünver'in notu bulunmaktadır. Bu notta "*Mâcid'imin bana zaman zaman hediye ettiği yazılardan birkaçı*" yazmaktadır.

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 9.

Resim 216. Celî sülüs-nesih kıt'a

(MSGSÜ_152 / 20099)

KATALOG NO : 080

Adı : Celî sülüs-nesih levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 16,5 x 45,5 cm

Metni : Sülüs ve nesih yazıların metni bir arada verilmiştir. *"Men ḳanâʿa bi'r-rızḳı ıstaġna ʿani'l-ḫalḳı revâhu el-Âbbâsü b. ʿAbdü'l-Muṭṭalîb, Allahümme salli ve sellim ʿâ'lâ nebiyyi'r-raḥmeti ve şefiʿi'l-ümmeti Muḥammed'in ve âlihi ecmʿâîn"*

Anlamı : Rızkına kanâat eden başkalarına ihtiyaç duymaz. ʿAbdü'l-Muttalîb oğlu ʿAbbâs tarafından rivâyet edildi. Rahmet peygamberi ve ümmetin şefâat edeni Muḥammed ve bütün ailesine salât ve selâm olsun. (Hadis'i- şerif)

İmzası : *"Ḥarrarahû ʿAbdü'l-Mâcid ġufira zünûbehû, sene-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_152 / 20099

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 189.

Resim 217. Celî sülüs, hatt-ı icâze

(MSGSÜ_169 / 20116)

KATALOG NO : 081

Adı : Celî sülüs-hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1375 / 1955

Eb'adı : 22 x 21 cm

Metni : Celî sülüs ve hatt-ı icâze yazılarının metni bir arada verilmiştir. "*Allahû vaḥdehû. Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm, Ḳul eʿûzü birabbi'l-felaḳ, min şerri mâ ḫalaḳ ve min şerri ġasiḳin izâ veḳab ve min şerrin neffâsâti fi'l-ʿuḳad ve min şerri ḥâsidin izâ ḥâsed*". (Felak Sûresi)

Anlamı : Celî sülüs: Allah birdir

Hatt-ı icâze: Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla; De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, hâset ettiği zaman hâsetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

İmzası : *"Mâcid-1375"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_169 / 20116

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 184.

Resim 218. Celî sülüs-nesih kıt'a

(Danimarka İhsan Edhem Müzesi Koleksiyonu)

KATALOG NO : 082

Adı : Celî sülüs-nesih kıt'a

Tarihi : Takriben 1956-1959

Eb'adı :

Metni : Celî sülüs: *"Allâhu veliyyû et-tevfîḳ"*

Anlamı : Başarıyı sağlayan Allah'tır.

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih hadis-i şerif metninde;

Rasûlu'llah (s.a.v.) Bedir günü şöyle söyledi: Bizim için kim Ebû Cehil'in durumuna bakar? İbni Mesut'ta bakmaya gitti (Buhari, 3962)

İmzası : *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Danimarka İhsan Edhem Müzesi Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Üzerinde tarih olmamak ile beraber, bu eseri Bağdad'taki talebesi İhsan Edhem için yazmıştır.

Literatür :

Resim 219. Celî Sülüs-nesih kıt’a

KATALOG NO : 083

Adı : Celî Sülüs-nesih kıt’a

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı :

Metni : Celî sülüs: *“Allâhu veliyyû et-tevfîk”*

Anlamı : Başarıyı sağlayan Allah’tır.

“Kāle” kelimesi ile başlayan nesih metinindeki hadis-i şerifte;

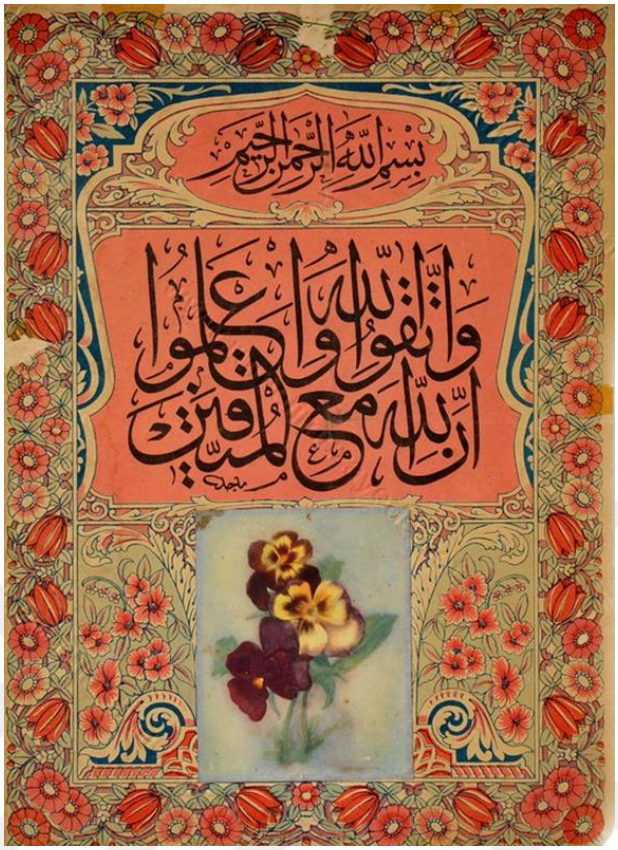
Nesih: Rasûlu’llah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Kim insanların en güçlüsü olmak isterse Allah'a güvensin. (Zad al-Ma'ad 2 / 364, Rasûlu’llah (s.a.v.) doğru söyledi

İmzası : *“Ketebehû aḍ‘afü’l-küttâb Mâcid b. Zühdî”*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Kenarlarına altın cetvel çekilmiş ve eserin koltuk bölümlerine klasik tezhip yapılmıştır.

Literatür :

Resim 220. Celî sülüs-celî muhakkak levha

KATALOG NO : 084

Adı : Celî sülüs-celî muhakkak levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : Celî muhakkak: *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm.*

Celî sülüs: *Vetteḳû'llâhe v'âlemu enne'llâhe me'â'l-mutteḳîn"* (Bakara Sûresi / 194)

Anlamı: *"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla*

Celî sülüs: *Allah'ın (emirlerine uygun yaşayın. O'na karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allah, Muttakî olanlarla beraberdir"*[80]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İstif yukarıdan başlamış, aşağıya doğru kompoze edilmiştir.

Literatür :

[80] Meâli için bkz. H. T. Feyizli**, a.g.e.**, s. 29.

Resim 221. Celî sülüs-nesih levha

(Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu,** s. 95.)

KATALOG NO : 085

Adı : Celî sülüs-nesih levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 18 x 30,5 cm

Metni : Sülüs: *"Aleyküm bi'l-Ḳur'ân"*

Anlamı : Ḳur'ân'a sarılın

"Kāle" kelimesi ile başlayan nesih metinde peş peşe iki hadis-i şerif bulunmaktadır. Nesih: Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: Ḳur'ân'ı-Kerîm'e sımsıkı sarılın. Onu kendinize imâm ile önder edinin, çünkü o âlemlerin Rabbi'nin kelâmıdır. (Feyzü'l-Kadir, 5543), Kim bana 10 defa selâm ederse sanki bir köle azat etmiş gibi sevap kazanır. (Beyhakî, 8796)

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu -1998

Diğer Özellikleri:

Literatür : Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu Sergi Kataloğu**, 16-31 Ocak 1998, s. 95.

Resim 222. Sülüs ve sülüs meşk kıt’ası, nesih

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-279538/ 03.01.2024)

KATALOG NO : 086

Adı : Sülüs, sülüs meşk kıt’ası ve nesih

Tarihi : Tarihsiz

Eb’adı : 37 x 27 cm

Metni : Sülüs ve nesih satırlar birlikte verilmiştir. *“Men kesüra kelâmühü kesüra seḳadühü vemen kesüra seḳadühü”,* üç satır mim ve he meşk kıt’ası, ebced ve *Men ḳanâʿa bi'r-rızḳı ıstaġna ʿani'l-ḫalḳı revâhü el-ʿAbbâsu b. ʿAbdü'l-Muttalîb, Allahümme salli ve sellim ʿâ’lâ nebiyyi'r-raḥmeti ve şefii'l-ümmeti Muḥammed’in ve âlihi ecmaʿîn”* yer almaktadır.

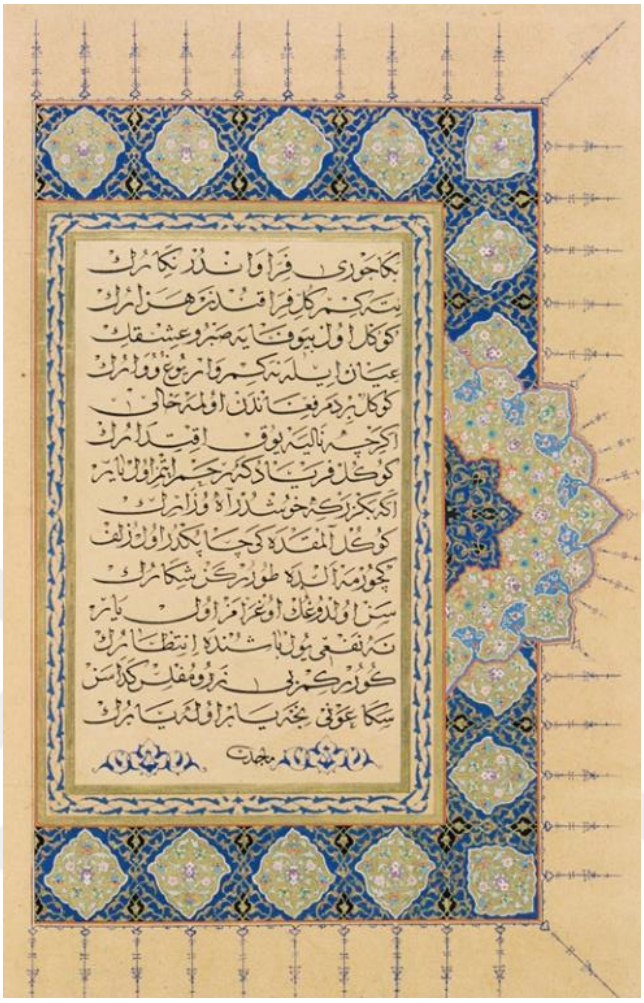
Anlamı : İlk satır sülüs: Çok konuşan çok yanılır çok yanılan çok günâha düşer. (Hilyetü’l-Evliyâ, 3356), Sonraki satırlar mim ve he meşkleri, sonra harfler bittikten sonra ebced ve en son satırda, rızkına kanaât eden başkalarına ihtiyaç duymaz. ʿAbdü'l-Muṭṭalib oğlu ʿAbbâs tarafından rivâyet edildi. Rahmet peygamberi ve ümmetin şefâat edeni Muḥammed ve bütün ailesine salât ve selâm olsun. (Hadis-i şerif) yer almaktadır.

İmzası : *“Ketebehû el-faḳîr Mâcid b. Zühdî”*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri :

Literatür :

Resim 223. Hatt-ı icâze sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu-Betül Gündüz fotoğraf arşivi)

KATALOG NO : 087

Adı : Hatt-ı icâze sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Baña cevri firâvândur nigâruñ……*

Son mısra*: ….. Saña 'Avni niçe yâr ola yâruñ."*

Anlamı : Güzel yüzlü sevgilinin bana ettiği eziyetler çoktur…

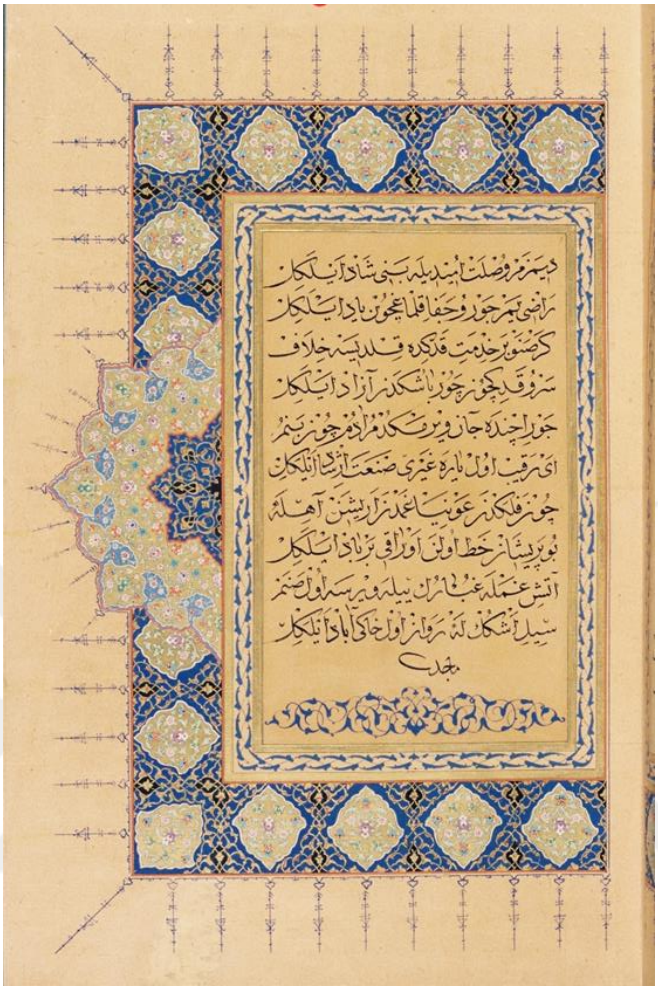
…Ey Avnî, sevgilin sana ne diye dost olsun.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed'in *"Avnî"* mahlâsı ile yazdığı gazellerden biri.

Literatür :

Resim 224. Hatt-ı icâze sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu-Betül Gündüz fotoğraf arşivi)

KATALOG NO : 088

Adı : Hatt-ı icâze sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Dimezem vuslat ümîdiyle beni şâd eylegil….*
Son mısra: *…. Seyl-i eşküñle revân ol hâki âbâd eylegil."*

Anlamı : (Sevgili); sana demiyorum ki beni sana kavuşmanın ümidi ile, mesrûr bahtiyâr kıl…..
….Sevgili sende gözyaşlarının seli ile gelde toprağı şen ediver

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Fâtih Sultan Mehmed'in *"Avnî"* mahlâsı ile yazdığı gazellerden bir tanesi

Literatür :

Resim 225. Sülüs, hatt-ı icâze sayfa

(MSGSÜ_175 / 200122-004) (MSGSÜ_175 / 200122-003)

KATALOG NO : 089

Adı : Sülüs, hatt-ı icâze sayfa

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14,5 x 13,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Ḥâsılım yok ser-i kûyinde belâdan ġayrı ….*

Son Mısra: *…. Ne temettʿü bulunur mende sadâdan ġayrı."*

Anlamı : Senin mahallenin başında beklerken elime geçen tek şey belâdır….

…Neyde de sedâdan başka bir kazanç bulunmaz ki.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_175 / 200122-005 MSGSÜ_175 / 200122-006

Diğer Özellikleri: Fuzûli'ye (ö. 1556) ait iki beyitin yazılı olduğu eserde şaîrin ismi, "*Fuzûli"* sona doğru yazının içerisinde, celî dîvânî olarak yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 249.

Resim 226. Sülüs-nesih, hatt-ı icâze sayfalar

(MSGSÜ_175 / 20122-009) (MSGSÜ_175 / 20122-010)

KATALOG NO : 090

Adı : Sülüs-nesih kıt'a, hatt-ı icâze sayfalar

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14,5 x 13,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Tûti-i mʿûcize-gûyem ne desem lâf değil …..*

Son mısra: …. *Tabʿı yârân gibi dükkânçe-i saḥḥâf değil."*

Anlamı : Mucizeye benzer sözler söyleyen bir papağanım, söylediklerim basit lâflar değildir…

…. Dostları gibi kitapçı dükkânı değil!

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_175 / 20122-010 MSGSÜ_175 / 20122-009

Diğer Özellikleri: Nefî'nin (ö.1635) gazelinin yazılmış olduğu eser, 2 sayfadan oluşmakta; sülüs, nesih ve hatt-ı icâze ile yazılmıştır. 2. sayfada ise farklı olarak beyzî form kullanılmış, şaîrin ismi "*Nefî*" altın ile beyzî yazının sonuna ta'likle yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 255.

Resim 227. Hatt-ı icâze

KATALOG NO : 091

Adı : Hatt-ı icâze

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm;* ***1.*** *Elif, lâm, mim.* ***2.*** *Zâlike'l-kitâbü lâ reybe fîhi hüden li'l-mütteḳîn ....* ***5.*** *Ülâike 'â'lâ hüden mi'r-Rabbîhim ve ülâike hümü'l-müfliḥûn. Ṣadaḳa'llâhü'l-Azîm"*

Anlamı : Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla; **1.** Elif, Lâm, Mîm **2.** Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir. **3.** Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar. **4.** Onlar sana indirilene de senden önce indirilenlere de inanırlar. Âhirete de kesin olarak inanırlar. **5.** İşte onlar Rab'lerinden (gelen) bir doğru yol üzeredirler ve kurtuluşa erenler de işte onlardır. Azîm olan Allah doğru söyledi.

İmzası : *"El-faḳîr Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Bakara Sûresi'nin ilk beş âyetinin oval şekilde yer aldığı eserde, metinlerin tamamı verilmemiş olup, anlamı kısmında 5 âyetin tamamının meâli verilmiştir.

Literatür :

3.2. LEVHALAR

Katalog bölümünde levhalar üç kısımdan oluşmaktadır. Hilye-î şerîfe'ler, sülüs ve celî sülüs-celî muhakkak levhalar şeklinde tasnif edilen eserler diğer bölümlerde olduğu gibi, kronolojik sıra ile verilmiş, üzerinde tarihi olmayan eserler en sona eklenmiştir.

Peygamber Efendimiz Hz. Muḥammed (s.a.v.)' in fiziksel özelliklerinin anlatıldığı (şemâi'l-i şerîf) eserlerin hüsn-i hat ile yazılmış, levha şekline getirilmiş hali[81] olan hilye-î şerîfe'lerden dokuz tanesinin görseline ulaşılmış, bir tanesi özel koleksiyonda olduğu için eser görselinin koleksiyoner tarafından kullanım izni verilmediğinden dokuzuncu hilye-î şerîfe'ye katalogta yer verilmemiştir.

Celî yazılar, celî muhakkak ve celî sülüs şeklinde aynı kategori içerisine değerlendirilmiş olup aynı kronolojik sıraya bağlı kalarak tasnif edilmiştir.

[81] Mustafa İsmet Uzun, "Hilye" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1998, c. 18, s. 44-47; Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 60-70.

3.2.1. Hilye-î Şerîfeler

Resim 228. Hîlye-i Şerîfe

(F: Taşkale, H. Gündüz, Hilye-î Şerîfe Hz. Muḥammed'in Özellikleri)

KATALOG NO : 092

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1365 / 1945

Eb'adı : 75 x 47 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn "Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."

İmzası : *"Ketebehû es-Seyyid Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû-1365"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Hasan Türkmen tezhipli eserde, Mekke-î Mükerreme tasviri yapılmıştır.

Literatür : F. Taşkale, H. Gündüz, **Hilye-î Şerîfe Hz. Muḥammed'in Özelikleri.** s. 276

Resim 229. Hilye-î Şerîfe

(Özel koleksiyon)

KATALOG NO : 093

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1367 / 1947

Eb'adı : 65 x 40 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107, Kâlem Sûresi / 4

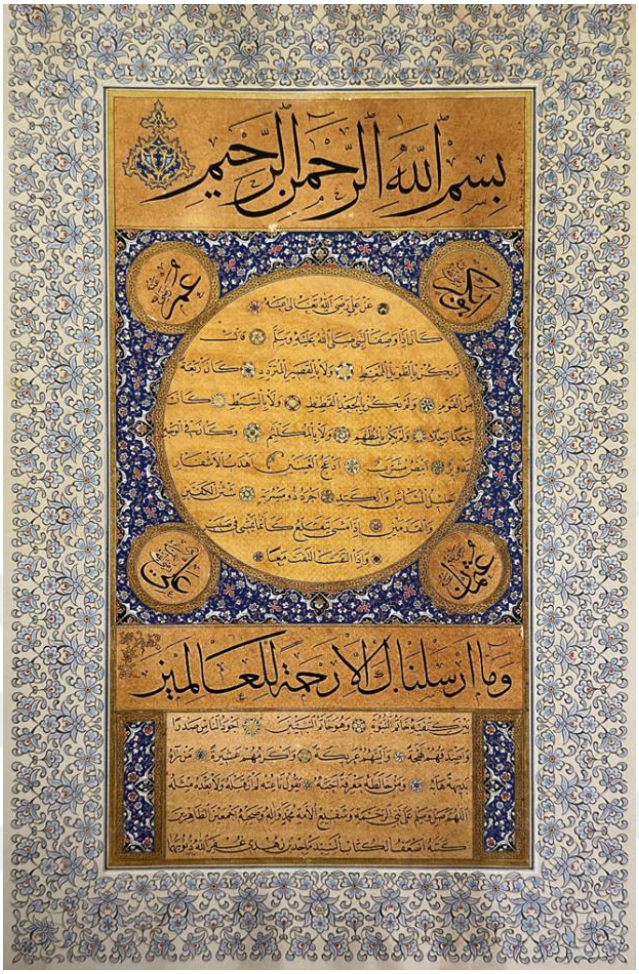
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, "*Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim* (Enbiyâ Sûresi / 107), *"Sen elbette üstün bir ahlâka sahipsin"* (*Kâlem Sûresi / 4)*

İmzası : *"Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġufira lehümâ-1367"*

Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon

Diğer Özellikleri: Celî Muhakkak, celî sülüs ve nesih yazıları ile yazılmıştır.

Literatür : İstanbul Antik Sanat**, Yaz Müzayedesi,** Promat Basım Yayın, s. 135.

Resim 230. Hilye-î Şerîfe

(Demet / Cengiz Çetindoğan Koleksiyonu)

KATALOG NO : 094

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1367 / 1947

Eb'adı : 64 x 40 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla",* şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

İmzası : *"Ketebehû aḍ'afü'l-küttâb es-Seyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû-mâ-1367"*

Bulunduğu Yer: Demet / Cengiz Çetindoğan Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Mihriban Sözer tarafından klasik tezhip ve halkârî ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür : F. Taşkale, H. Gündüz, **Hilye-î Şerîfe Hz. Muḥammed'in Özellikleri**, s. 297; **Portakal Sanat ve Kültür Evi Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 46.

Resim 231. Hilye-î Şerîfe

(Emin Barın Hat Koleksiyonu)

KATALOG NO : 095

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1367 / 1947

Eb'adı : 64 x 40 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla",* şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid b. Zühdî-1367"*

Bulunduğu Yer: Emin Barın Hat Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Derman, "*Emin Barın Hat Koleksiyonu, Osmanlı'da Hat Sanatı"* isimli kitabında, Mâcid Bey'in bu eseri için "Bağdad'ta görev yaptığı yıllarda "*Kâdıasker Mustafa İzzet Ef.'ye ait hilye-î şerîfe'yi takliden yazmıştır*" demektedir. Rikkat Kunt tezhiplidir.

Literatür : Derman, **Emin Barın Hat Koleksiyonu**, s. 86.

Resim 232. Hilye-î Şerîfe

(Demet / Cengiz Çetindoğan Koleksiyonu)

KATALOG NO : 096

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1367 / 1947

Eb'adı : 46,5 x 33cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla",* şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer: Demet / Cengiz Çetindoğan Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Klasik tezhip, kenar suyu, sıvama ve halkârî kullanılarak tezhibi yapılmıştır.

Literatür : F. Taşkale, H. Gündüz **Hilye-î Şerîfe Hz. Muḥammed'in Özelikleri**, s. 297.

Resim 233. Hilye-î Şerîfe

(Antik A.Ş. Müzayede Organizasyon, Değerli Tablolar ve Antikalar)

KATALOG NO : 097

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1365 / 1945

Eb'adı : 55 x 36 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

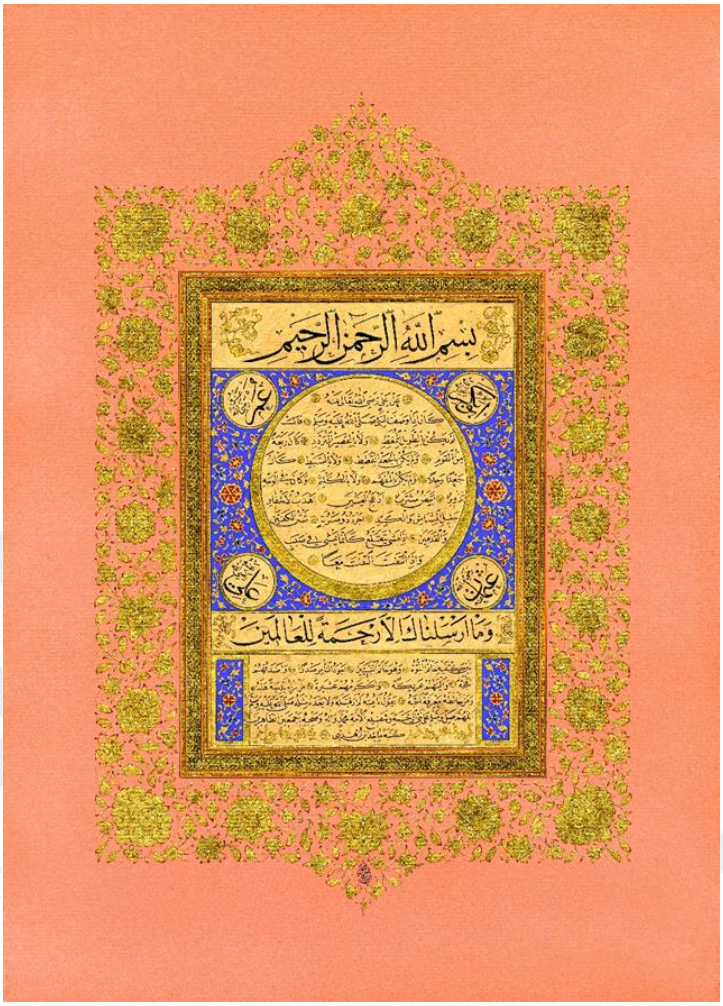
Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla"*, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

İmzası : *"Ketebehû es-Seyyid el-faḳîr Mâcid b. İbrahîm Zühdî ġafera'llahü ẕünübehû-1365"*

Bulunduğu Yer: Murat Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Tezhibi Birsen Gökçe tarafından yapılmıştır.

Literatür : Antik Müzayede Organizasyon, **Değerli Tablolar ve Antikalar**, s. 121.

Resim 234. Hilye-î Şerîfe

(Samî Tokgöz Koleksiyonu)

KATALOG NO : 098

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1367 / 1947

Eb'adı : 24 x 32 cm

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

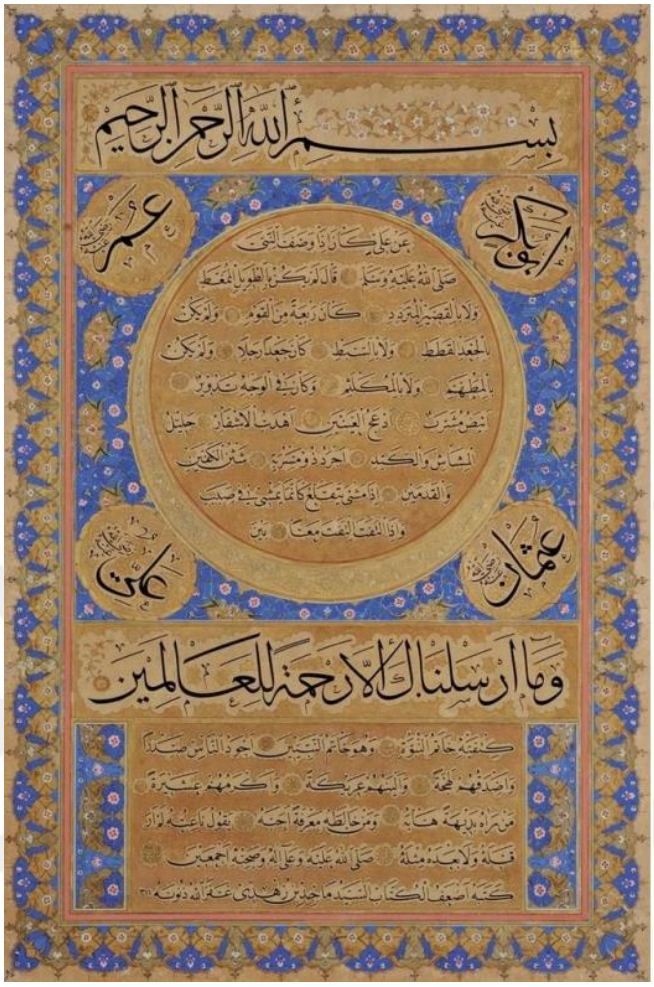
Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla"*, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

İmzası : *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1367"*

Bulunduğu Yer: Samî Tokgöz Koleksiyonu-Hat

Diğer Özellikleri: Muhakkak, nesih ve sülüs ile yazılan eser, Mâcid Ayral'ın bilinen en küçük ebattaki minyatür hilye-î şerîfesi, tezhibi; klasik tezhip ve zencerek Mihriban Sözer Keredin tarafından, halkâr ise Ayşe Nurgül Kabasakal tarafından yapılmıştır.

Literatür :

Resim 235. Hilye-î Şerîfe

(https://artam.com/muzayede/261-degerli-tablolar-ve-antikalar/macit-ayral-1891-1961-hilye-i-serife 07.01.2024)

KATALOG NO : 99

Adı : Hilye-î Şerîfe

Tarihi : 1951

Eb'adı : 95 x 64 cm.

Metni : Besmele, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, Enbiyâ Sûresi / 107

Anlamı *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla"*, şemâil-i şerif, çehar-yâri güzîn, *"Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

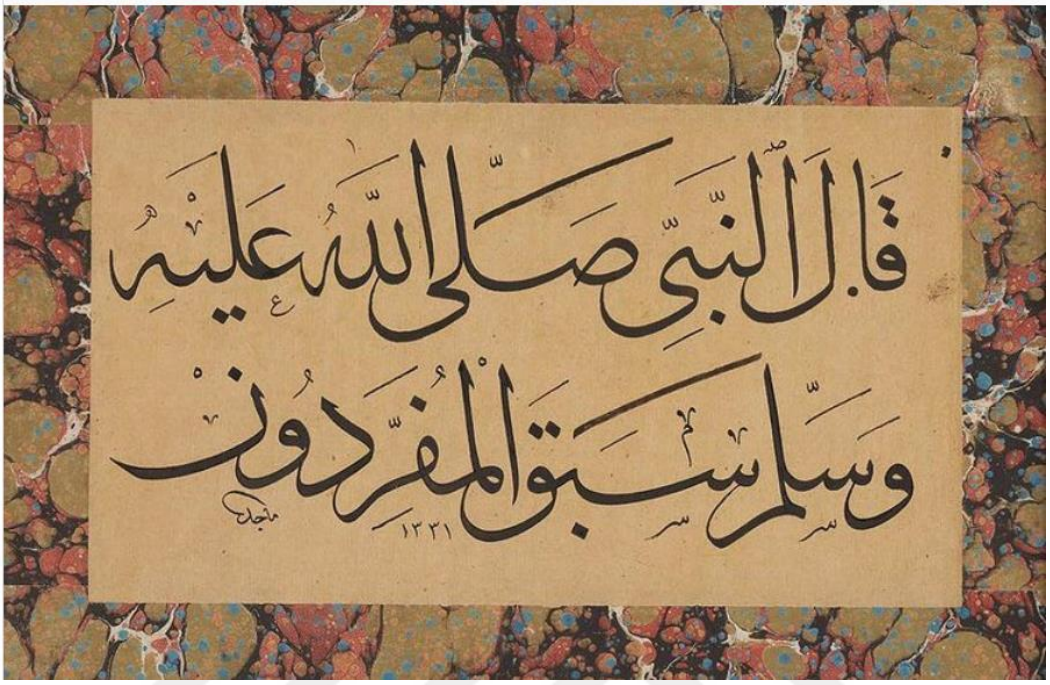
İmzası : *"Ketebehû aḍ'afü'l-küttâb es-Seyyid Mâcid b. Zühdî ġafera'llahü ẕünübehû-1951"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aharlı kağıta siyah mürekkep ile yazılmış, klasik hilye formundadır.

Literatür : Artam Müzayede**, 261. Müzayede Değerli Tablolar ve Antikalar**

3.2.2. Sülüs Levhalar

Resim 236. Sülüs levha

(https://www.instagram.com/p/CSL2E3zCHU1/?igsh=Z3AwY2YycnpvZml4)

KATALOG NO : 100

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1331 / 1913

Eb'adı :

Metni : *"Ḳâle'n-Nebiyyü salla'llâhû ʿaleyhi Ve's-sellem sebeḳa el-müferridûn"*

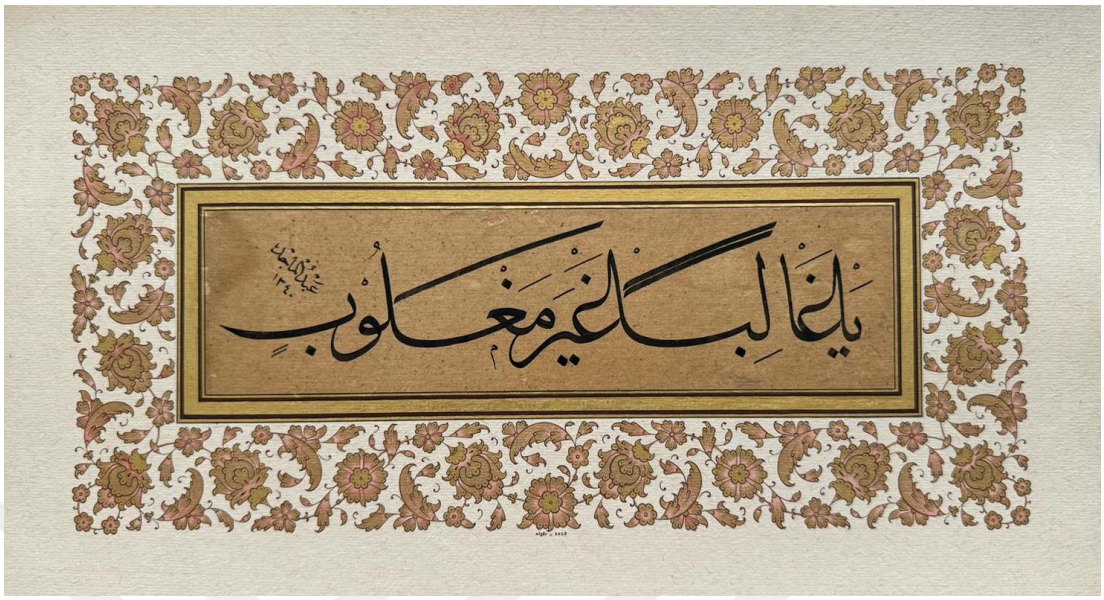
Anlamı : Nebî salla'llahû aleyhi ve's-sellem şöyle buyurdu: Müferritler (Allah'ı çokça anan erkek ve kadınlar) ecirlere nail olmada diğerlerini geçtiler. (Müslim, 2676)

İmzası : *"Mâcid-1331"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İki mıstar sülüs yazı ile yazılan eserde, iki yerde keşide verilmesi yazıya hareketlilik kazandırmıştır. İkinci satır yukarı doğru mâil olarak yazılmıştır.

Literatür :

Resim 237. Sülüs levha

(Mustafa Parıldar Koleksiyonu)

KATALOG NO : 101

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1340 / 1921

Eb'adı : 17,5 x 32,5 cm

Metni : "Ya ġaliben ġayre maġlûbin"

Anlamı : Mağlup olmayan, dâima Gâlip olan

İmzası : *"Abdü'l-Mâcid / 1340"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Parıldar Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Altın cetvelli ve halkârî tezhiplidir.

Literatür : Derman, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, s. 189.

Resim 238. Sülüs levha

(Demirbaş No: 567 / 2000)

KATALOG NO : 102

Adı : Sülüs levha

Tarihi :

Eb'adı : 23 x 48 cm. cm

Metni : "Ya ġaliben ġayre maġlûbin"

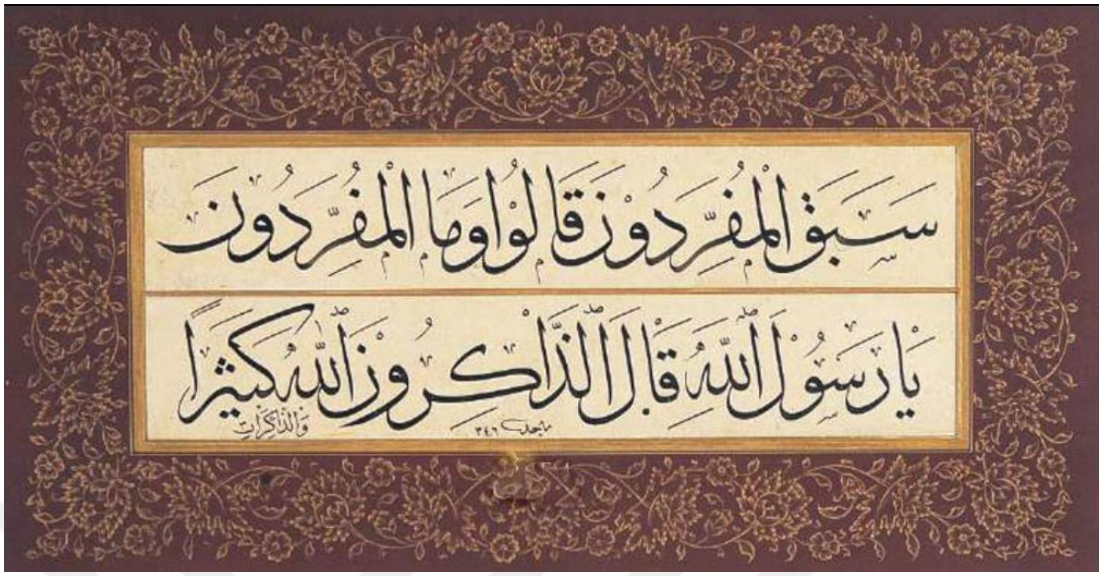
Anlamı : Mağlup olmayan, dâima Gâlip olan

İmzası : *"Ketebehû el-faḳir ʿAbdü'l-Mâcid resemehû min ḫaṭ Ḥâfız Osman Ef.- 1340"*

Bulunduğu Yer: İ. Ü. Rektörlüğü Feyhaman Duran Kültür ve Sanat Evi

Diğer Özellikleri: İmza bölümünde "*min*" edatı eksik yazılmıştır. Yazının etrafı hatip ebrusu ile çerçevelenmiştir.

Literatür : Fatih Elcil, **"Feyhaman Duran ve Koleksiyonu Hatlarının Çağdaş Türk Resmine Yansımaları"**, İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 2007, s. 73.

Resim 239. Sülüs levha

(TPV / L.0100)

KATALOG NO : 103

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1346 / 1927

Eb'adı : 18,4 x 33,5 cm (çerçevesiz)

Metni : *"Sebaḳa el-müferridüne kālû vemâ el-elmüferridüne yâ Rasûlu'llah kāle ez-zâkirûa'llâhe kesîran ve'z-zâkirat"*

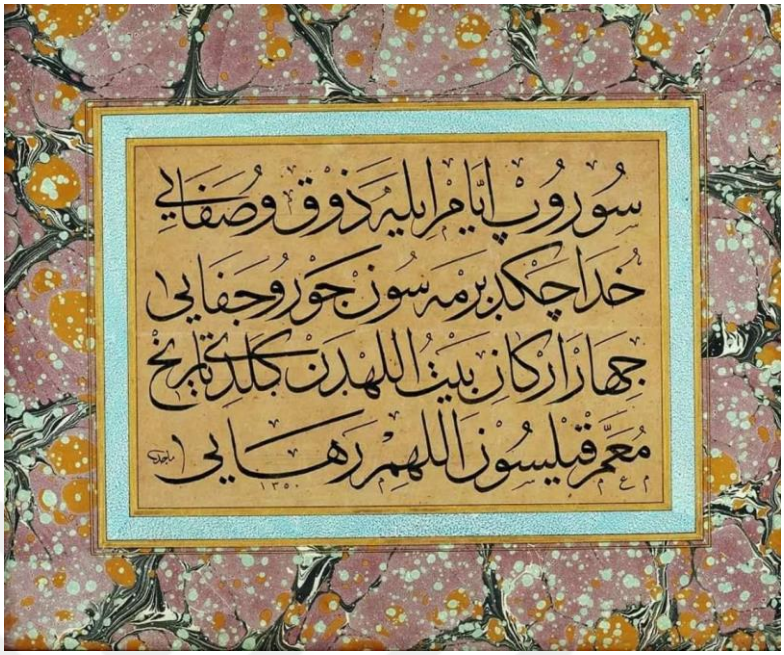
Anlamı : Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki: (Bu Cumdân dağıdır. Müferidan ileriye geçtiler). Sahabîler dediler ki: (Müferridun kimlerdir? Ya Rasûlu'llah?) O da: (Allah'ı (c.c.), çok zikreden) buyurdu. Müslim, IV, 2062

İmzası : *"Mâcid-(1)346"*

Bulunduğu Yer: Türk Petrol Vakfı Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: *"ve'z-zâkirat"* kelimesi yazının sonunda hatt-ı icâze ile yazılmıştır.

Literatür : Füsûn Oker Karagöz, "**Türk Petrol Vakfı Koleksiyonundaki Levhalar ve Resimler**", Yüksek Lisans Tezi, s. 344.

Resim 240. Sülüs levha

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu)

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-280161/ 11.11.2023)

KATALOG NO : 104

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1350 / 1931

Eb'adı : 18 x 25 cm

Metni : *"Sürüp eyyâm ile zevḳ u ṣefâyı*
Ḫüdâ çektirmesin cevr u cefâyı
Cihâr erkân-ı Beytu'llah'dan geldi tariḫ
Mu'âmmer ḳılsın Allah'ım rehâyı"

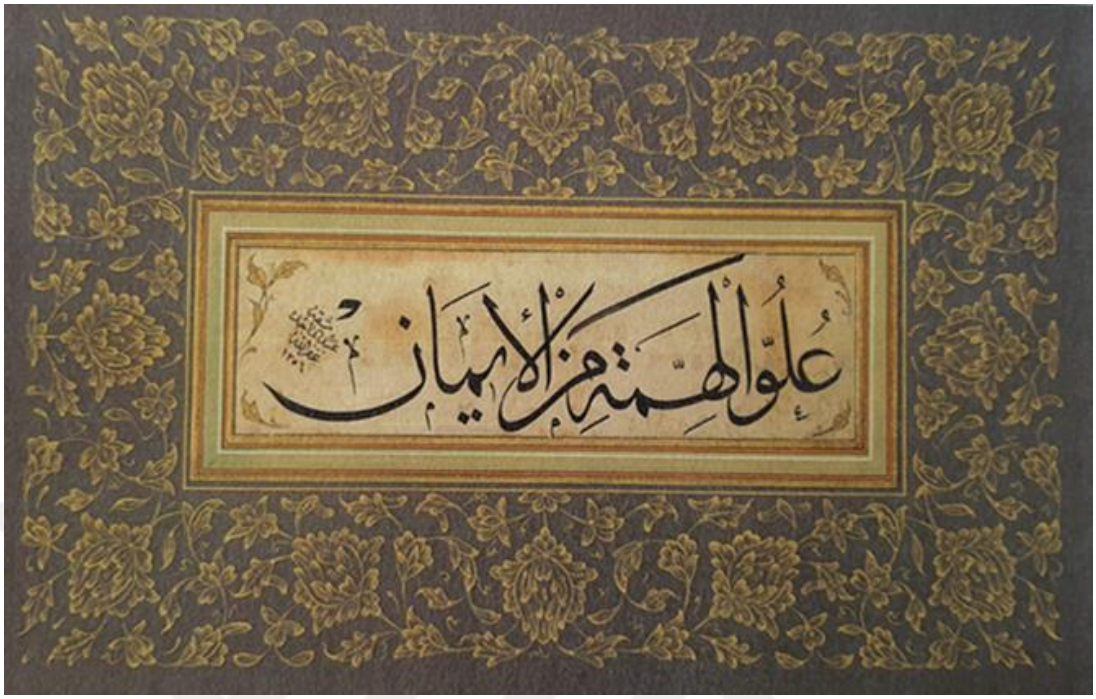
Anlamı : …..

İmzası : *"Mâcid-1350"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine sülüs hatla ve is mürekkebi yazılmış etrafı, altın cetvelleri çekilmiş ve battal ve serpme ebru ile çerçevelenmiştir.

Literatür :

Resim 241. Sülüs levha

(Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu)

KATALOG NO : 105

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1356 / 1937

Eb'adı : 18,7 x 32,2 cm

Metni : *"Ulüvvü'l-himmeti mine'l-îmân."*

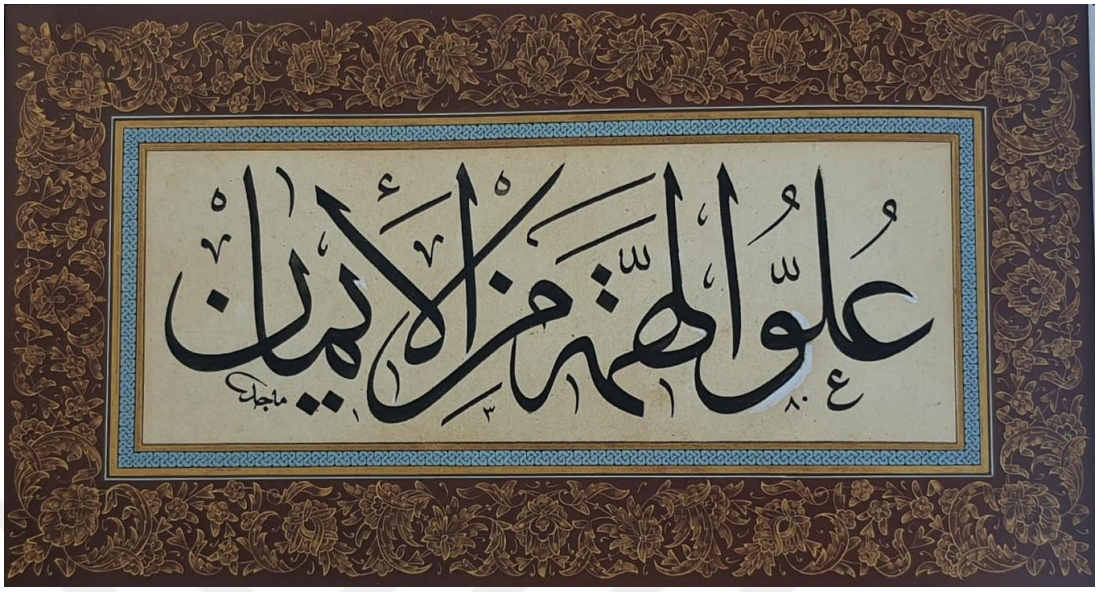
Anlamı : Himmetin yücelîği imandandır

İmzası : *"Meşekahû 'Abdü'l-Mâcid ġafera'llahü-1356"*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Müzehhibi Zâkir Gökgöz tarafından halkârî ile bezenmiştir.

Literatür : Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu, **Âsar Sergi Kataloğu**, s. 63.

Resim 242. Sülüs levha

KATALOG NO : 106

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1380 / 1960

Eb'adı :

Metni : *"Ulûvvû'l-himmeti mine'l-îmân"*

Anlamı : Himmetin yücelîği imandandır.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Literatürdeki eserde, aile koleksiyonu şeklinde geçmektedir.

Diğer Özellikleri: Rikkat Kunt tarafından tezhibi yapılmıştır.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkant Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 192.

Resim 243. Sülüs levha

KATALOG NO : 107

Adı : Sülüs levha

Tarihi :

Eb'adı :

Metni : *"Ulûvvû'l-himmeti mine'l-îmân. Ṣadaḳa Rasûlu'llah".*

Anlamı : Himmetin yücelîği imandandır. Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 244. Sülüs levha

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu)

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-278183/ 01.12.2023)

KATALOG NO : 108

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1361 / 1942

Eb'adı : 11 x 20 cm

Metni : *"Secde olsam sana Ya Rab yine yetmez şükrüm*
Ya Muḥammed! sana mevḳûf-i ezeldir ömrüm."

Anlamı : Ya Rab, sürekli secde halinde olsam dahi sana şükrüm yetersiz kalır
Ya Muḥammed, sana ömrümü vakfettim ezelden beri.

İmzası : *"Mâcid-1361"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Cetvelleri altınla çekilmiş, iç ara suyunda taraklı ebru, dışta ise battal ebru ile çerçevelenmiştir.

Literatür :

Resim 245. Sülüs levha

(Portakal Sanat ve Kültür Evi, **2000 Sonbahar Müzayedesi**, s. 186.)

KATALOG NO : 109

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1363 / 1944

Eb'adı : 45 x 35,5 cm

Metni : *"**1**. Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm **2.** Elḥamdüli'llâhi Rabbi'l'âlemîn **7.** Ġayri'l maġḍûbi 'âleyhim ve le'd-ḍâllîn."*

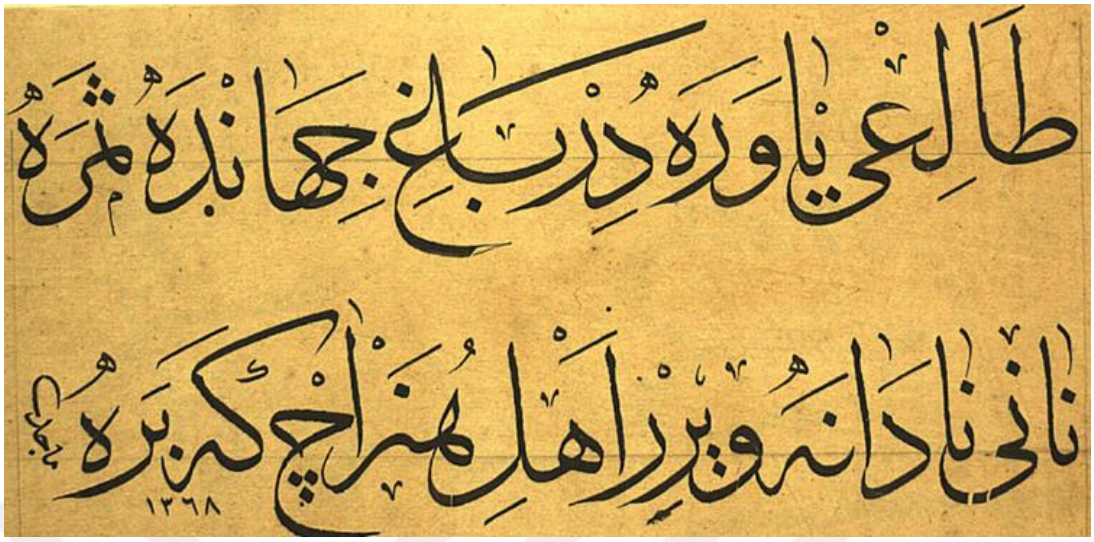
Anlamı: 1. Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla. **2.** Hamd; Âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.… **7.** Kendilerine nîmet verdiğin kimselerin yoluna ilet, gazaba uğrayanların ve sapıkların yoluna değil.

İmzası : "*Ḥarrarahû es-Seyyid Mâcid ġeferallâhü ẕünübehû-sene 1363"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Mustafa Râkım'ın istif çalışmasını, birçok hattat gibi Mâcid Ayral da yazmıştır.

Literatür : Portakal Sanat ve Kültür Evi, **2000 Sonbahar Müzayedesi,** s. 186.

Resim 246. Sülüs levha

(SYEK_suheylunver767, s. 13.)

KATALOG NO : 110

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1368 / 1949

Eb'adı :

Metni : *"Tâli'i yâveredir bâġ-ı cihanda şemere*
Nânı nâdâna verir ehli hüner aç gebere."

Anlamı : Sen bir işi ehil olmayan kişiye verirsen, o kişi bu işi bilmez İşi bilen kişiler ise işsiz kalır**.**

İmzası : *"Mâcid-1368"*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767

Diğer Özellikleri:

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 13.

Resim 247. Sülüs levha

(Hususi koleksiyon)

KATALOG NO : 111

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1369 / 1950

Eb'adı : 17 x 38 cm

Metni : *"Men ʿâmile ṣâliḥan felinefsihi ve men esâe fe ʿaleyhâ"* (Fussîlet Sûresi / 46)

Anlamı : Kim sâlih bir iş yaparsa kendine yapmış olur; kim de kötülük işlerse kendi aleyhine işlemiş olur."

İmzası : *"Mâcid-1369"*

Bulunduğu Yer: Hususi koleksiyon

Diğer Özellikleri:

Literatür : M. Sami Kanbaş, **a.g.tez**, s. 268.

Resim 248. Sülüs levha

(https://twitter.com/hakikibaba/status/1716192014759268746 21.12.22023)

KATALOG NO : 112

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1370 / 1950

Eb'adı :

Metni : *"Ḫâk ol ki Ḫüdâ mertebeni eyleye ʿâlî*
Tâc-ı ser-i ʿâlemdür o kim ḫâk-i ḳademdir."

Anlamı : Toprak gibi olmalısın ki Allah dereceni yüce eylesin.
Mütevâzi, alçak gönüllü, olan kişi âlemin başına taç olur.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid-sene 1370"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Bağdadlı Rûhî'ye ait bir beyit

Literatür :

Resim 249. Sülüs levha

(Muhittin Serin Koleksiyonu)

KATALOG NO : 113

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı :

Metni : Min muḳletin bi demi……bihi ʻaleyke udûlü'd-dem'i ve's-seḳâmi

Anlamı : Peygamber Efendimiz için yazılmış ünlü bir kâside.

İmzası : *"Meşekahû es-Seyid Mâcid-sene 1371"*

Bulunduğu Yer: Muhittin Serin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Kasîdetü'l-Bürde [82] den 3 ayrı bölüm, 3'er mısralık yazılar halinde ve kenarları Nihal Tezcan tarafından klasik tezhip ve tığ ile bezenmiştir.

Literatür : Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 534.

[82] Bûsîrî'nin (ö. 1296?) Hz. Peygamber Efendimiz için yazmış olduğu ünlü kaside. (Kasîdetü'l-Bürde: Mahmut Kaya, **DİA,** TDV Yay., İstanbul 2001, c. 524, s. 568-569)

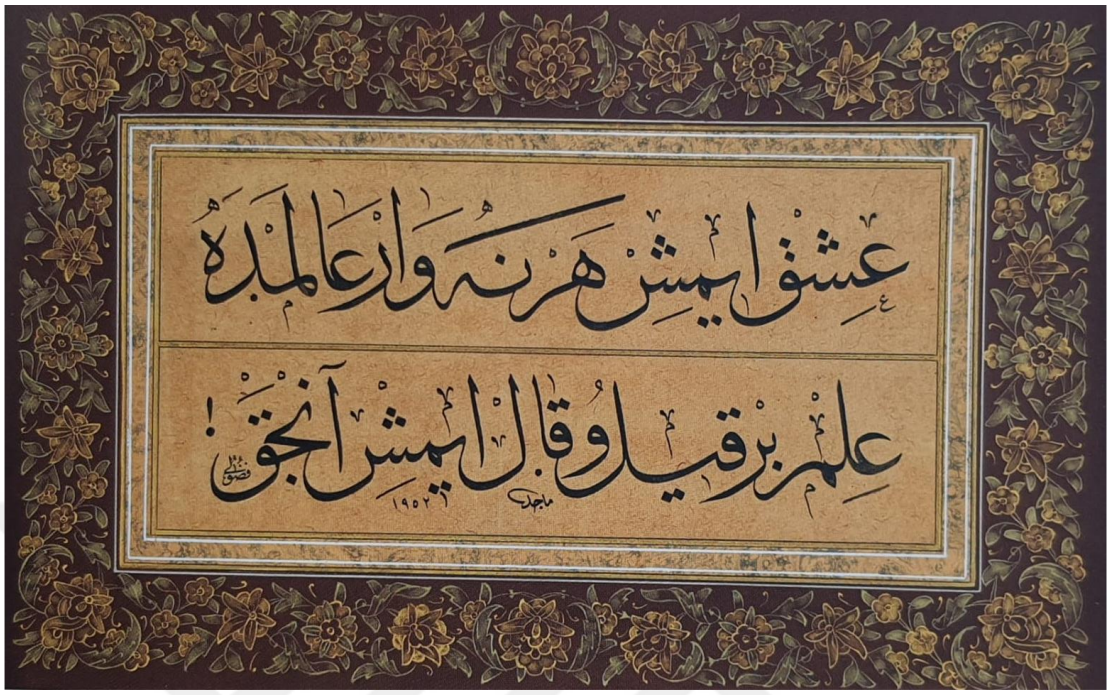

Resim 250. Sülüs levha

(Sancak Müzayede)
(https://www.sancakmuzayede.com/en/product/3446518/macid-ayral-sulus-yazi-ile-kimsenin-lutfuna-olma-talip-bedeli-cevher-i-hurriye 07.01.2024)

KATALOG NO : 114

Adı : Sülüs levha
Tarihi : 1951
Eb'adı : 32 x 46 cm
Metni : *"Kimsenin lütfûna olma talip,*
Bedeli cevher-i ḥürriyettir."
Anlamı : Kimseden bir iyilik, bağış kabul etme,
Bedeli özgürlüğün olur.
İmzası : *"Mâcid-1951"*
Bulunduğu Yer:
Diğer Özellikleri: Kenarları klasik tezhip olup, eser üzerindeki tarih milâdi yazılmıştır.
Literatür :

Resim 251. Sülüs levha

(F. Ç. Derman, **Rikkant Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 189)

KATALOG NO : 115

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1952

Eb'adı :

Metni : *"Aşk imiş her ne var 'âlemde*
'İlm bir ḳıyl ü kāl imiş ancaḳ."

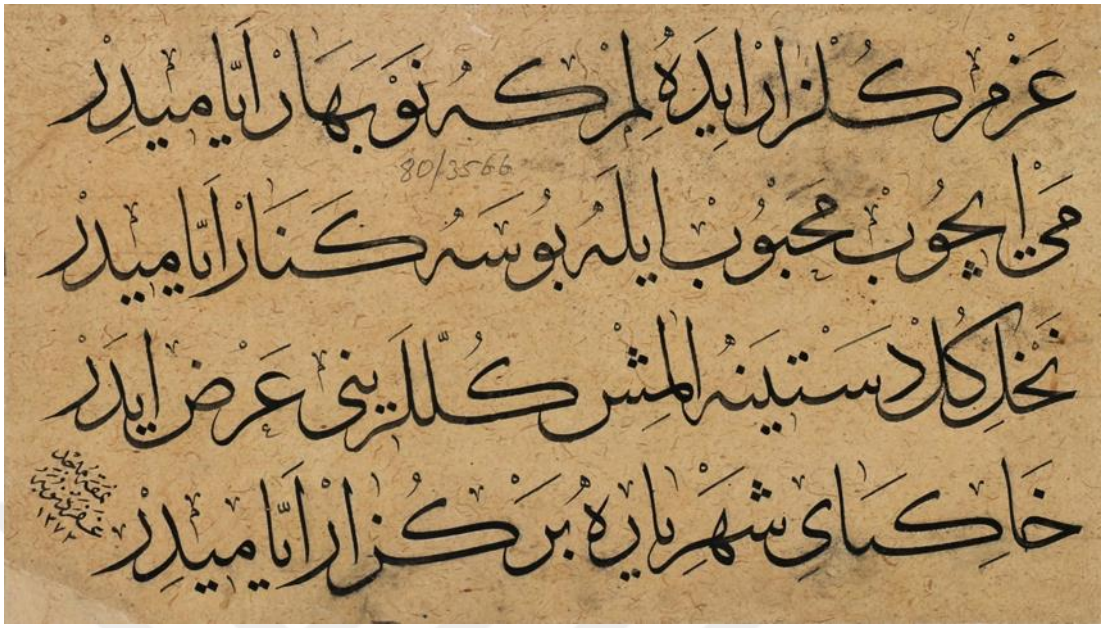
Anlamı : Dünyadaki her şey aşktan ibâretmiş.
Aşkın yanında ilîm, sadece dedikodu etmekmiş.

İmzası : *"Mâcid-1952"*

Bulunduğu Yer: Aile Koleksiyonu (1952)

Diğer Özellikleri: Rikkat Kunt tarafından halkârî ile tezhibi yapılmış, ara pervazda da ebru kullanılmıştır.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkant Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 189.

Resim 252. Sülüs levha

(MSGSÜ_163 / 20110)

KATALOG NO : 116

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 15 x 25 cm

Metni : *"'Azm-i gülzâr edelim ki nev bahar eyyâmıdır*
Mey içip maḥbub ile bûse kenar eyyâmıdır
Naḫl-i gül destine almış güllerini ʿarz eder
Ḫâk-i pây-i şehr yâra bergüzâr eyyâmıdır."

Anlamı :

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġufira z̲ünûbüh-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_163 / 20110

Diğer Özellikleri: Şâiri bilinmemektedir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol,** s. 235.

Resim 253. Sülüs levha

(https://www.ketebe.org/eser/4190?ref=artist&id=520 18.12.2023)

KATALOG NO : 117

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı :

Metni : "*Ḳāle'llâhü Teʿâlâ: Ellezîne âmenü ve taṭmainnü ḳulûbuhüm bi-zikri'l-lâhe lâ bi-zikri'llâhi taṭmainnü'l-ḳulûb."* (Ra'd Sûresi / 28)

Anlamı : *"Allah'ü Teâlâ buyuruyor ki: O (Allah'a yönele)nler, iman eden ve Allah'ı anmakla kalpleri huzura kavuşan kimselerdir. Şunu iyi bilin ki gönüller (ancak) Allah'ı anmakla huzura kavuşur."* [83]

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[83] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 251.

Resim 254. Sülüs levha

(S. Tokgöz Koleksiyonu-Hat_ 458)

KATALOG NO : 118

Adı : Sülüs, hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı :

Metni : *"Ḳāle'llâhü Teʿâlâ fî kitâbihî el-Kerîm: Ellezîne âmenû ve taṭmainnü ḳulûbühüm bi-zikri'llâhe lâ bi-zikri'llâhi tatmainnü'l-ḳulûb."* (Ra'd Sûresi / 28)

Anlamı : *"Allah'ü Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor ki: O (Allah'a yönele)nler, iman eden ve Allah'ı anmakla kalpleri huzura kavuşan kimselerdir. Şunu iyi bilin ki gönüller (ancak) Allah'ı anmakla huzura kavuşur."* [84]

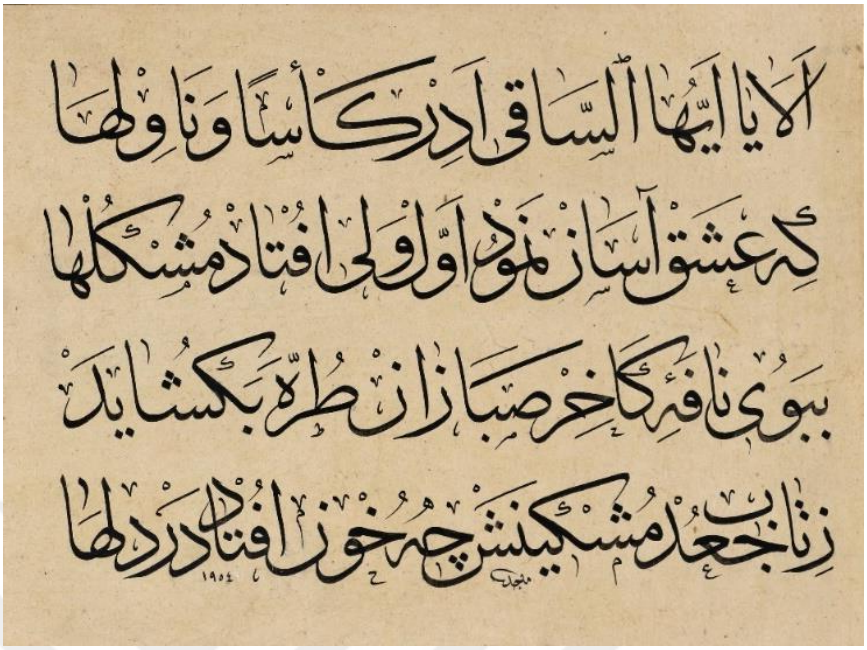
İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: Sami Tokgöz Koleksiyonu-Hat_ 458

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[84] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 251.

Resim 255. Sülüs levha

(MSGSÜ_165 / 20112)

KATALOG NO : 119

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1954 / 1374

Eb'adı : 19 x 25,5 cm

Metni : Elâ yâ eyyühe's-sâḳî edir ke'sen ve nâvilha
Ki ʿaşk-âsan nemûd evvel velî üftâd müşkilhâ
Be-buy-ı nâfe-i kâḫir ṣaba zân ṭurre beguşâyed
Zi-tâb-ı cʿâd-ı müşkîneş çi ḥün üftâd der-dilha

Anlamı : Ey sâkî, kâseyi dolaştır ve sun ondan
Zira aşk önce kolay göründü ama sonradan zor oldu
Sabah yeli, misk kokusu almak ümidiyle sevgilinin alnına
Dökülen saçlarını açınca, O güzel kokulu saçların kıvrımlarından yürekler ne kanlara boyandı.

İmzası : *"Mâcid-1954"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_165 / 20112

Diğer Özellikleri: Hâfız Şirâzi'nin (ö. 1389)'nin şiirlerinden bir tanesidir. Tarih milâdi olarak not düşülmüştür.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 237.

Resim 256. Sülüs levha

(MSGSÜ_172 / 20119)

KATALOG NO : 120

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 14,5 x 44 cm

Metni : *"172/1- Elâ yâ eyyühe's-sâḳî edir ke'sen ve nâvilha*
172/2- Ki ʿaşk-âsân nemûd evvel velî üftâd müşkilhâ
172/3- Be-buy-ı nâfe-i kâḫir saba zân turre beguşâyed
172/4- Zi-tâb-ı cʿad-ı müşkîneş çi ḫün üftâd der-dilha"

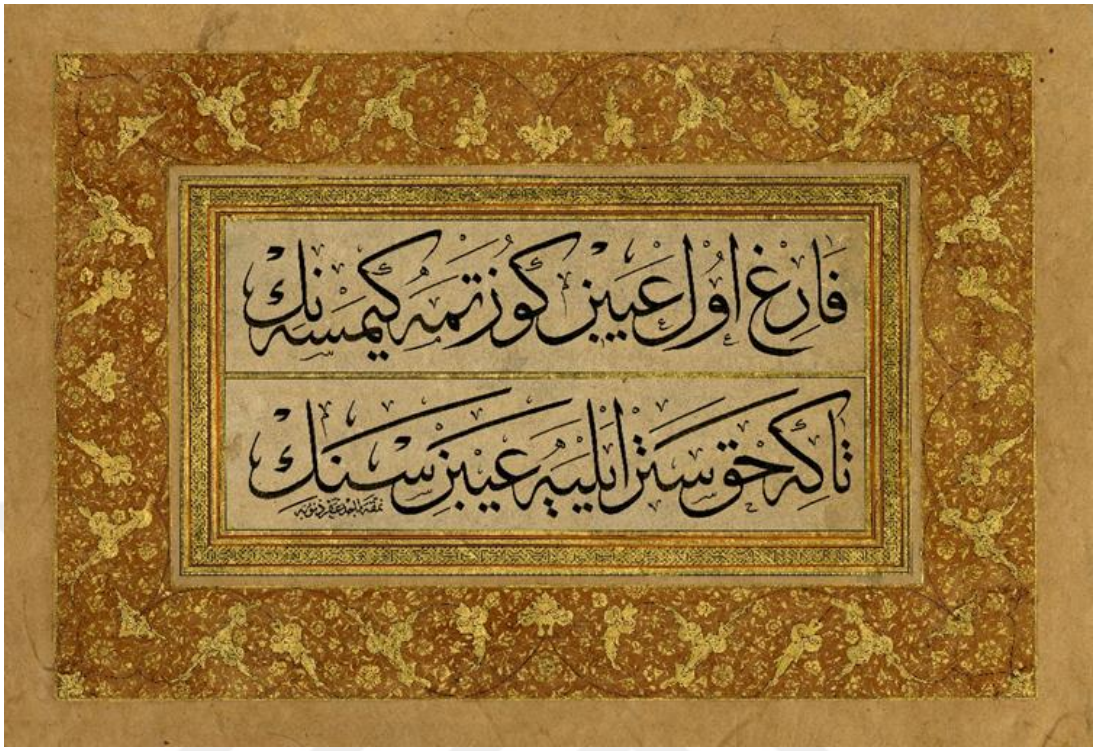
Anlamı : bkz. katalog no: 119

İmzası : "Mâcid-1374"

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_172 / 20119

Diğer Özellikleri: Hâfız Şirâzi'nin (ö. 1389)'nin şiirlerinden bir tanesidir. Bu şiiri dört mısra bir bütün yazdığı gibi, birde buradaki gibi ayrı ayrı müstâkil olarak yazmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 239.

Resim 257. Sülüs levha

(S. Tokgöz Koleksiyonu-Hat_420)

KATALOG NO : 121

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı :

Metni : *"Fârig̱ ol ʿaybın gözetme kimsenin!*
Tâ ki Ḥak setreyleye ʿaybın senin."

Anlamı : İşine bak sen! Kimsenin kusurlarını arama ki!
Allah da senin kusurlarını örtsün.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid g̱afera ẕünûbehû-1371"*

Bulunduğu Yer: Sami Tokgöz Koleksiyonu-Hat_420

Diğer Özellikleri: Alvarlı Efe Hazretleri'nin şiirini, siyah mürekkep ile aharlı kağıda meşk etmiştir.

Literatür : Halime Arlı, "**Hüsn-i Hat Levhalarında Edebî Hikemî Muhtevâ**" Yüksek Lisans Tezi, s. 126.

Resim 258. Sülüs levha

(M. Uğur Derman Koleksiyonu)

(https://www.ketebe.org/eser/4673?ref=artist&id=520 12.03.2023)

KATALOG NO : 122

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1374-1954

Eb'adı : 18 x 36 cm

Metni : *"Küllüküm râʿin ve küllüküm mes'ûlun ʿan râʿiyetihi"*

Anlamı : Hepiniz çobansınız ve güttüklerinizden sorumlusunuz. (Hadis-i şerif, Ebû Dâvûd, İmâre 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27)

İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: M. Uğur Derman Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Teşrifatta "mes'ûlun" kelimesini en sona nesih ile yazmış, bu durum okuma güçlüğüne neden olmaktadır. Cetvelleri çekilmiş olan eserin, ebruları Necmeddin Okyay'a aittir.

Literatür : Derman, **İslam Kültür Mirasında Hat Sanatı**, s. 227.

Resim 259. Sülüs levha

(Albayrak Hat Koleksiyonu)

KATALOG NO : 123

Adı : Sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"Yâ ʿalimen bi-ḥâli ʿaleyke ittikâl"* (Dûa)

Anlamı : Ey halîmi bilen Allah'ım! Yalnız sana güvenir, sana sığınırım.

İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: Albayrak Hat Koleksiyonu (www.ketebe.org 15.10.2023)

Diğer Özellikleri: Aharlı kağıda siyah is mürekkebi ile yazılmıştır.

Literatür :

Resim 260. Sülüs levha

(Portakal Sanat ve Kültür Evi, **Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 38)

KATALOG NO : 124

Adı **:** Sülüs levha

Tarihi **:** 1961

Eb'adı **:** 9 x 21,5 cm

Metni **:** *"El-kizbû mücânibü'l-îmân"*

Anlamı **:** Yalan imandan uzaktır. (Hadis-i şerif)

İmzası **:** *"Mâcid-1961"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Mâcid Bey'in vefât ettiği sene yazmış, son eserlerindendir.

Literatür **:** Portakal Sanat ve Kültür Evi, **Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 38.

Resim 261. Sülüs levha

(https://www.ketebe.org/eser/3790?ref=artist&id=520 21.09.2023)

KATALOG NO : 125

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : "Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"

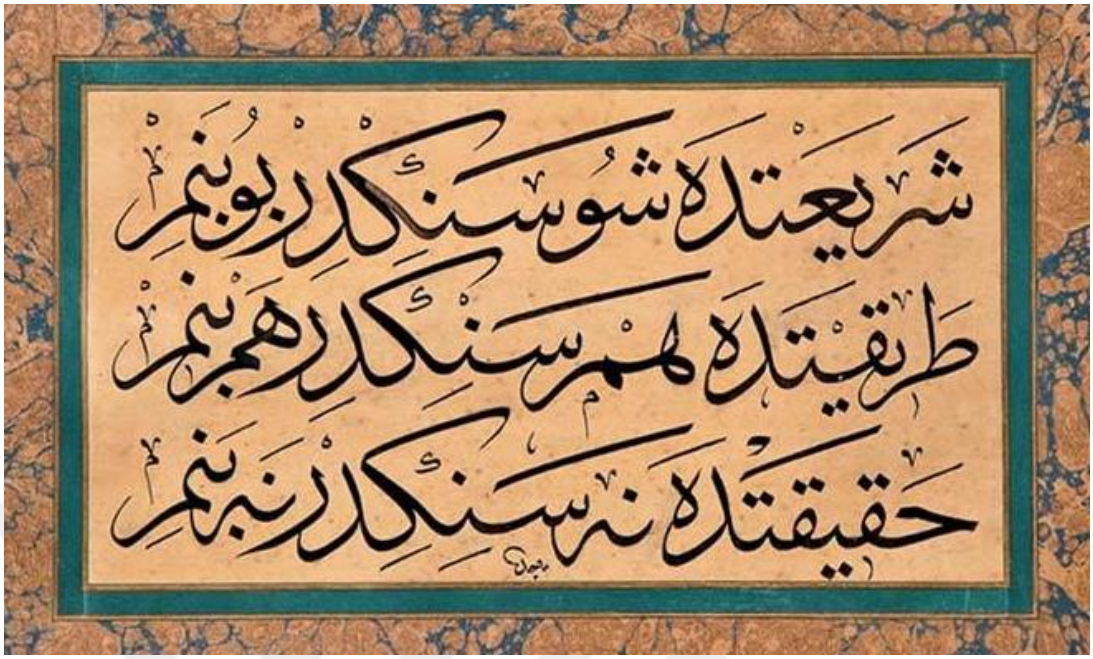
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası :

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Zırnık mürekkep ile yazılan eserde, tarih ve imza bulunmamaktadır.

Literatür :

Resim 262. Sülüs levha

(Kerem Kıyak Koleksiyonu)

KATALOG NO : 126

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 25,5 x 36,5 cm

Metni : *"Şerî'atta: Şu senindir bu benim*
Ṭarîḳatta: Hem senindir hem benim
Ḥaḳîḳatte: Ne senindir ne benim."

Anlamı : Şerîatte göre herkes mal ve mülk edinebilir, tarîkatte ise birlikte paylaşmak ve kardeşlik vardır, hakîkatte ise her şey Cenâb-ı Ḥâkk'ındır.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Kerem Kıyak Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Hacı Bektâş-ı Velî (ö. 669 / 1271)' ye ait olan beyitlerin, etrafındaki ebrular Necmeddin Okyay ebrûlarıdır.

Literatür : Derman, **Türk Hat Sanatından Seçmeler**, s. 656.

Resim 263. Sülüs levha

(https://www.alifart.com/sulus-hat-levhasi_207314/ 12.09.2023)

KATALOG NO : 127

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"İḳraû el-Ḳur'âne feinnehû ye'tî yevme'l-ḳıyâmet'i-şefî'an ……mindayrin ṣavâffe tücâdilâni 'an aṣḥâbihimâ"*

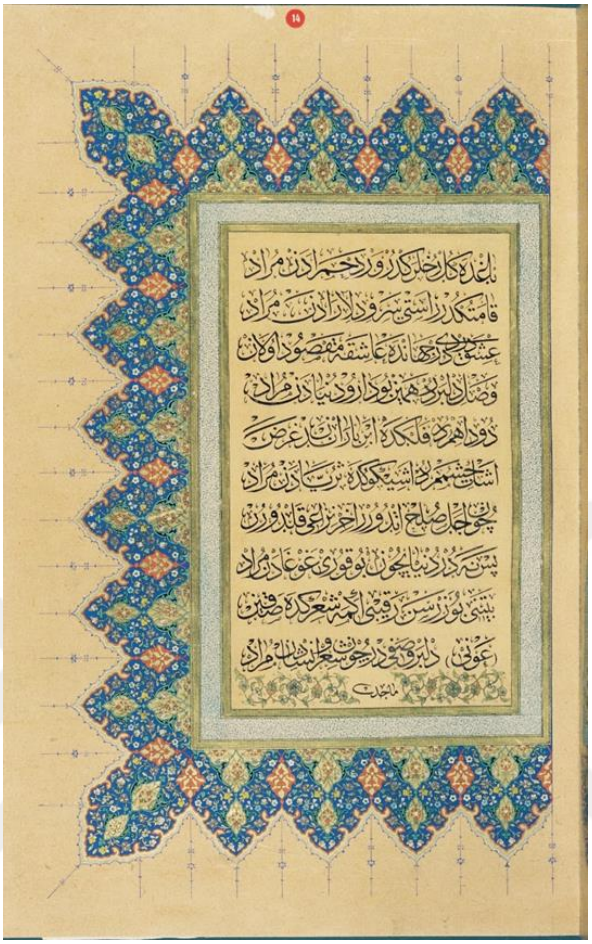
Anlamı : Kur'ân okuyun, zîrâ Kur'ân kendisini okuyanlara kıyamet günü şefâat edecektir. Nur saçan, Bakara ve Âli İmrân sûrelerini okuyun zîrâ onlar kıyamet günü bulut gibi veya gölgelik gibi veya kanatlarını açmış kuş sürüsü gibi kendisini okuyanlara hüccet olacaktır (Müslim, 804).

İmzası : *"Meşşaḳḳahû'l ei-faḳîr 'Abdü'l-Mâcid min ḫaṭṭ-ı İsmâil b. Alî"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aharlı kağıda siyah is mürekkebi ile yazılan yazının cetvelleri çekilmiş, etrafı ebru ile bezenmiştir.

Literatür :

Resim 264. Sülüs sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 128

Adı : Sülüs sayfa

Tarihi : 1945-1953 yılları arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Bâġda gül ruḥlerüñdür verd-i hamrâdan murâd….*

Son mısra: *…..Avni dilber vasfıdur çün şi'r ü inşâdan murâd."*

Anlamı : Bağdaki kırmızı güllerden (söz açanlar, aslında) senin gül yanaklarını kastetmekteler…

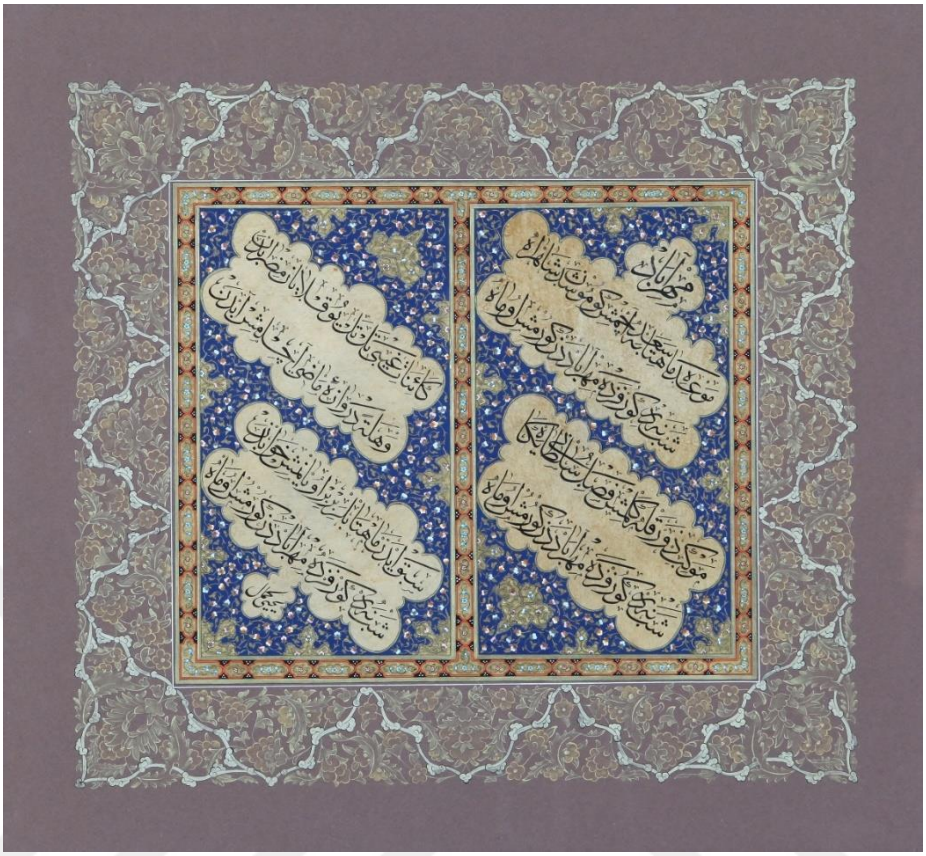
… Ey Avnî; şiir (yazmak) ve süslü söz (söylemekten) maksat, sevgilinin güzelliklerini anlatmaktır.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyon

Diğer Özellikleri: Rikkat Kunt tarafından klasik tezhip ve tığlar ile bezenmiştir.

Literatür : F. Çiçek Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 96.

Resim 265. Sülüs levha

(MSGSÜ_8225-HAT-73)

KATALOG NO : 129

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 25 x 29,5 cm

Metni : *"Mihr-Âbâd*

Mev'id-î mehtâba sâz açmış gümüşten şâh-râh….

Şeb nedir Körfez'de Mihrâbâd'dan görmüş o mâh. Yahya Kemal"

Anlamı : Mehtap (ay ışığı), âlemi yapmak için buluşulacak yere, gümüşten bir yol açmış… Körfezde gecelerin nasıl geçtiğini Mihrabad'dan görmüş o ay.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_8225-HAT-73

Diğer Özellikleri: Yahya Kemâl'in (1880-1958) Mihr'i-Âbâd şiirinin yazılmış olduğu eserde, "*Yahya Kemâl"* ismi eserin son satırına, ta'lik ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 233.

Resim 266. Sülüs levha

(Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_Env. no: 10)

KATALOG NO : 130

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 31 x 34 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm* ***1.*** *Elif, lâm, mîm .... **5.** Ulâike 'a'lâ huden min rabbihim ve ulâike humul muflihûn."*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah´ın adıyla **1.** Elif, lâm, mim …. **5.** İşte onlar Rableri tarafından dosdoğru yol üzere olan hem de kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.[85]

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr es-Seyyid 'Abdü'l-Mâcid ġufira z̲ünûbehü"*

Bulunduğu Yer: Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_Env. no: 10

Diğer Özellikleri:

Literatür : konusan_yazilar_e-katalog, s. 39.

[85] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 1.

Resim 267. Sülüs levha

(MSGSÜ_150 / 20097)

KATALOG NO : 131

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 8 x 27 cm

Metni : *"El-'ilm'üs-seyyidü'l-aḫlâḳ"* (Kelâm-ı kibâr)

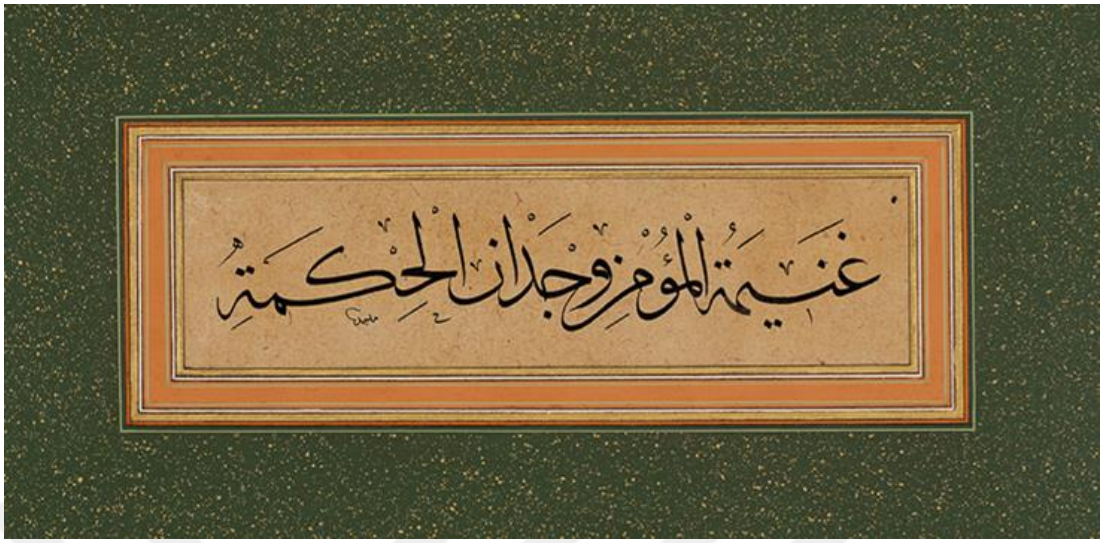
Anlamı : İlim, ahlâkın efendisidir.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünubehû"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_150 / 20097

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 206.

Resim 268. Sülüs levha

(E. H. Ayverdi Koleksiyonu, Env. no: 005)

KATALOG NO : 132

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Ġanimetü'l-mü'minun vicdân'el-ḥikmeti"*

Anlamı : Mü'minin zenginliği vicdanındaki hikmettetir.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu, Env. no: 005

Diğer Özellikleri: Cetveli çekilmiş ve yeşil zemin üzerine zerefşân yapılmıştır.

Literatür :

Resim 269. Sülüs levha

(Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 225.)

KATALOG NO : 133

Adı : Sülüs, nesih levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 35 x 29 cm

Metni : *"Ey gönül bir cân içün her câna minnet eyleme*
'İşret-i dünyâ içün sultâna minnet eyleme
Bu cihânın varlığına yok deyüb de ağlama
(Gir)Kanâat evine nâdâna minnet eyleme"

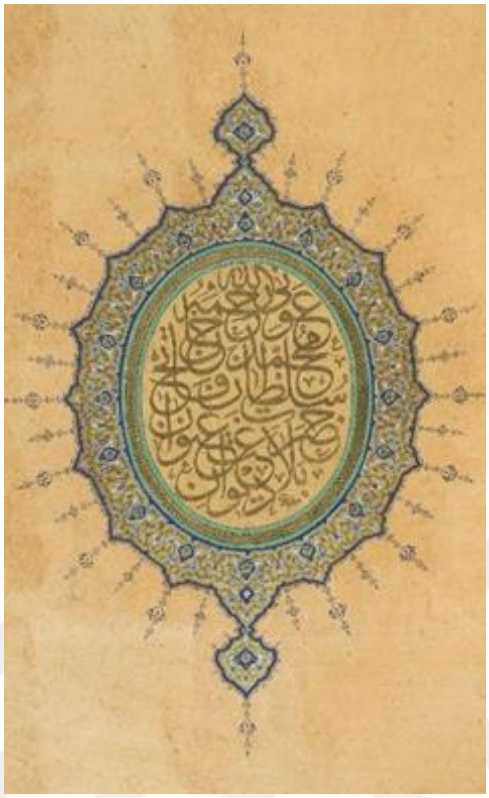
Anlamı : Ey gönül! Bir can için hiç kimseye minnet eyleme. Bu dünyada mevki-makam sahibi olayım diye, sultana minnet etme. Kanaatkâr ol da haddini bilmezlere (cahillere) minnet etme.

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid b. Zühdî neḳalehü min ḫaṭ İsmâil ez-Zühdî"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İlk iki mısrada "*eyleme*" kelimeleri nesih ile ve son mısra tamamen sülüs ile yazılmıştır. Çiçekli ara suyu ve halkârî ile bezenmiştir.

Literatür : Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 225.

Resim 270. Sülüs levha

(Mehmed Rado Koleksiyonu-Betül Gündüz fot arşivi)

KATALOG NO : 134

Adı : Sülüs Fâtih Dîvanı'nın[86] isminin iç kapağı

Tarihi : 1945-1953 yılları arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : *"Dîvân-ı Belâġat-unvân-ı Ḥazret-i Sultan Fâtih Mehmed Ḥân, ʿAvni Rahîmehu'llâh"*

Anlamı : Fâtih Dîvân'ının ismi.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Beyzî formunda ve sülüs istifiyle yazılan eseri, R. Kunt tezhiplemiştir.

Literatür : F. Ç. Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 93.

---

86 **Fâtih Dîvânı**: İstanbul'un, fethinin 500. yıldönümü münasebetiyle 1953 yılında tamamlanmak üzere, Fatih Sultan Mehmed'in Avnî mahlâsı ile kaleme aldığı, gazel tarzı şiirlerinin bulunduğu, İstanbul Nakkaşhanesi tarafından süslendiği, 66 murakkadan oluşan san'at eseri. https://istanbultarihi.ist/273-fatih-divani#:~:text=Akademi%20hocalar%C4%B1n%C4%B1n%20ve%20yeti%C5%9Fmi%C5%9F%20%C3%B6%C4%9Frencilerinin,yazd%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20gazel%20tarz%C4%B1%20%C5%9Fiirleri%20bulunmaktad%C4%B1r (12.12.2023).

Resim 271. Sülüs sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 135

Adı : Sülüs sayfa

Tarihi : 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı : 39,5 x 24,5 cm

Metni : İlk mısra: *"Gül yüzüñ üzre ki düşmüş ca'd-ı kâkül şâḥ şâḥ…*

Son mısra: ….. *Peyk-i âhuñ boynına takdum hamâyil şâḥ şâḥ"*

Anlamı : Güzelliğinin bahçesini dal dal taze sümbüller süslemişcesine ….

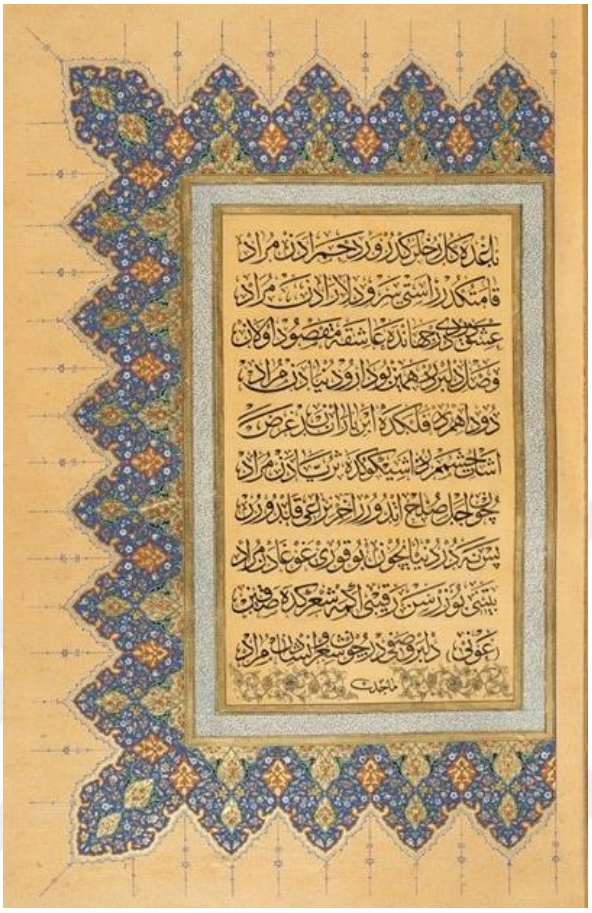
….Kâkülünün kıvrımları bölük bölük gül yüzünün üzerine düşmüş.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: R. Kunt tarafından klasik tezhip ve tığlar ile tezyin edilmiştir. Eser görseli, Betül Gündüz fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Literatür : F. Ç. Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 95.

Resim 272. Sülüs sayfa

(Mehmed Rado Koleksiyonu)

KATALOG NO : 136

Adı **:** Sülüs sayfa

Tarihi **:** 1945-1953 tarihleri arasında yazılmıştır.

Eb'adı **:** 39,5 x 24,5 cm

Metni **:** İlk mısra: *"Bâġda gül ruḫleründür verd-i ḥamrâdan murâd….*

Son mısra: *…..'Avni dilber vaṣfıdur çün şi'r ü inşâdan murâd."*

Anlamı **:** Bağdaki kırmızı güllerden (söz açanlar, aslında) senin gül yanaklarını kastetmekteler…

…..Sakın ha, şiirinde rakibin ismini anmayasın! Yoksa evini yıkarsın.

İmzası **:** *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mehmed Rado Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: R. Kunt tarafından klasik tezhip ve tığlar ile bezenmiştir. Eser görseli, Betül Gündüz fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Literatür **:** F. Ç. Derman, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, s. 95.

:

Resim 273. Sülüs levha

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu)

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-279536/ 07.01.2024)

KATALOG NO : 137

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 18 x 28 cm

Metni : "*İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm*. Allah'ü *veliyyü't-tevfîḳ, niʿimel mevla ve niʿimel er-refik. İnnehû min Süleymâne ve innehû. Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm*." (Neml / 30)

Anlamı: *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır.*[87] *Başarıyı sağlayan Allah'tır. O en iyi dost ve en iyi yardımcıdır. Mektup Süleyman'dan gelmekte, Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"* başlamaktadır.

İmzası : *"Sevvedehû es-Seyyîd Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: "*niʿimel mevla ve niʿimel er-refik*" ikinci satırda *"ḳaf"* harfinin keşidesinin içerisine yazılmıştır.

Literatür :

87 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 274. Sülüs levha

(Betül Gündüz fotoğraf arşivi)

KATALOG NO : 138

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Vallâhü ġâlibü'n- 'a'lâ emrihî ve lâkinne ekseren nâsi lâ y'alemûn"* (Yûsuf Sûresi / 21)

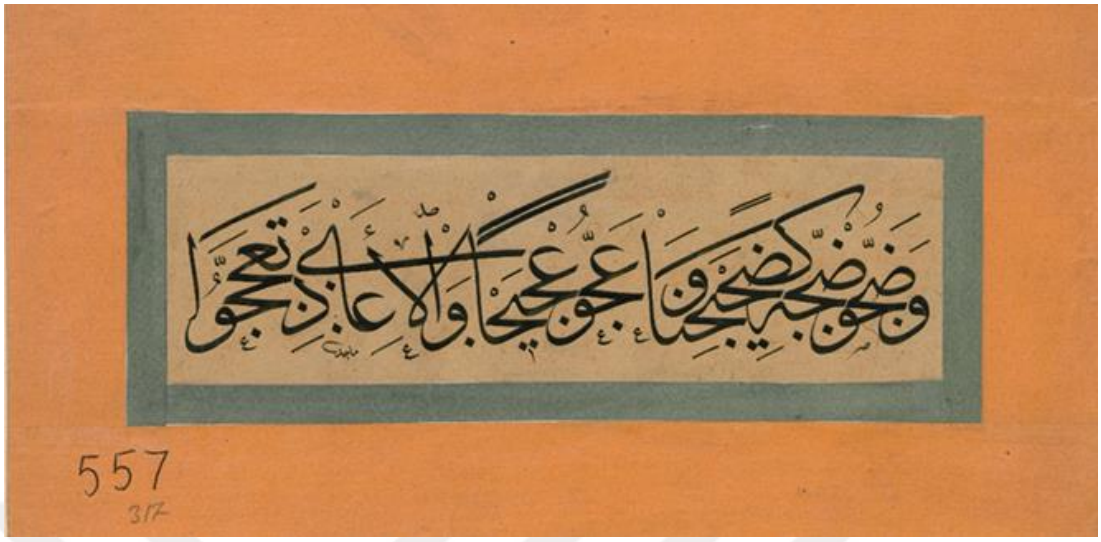
Anlamı : Allah, işinde ġaliptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

İmzası : *"'Abdü'l-Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Betül Gündüz fotoğraf arşivi

Diğer Özellikleri: "*y'alemûn*" kelimesi eserin sonuna ma'il olarak yazılmıştır.

Literatür :

Resim 275. Sülüs levha

(İÜNEK_H001374)

KATALOG NO : 139

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : "*Ve ḍaccü ḍacceten ke-ḍacîcinâ ve 'accü 'acîcen ve'-e'âdî te'ac-cecü"*

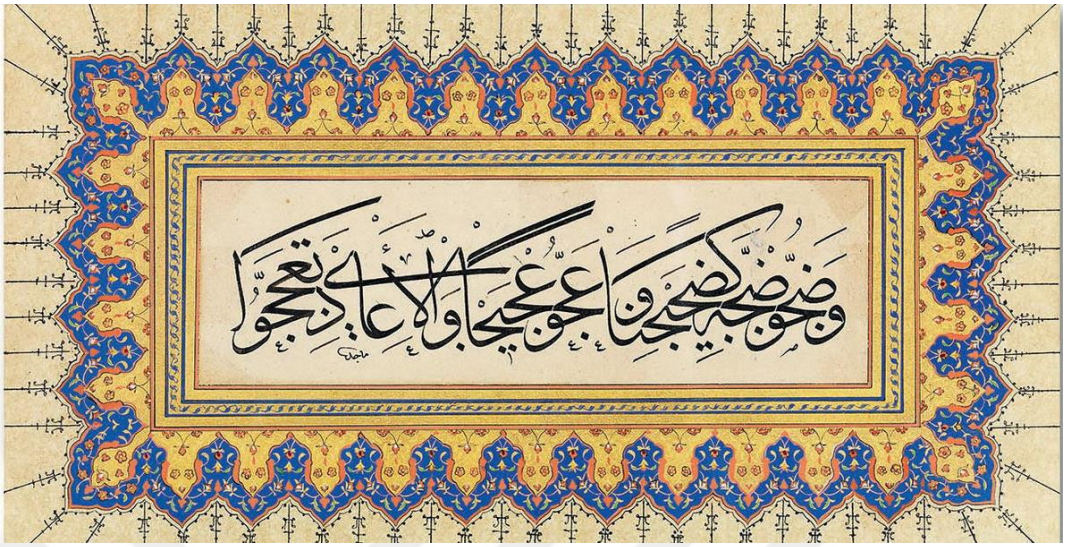
Anlamı : Ve bir kargaşa kopardılar, sanki bizim kargaşamız gibi gürültü kopardılar, tozu dumana kattılar.

İmzası : *"Macid"*

Bulunduğu Yer: İÜNEK_H001374

Diğer Özellikleri:

Literatür : İnal, **Son Hattatlar**, s. 184.

Resim 276. Sülüs levha

(https://www.alifart.com/search/?keywords=macid&searchtype=1&page=6)

(Alifart, **Osmanlı & KarmaSanat Eserleri Müzayedesi**-19.10.2014 11.11.2023)

KATALOG NO : 140

Adı : Sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 14,5 x 27,5 cm

Metni : "*Ve ḍaccü ḍacceten ke-ḍacîcinâ ve ʿaccü ʿacîcen ve'eʿâdî teʿaccecü"*

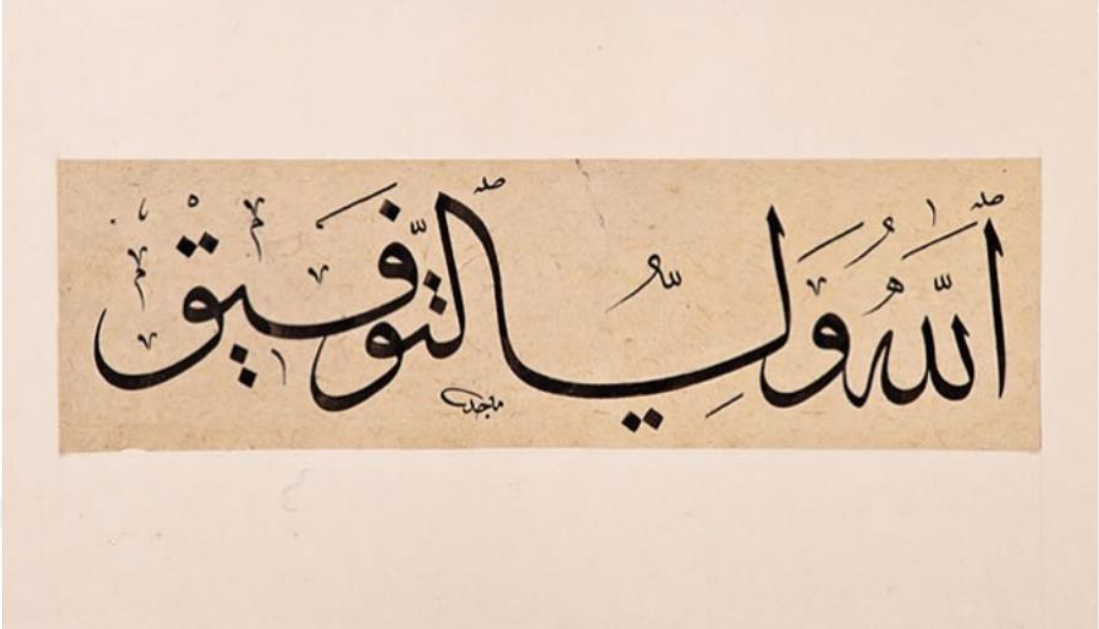
Anlamı : Ve bir kargaşa kopardılar, sanki bizim kargaşamız gibi gürültü kopardılar, tozu dumana kattılar.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon

Diğer Özellikleri: Çevresine klasik tezhip ve tığlar ile tezyinât yapılmıştır.

Literatür : Alifart, Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayedesi-19.10.2014

Resim 277. Sülüs levha

(https://www.instagram.com/p/CSAmkR7CsOW/?igsh=MW9nN3lrcTAyaHpoeg 12.11.2023)

KATALOG NO : 141

Adı : Sülüs

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 6,5 x 22,5 cm

Metni : *"Allâhu veliyyû et-tevfîḳ"*

Anlamı : Başarıyı sağlayan Allah'tır.

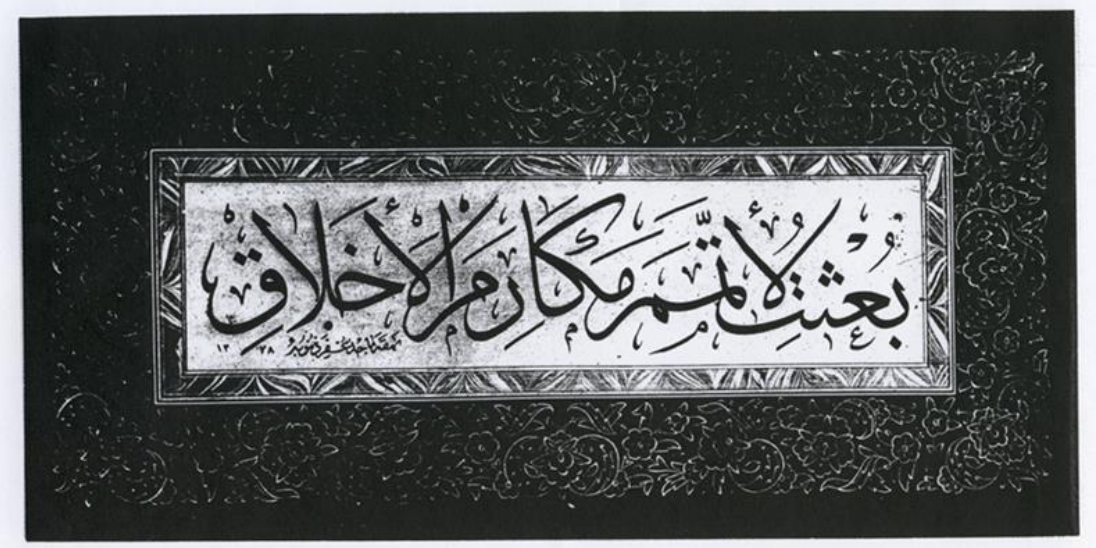
İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: İs mürekkebi ile aharlı kağıda yazılmış olan ibâreyi, hat tarihinde bir çok hattat kaleme almıştır.

Literatür : Portakal, Portakal Sanat ve Kültür Evi, **Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 29.

3.2.3. Celî Sülüs, Celî Muhakkak Levhalar

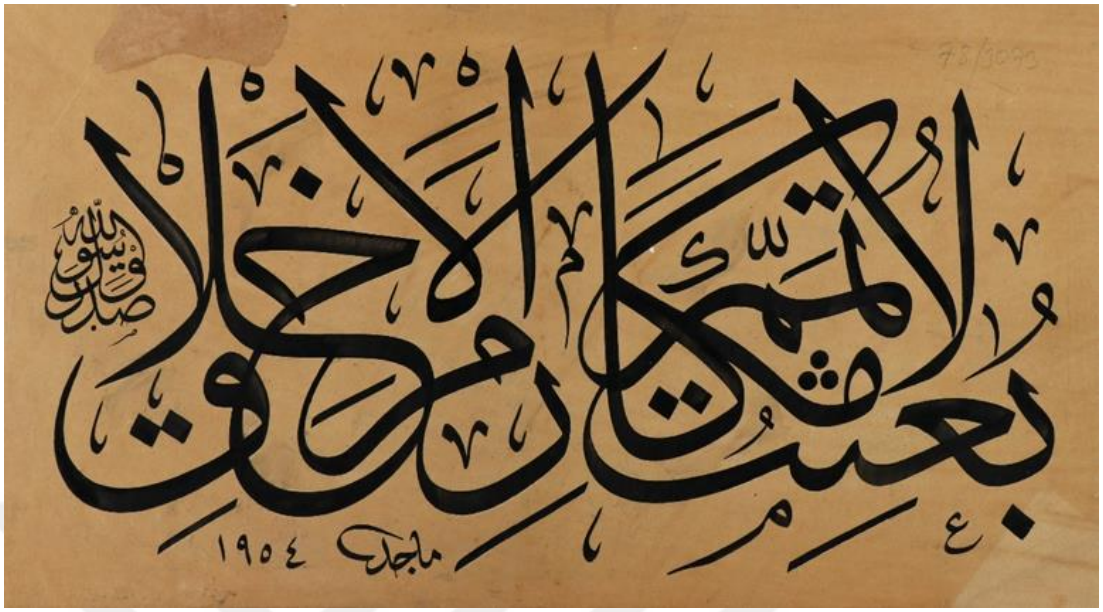

Resim 278. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 142

Adı : Celî sülüs levha
Tarihi : 1328-1910
Eb'adı :
Metni : *"Bu'iştü li-ütemmime mekârime'l-aḫlâḳ"*
Anlamı : Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim. (Hadis-i şerif)
İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġufire ẕünübeh-1328"*
Bulunduğu Yer:
Diğer Özellikleri: 19 yaşlarındayken yazmış olduğu ibareyi, yaklaşık 43 yıl sonra (bkz. katalog: 143) yeniden tasnif etmiştir. Bu çalışma bulunabilen en eski imzalı celî sülüs yazısıdır. Ulaşabildiğimiz imzalı en eski celî yazısıdır.

Literatür :

Resim 279. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_161 / 20108)

KATALOG NO : 143

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1954-1373

Eb'adı : 23,5 x 42,5 cm

Metni : "*Bu'iştü li-ütemmime mekârime'l-aḫlâḳ. Ṣadaḳa Rasûlu'llah"*

Anlamı : Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim. Rasûlu'llah doğru söyledi. (Hadis-i şerif)

İmzası : *"Mâcid-1954"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_161 / 20108

Diğer Özellikleri: Bkz. katalog no:142

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 188.

Resim 280. Celî sülüs levha

(https://twitter.com/fahmethilmi/status/1641615209163812867?t=-PJNBJbqt1joIbyax-iY-w&s=08)

(https://www.ketebe.org/eser/4276?ref=artist&id=520 07.06.22023)

KATALOG NO : 144

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1331-1913

Eb'adı : 48 x 117 cm

Metni : *"Ḳāle'llâhü Teʿâlâ: Ulâike yusâriʿûne fi'l-ḫayrâti ve hüm lehâ sâbiḳûn."* (Mü'minûn Sûresi / 61)

Anlamı : Allah (c.c.), (şöyle) buyurdu. *"İşte bunlar hayırlı işlerde koşuşurlar ve bu uğurda yarış ederler."*[88]

İmzası : *"Mâcid-1331"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[88] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 345.

Resim 281. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 145

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1370-1950

Eb'adı :

Metni : *"Ḳāle'llâhü Teʿâlâ*: *Ulâike yusâriʿûne fi'l-ḫayrâti ve hüm lehâ sâbiḳûn."* (Mü'minûn Sûresi / 61)

Anlamı : Allah (c.c.) (şöyle) buyurdu. *"İşte bunlar hayırlı işlerde koşuşurlar ve bu uğurda yarış ederler."*[89]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Altın cetvel çekilmiştir.

Literatür :

[89] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 345.

Resim 282. Celî sülüs levha

(https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 01.01.2024)

KATALOG NO : 146

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1332-1914

Eb'adı :

Metni : *"Cennâti 'adnin müfetteḥaten le hümû'l-ebvâb"*

Anlamı : "(49-50) Bu bir öğüttür. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için elbette güzel bir dönüş yeri, kapıları kendilerine açılmış olarak Adn cennetleri vardır." (Sâd Sûresi / 50), anlamı (Sâd Sûresi / 49) ile birlikte verilmiştir.

İmzası : *"Mâcid-1332"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İlk defa M. Râkım tarafından istifi yapılan eser, Sâmi Efendi eliyle olgunlaştırılmıştır. Bu ibâreyi, M. Râkım ve Sâmi Efendi üslubunda eser veren birçok hattat kaleme almıştır. Hulûsi Yazgan, Mâcid Ayral'da bu isimler arasındadır.

Literatür : M. Sami Kanbaş, "**Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri**" s. 167.

Resim 283. Celî sülüs levha

(İstanbul Antik Sanat-24 Aralık 2021)

(https://www.instagram.com/p/CX3W5RmsZiU/?img_index=3)

KATALOG NO : 147

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1341-1922

Eb'adı : 39 x 55 cm

Metni : "*Cennâti ʿadnin müfetteḥaten le hümû'l-ebvâb.*"

Anlamı : "(49-50) Bu bir öğüttür. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için elbette güzel bir dönüş yeri, kapıları kendilerine açılmış olarak Adn cennetleri vardır." (Sâd Sûresi / 50), anlamı (Sâd Sûresi / 49) ile birlikte verilmiştir.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1341"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Mâcid Ayral'ın 1332-1914 (bkz. katalog:146) tarihinde yazmış olduğu bu ibâreyi, 1341-1922 tarihinde dokuz yıl sonra yeniden yazmıştır. Eserde yazı karekterlerinin daha iyi oturduğu, harflerin çanaklarının belirgin bir genişlik ve keskinlik kazandığı izlenmektedir. Daha akıcı bir görünüm arz etmiştir. Evâil ve evâsıt dönemlerini net olarak görülmektedir.

Literatür :

Resim 284. Celî sülüs levha

(Artam Müzayede)
(https://artam.com/muzayede/270-degerli-tablolar-hatlar-ve-antikalar-bolum-i-ozel-hat-Koleksiyonu/macit-ayral-1891-1961-celî-sulus-levha)

KATALOG NO : 148

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1339-1920

Eb'adı : 57 x 193 cm

Metni : *"Ḳāle'llâhü Teâlâ: İnne's-ṣalâte kânet âle'l-mü'minîne kitâben mev-ḳûtâ"* (Nisâ Sûresi / 103)

Anlamı : Allah (c.c.) (şöyle) buyurdu: *"Çünkü namaz, mü'minlere vakitleri belli bir farzdır."*[90]

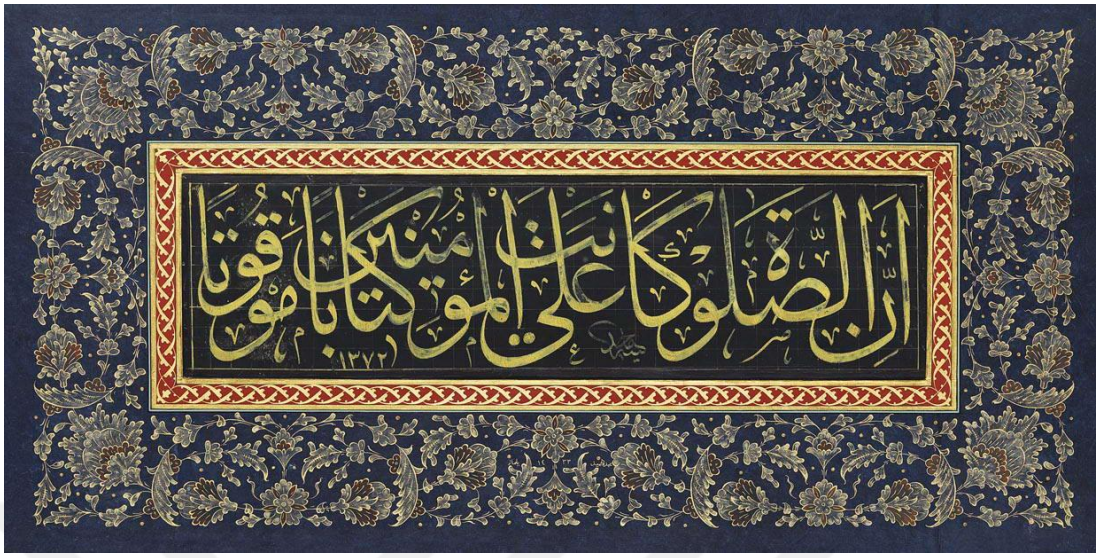
İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1339"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Şehzâde Mehmed Camii'nin batı harim kapısı üzerinde bulunan, Sâmi Efendi'nin h. 1314 yılında kaleme almış olduğu bu eseri, Mâcid Bey 1339 yılında kaleme almıştır. İranlı'lar Mescidi giriş kapısı üzerinde ve Bostani Ali Ağa Camii giriş kapısı üzerine hâkk edilmiş ve kalem işi olarak yazılmıştır.

Literatür : M. Sami Kanbaş, "**Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri**, s. 217.

[90] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 94.

Resim 285. Celî sülüs levha

(AlifArt Müzayede, https://www.alifart.com/celî-sulus-hate-levhasi_174869/ 07.01.2024)

KATALOG NO : 149

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1372-1952

Eb'adı :

Metni : *"İnne's-ṣalâte kânet 'ale'l- mü'minîne kitâben mevḳûtâ."* (Nisâ Sûresi / 103)

Anlamı : *"Çünkü namaz, mü'minlere vakitleri belli bir farzdır."*[91]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: Sâmi Efendi'nin kaleme aldığı namaz âyeti yazı istifini, Mâcid Ayral 1372 tarihinde kaleme almış ve Levent Afet Yolal Camii cümle taç kapısı üzerine de hâkk edilmiştir. Sâmi Efendi'ye ait bu yazı kalıbı, Kantarcılar Camii ve 1957 yılında yıkılmış olan Ayaspaşa Camii'nde bulunmaktadır.

Diğer Özellikleri:

Literatür : M. Sami Kanbaş, "**Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri**", s. 219.

[91] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 94.

Resim 286. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 150

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1339-1920

Eb'adı : 35 x 128 cm

Metni : *"Ḳulnâ yâ nâru kûnî berden veselâmen 'â'lâ İbrâhîm."* (Enbiyâ Sûresi / 69)

Anlamı : *"Bizde dedik ki, "Ey ateş","İbrahîm'e serin ve zararsız ol!"*[92]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aşağıdaki yer alan (bkz. katalog: 151) eser ile birlikte ahşap üzerine çalışılmıştır.

Literatür :

[92] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 326.

Resim 287. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 151

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1339-1920

Eb'adı **:** 35 x 128 cm

Metni **:** *"Ve yut'imûnet ta'âme 'â'lâ ḥubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ"* **(**İnsan Sûresi / 8)

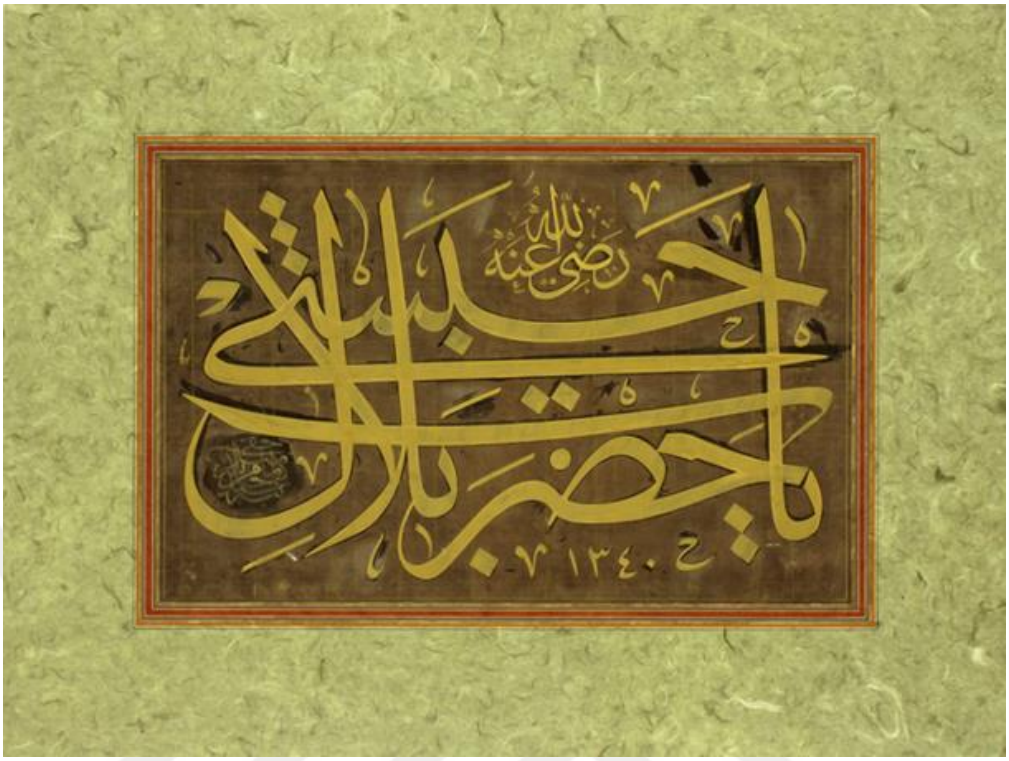
Anlamı **:** Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid-1339"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Yukarıda yer alan (bkz. katalog: 150) eser ile birlikte ahşap üzerine çalışılmıştır.

Literatür **:**

Resim 288. Celî sülüs levha

(www.Kalemguzeli.org 21.12.2023)

KATALOG NO : 152

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1340-1921

Eb'adı : 22 x 23,5 cm

Metni : *"Yâ Ḥareti Bilâ'l-i Ḥabeşî. raḍiya'llâhü ʿanh"*

Anlamı : Yâ Hazreti Bilâ'l-i Ḥabeşî. Allah O'ndan razı olsun.

İmzası : "*Ketebehû Seyyid ʿAbdü'l-Mâcid min tilmîz-i Hakkî-1340"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Şefik Bey istifi olan bu yazının zerendud ile yazılmış bir benzeri de *"İstanbul Yavuz Sultan Selim Câmii'n de müezzin mahfilinde yer almış daha sonra bu levhanın çalındığı ifade edilmiştir."*[93]

Literatür :

[93] Süleyman Berk, "Eski Camilerin Kaybolan Güzelliklerinden Biri Hüsn-i Hat Levhaları", **İslâm Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**, Haziran 2018, c. 3, s. 102.

Resim 289. Celî sülüs levha

(Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu Sergi Kataloğu**, 16-31 Ocak 1998, s. 92.)

KATALOG NO : 153

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1340-1921

Eb'adı **:** 22 x 13,5 cm

Metni **:** *"Yâ Hazreti Bilâ'l-i Ḥabeşî"*

Anlamı **:** Yâ Hazreti Bilâ'l-i Ḥabeşî

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî-1340"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık ile yazılmıştır.

Literatür **:** Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu,** Sergi Kataloğu 16-31 Ocak 1998, s. 92.

Resim 290. Celî sülüs levha

(Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu **"Âsâr"** Sergi Kataloğu)

KATALOG NO : 154

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1342-1923

Eb'adı : 20,8 x 28 cm

Metni : *"Ve emmâ bi nʿimeti rabbike feḥaddiṣ"* (Duhâ Sûresi / 11)

Anlamı : Rabbinin nimetine gelince; işte onu anlat

İmzası : *"Mâcid-1342"*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Klasik tezhip ve tığlar ile bezenmiştir

Literatür : Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu, *"***Âsâr***"* Sergi Kataloğu.

Resim 291. Celî sülüs levha

(Ankara, Etnografya Müzesi_13751)

KATALOG NO : 155

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1344-1925

Eb'adı : 41 x 42 cm

Metni : *"Ve huve'l-ḳâhiru fevḳa ʿibâdih"* (Ena'm Sûresi / 18)

Anlamı : "*O, kullarının üstünde eşsiz kudret ve yetki sahibidir."* [94]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1344"*

Bulunduğu Yer: Ankara, Etnografya Müzesi_13751

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür : Zeynep Pehlivanlar, "**Osmanlı Döneminde Hattat İmzaları**", Yüksek Lisans Tezi, s. 208.

[94] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 128.

Resim 292. Celî sülüs levha

(https://tr.pinterest.com/pin/298011700348487221/ -12.11.2023)

KATALOG NO : 156

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1344-1925

Eb'adı :

Metni : *"Ed-dünya mezra'âtü'l-âḫireti."* (Hadis-i şerif)

Anlamı : Dünya âhiretin tarlasıdır.

İmzası : "*Ketebehû Mâcid-1344"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür :

Resim 293. Celî sülüs levha

(TPV_L. 0101)

KATALOG NO : 157

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1346-1927

Eb'adı : 21.6 x 44 cm (çerçevesiz)

Metni : *"Ḳāle'llâhü Teâlâ: Ve in yekâdü'l-lezîne keferû le yüzlikûneke bi ebṣârihim lemmâ semi'û'z-zikra ve yeḳûlûne innehû le mecnûn. Vema hüve illâ zikru'n-li'l-'âlemîn"* (Kalem Sûresi / 51-52)

Anlamı : Allah'ü Teâlâ buyuruyor ki: *"Doğrusu o küfre sapanlari zikri (Kur'ân'ı) işittikleri zaman az kalsın seni gözleri (nin çarpıcı bakışları) ile yıkacaklardı. Ayrıca (hasetlerinden) 'O delinin biridir' diyorlardı. Oysa Kur'ân âlemler için ancak bir öğüt ve hatırlatmadır, başkası değildir"*[95]

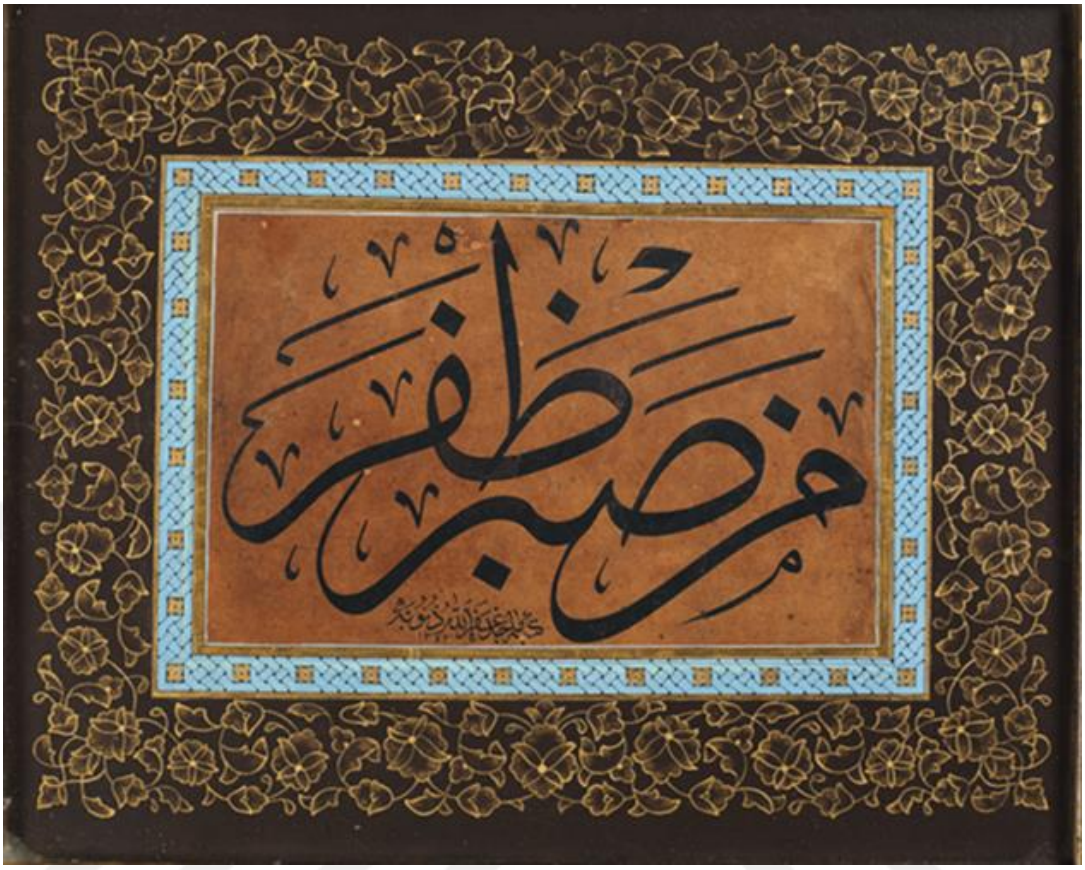
İmzası : *"Ḥarrarahû 'Abdü'l-Mâcid sene 1346"*

Bulunduğu Yer: Türk Petrol Vakfı Koleksiyonu (TPV_ L. 0101)

Diğer Özellikleri:

Literatür : F. O. Karagöz, "**Türk Petrol Vakfı Koleksiyonundaki Levhalar ve Resimler**", s. 34

[95] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 565.

Resim 294. Celî sülüs levha

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu)

(https://www.alifart.com/celî-sulus-hat-levhasi_230746/ 02.01.2024)

KATALOG NO : 158

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1352 / 1933

Eb'adı :

Metni : *"Men ṣabera zafera"*

Anlamı : Sabreden zafere ulaşır.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ġafera'llâhü ẓünûbehû-1952"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Türk Petrol Vakfı Koleksiyon'un da bulunan M. Şefik Bey yazısını takliden yazmıştır.

Literatür : Mehmet Demirci, **40 Levha 40 Yorum**, s. 82.

Resim 295. Celî sülüs levha

(Ömer Haluk Alpayer Koleksiyonu)[96]

KATALOG NO : 159

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1352 / 1933

Eb'adı :

Metni : *"Men ṣabera zafera."*

Anlamı : Sabreden zafere ulaşır.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1352"*

Bulunduğu Yer: Ömer Haluk Alpayer Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: M. Hâlim Özyazıcı gibi birçok hattat aynı ibareyi yazmıştır.

Literatür :

[96] www.ketebe.org

Resim 296. Celî sülüs levha

(SYEK_suheylunver767, s. 11)

KATALOG NO : 160

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1353 / 1934

Eb'adı :

Metni : "*Lâ ilâhe illâ ente subḥâneke innî küntü mine'ẓ-ẓâlimîn*." (Enbiyâ Sûresi / 87)

Anlamı : *"Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni (noksanlıklardan) tenzih ederim. Doğrusu ben kendine zulmedenlerden oldum."*[97]

İmzası : *"Mâcid-1353"*

Bulunduğu Yer: SYEK_suheylunver767 dosyada fotoğraf olarak bulunmaktadır. Eserin şu andaki yeri bilinmemektedir.

Diğer Özellikleri:

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 11.

[97] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 328.

Resim 297. Celî sülüs levha

(Serin, fotoğraf koleksiyonu)

KATALOG NO : 161

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Lâ ilâhe illâ ente subḥâneke innî küntü mine'z-ẓâlimîn."* (Enbiyâ Sûresi / 87)

Anlamı : *"Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni (noksanlıklardan) tenzîh ederim. Doğrusu ben kendine zulmedenlerden oldum."*[98]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, Hatice Kelpetin Arpaguş, "Kelime-i Tevhid" mad., **DİA**, TDV Yay., Ankara 2022, c. 25, s. 214-215.

[98] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 328.

Resim 298. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 162

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Lâ ilâhe illâ ente subḥâneke innî küntü mine'ẓ-ẓâlimîn."* (Enbîya Sûresi / 87)

Anlamı : *"Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni (noksanlıklardan) tenzîh ederim. Doğrusu ben kendine zulmedenlerden oldum."*[99]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[99] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 328.

Resim 299. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 163

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1356 / 1937

Eb'adı :

Metni : *"Lâ taḳnetû mi'r-Raḥmeti'llah"* (Zümer Sûresi / 53)

Anlamı : *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin."*[100]

İmzası : *"Meşekahû 'Abdû'l-Mâcid ġafera'llâhü ẕünûbehû, âmin-1356"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[100] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 463.

Resim 300. Celî sülüs levha

(https://www.ketebe.org/eser/3394?ref=artist&id=520 11.11.2023)

KATALOG NO : 164

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı :

Metni : *"Lâ taḳnetû mi'r-Raḥmeti'llah"* (Zümer Sûresi / 53)

Anlamı : *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin."*[101]

İmzası : *"Mâcid-1366"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Fatma İnci Ayan Birol tarafından, üç iplik rumi, şikâf halkâr ile tezhiplenmiştir.

Literatür : Mehmet Demirci, **40 Levha 40 Yorum**, s. 186.

[101] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 463.

Resim 301. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_61 / 11487)

KATALOG NO : 165

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 38 x 65 cm

Metni : *"Lâ taḳnetû mi'r-Raḥmeti'llah"* (Zümer Sûresi / 53)

Anlamı : *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin"*[102]

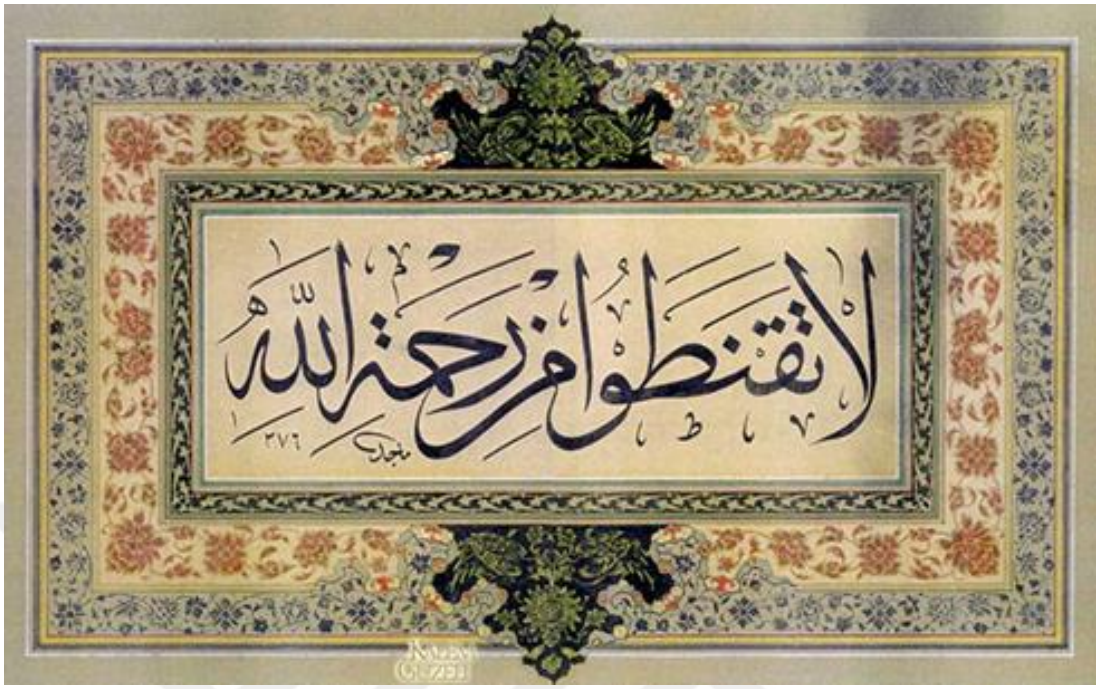
İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_61 / 11487

Diğer Özellikleri: Tolga Ayvazlar tarafından tezhibi yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 171.

[102] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 463.

Resim 302. Celî sülüs levha

(http://kalemguzeli.org/hatteserleriayrinti.php?KNO=1234&HKNO=20 25.12.2023)

KATALOG NO : 166

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 38 x 65 cm

Metni : *"Lâ taḳnetû mi'r-Raḥmeti'llah"* (Zümer Sûresi / 53)

Anlamı : *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin"*[103]

İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: Kalem Güzeli Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Üç iplik rumi, farklı çiçekli ara suları ve rokoko ile tezyinâtı yapılmıştır.

Literatür :

[103] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 463.

Resim 303. Celî sülüs levha

(Mustafa Düzgünman Koleksiyonu)

(Feyhaman Duran Kol._534/2000)

KATALOG NO : 167

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1357 / 1938

Eb'adı : 17 x 31 cm

Metni : *"Lâ ilâhe illallah Muḥammedu'r-Rasûlu'llah"*

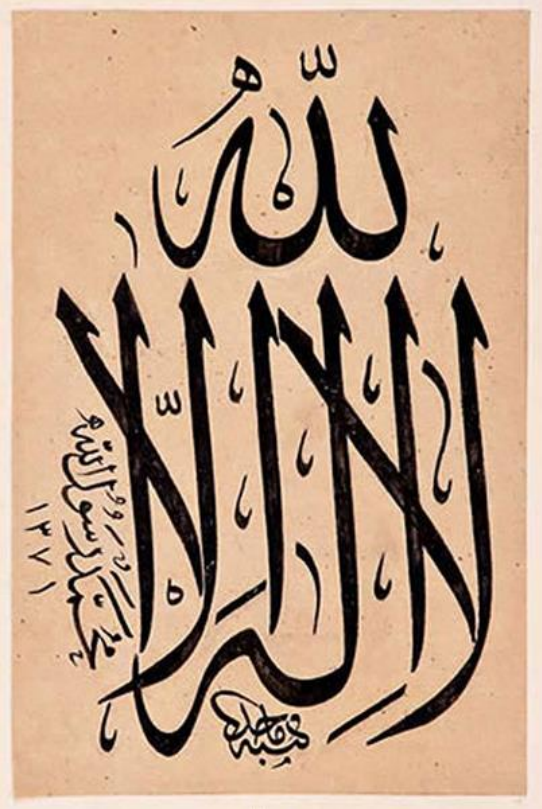
Anlamı : Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muḥammed (s.a.v.) O'nun elçisidir**.**

İmzası : *"Mâcid-1357"*

Bulunduğu Yer: 1. F: Mustafa Düzgünman Kol.; 2. F: Feyhaman Duran Kol._ 534/2000

Diğer Özellikleri:

Literatür : Subaşı, "Mâcid Ayral" mad. **DİA**, TDV Yay., s. 284; Fatih El-cil, "**Feyhaman Duran ve Koleksiyonu Hatlarının Çağdaş Türk Resmine Yansımaları**", Doktora Tezi, s. 89.

Resim 304. Celî sülüs levha

(Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu)

KATALOG NO : 168

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı : 12,5 x 8,5 cm

Metni : *"Lâ ilâhe illallah Muḥammedu'r-Rasûlu'llah"*

Anlamı : Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muḥammed (s.a.v.) O'nun elçisidir.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1371"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu[104]

Diğer Özellikleri:

Literatür : Raffi Portakal, **Portakal Sanat ve Kültür Evi, Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 34.

104 http://kalemguzeli.org/hatteserleriayrinti.php?KNO=1438&HKNO=20

Resim 305. Celî sülüs levha

(Derman, **Mederesetü'l-Hattâtîn Yüz Yaşında**, s. 191.)

KATALOG NO : 169

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1359 / 1940

Eb'adı :

Metni : *"Ne ḳahrı dest-i 'âdâdan, ne lütfu âşinâdan bil,*
Ḳana'at ehli derviş ol ḳamû kârı Ḫudâ'dan bil."

Anlamı : Ne kötülüğü düşmandan ne iyiliği dostlardan bil,
Derviş-meşrep ol, başına gelen her işi Allah'tan bil.

İmzası : *"Ḥarrrarahû Mâcid b. Zühdî ġafera'llâhü z̲ünûbehû-1359"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aharlı kağıt üzerine siyah mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Mederesetü'l-Hattâtîn Yüz Yaşında**, s. 191.

Resim 306. Celî sülüs levha

(Muhittin Serin Koleksiyonu)

KATALOG NO : 170

Adı : Celî sülüs, nesih

Tarihi : 1359 / 1940

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"* [105]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî gafera'llahû âmîn- sene 1359"*

Bulunduğu Yer: Muhittin Serin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Battal ebrû ile pervazlarına murakka yapılmıştır.

Literatür : Serin, **Hat Sanatı Tarihi,** s. 536.

[105] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 307. Celî sülüs levha

(Nika, **Müzayede kataloğu**, 72. Müzayede, s. 141.)

KATALOG NO : 171

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1359 / 1940

Eb'adı :

Metni : "*İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"* [106]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Yazı üzerinde tarih bulunmamaktadır. Not düştüğümüz tarih, müzayede kataloğundaki tarihtir.

Literatür : Nika, **Müzayede Kataloğu**, 72. Müzayede, İstanbul 2011, s. 141.

[106] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 308. Celî muhakkak levha

(MSGSÜ_37 / 11463)

KATALOG NO : 172

Adı : Celî muhakkak levha

Tarihi : 1359 / 1940

Eb'adı : 35 x 57 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid gafera'llahû ẕünübehû-1359"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_37 / 11463

Diğer Özellikleri: Klasik tezhip, zencerek ve tığlar ile tezyinâtı yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 168.

Resim 309. Celî sülüs levha

(Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_29)

KATALOG NO : 173

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı : 24 x 47 cm

Metni : "*Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân, Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası : *"Mâcid-1366"*

Bulunduğu Yer: Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_29

Diğer Özellikleri: Altın cetvel çekilmiş eserde, hatip ebrusu kullanılmıştır.

Literatür : konusan_yazilar_e-katalog

Resim 310. Celî sülüs levha

(Murat Kılıç Koleksiyonu)

(https://www.ketebe.org/eser/4673?ref=artist&id=520 12.12.2023)

KATALOG NO : 174

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

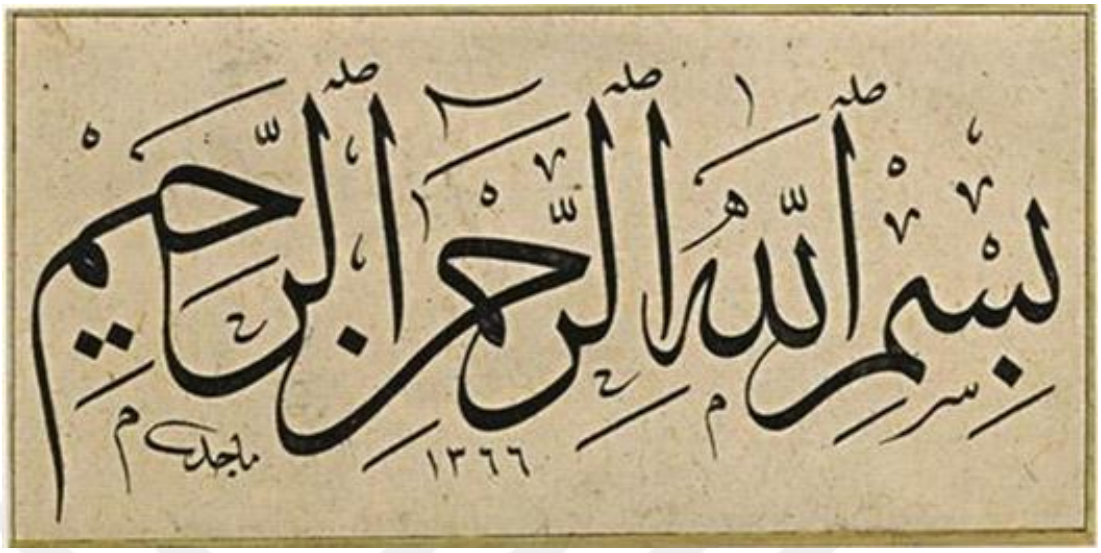
Anlamı : Raḥmân, Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Mâcid-1366"*

Bulunduğu Yer: Murat Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 311. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 175

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm*"

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Mâcid-1366"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 312. Celî sülüs levha

(https://artam.com/muzayede/294-degerli-tablolar-ve-antikalar/sulus-oklu-besmele-ketebe-esseyyid-macid-ayral 01.01.2024)

KATALOG NO : 176

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1366 / 1947

Eb'adı : 9 x 28 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Nemeḳahû es-Seyyîd Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1366"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıda siyah mürekkep ile yazılmış eserin etrafı, altın cetvelli ve tezhiplidir.

Literatür :

Resim 313. Celî sülüs levha

(Hüseyin Gündüz Koleksiyonu)

KATALOG NO : 177

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1368 / 1949

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân, Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Mâcid-1368"*

Bulunduğu Yer: Hüseyin Gündüz Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Besmele, müdevver formda, zırnık ile yazılmıştır.

Literatür : Serin, **Hat Sanatı Tarihi**, s. 537.

Resim 314. Celî muhakkak levha

(Barın Han Koleksiyonu_2022)

KATALOG NO : 178

Adı : Celî muhakkak levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Mâcid-1371"*

Bulunduğu Yer: Barın Han Koleksiyonu_2022

Diğer Özellikleri: İki farklı ebru ile çevrelenmiş, altın cetveli çekilmiştir.

Literatür :

Resim 315. Celî muhakkak levha

(S. Tokgöz Koleksiyonu TİE_SE_0004)

KATALOG NO : 179

Adı : Celî muhakkak levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

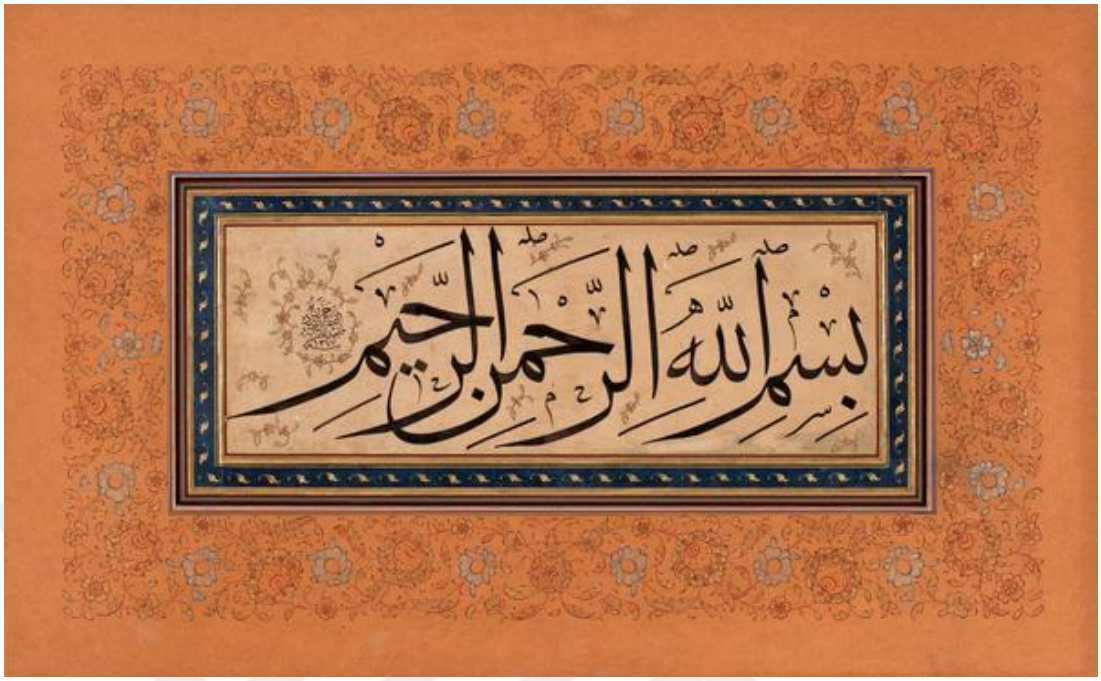
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Nemeḳahû es-Seyyid Mâcid ġufira ẕünûbüh-sene 1372"*

Bulunduğu Yer: Sami Tokgöz Koleksiyonu, TİE_SE_0004

Diğer Özellikleri: Altın cetvel çekilmiş eserin, kenarları Mustafa Düzgünman 'ın battal ebrûları ile çerçevelenmiştir.

Literatür :

Resim 316. Celî muhakkak levha

(https://www.antikaekspertiz.net/macid-ayral/ 15.07.2023)

KATALOG NO : 180

Adı : Celî muhakkak levha

Tarihi : 1377-1957

Eb'adı : 26 x 49 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası : *"Mâcid sene-1377"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Hasan Türkmen tarafından halkârî ve ara suyu kullanılarak tezhibi yapılmıştır.

Literatür : Nişantaşı Müzayede, İstanbul 20 Ekim 2011, s. 98.

Resim 317. Celî muhakkak levha

(https://www.ketebe.org/eser/3731?ref=artist&id=520 08.09.2023)

KATALOG NO : 181

Adı : Celî muhakkak

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası :

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Koyu zemin üzerine zırnık mürekkeple yazılmış, yaptığı tashihler ile yazının mükemmeliyetini yakalamaya çalışmıştır. Gülsüm Gügercin tarafından cetvelleri çekilmiş ve tığlar ile bezenmiştir.

Literatür :

Resim 318. Celî sülüs levha

(A. Rahmân Kılıç Koleksiyonu "**Âsar**" Sergi Kataloğu, s. 122)

KATALOG NO : 182

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 23 x 29,2 cm

Eb'adı : 1373 / 1953

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: İstifli olarak çalışılan Besmele'nin etrafı, halkârî ve zencerek ile bezenmiştir.

Literatür : Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu **Âsar Sergi Kataloğu**, s. 122.

Resim 319. Celî sülüs levha

(MSGS_43 / 11469

KATALOG NO : 183

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 35 x 57 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

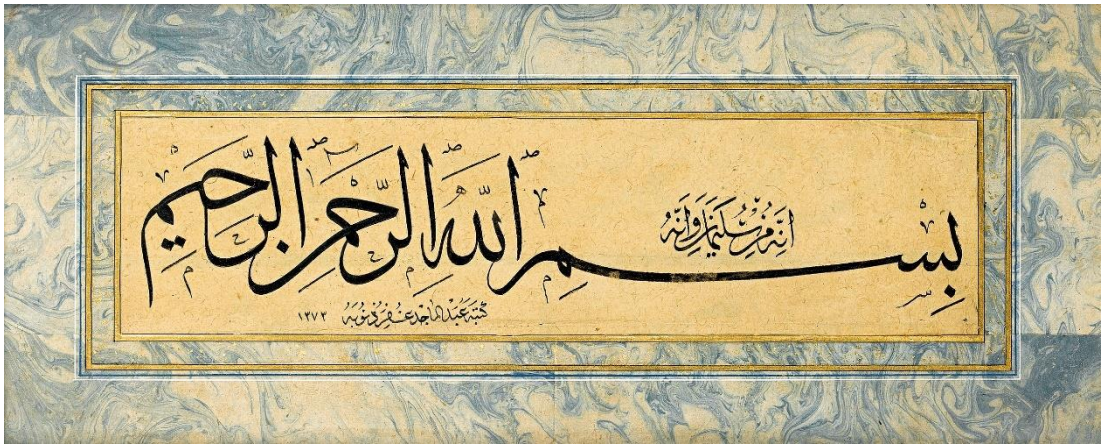
Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGS_43 / 11469

Diğer Özellikleri: Ara suyunda üç iplik rumi kullanılan ve kenarları klasik tezhip yapılan eserin tezyinâtı, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi öğrencileri tarafından yapılmıştır (1952-1955).

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.** s. 169.

Resim 320. Celî sülüs levha

(https://kuranlaulfet.com/macidayral/#&gid=1&pid=37 01.01.2024)

KATALOG NO : 184

Adı : Celî sülüs, sülüs, hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1373 / 1944

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"*[107]

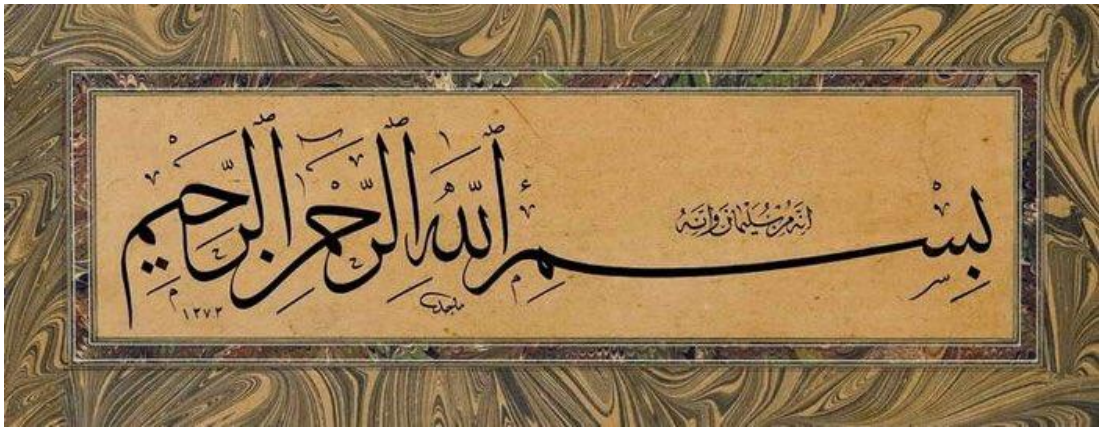
İmzası : *"Ketebehû 'Abdü'l Mâcid ġufîra zünûbehû-1373"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Oklu Besmelenin yer aldığı eserin altın cetvelleri çekilmiş, kenarları ebrûlar ile çevrelenmiştir.

Literatür : İstanbul Antik Sanat, **Yaz Müzayedesi,** 27 Mayıs 2007, s. 10.

[107] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 321. Celî sülüs, hatt-ı icâze

(Emin Barın ve Koleksiyonu)

(https://twitter.com/karayaslihan/status/898086458275311617 18.12.2023)

KATALOG NO : 185

Adı : Celî Sülüs, hatt-ı icâze

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 22 x 46 cm

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"*[108]

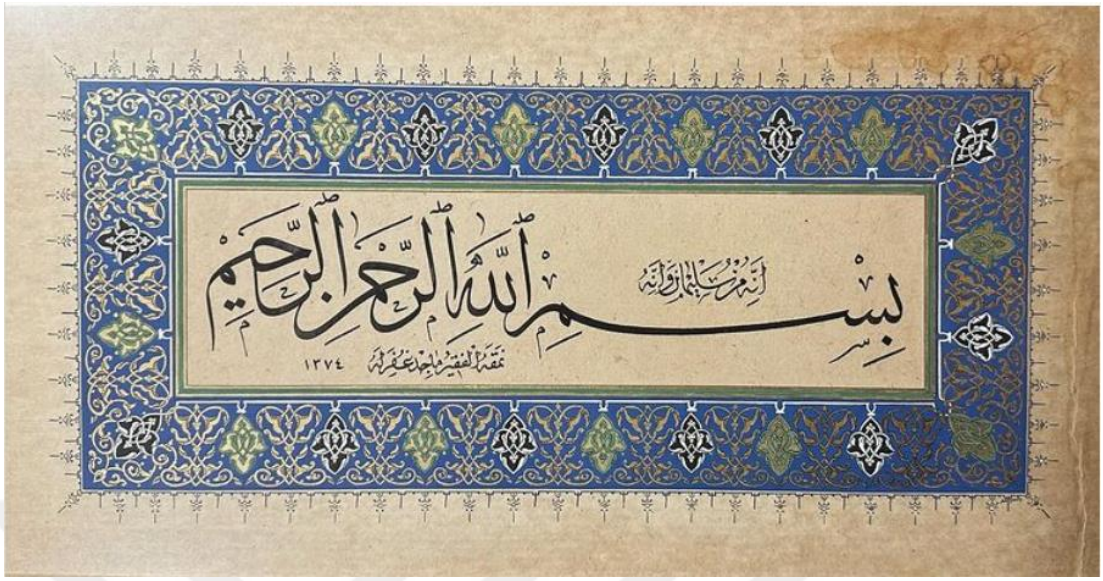
İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: Emin Barın ve Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Ebrulu bordürleri Mustafa Düzgünman tarafından yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Emin Barın ve Koleksiyonu**, s. 86; Esra Kabacaoğlu, "**Emin Barın Hat Koleksiyonu**"**,** Marmara Ünv. Güzel Sanatlar Enst., YL Tezi, İstanbul 2004, s. 244.

[108] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 322. Celî sülüs levha

(https://kuranlaulfet.com/macidayral/#&gid=1&pid=37 01.01.2024)

KATALOG NO : 186

Adı : Celî Sülüs, hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1373 / 1944

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"* (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"* [109]

İmzası : *"Nemeḳahû el-faḳîr Mâcid ġufira leh-1374"*

Bulunduğu Yer: Oklu Besmele'nin etrafı rumi ve tığlar ile bezenmiştir.

Diğer Özellikleri: Rumi ve tığlar ile tezhibi yapılmıştır.

Literatür :

[109] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 378.

Resim 323. Celî sülüs levha

(SYEK_Levhalar 310)

KATALOG NO : 187

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1377 / 1947

Eb'adı **:** 19 x 43 cm

Metni **:** *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

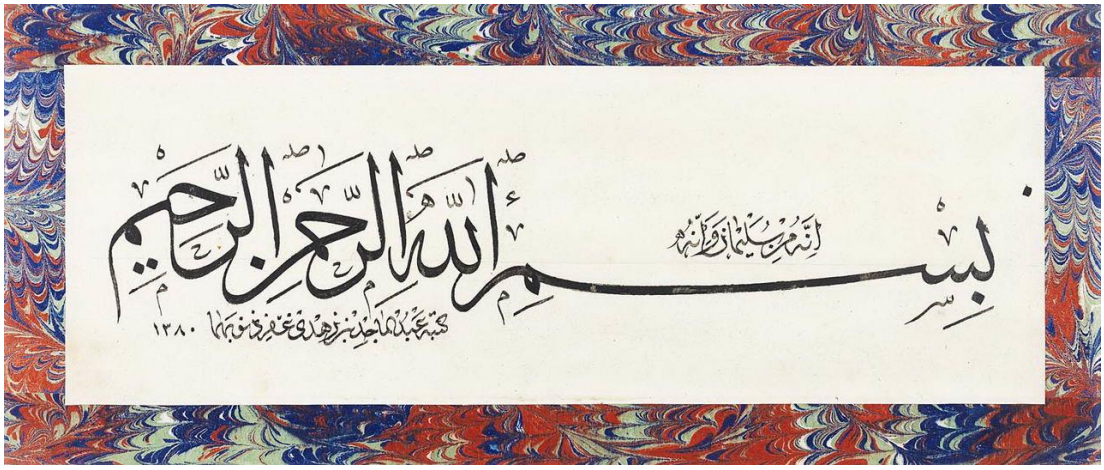
Anlamı **:** Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İmzası **:** *"Mâcid-1366"*

Bulunduğu Yer: SYEK_Levhalar 310

Diğer Özellikleri: Serigrafi baskısı yapılan 5 eserden bir tanesidir.

Literatür **:** Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbû Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, s. 100-103

Resim 324. Celî sülüs levha

(Alifart, **Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayedesi**, 01.06.2014)

(https://www.alifart.com/osmanli-karma-sanat-eserleri-muzayedesi_2014-06-01/ 11.11.2023)

KATALOG NO : 188

Adı : Celî Sülüs, hatt-ı icâze

Tarihi : 1380 / 1960

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm*" (Neml / 30)

Anlamı : *"Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır"*[110]

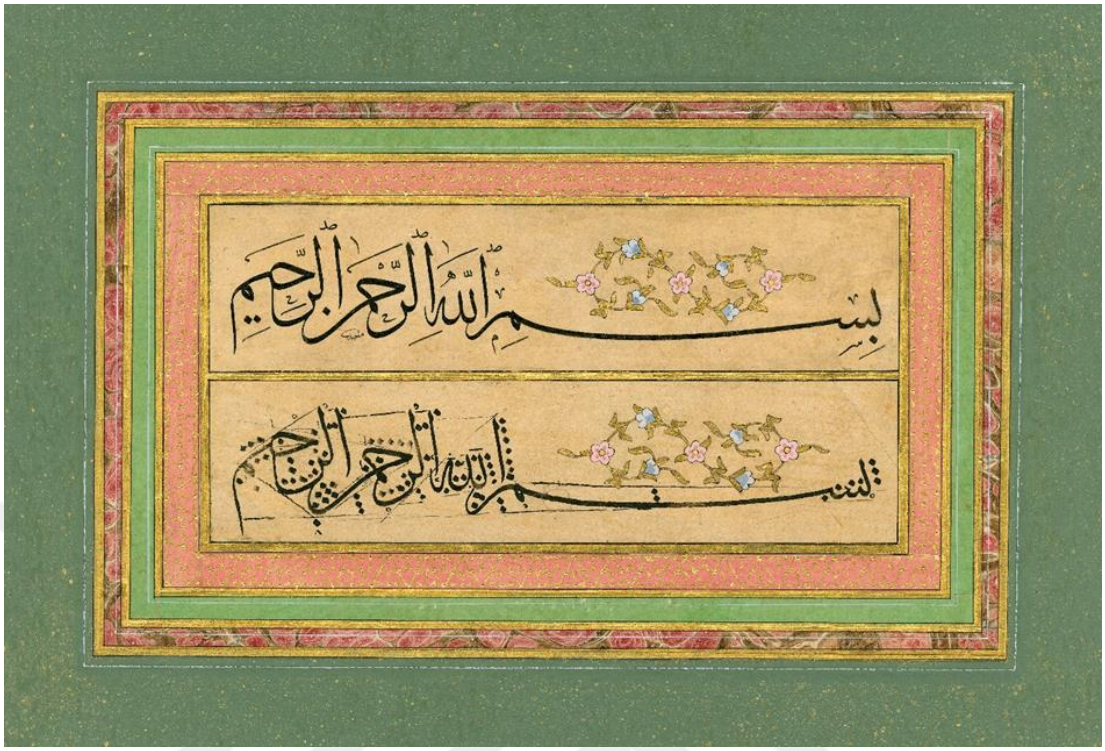
İmzası : *"Ketebehû ʿAbdü'l-Mâcid b. Zühdî ġufirâ z̲ünübehümâ-1380"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Tarih itibâri ile hayatının son dönem eserlerinden bir tanesidir. Battal ebrû ile murakka yapılmıştır.

Literatür : Alifart, **Osmanlı & Karma Sanat Eserleri Müzayedesi**, 01.06.2014

[110] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 378.

Resim 325. Celî sülüs levha

(Hüseyin Gündüz Koleksiyonu)

KATALOG NO : 189

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 32 x 33 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Hüseyin Gündüz Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Eserde Besmele iki kez yazılmış, ihtimal dahilidir ki müstakîl iki eserin birleştirilmesi sonucu oluşturulmuştur. Tezhibi BetÜl Gündüz tarafından yapılmıştır.

Literatür : M. Bedrettin Yazır, **Medeniyet Âleminde Yazı ve İslâm Medeniyetinde Kalem Güzeli-2,** s. 447.

Resim 326. Celî sülüs levha

(Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu**, Sergi Kataloğu, 16-31 Ocak 1998, s. 93.)

KATALOG NO : 190

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** Tarihsiz

Eb'adı **:** 19 x 11,5 cm

Metni **:** *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı **:** Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

İmzası **:**

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık mürekkeple istifli şekilde yazılmış eser ahşap çerçeve ile çerçevelenmiştir.

Literatür **:** Yurtbank, **Osmanlı-Türk Hat Sanatı Koleksiyonu,** Sergi Kataloğu, 16-31 Ocak 1998, s. 93.

Resim 327. Celî sülüs levha

(https://tr.pinterest.com/pin/159737118026349136/ - 10.09.2023)

KATALOG NO : 191

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1364 / 1945

Eb'adı :

Metni : *"Allah bes bakî heves"*

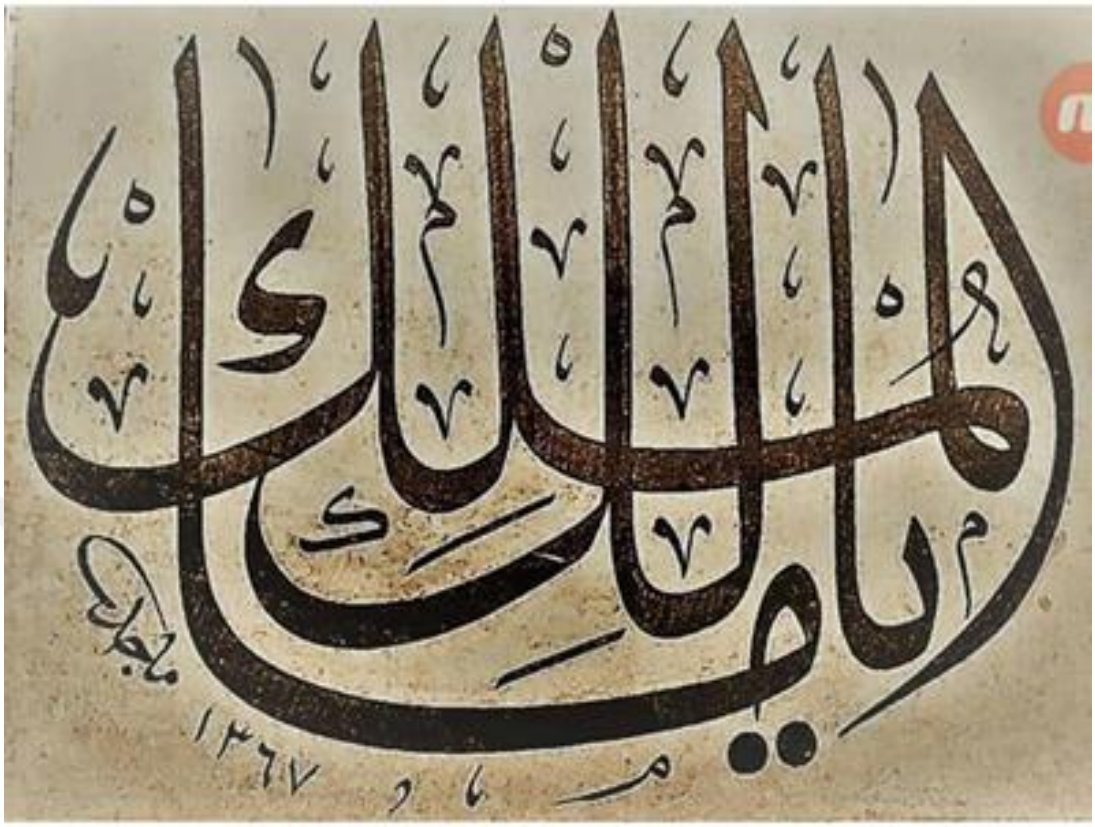
Anlamı : Allah yeter, başkası gelip geçici istektir, hevestir.

İmzası : *"Mâcid-1364"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Ahşap çerçeveli, ebru bordürlü ve cetveli çekilmiştir.

Literatür :

Resim 328. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 192

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1367 / 1948

Eb'adı :

Metni : *"Yâ Mâlike'l-Mülk"*

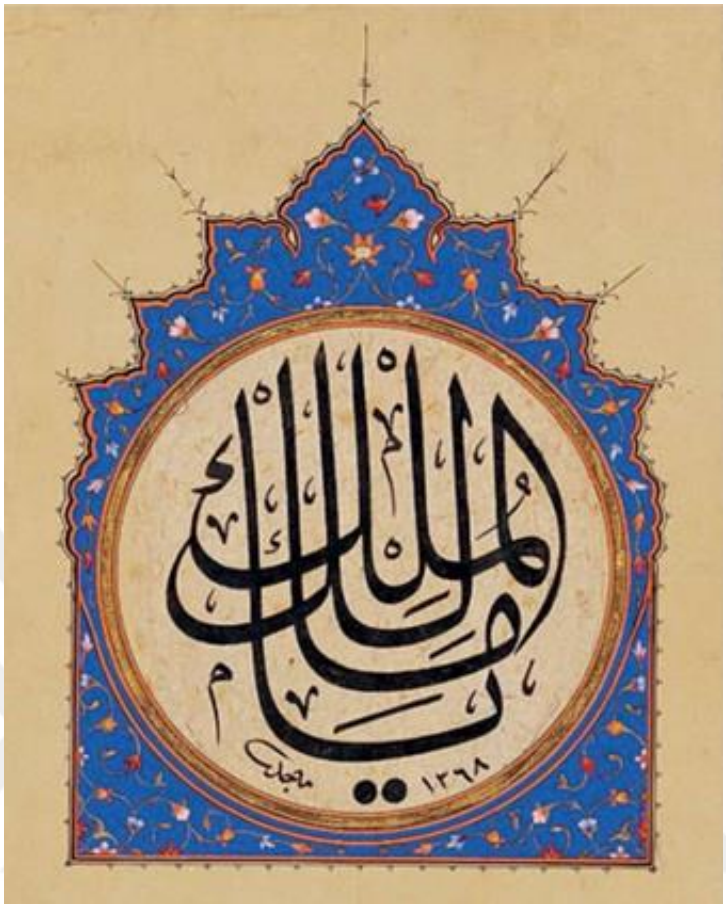
Anlamı : Mülkün gerçek sâhibi; bütün varlık âleminin tek hâkimi

İmzası : *"Mâcid-1367"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Allah'ın isimlerinden biri

Literatür :

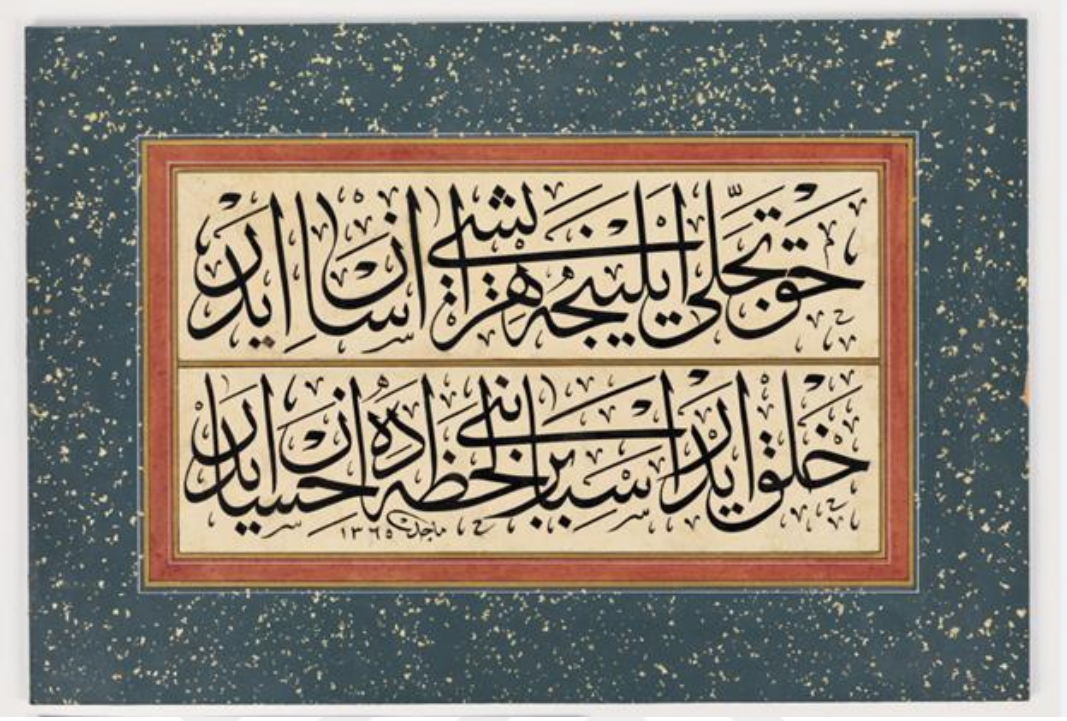

Resim 329. Celî sülüs levha

(Alif Art Müzayede-05.01.2024)
(https://www.alifart.com/search/?keywords=macid&searchtype=1&page=6)

KATALOG NO : 193

Adı : Celî sülüs levha
Tarihi : 1368 / 1949
Eb'adı :
Metni : *"Yâ Mâlike'l-Mülk"*
Anlamı : Mülkün gerçek sâhibi; bütün varlık âleminin tek hâkimi
İmzası : *"Mâcid-1368"*
Bulunduğu Yer:
Diğer Özellikleri: Aharlı kağıt üzerine is mürekkebi ile kaleme alınmış eserde cetvelleri altınla çekilmiş eserin çevresi klasik tezhip ile tezyin edilmiştir.
Literatür :

Resim 330. Celî sülüs levha

(SHM_15544-Y.137)

KATALOG NO : 194

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1365 / 1946

Eb'adı :

Metni : *"Ḥaḳ tecelli eyleyince her işi â'sân eder*
Ḫalḳ eder esbâbını, bir lâḥzâda iḥsân eder."

Anlamı : Allah kudretini tecellî ettirirse her işi kolay kılar.
Bir işin olmasını murâd ederse, sebepleri yaratır, bir anda o işi ihsân eder.

İmzası : *"Mâcid-1365"*

Bulunduğu Yer : Sadberk Hanım Müzesi_15544-Y.137

Diğer Özellikleri : Ketencizâde Mehmet Rüştü Efendi'ye ait bir beyit, etrafına yeşil zemin üzerine zerefşân yapılmıştır.

Literatür :

Resim 331. Celî sülüs levha

(Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 22)

KATALOG NO : 195

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1365 / 1946

Eb'adı :

Metni : *"Ya Raḥîm"*

Anlamı : Kullarına karşı bağışlayıcı olan ve merhamet eden

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid tilmiz-ü İsmâil Ḥakkı ġufira lehümâ-1365"*

Bulunduğu Yer: Altın ile halkârî ve rumîlerle bezenmiştir.

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 22.

Resim 332. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 196

Adı : Celî sülüs, hatt-ı icâze

Tarihi : 1377 / 1947

Eb'adı :

Metni : *"Ellezîne âmenü ve ʿamilü's-sâliḥâti ṭûbâ lehüm ve ḥüsn'ü-meâb"* (Rad Sûresi / 29)

Anlamı : *"İman edip sâlih amel işleyenlere ne mutlu! Zaten dönülecek en güzel yer onların olacaktır"*[111].

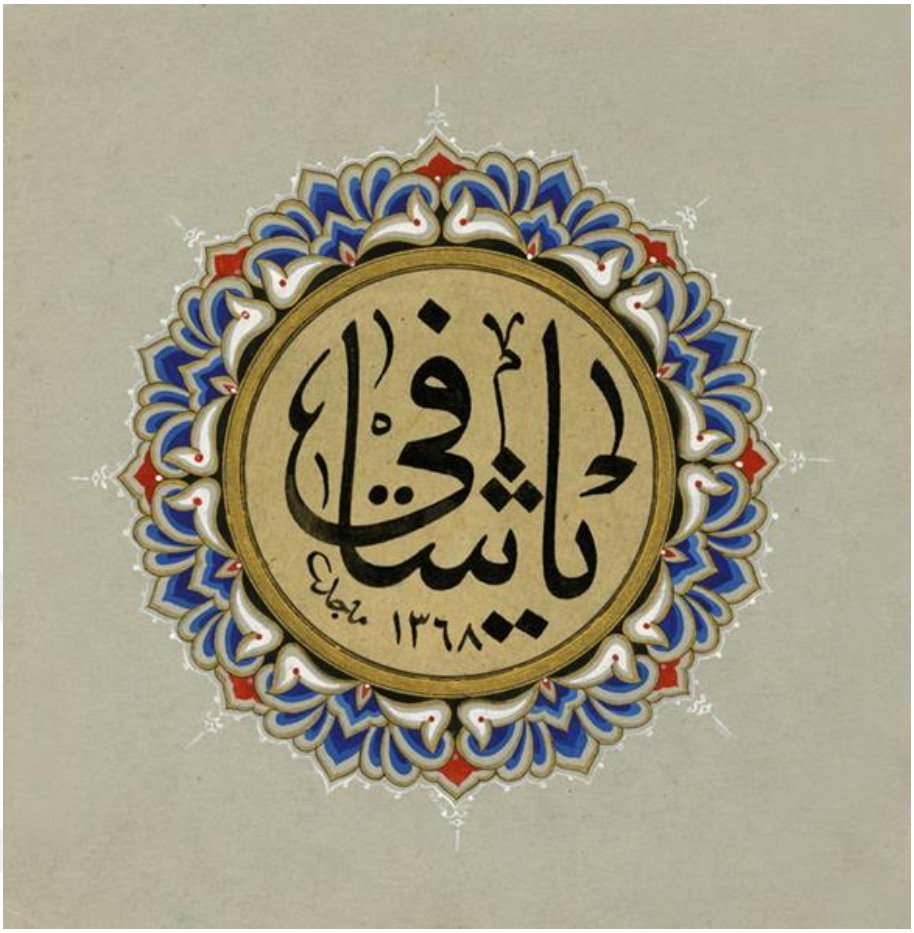
İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: *"Ve amilü's-saliḥâti"* kelimesi, sülüs istfin üzerine ince bir kalem ile icâze hattıyla yazılmıştır.

Literatür :

[111] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 252.

Resim 333. Celî sülüs levha

(S. Tokgöz Koleksiyonu_Hat_TİE_SE-0040)

KATALOG NO : 197

Adı : Celî sülüs levha
Tarihi : 1368 / 1948
Eb'adı :
Metni : *"Ya Şâfî*
Anlamı : Şifa veren
İmzası : *"Mâcid-1368"*
Bulunduğu Yer: Sami Tokgöz Koleksiyonu_Hat_TİE_SE-0040
Diğer Özellikleri: Eserin etrafına altın cetvel ve münhâni desenleri ile tezhip yapılmıştır.
Literatür :

Resim 334. Celî sülüs levha

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-273199/- 02.11.20223)

Resim 335. Sâmi Efendi'nin celî sülüs yazısı

(Hususi Koleksiyon)

KATALOG NO : 198

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1368 / 1948

Eb'adı : 40 x 100 cm

Metni : *"Hel yestevî'l-lezîne yʿalemûne ve'l-lezîne lâ yʿalemûn. Ṣadaḳa'llahü'l-ʿAẓîm"* (Zümer Sûresi / 9)

Anlamı : *"Bilenler ile bilmeyenler hiçbir olur mu? Yüce Allah doğru söyledi."* [112]

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid-1368"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Sâmi Efendi'nin 1310 / 1892 tarihli yazısını, Mâcid Ayral da 1368 / 1948 tarihinde kaleme almıştır. Tezhibi Rikkat Kunt tarafından yapılmıştır.

Literatür : M. Sami Kanbaş, "**Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri**" s. 167.

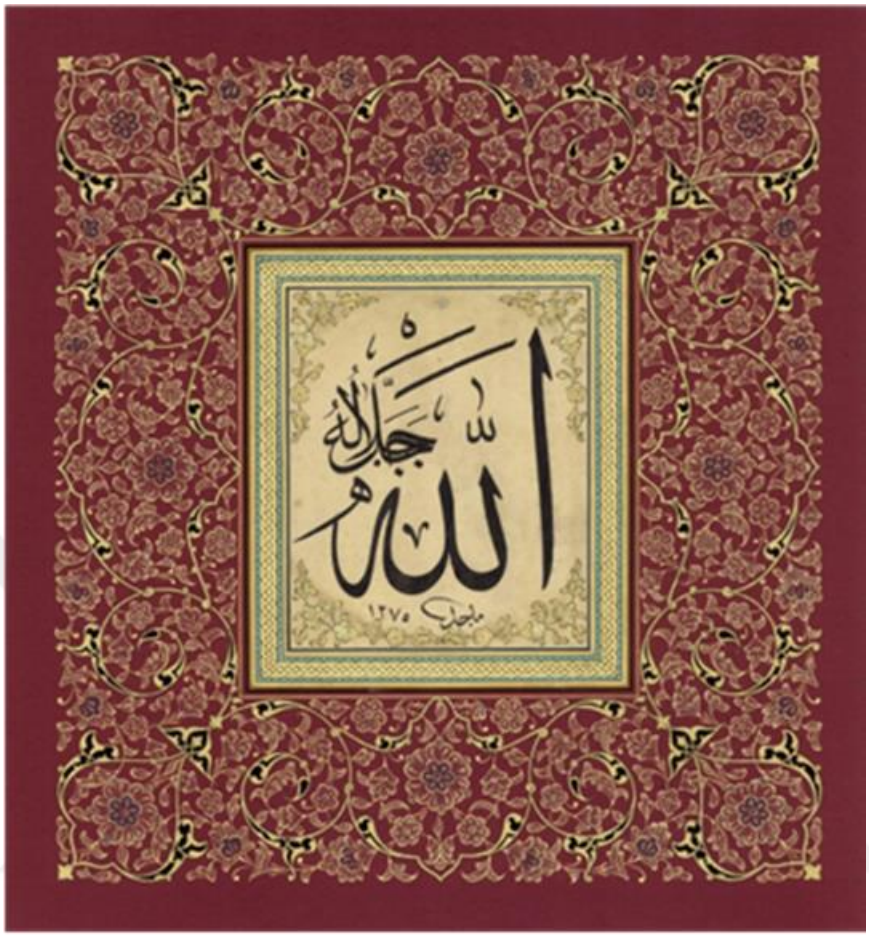
[112] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 458.

Resim 336. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 199

Adı : Celî sülüs levha
Tarihi : 1369 / 1950
Eb'adı :
Metni : *"Allah Celle Celâlühü"*
Anlamı : Allah Celle Celâlühü
İmzası : *"Mâcid-1369"*
Bulunduğu Yer:
Diğer Özellikleri:
Literatür :

Resim 337. Celî sülüs levha

(Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu)

KATALOG NO : 200

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1375 / 1956

Eb'adı : 35,8 x 33,3 cm

Metni : *"Allah Celle Celâlühü"*

Anlamı : Allah Celle Celâlühü

İmzası : *"Mâcid-1375"*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür : Abdurrahmân Kılıç Koleksiyonu, "**Âsâr**" Sergi Kataloğu.

Resim 338. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 201

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1369 / 1950

Eb'adı :

Metni : *"Allâhu Gânîyyun"*

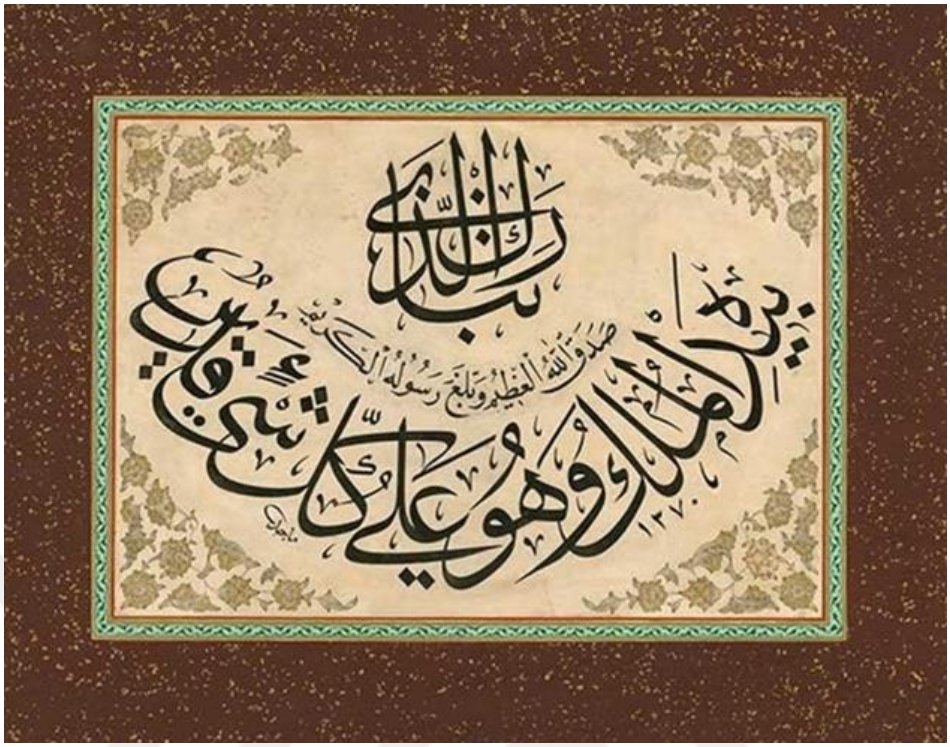
Anlamı : Allah her şeyden müstağni, zengin olandır.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî ġafera'llâhü ẕünûbehû-sene 1369"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Şefik Bey terkibi olan celî sülüs "Allâhu Gânîyyun" ibâresini Mâcid Ayral ve birçok hattat kaleme almıştır.

Literatür :

Resim 339. Celî sülüs levha

(TPV_L.0102)

KATALOG NO : 202

Adı : Celî sülüs-nesih levha

Tarihi : 1370 / 1950

Eb'adı : 38.5 x 49.5cm

Metni : *"Tebâreke'l-lezî bi yedihi'l-mülkü ve hüve 'â'lâ külli şey'in ḳâdîr. Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm" Ve belleğa Rasûlühü el-Kerîm."* (Mülk Sûresi / 1)

Anlamı : *"Mülk (hükümranlık) elinde olan (Allah) yücedir ve o her şeye kâdirdir"*[113]Azîm olan Allah doğru söyledi. (Mülk Sûresi / 1) Bunu (Kur'an-ı) Kerîm'den Rasûlu'llah tebliğ etmiştir.

İmzası : *"Mâcid-1370"*

Bulunduğu Yer: Türk Petrol Vakfı Koleksiyonu-TPV_L.0102

Diğer Özellikleri: Gülnihal Küpeli tarafından, ara suyu ve halkârî ile tezyin edilmiştir.

Literatür : Derman, **Türk Hat Sanatından Seçmeler**, s. 655.

[113] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 561.

Resim 340. Celî sülüs levha

(Derman, **Ummâna Dökülen Irmaklar**, s. 27.)

KATALOG NO : 203

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1950

Eb'adı :

Metni : *"Şevḳ u şâd'i getirip mevkib-i yârân gibi âb,*
Götürür kî ne-i ʿadâ gibi endişeyi bâd.
Leb'i deryâda bu târihi işitim Fârûḳ,
Ḥaḳ bilir, ḳaṣr-ı Fuad olmalı hep Şems-âbâd" (1950)"

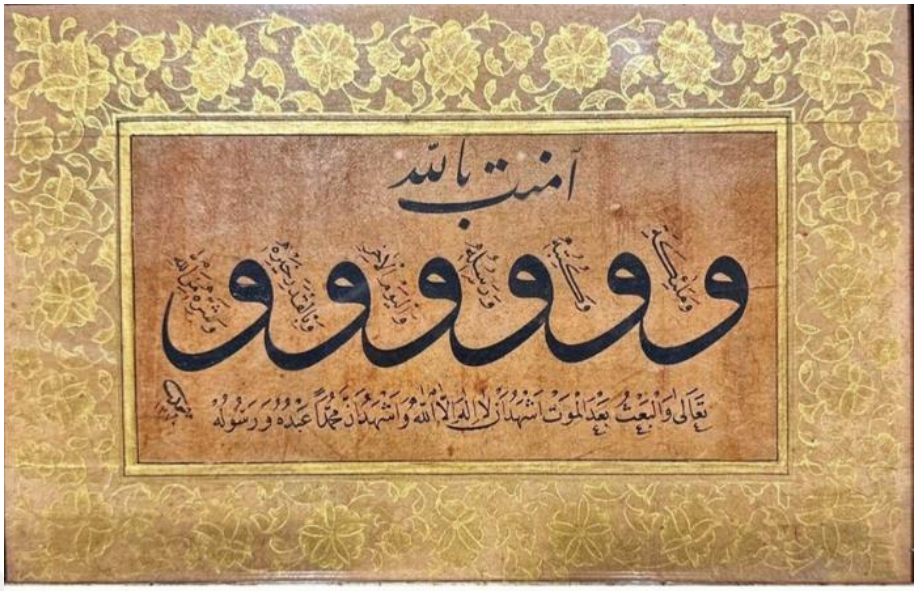
Anlamı: Şu dostlar kafilesi gibi arzû ve sevinç getirir; rüzgâr ise, düşmanların gizli kîni gibi olan gam ve kederi götürür. Denizin kenarında, Fâruk, bu tarihi işittim: Hak bilir, Fuad'ın kâşânesi hep böyle güneşlik olmalı.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Fuad Şemsi İnan Bey'in satın almış olduğu yalı için, Fâruk Nâfiz Çamlıbel (1898-1973) tarih düşmek amacı ile yukarıdaki beyti yazmıştır. Mâcid Ayral da sülüs yazı ile kaleme almış, daha sonra klişeci Kenan Bey bu yazıyı pirinç levha üzerine hâkk etmiştir.

Literatür : Derman, **Ummâna Dökülen Irmaklar**, s. 27.

Resim 341. Celî sülüs levha

(https://www.instagram.com/p/CrXsT7GNR_8/?igsh=MWI5dmFkYnBjdWU1Yg%3D%3D 07.07.2023)

KATALOG NO : 204

Adı : Celî sülüs, nesih, ta'lik

Tarihi : 1370 / 1960

Eb'adı :

Metni : *"Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve Rasûlihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-ḳaderi ḫayrihî ve şerrihî minallâhi teʿalâ ve'l-bʿasü bʿde'l-mevt. Hakkun Eşhedü en lâ ilâhe illlalâh ve eşhedü enne Muḥammeden ʿabdühü ve Rasûlühü."*

Anlamı : Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine iman ettim. Ölümden sonra dirilmek de haktır. Ben şahîtlik ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur.

İmzası : *"Mâcid-1370"*

Bulunduğu Yer: 1292 yılında Şefik Bey (SYEK_98) tarafından istifi yapılan eser, Mâcid Ayral tarafından, ta'lik, sülüs ve nesih hatları ile yazılmıştır. Hâlim Özyazıcı gibi birçok hattat tarafından da kaleme alınmıştır.

Diğer Özellikleri: "*hakkun"* kelimesi eksik yazılmıştır.

Literatür

Resim 342. Celî sülüs levha

(TTK_SÜ-EY-1014)

KATALOG NO : 205

Adı : Celî sülüs, nesih levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı :

Metni : "*Ḳāle Rasûlu'llah sallallaû ʿaleyhi ve's-sellem, "Le tufteḥanne'l-ḳusṭanṭîniyyetü. Fe le nʿiġme'l-emîru emîruhâ, vele niġme'l-ceyşu zalike'l-ceyş"*, (Ravâhu'l-imâm Ahmed b. Hanbel fî musnedihî)

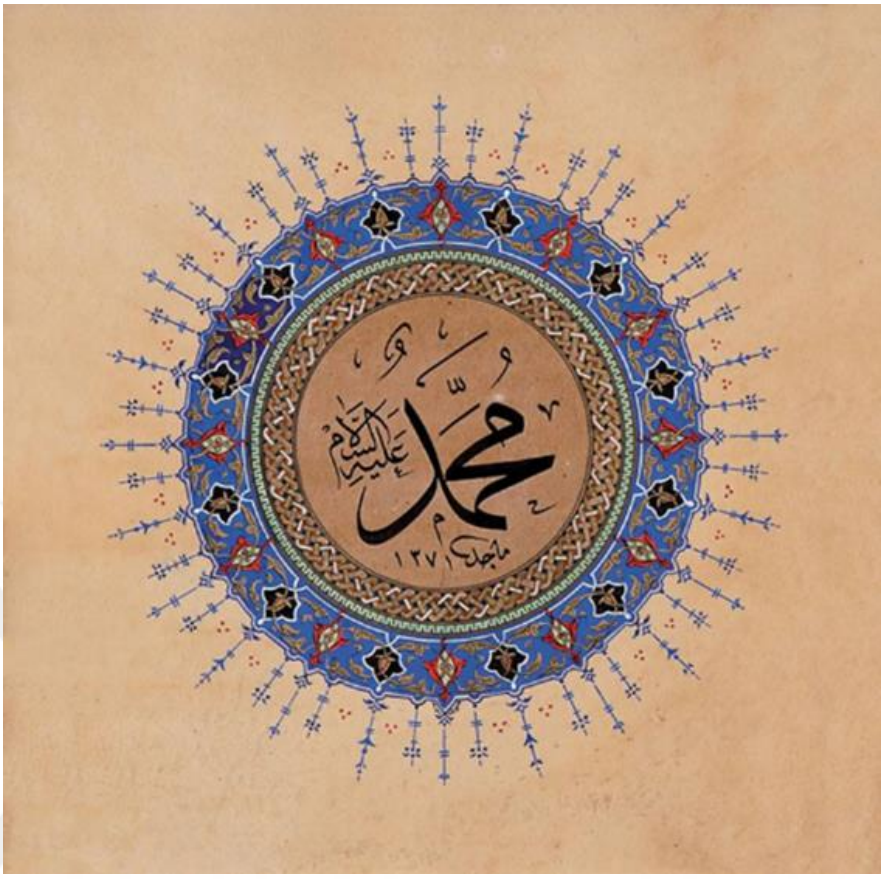
Anlamı : Rasûlu'llah (s.a.v.) buyurdu ki; Kostantiniyye (İstanbul) muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan; onu fetheden ordu ne güzel ordudur." Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid ġufira z̲ünûbüh-1951"*

Bulunduğu Yer: TTK_SÜ-EY-1014)

Diğer Özellikleri: İstanbul'un fethini müjdeleyen hadis'i-şerifte *"Fe le nʿiġme'l-emîru"* yerine *"ve le nʿiamel-emîru"* yazmış fe harfinin yerine sehven vav harfi yazılmıştır.

Literatür : Gülbün Mesara, "**Süheyl Ünver Sanat Koleksiyonu**", Süheyl Ünver, **TTK**, Ankara 2022.

Resim 343. Celî sülüs levha

(www.kalemguzeli – 12.11.2023)

KATALOG NO : 206

Adı : Celî sülüs

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı : Çapı 13 cm

Metni : *"Muḥammed ʿAleyhi's-selâm"*

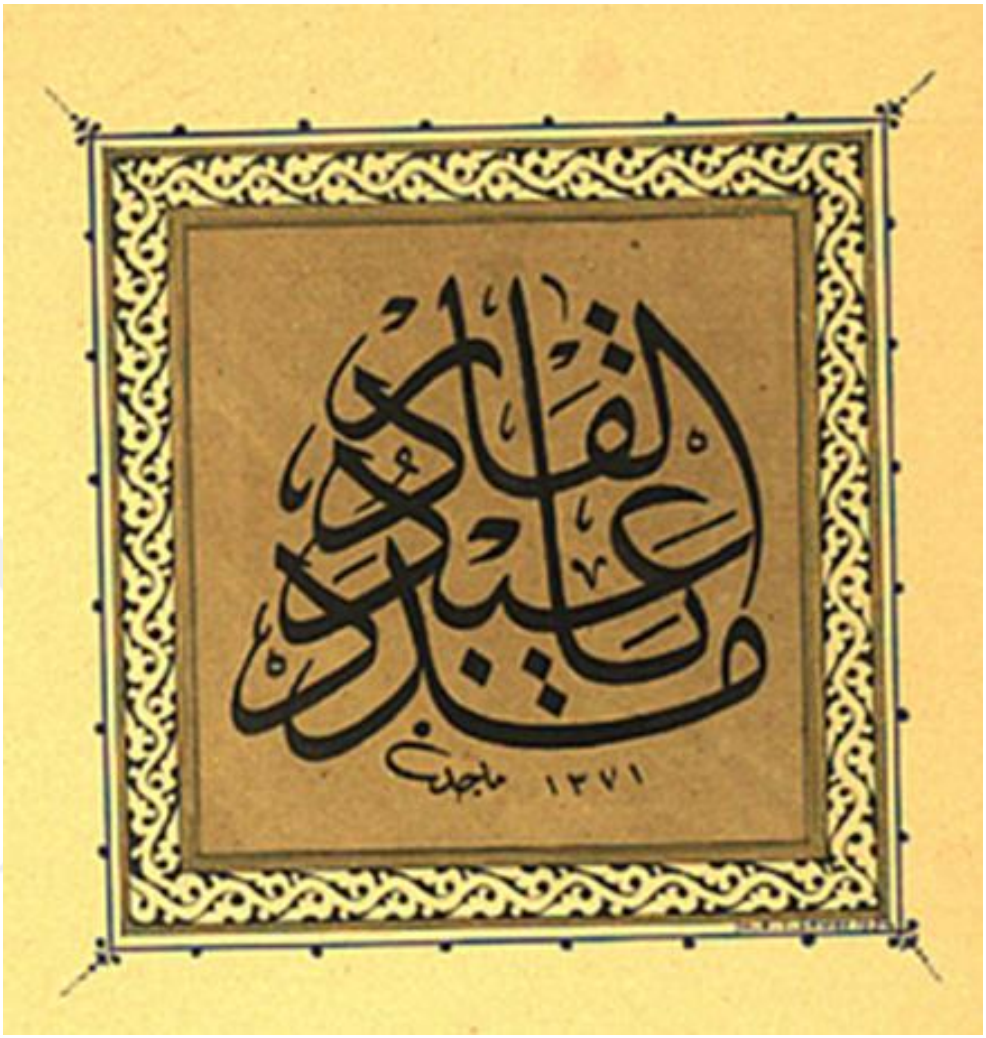
Anlamı : Peyġamber Efendimizin ismi şerifi

İmzası : *"Mâcid-1371"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Müdevver formda murakk yapılan eserin etrafı; zencerek, klasik tezhip ve tığ ile bezenmiştir.

Literatür : Raffi Portakal, Özel Koleksiyonlar Müzayedesi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, s. 36.

Resim 344. Celî sülüs levha

(SYEK_suheylunver767, s. 7.)

KATALOG NO : 207

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1371 / 1951

Eb'adı :

Metni : *"Meded Yâ ʿAbdülḳâdir"*

Anlamı : Meded Yâ Abdülkâdir

İmzası : *"Mâcid-1371"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: SYEK_suheylunver767 arşivinden fotoğrafı alınmıştır.

Literatür : SYEK_suheylunver767, s. 7.

Resim 345. Celî sülüs levha

(Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu)

KATALOG NO : 208

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Ve hüve ʿalâ küllî şey'in ḳâdir. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm"* (Mülk Sûresi / 1)

Anlamı : *"Allah yücedir ve o her şeye kâdirdir*" [114]Azîm olan Allah doğru söyledi.

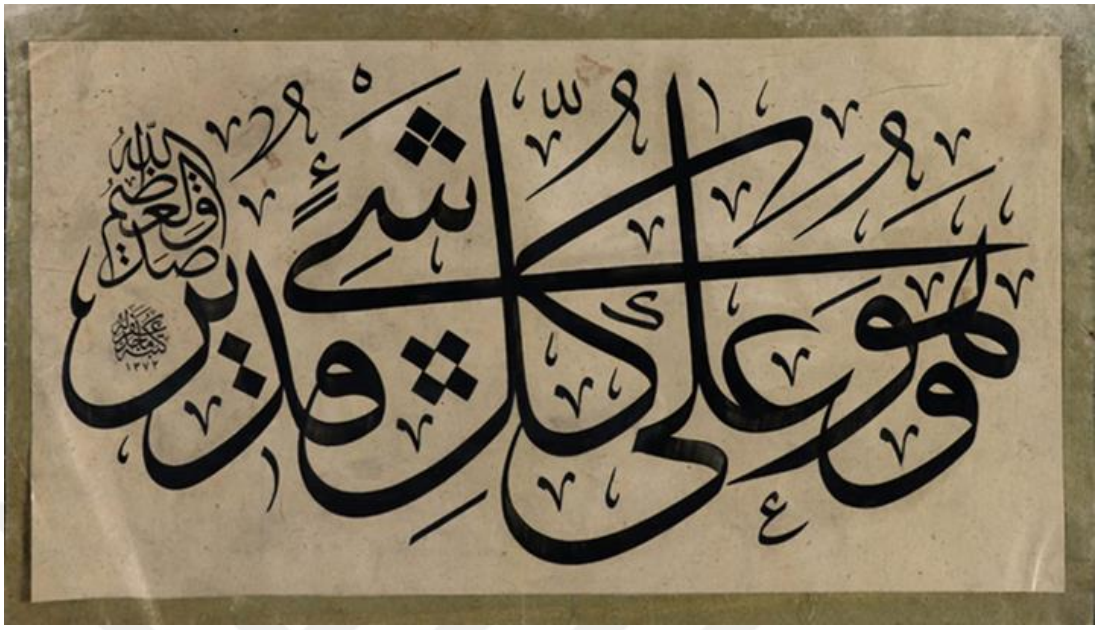
İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür :

[114] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 561.

Resim 346. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_155 / 20102)

KATALOG NO : 209

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı : 24,5 x 46 cm

Metni : *"Ve hüve ʿâ'lâ külli şey'in ḳâdir. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm*"

Anlamı : *"Allah yücedir ve o her şeye kâdirdir.* [115]*Azîm olan Allah doğru söyledi"* (Mülk Sûresi / 1)

İmzası : *"Ketebehû Mâcid gufirâlehû -1372"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_155 / 20102

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine, siyah is mürekkebi ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Koleksiyonu**, s. 176.

[115] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 561

Resim 347. Celî sülüs levha

(Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu)

KATALOG NO : 210

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Lemmâ semi'ûz- zükkira ve yeḳlûne innehû lemecnûn ve mâ hüve illâ żikrun li'l-'âlemîn."* (Kalem Sûresi / 51-52)

Anlamı : *"(Kur'ân'ı) işittikleri zaman az kalsın seni gözleri (nin çarpıcı bakışları) ile yıkacaklardı. Ayrıca (hasetlerinden) 'O delinin biridir' diyorlardı. Oysa Kur'ân âlemler için ancak bir öğüt ve hatırlatmadır, başkası değildir."*[116]

İmzası :

Bulunduğu Yer: Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Siyah zemin üzerine zırnık mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür :

[116] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 565.

Resim 348. Celî sülüs levha

(https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-274637/ 12.09.2023)

KATALOG NO : 211

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1360-1941

Eb'adı : 29 x 55 cm

Metni : *"El-cennetü taḥte aḳdâmi'l-ümmühât."*

Anlamı : Cennet annelerin ayakları altındadır. (Nesâî, Cihad, 6)

İmzası : *Mâcid-1360"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Bordürü kumlu ebrû, iç ve dış pervazları battal ebrûlu eserin cetvelleri altınla çekilmiştir.

Literatür :

Resim 349. Celî sülüs levha

(Alifart müzayede- 09.08.2023)

(https://www.instagram.com/p/CpCykuQsxsp/?igshid=MTc4MmM1YmI2)

KATALOG NO : 212

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1372-1952

Eb'adı : 16 x 26,5 cm

Metni : *"El-cennetü taḥte aḳdâmi'l-ümmühât."*

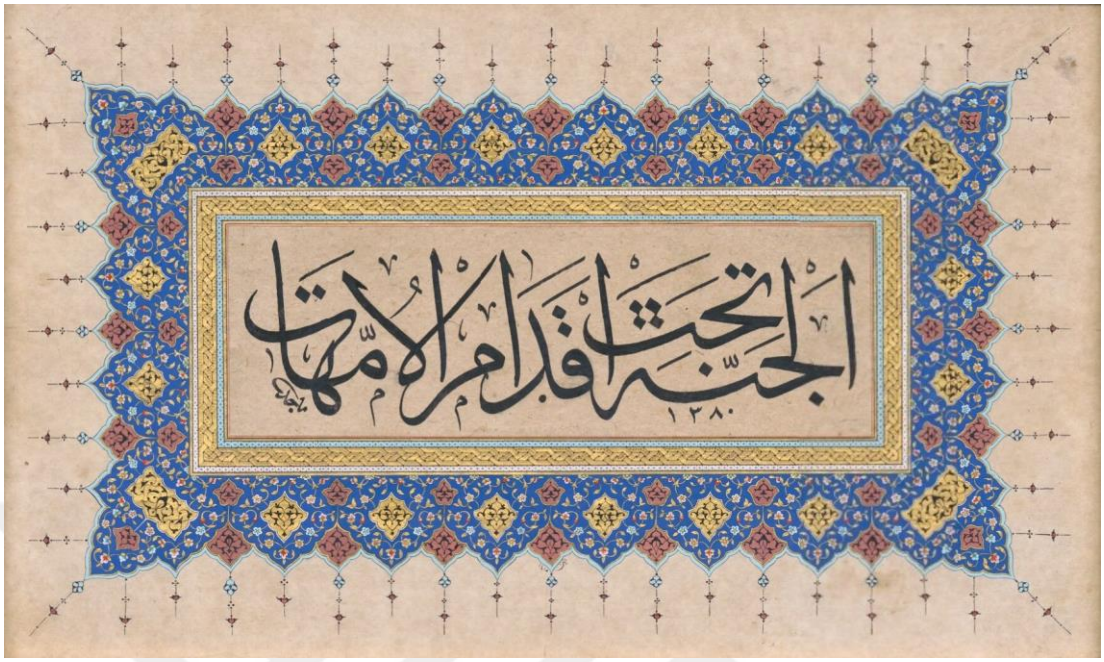
Anlamı : Cennet annelerin ayakları altındadır. (Nesâî, Cihad, 6)

İmzası : *"Sevvdehû Mâcid ġufira'llahû z̲ünubehû-sene1372"*

Bulunduğu Yer: Türk Eğitim Vakfı'na bağışlanmıştır.

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 350. Celî sülüs levha

(https://www.ketebe.org/eser/2389?ref=artist&id=520 12.09.2023)

KATALOG NO : 213

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1380-1960

Eb'adı :

Metni : *"El-cennetü taḥte aḳdâmi'l-ümmühât."* (Nesâî, Cihad, 6- Hadis-i şerif)

Anlamı : Cennet annelerin ayakları altındadır.

İmzası : *"Mâcid-1380"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Ayten Tiryaki tarafından, klasik tezhip, tığ ve zencerek kullanılarak tezyin edilmiştir.

Literatür :

Resim 351. Celî sülüs levha

(www.kalemgüzeli .org)

KATALOG NO : 214

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 19 x 17 cm

Metni : *"El-cennetü taḥte aḳdâmi'l-ümmühât."* (Hadis-i şerif)

Anlamı : Cennet annelerin ayakları altındadır." (Nesâî, Cihad, 6)

İmzası : Mâcid

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür : Portakal, Özel Kol. Müzayedesi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, s. 36

Resim 352. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_151 / 20098)

KATALOG NO : 215

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1962

Eb'adı : 16 x 39,5 cm

Metni : *"Uṭlubü'l-ʿilme mine'l-mehdi ile'l-laḥd. Ṣadaḳa Rasûlu'llâh"* (Hadis'i-şerif)

Anlamı : Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz. Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_151 / 20098

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 185.

Resim 353. Celî sülüs levha

(TPV_L.0103)

KATALOG NO : 216

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı : 32.5 x 61cm

Metni : *"Uṭlubü'l-ʿilme mine'l-mehdi ile'l-laḥd. Ṣadaḳa Rasûlu'llah"* (Hadis'i-şerif)

Anlamı : Beşikten mezara kadar ilim tâlibi olun. Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid ġufirâ z̲ünûbühû ve setera uyübühü-sene 1372"*

Bulunduğu Yer: Türk Petrol Vakfı Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Türk Hat Sanatından Seçmeler,** s. 657; F. O. Karagöz, "**Türk Petrol Vakfı Koleksiyonundaki Levhalar ve Resimler**" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.

Resim 354. Celî sülüs levha

(TSMK_162-87)

KATALOG NO : 217

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Allah Celle Celâlühü, Muḥammed 'Aleyhi's-selâm"*

Anlamı : Allah Celle Celâlühü, Muḥammed Aleyhi's-selâm

İmzası : *"Ketebehû Mâcid gafera'llahü z̲ünûbehû-1372"*

Bulunduğu Yer: T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı (TSMK)

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine girift halde, siyah mürekkep ile yazılmış olan eser, T.C. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına, Gülsüm Mehlika Ozak tarafından bağışlanan eserlerdendir.

Literatür :

Resim 355. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_170 / 20117)

KATALOG NO : 218

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı : 16,6 x 54 cm

Metni : "*Ve lâ tucâdi'l-'ani'l-lezine yeḫtânûne enfüsehüm. Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm"* (Nisâ Sûresi / 107)

Anlamı : *"Kendilerine hainlik edenlerden yana uğraşma / bir çaba harcama!"*[117] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_170 / 20117

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Koleksiyonu**, s. 181.

117 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 95.

Resim 356. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_168 / 20115)

KATALOG NO : 219

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı : 24 x 32 cm

Metni : *"Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtazâ:*
Devâüke fike ve mâ teşʿuru
Ve devâüke fike ve mâ tubṣirû"

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu:
Devân sendedir, bilmiyorsun;
Derdin de sendedir, fakat görmüyorsun.

İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_168 / 20115

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 202.

Resim 357. Celî sülüs levha

(TSMK_162-103)

KATALOG NO : 220

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı :

Metni : *"Allahû Ekber"*

Anlamı : Allah en büyüktür.

İmzası : *"Ketebehû el-faḳîr Mâcid ġufira lehû-1372"*

Bulunduğu Yer: TSMK_162-103

Diğer Özellikleri: T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına, Gülsüm Mehlika Ozak tarafından bağışlanan eserlerindendir.

Literatür :

Resim 358. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_145 / 20092)

KATALOG NO : 221

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1952

Eb'adı : 23,5 x 54 cm

Metni : *"Ḳul küllün yʿâmelu ʿâ'lâ şâkiletihi. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm"* (İsrâ Sûresi / 84)

Anlamı : *"De ki: Herkes kendi yapısına (ve huyuna) göre hareket eder."*[118] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_145 / 20092

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 173.

[118] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 289.

Resim 359. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_154 / 20101)

KATALOG NO : 222

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1953

Eb'adı : 21 x 47 cm

Metni : *"Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtazâ: Ekseru meṣâriʿil-ʿuḳûli taḥte burûḳi'l-aṭmâʿi"*

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu: Akıllar, en çok arzu ve isteklerinin parıltısı altında aldanır.

İmzası : *"Mâcid-1953"*

Bulunduğu Yer: Hz. Ali'ye ait bir sözdür. Tarih, milâdi olarak yazılmıştır.

Diğer Özellikleri: MSGSÜ_154 / 20101

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 200.

Resim 360. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_RDB-3297)

KATALOG NO : 223

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 39,5 x 67,9 cm

Metni : *"Ve'l ẓâzımîne'l-ġayẓa ve'l-'afîne 'ani'n-nâsi vallâhu yuḥıbbü'l-muḥsinîn. Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm"*

Anlamı : *"O (takvâ sahibi) olanlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah, iyilik yapanları sever."* [119] Yüce Allah doğru söyledi. (Âl-i İmrân Sûresi / 134)

İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_RDB-3297

Diğer Özellikleri: Tezhibi, Harun Yılmaz tarafından klasik tezhip ve halkârî ile yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 184.

[119] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 66.

Resim 361. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_166 / 20113)

KATALOG NO : 224

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1954

Eb'adı : 26 x 46,5 cm

Metni : *"Ḳāle Aliyyü'l-Murtaza: Kemâlü'l-Cûdi El-'İtizâru Me'ahû"*

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu: Mükemmel cömertlik özür dileyerek (yapılan iyiliğin lâyıkıyla yapılamadığını ifâde ederek), yapılandır.

İmzası : *"Mâcid-1954"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_166 / 20113

Diğer Özellikleri: Tarih milâdi olarak yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 192.

Resim 362. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_62 / 11488)

KATALOG NO : 225

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 42 x 65 cm

Metni : *"İttaḳî şerre men aḥsente ileyh"* (Kelâm-ı kibâr)

Anlamı : İyilik ettiğinin şerrinden sakın.

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_62 / 11488

Diğer Özellikleri: Tezhibi Nil Bökesoy (1999) tarafından, klasik tezhip ve tığlar kullanılarak yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 205.

Resim 363. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 226

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"İttaḥî şerre men aḥsente ileyh"*

Anlamı : İyilik ettiğinin şerrinden sakın. (Kelâm-ı kibâr)

İmzası : *"Mâcid-1376"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Yazı kalıbı sedef kakma olarak çalışılmıştır.

Literatür :

Resim 364. Celî sülüs levha

(www.kalemguzeli.org 08.06.2023)

KATALOG NO : 227

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 30 x 31 cm

Metni : *"Kefâ bi'l mevt vâ'iẓan."* (Hadis'i-şerif)

Anlamı : Nasihat olarak ölüm yeter.

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

Resim 365. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_148 / 20095)

KATALOG NO : 228

Adı : Celî sülüs, hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1954

Eb'adı : 30 x 26,5 cm

Metni : *"Kefâ bi'l mevt vâ'îẓan. Ṣadaḳa Rasûlu'llah"* (Hadis'i-şerif)

Anlamı : Nasihat olarak ölüm yeter. Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : Ketebehû el-faḳîr Mâcid-sene 1954

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_148 / 20095

Diğer Özellikleri: Tarihi milâdi yazmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 187.

Resim 366. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_74 / 11500)

KATALOG NO : 229

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1953

Eb'adı : 40 x 57cm

Metni : *"Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ se'â. Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm"* (Necm Sûresi / 39)

Anlamı : *"Hakîkaten (Allah'ın lütfu ve yapılan bağışlar dışında) insana kendi çalışmasından başkası yoktur."*[120] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-1953"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_74 / 11500

Diğer Özellikleri: Atilla Yusuf Turgut tarafından, klasik tezhip, tığ ve ara suyu kullanarak tezhibi yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 172.

[120] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 526.

Resim 367. Celî sülüs levha

(A. Rahmân Depeler Koleksiyonu)
(https://www.gzt.com/infografik/İslâm-sanatlari/insan-ancak-cabasinin-sonucunu-elde-eder-7179 18.04.2023)

KATALOG NO : 230

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ seʿâ. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm"* (Necm Sûresi / 39)

Anlamı : *"Hakîkaten (Allah'ın lütfu ve yapılan bağışlar dışında) insana kendi çalışmasından başkası yoktur."*[121] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1376"*

Bulunduğu Yer: Abdurrahmân Depeler Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Bordürü ebrûlu olan eseri, Dündar Tahsin Aykutalp bezemiştir.

Literatür :

[121] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 526.

Resim 368. Celî sülüs levha

(Derman, **Ömrümün Bereketi 4**, s. 303)

KATALOG NO : 231

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1372 / 1953

Eb'adı :

Metni : *"Yâ 'Alî, ene ve ente ebevâ hâzihi'l-ümmeti, Ṣadaḳa Rasûlu'llah"*

Anlamı : Ey Ali ben ve sen bu ümmetin babalarıyız. Rasûlu'llah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-1372"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Ömrümün Bereketi 4**, s. 303.

Resim 369. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_60 / 11486)

KATALOG NO : 232

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 43 x 70 cm

Metni : *"Allâhu lâ ilâhe illâ hüve'l-ḥayyü'l ḳayyûm."* (Bakara Sûresi / 255)

Anlamı : *"Allah öyle bir ilâh ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. O, Ḥayy ve Ḳayyûm olandır."*[122]

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_60 / 11486

Diğer Özellikleri: Emel Kuruçay tarafından; zencerek, klasik tezhip ve tığlar ile bezenmiştir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 170.

[122] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 41.

Resim 370. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_77 / 11503)

KATALOG NO : 233

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 49 x 66 cm

Metni : *"Subḥâne men taḥayyâre fî ṣun'iḥi'l-ʿuḳûl*
Subḥâne men bi-ḳudretihi yʿucizü'l-fuḥûl."

Anlamı : İşlerinde akılların hayrette kaldığı yüce Allah, her türlü noksanlıktan münezzehtir.
Sonsuz kudretiyle idrakleri âciz bırakan yüce Allah münezzehtir.

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_77 / 11503

Diğer Özellikleri: Duâ

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 203.

Resim 371. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_58 / 11484)

KATALOG NO : 234

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 43 x 68 cm

Metni : *"Lâ vefâe fi'l-mülûk"*

Anlamı : Hükümdarlarda vefâ bulunmaz

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_58 / 11484

Diğer Özellikleri: Kelâm-ı kibâr'ın yazılı eser, ara suyu ve klasik tezhip ile bezenmiştir.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 204.

Resim 372. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_51 / 11477)

KATALOG NO : 235

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 37 x 66 cm

Metni : *"Feinnehu ḫuliḳa li ġayri vaḳtike"*

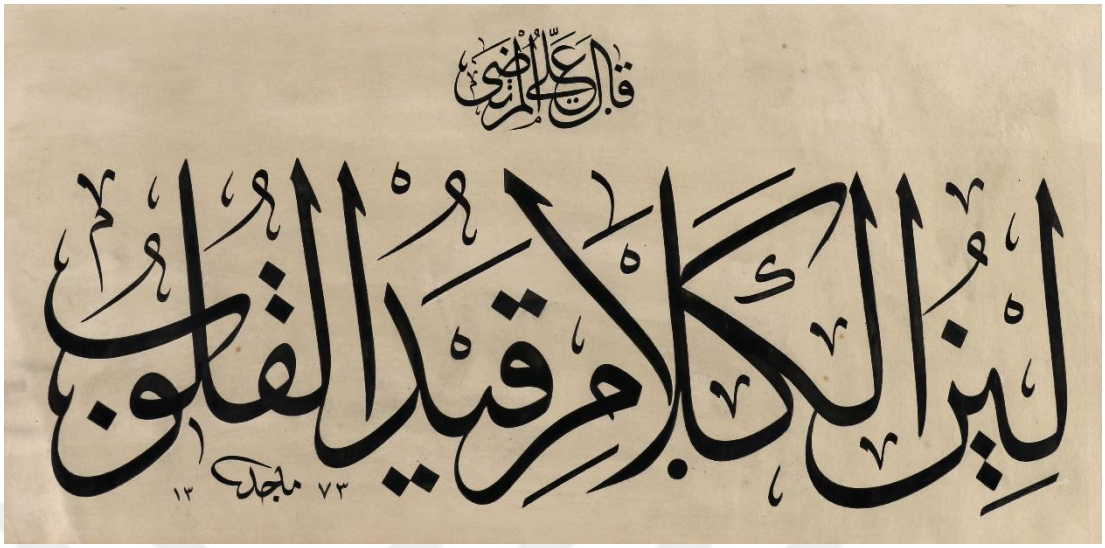
Anlamı : Zira o, senin yaşadığın zamandan farklı bir zamanda yaratıldı. (Hz. Ali'ye ait bir söz)

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_51 / 11477

Diğer Özellikleri: Zencerek, bulut motifleri, rumiler kullanılarak tezhip çalışması yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 193.

Resim 373. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_104 / 20157)

KATALOG NO : 236

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 21 x 42 cm

Metni : "*Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtaẓa: Lînü'l-kelâmi ḳaydü'l-ḳulûb"*

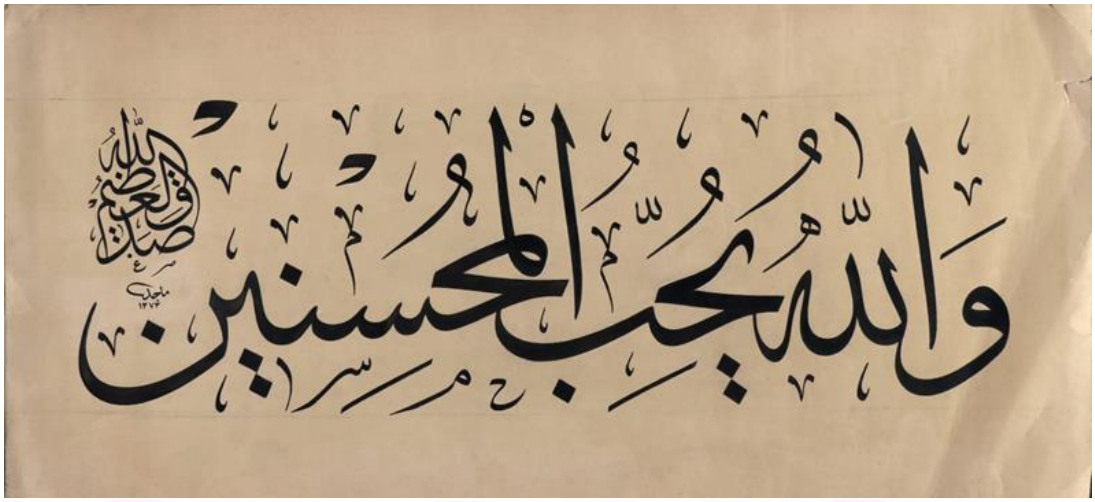
Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtaẓa buyurdu: Güzel ve yumuşak söz kalpleri kendine bağlar. (Hz. Ali'ye ait bir söz.)

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_104 / 20157

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine siyah mürekkep kullanılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 201.

Resim 374. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_156 / 20103)

KATALOG NO : 237

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 27 x 59 cm

Metni : *"Vallâhû yuḥibbü'l-muḥsinîn.* Ṣadaḳa'llâhü'l-'Aẓîm*"* (Âli İmrân Sûresi / 148)

Anlamı : *"Allah güzel hareket edenleri sever".*[123] Yüce Allah doğru söyledi

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_156 / 20103

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine siyah mürekkep kullanılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 177.

[123] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 67.

Resim 375. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_146 / 20093)

KATALOG NO :238

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 29,5 x 71 cm

Metni : *"Er-ricâlü ḳavvâmûne ʿale'n-nisâi. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm"* (Nisâ Sûresi / 34)

Anlamı : *"Erkekler, hanımlarını üzerine yönetici ve koruyucudurlar."* [124] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_146 / 20093

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine siyah mürekkep kullanılan eserde "Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm" ibâresi boşluk oranını dengelemek için, *"ʿale'n-nisâi"* kelimesinin içerisine istifli olarak yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 174.

[124] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 83.

Resim 376. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_153 / 20100)

KATALOG NO : 239

Adı : Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi : 1373 / 1953

Eb'adı : 24 x 43,5 cm

Metni : "*Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtaẓa: Men cerâ ʿînâni emelihi ʿâ'süira biecelîhi"*

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu: Arzularının esiri olan ecelîne gider. Hz. Ali'nin sözüdür.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ġufirâlehû-sene1373"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_153 / 20100

Diğer Özellikleri: Küplü harflerin çokça kullanıldığı eser, harf dağılımı yönü ile dengeli ve muntâzamdır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s.199.

Resim 377. Celî sülüs levha

(Koyunoğlu Müzesi Koleksiyonu_14310 / 2748)

KATALOG NO : 240

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1373 / 1954

Eb'adı **:** 32 x 35,5 cm.

Metni **:** *"Ḳoyunoġlu ʿAḥmet İẕẕet"*

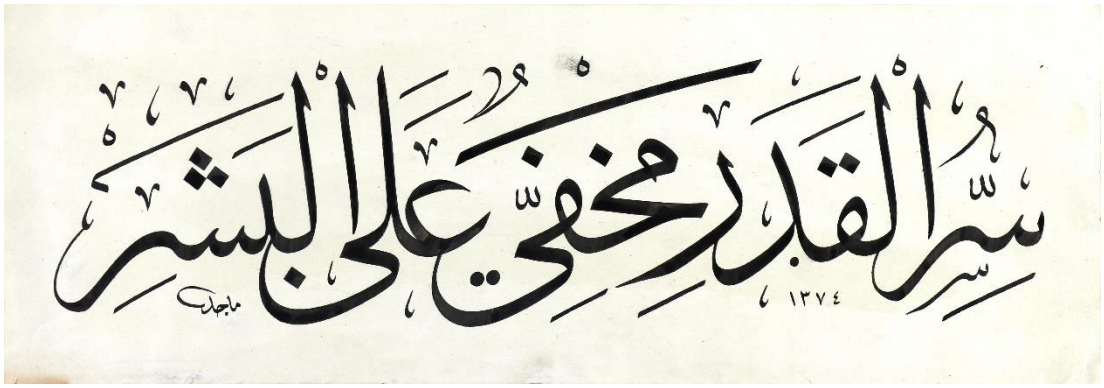
Anlamı **:** Koyunoğlu Ahmet İẕẕet

İmzası **:** *"Mâcid-1373 / 1954"*

Bulunduğu Yer: Koyunoğlu Müzesi Koleksiyonu_14310 / 2748

Diğer Özellikleri: Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır.

Literatür **:** Raziye Yılmaz, TC. Necmettin Erbakan Üniversitesi "**Koyunoğlu Müzesi Koleksiyonundaki Hat Levhaları**" Yüksek Lisans Tezi, s. 191.

Resim 378. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_149 / 20096)

KATALOG NO : 241

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 17,5 x 50 cm

Metni : "*Sırrü'l-ḳaderi maḫfiyyün 'ale'l-beşerî."* (Kelâm-ı kibâr)

Anlamı : Kaderin sırrı beşerde gizlidir.

İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_149 / 20096

Diğer Özellikleri: Siyah mürekkep ile aharlı kâğıda yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 207.

Resim 379. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_149 / 20096)

KATALOG NO : 242

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1954 / 1374

Eb'adı **:** 13 x 35,5 cm

Metni **:** *"Ve hüve meʿâküm eyne mâ küntüm. Ṣadaḳa'llâhü'l-ʿAẓîm"* (Hadîd Sûresi / 4)

Anlamı **:** *"Nerede olsanız sizinle beraberdir.* [125] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası **:** *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_149 / 20096

Diğer Özellikleri: İstif çalışmasında, *"Kef"* harfinin sereninin yerine mühmel *"kef"* kullanmayı tercih etmiştir.

Literatür **:** Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 175.

[125] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 537.

Resim 380. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 243

Adı : Celî sülüssülüs levha

Tarihi : 1375 / 1955

Eb'adı :

Metni : *"Ve hüve meʿaküm eyne mâ küntüm. Ṣadâḳa'llahü'l-Kerîm."*

Anlamı : *"Nerede olsanız sizinle beraberdir.*[126] *Yüce Allah doğru söyledi."* (Hadîd Sûresi / 4)

İmzası : *"Mâcid-1375"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Katalog no: 243'teki aynı âyetin yazımında, kompozisyonda değişiklik yapmıştır.

Literatür :

[126] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 537.

Resim 381. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_162 / 20109)

KATALOG NO : 244

Adı : Celî sülüs, hatt-ı icâze levha

Tarihi : 1374 /1954

Eb'adı : 11 x 35 cm

Metni : *"Seyecʿalullâhu bʿade ʿusrin yusrâ. Ṣadaḳa'llahü'l-*ʿâẓîm*"* (Tâlak Sûresi / 7)

Anlamı : "Allah bir güçlükten sonra bir kolaylık verecektir." [127] Yüce Allah doğru söyledi.

İmzası : *"Mâcid-sene 1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_162 / 20109

Diğer Özellikleri:

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 179.

[127] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 558.

Resim 382. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_75 / 11501)

KATALOG NO : 245

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1374 / 1954

Eb'adı : 40 x 57 cm

Metni : "*Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtazâ: Tezʿûmu enneke cirmü'n-ṣağırun ve fike inṭave'l-ʿâlemü'l-ekber.*"

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu: Sen kendini küçük bir cisim sanırsın. Ancak senin içinde büyük bir âlem dürülüp bükülmüştür. (Hz. Ali'ye ait bir sözdür)

İmzası : *"Mâcid-1374"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_75 / 11501

Diğer Özellikleri: *"Ḳāle Aliyyü'l-Murtazâ"*, kelimesi iki satır arasına hatt-ı icâze ile yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 197.

Resim 383. Celî sülüs levha

(Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 226)

KATALOG NO : 246

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1375 / 1955

Eb'adı :

Metni : *"Ḳul lâ es'elüküm 'â'leyhi ecren ille'l-meveddete fî'l-ḳurbâ."* (Şûrâ Sûresi / 23)

Anlamı : *"(Resûlüm) De ki: "Buna karşı sizden (Allah'a), yakınlıkta yaptığım tebliğ görevine) akrabalıktan doğan sevgiden başka bir karşılık istemiyorum."*[128]

İmzası : *"Mâcid-1375"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan III. kitâbede, aynı âyet-i celîle mermere hakk edilmiştir (Bkz. Resim. 446).

Literatür : Derman, **Ömrümün Bereketi 1**, s. 226.

[128] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 485.

Resim 384. Celî sülüs levha

(Mustafa Kayabek Koleksiyonu**)**

(Yurtbank, Osmanlı -Türk Hat Sanatı Koleksiyonu, Sergi Kataloğu 16-31, s. 96.)

KATALOG NO : 247

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** 1376 / 1956

Eb'adı **:** 22 x 44 cm

Metni **:** *"İnna ekremeküm ʿindallâhi etḳâküm."* (Hucurât Sûresi / 13)

Anlamı **:** *"Hiç şüphesiz ki sizin Allah yanında en şerefliniz, en takvâlınızdır."* [129]

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî muallimü'l ḫaṭṭ-ı el-arâbi fi Ma'hadi'l-Fünûn el-Cemile Bağdat 1376"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Kayabek Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Bağdad Güzel Sanatlar Akademisinde bulunduğu yıllarda yazmıştır. Siyah zemine beyaz mürekkep ile yazmıştır.

Literatür **:** Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 140.

[129] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 516.

Resim 385. Celî sülüs levha

(SYEK_Levhalar 311)

KATALOG NO : 248

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı : 25 x 48 cm

Metni : *"İnna ekremeküm ʿindallâhi etḳâküm."* (Hucurât Sûresi / 13)

Anlamı : *"Hiç şüphesiz ki sizin Allah yanında en şerefliniz, en takvâlınızdır."* [130]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî muallimü'l hatṭ-ı el-arâbi fi Ma'ha-di'l-Fünûn el-Cemile Bağdad-1376"*

Bulunduğu Yer: SYEK_Levhalar 313

Diğer Özellikleri: Serigrafi baskısı yapılan eserlerden bir tanesi

Literatür : Subaşı, **Yazıya Giriş**, s. 118; Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbû Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, s. 100-103.

[130] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 516.

Resim 386. Celî sülüs levha

(SYEK_Levhalar 312)

KATALOG NO : 249

Adı : Celî sülüs, Sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı : 26 x 41,5 cm

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm. Ḳul len yusîbenâ illâ mâ keteba'llâhü lenâ."* (Tevbe Sûresi / 51)

Anlamı : Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla, *"De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası, bize asla isabet etmez."*[131]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî-1376"*

Bulunduğu Yer: SYEK_Levhalar 312

Diğer Özellikleri: Serigrafi baskısı yapılan eserlerden bir tanesi

Literatür : Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbû Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, s. 100-103.

[131] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 194.

Resim 387. Celî sülüs levha

(Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu)

(https://twitter.com/ketebeorg/status/1239154998996541446 15.07.2023)

KATALOG NO : 250

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm. Ḳul len yuṣîbenâ illâ mâ keteba'llâhü lenâ"* (Tevbe Sûresi / 51)

Anlamı : *"Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla, De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası, bize asla isabet etmez".*[132]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî-1376"*

Bulunduğu Yer: Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Beyaz mürekkep ile siyah zemine yazılmıştır.

Literatür :

[132] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 194.

Resim 388. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 251

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"İnnehû kâne' a'bden şekûren."* (İsrâ Sûresi / 3)

Anlamı : *"Doğrusu O (Nuh) çok şükreden bir kuldu."*[133]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1376"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Beyzi formdaki eserde başta ve sondaki kef serenlerinin arasındaki boşluğu, hareke kaleminden biraz daha kalın kalemle yazdığı "tenvin" ile dengelemiş ve bütüncül bir görünüm kazandırmıştır.

Literatür :

[133] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 281.

Resim 389. Celî sülüs levha

KATALOG NO :252

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı :

Metni : *"Ve kefâ billâhi şehîden,*[134] *Muḥammedu'r-rasûlu'llah"*

Anlamı : Şâhit olarak da Allah yeter, Muhammed Allah'ın rasûlüdür. (Fetih Sûresi / 28-29)

İmzası : *"Mâcid-1376"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Beyzi formda kaleme aldığı eserde, Fetih Sûresi / 28. âyetin sonu, 29. âyetin başlangıcı yer almaktadır.

Literatür :

[134] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 513.

Resim 390. Celî sülüs levha

(SYEK_Levhalar 309)

KATALOG NO : 253

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376 / 1956

Eb'adı : 41 x 48 cm

Metni : *"El-ḥakku y'alu, vela y'ula 'aleyh"*

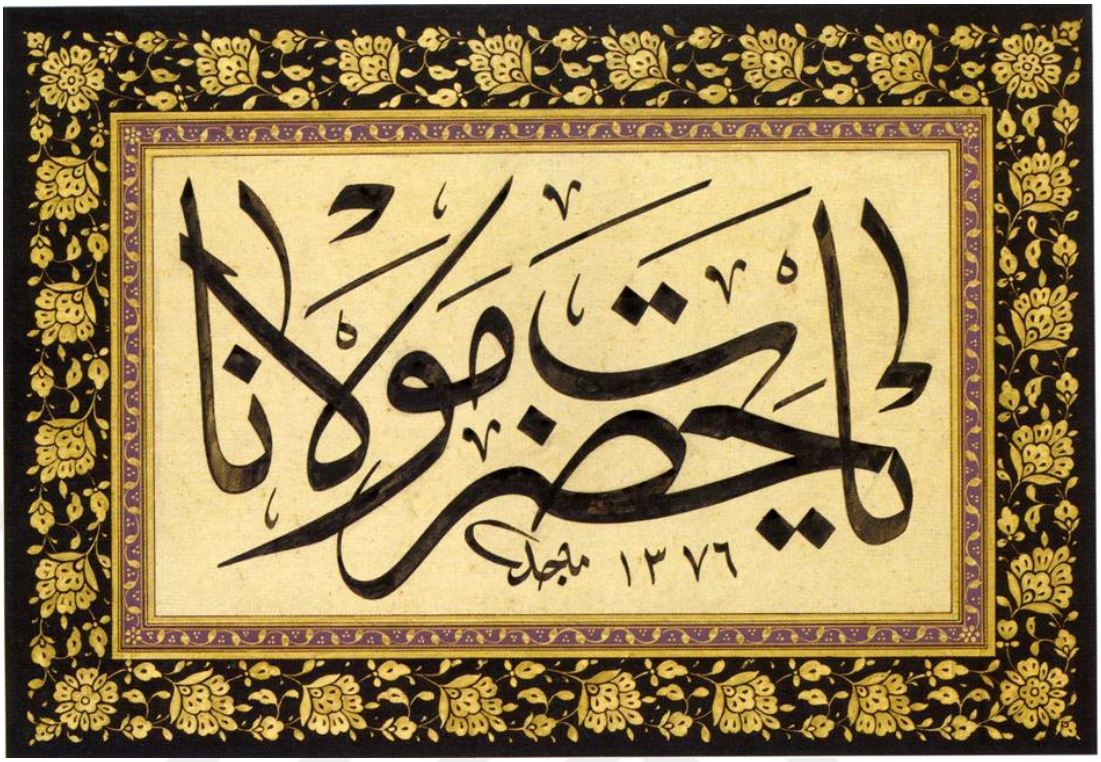
Anlamı : Ḥak daima üstündür ona galip gelinemez.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî Üstad el-ḥaṭ el-'arabî fi M'ahadi'l-Fünûn el-Cemîle-1376 Baġdad-1376"*

Bulunduğu Yer: SYEK_Levhalar 309

Diğer Özellikleri: Serigrafi baskısı yapılan eserlerden bir tanesi

Literatür : Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbû Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, s. 100-103.

Resim 391. Celî sülüs levha

(Albayrak Hat Koleksiyonu 09.09.2023)

(https://www.ketebe.org/eser/8150?ref=artist&id=520)

KATALOG NO : 254

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1376-1956

Eb'adı :

Metni : *"Ya Ḥaẓreti Mevlâna"*

Anlamı : Ya Hazreti Mevlâna

İmzası : *"Mâcid-1376"*

Bulunduğu Yer: Albayrak Hat Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıt üzerine siyah mürekkep ile yazılmış, etrafı tezhiplenmiştir.

Literatür :

Resim 392. Celî sülüs levha

KATALOG NO : 255

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1377 / 1957

Eb'adı :

Metni : *"İnne hâze'l-Ḳur'âne yehdî'lilletî hiye aḳvâm."* (İsra Sûresi / 9)

Anlamı : *"Gerçekten bu Ḳur'ân insanlara en doğru yolu gösterir."*[135]

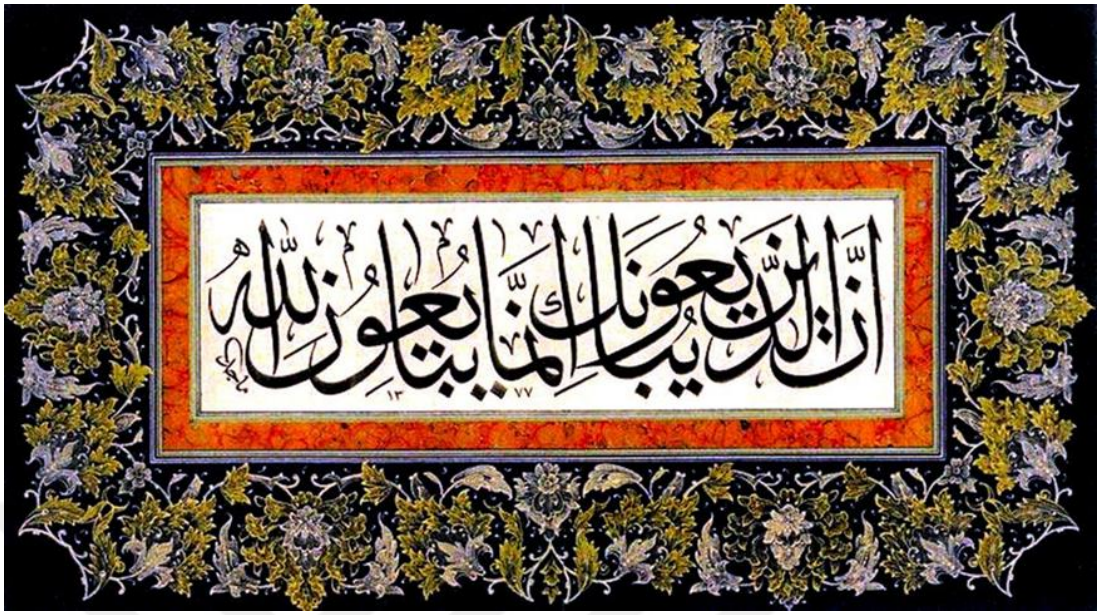
İmzası : *"Mâcid-1377"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[135] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 282.

Resim 393. Celî sülüs levha

(https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 02.01.2024)

KATALOG NO : 256

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1377 / 1957

Eb'adı :

Metni : *"İnnellezîne y'ubâyiûneke innemâ y'ubâyiûna'llâh"* (Fetih Sûresi / 10)

Anlamı : *"(Rasûl'üm); Sana bîat edenler, ancak Allah'a bîat etmiş olurlar"*[136]

İmzası : "*Mâcid-1377"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Etrafı altın cetvelli olup, kırmızı renkte ebru ve halkârî ile bezenmiştir.

Literatür :

[136] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.,** s. 511.

Resim 394. Celî sülüs levha

(SSM_Env. no:130-0485)

KATALOG NO : 257

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1377 / 1957

Eb'adı : 37 x 13,5 cm

Metni : *"Men naḳale ileyke neḳale ʿanke"*

Anlamı : Sana bir söz getiren, senden söz nakleder.

İmzası : *"Nemeḳahû Mâcid ġufira ẕünûbüh-1377"*

Bulunduğu Yer: SSM_Env. no: 130-0485

Diğer Özellikleri: (Arap atasözü)

Literatür : Şevket Rado, **Türk Hattatları**, s. 263.

Resim 395. Celî sülüs levha

(https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 31.12.2023)

KATALOG NO : 258

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1377 / 1957

Eb'adı : 16 x 40 cm

Metni : *"Ve lâ tezidi'z-ẓâlimîne illâ tebâren."* (Nuh Sûresi / 28)

Anlamı : *"Zalîmlere de helakten başka (bir şey) artırma."*[137]

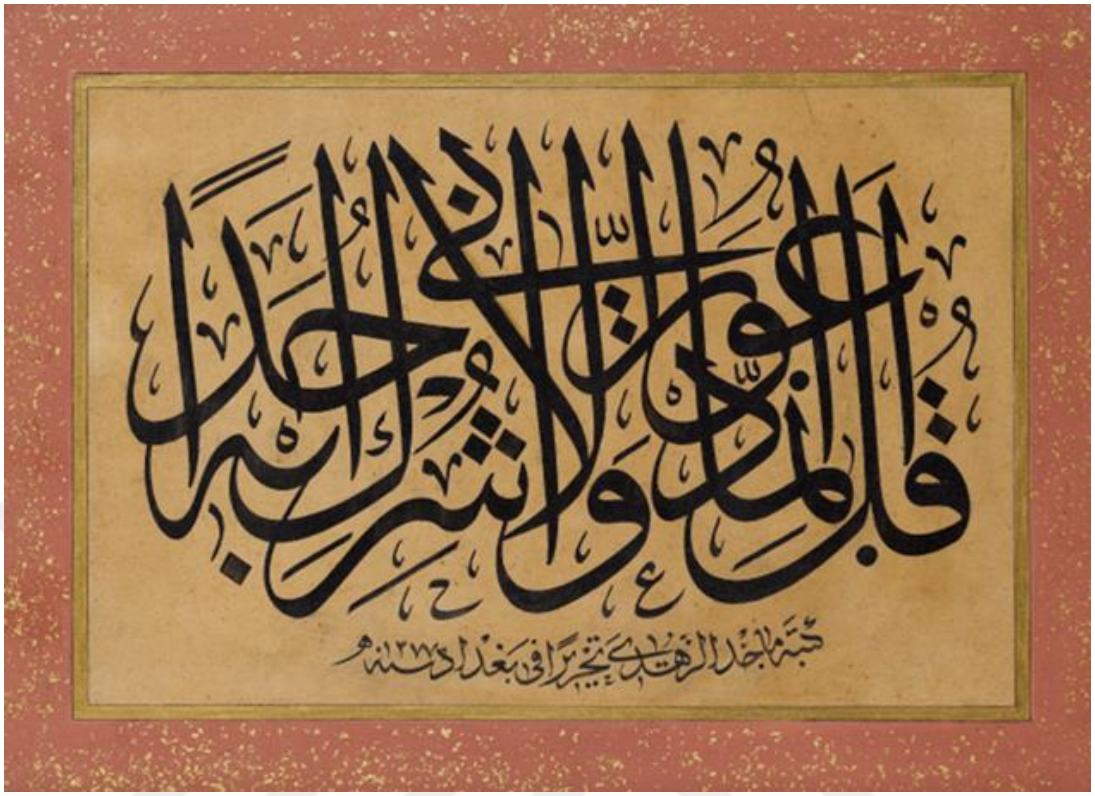
İmzası : *"Mâcid-1377"*

Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[137] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 570.

Resim 396. Celî sülüs levha

(https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 18.12.2023)

KATALOG NO : 259

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1377 / 1957

Eb'adı :

Metni : *"Ḳul innemâ ʿedû rabbî ve lâ uşriku bihî eḥâden."* (Cin Sûresi / 20)

Anlamı : *"(Resûl'üm) De ki; ben sadece Rabbime yalvarırım ne hiç kimseyi O'na ortak koşmam.*[138]*"*

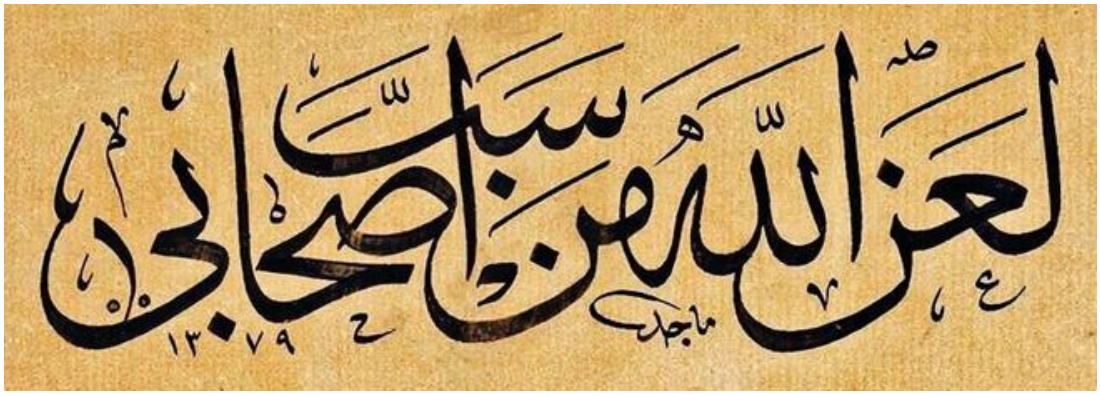
İmzası : *"Ketebehû Mâcid ez-Zühdî Tahriren fî Bağdad-sene 1377"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Beyzi formdaki hattın çevresi altın cetvel ve zerefşân ile bezenmiş-tir.

Literatür :

[138] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 572.

Resim 397. Celî sülüs levha

(https://www.ketebe.org/eser/3771?ref=artist&id=520 12.12.2023)

KATALOG NO : 260

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : 1379 / 1959

Eb'adı :

Metni : "*Le'ana'llâhu men ṣebbe aṣḥâbî"*

Anlamı : Ashâbıma sövene Allah lanet etsin.

İmzası : *"Mâcid-1379"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Aharlı kağıda siyah mürekkep ile yazılmıştır.

Literatür :

Resim 398. Celî sülüs levha

(Derman, **Ömrümün Bereketi 4**, s. 212)

KATALOG NO : 261

Adı **:** Celî sülüs-sülüs levha

Tarihi **:** 1379 / 1959

Eb'adı **:**

Metni **:** *"Ya Ḥaẓreti Pir Seyyid ʿAẕiẕ Maḥmud Hüdayi K.S.A."*

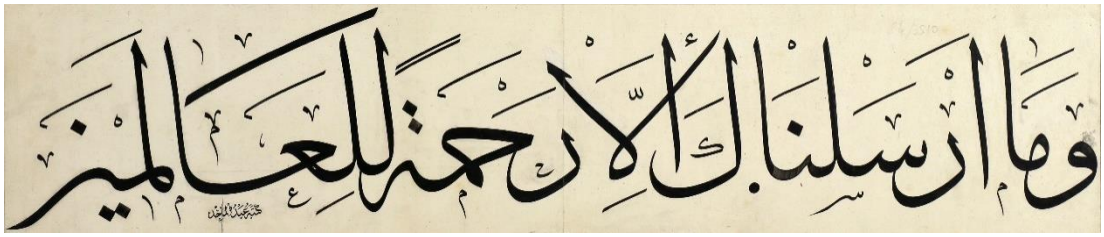
Anlamı **:** Ya Haẓreti Pir Seyyid Aẕiẕ Mahmud Hüdâyi'yi Allah pak etsin.

İmzası **:** *"Mâcid-1379"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Yazının etrafındaki ebrular Mustafa Düzgünman tarafından yapılmıştır.

Literatür **:** Derman, **Ömrümün Bereketi 4**, s. 212.

Resim 399. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_167 / 20114)

KATALOG NO : 262

Adı **:** Celî sülüs levha

Tarihi **:** Tarihsiz

Eb'adı **:** 20,5 x 77 cm

Metni **:** *"Ve mâ erselnâke illâ raḥmete'l- lil'âlemîn"* (Enbiyâ Sûresi / 107)

Anlamı **:** *"Biz seni seni âlemlere ancak bir rahmet olarak gönderdik."*[139]

İmzası **:** *"Ketebehû 'abdü'l-Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_167 / 20114

Diğer Özellikleri:

Literatür **:** Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 180.

[139] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 330.

Resim 400. Celî sülüs levha

(https://tr.pinterest.com/pin/541769030150266050/ -02.01.2024)

KATALOG NO : 263

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Rütbetü'l-İlmi ʿâle'r-rüteb"*

Anlamı : İlim rütbesi rütbelerin en yücesidir.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: İsmâil Hakkı Altunbezer'in Türk Petrol Vakfı Koleksiyonu env. no: TPV/ L.0074 te bulunan yazısı ile benzerlik arz eden ibâre için; Füsun Oker Karagöz'ün Lale Dergisi'nde yayımlanan makalesinde; *"Türk sanatlarında usta-çırak münasebetinin önemini, sanatın nesilden nesile aktarılışını levhalar üzerinden görebildiğimiz eserlerdir."* diyerek, hoca yazısı ile talebe yazısının önemini ortaya koymuştur.

Literatür : Füsun Oker Karagöz, Gelenekli Türk Sanatlarının Hamisi, Türk Petrol Vakfı, **Lale Dergisi**, sy. 6, İstanbul Temmuz 2022, s. 47- 59.

Resim 401. Celî sülüs levha

(Gala Müzayede, https://www.galamuzayede.com/celî-sulus-levha-macid-zuhdi-ayral-eski-donem-baski.html 21.12.2023)

KATALOG NO : 264

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi :

Eb'adı : 20 x 43 cm

Metni : *"İnna'llâhe hüve'r-Razzâḳu ẕu'l-ḳuvveti'l-Metîn"* (Zâriyât Sûresi / 58)

Anlamı : *"Şüphesiz (bilsinler) ki O Allah, bizzât rızkı veren kuvvet ve kudret sahibidir"* [140] yazmaktadır.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid b. Zühdî"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri: Şişli Camii mihrap üzerindeki levha ile aynı yazı kalıbıdır (Bkz. Resim. Serigrafisi yapılan yazılardan bir tanesidir.

Literatür : Alparslan, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, s. 140; Derman, "Mâcid Ayral'ın Matbû Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, s. 100-103.

[140] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 522.

Resim 402. Celî sülüs levha

(https://www.instagram.com/p/BNj_SJQDtzW/ 06.06.2023)

KATALOG NO : 265

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"Fezkurûnî ezkürküm"* (Bakara Sûresi / 152)

Anlamı : *"O halde beni (ibâdet ve itââtle) hatırlayın ki bende sizi (sevap ve mağfiretle) anayım"*[141]

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür :

[141] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 22.

Resim 403. Celî sülüs levha

(Mustafa Düzgünman Hat Koleksiyonu)

KATALOG NO : 266

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı :

Metni : *"el-Ḥayyül-el-Ḳayyûm"*

Anlamı : Ya Hayyû: Ebedi hayat sahibi. Ya Kayyûm: Her şeyin varlığı kendisinde olan, kâinatı idare eden, gökleri,yeri ve her şeyi varlığıyla ayakta tutan."[142]

İmzası : *"Sevvedehû Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mustafa Düzgünman Hat Koleksiyonu

Diğer Özellikleri: Müsennâ (aynalı) olarak yazılmıştır.

Literatür : Subaşı, "Mâcid Ayral" mad. **DİA**, TDV Yay., s. 284.

[142] Ömer Faruk Hilmi, Esmâ-i Hüsnâ, Osmanlı Yayınevi, İstanbul, s. 41-42.

Resim 404. Celî sülüs levha

(Özel koleksiyon)

(www.kalemguzeli.org 11.11.2023)

KATALOG NO : 267

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 20,5 x 19 cm

Metni : *"Buda geçer ya hû"*

Anlamı : İnsana gelen gam, keder, sevinç ve neşeler gelip geçicidir. Hepsi birer misafirdir. Fânî sıkıntılara, keder ve dertlere çok üzülüp ümitsiz olma.

İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Mihriban Sözer Keredin Koleksiyonu

Diğer Özellikleri:

Literatür : Portakal, Portakal Sanat ve Kültür Evi **Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, s. 29.

Resim 405. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_67 / 11493)

KATALOG NO : 268

Adı : Celî sülüs, sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 23 x 49,5 cm

Metni : "*Ḳāle ʿAliyyü'l-Murtazâ: Lâ taḳṣur ilâ edebi veledike"*

Anlamı : Hz. Aliyü'l-Murtazâ buyurdu: Evlâdına karşı vazîfelerini ihmal etme.

İmzası :

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_67 / 11493

Diğer Özellikleri: Aharlı kâğıda siyah mürekkep kullanılarak yazılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol.**, s. 198.

Resim 406. Celî sülüs levha

(MSGSÜ_67 / 11493)

KATALOG NO : 269

Adı : Celî sülüs, hatt-ı icâze

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 61 x 62 cm

Metni : *"Ḳāle Ömerü'l-Fâruḳ; Cennetün bi'z-zülli la erḍâ bihâ Cehennemün bi'l-ʿizzi efḫaru menzili"*

Anlamı : Hz. Ömerü'l-Fâruk dedi ki: Cennet gibi bir ortamda da olsa alçakça bir hayat yaşamaktansa, cehennem zorlukları içinde kendi ev ortamımda övüneceğim onurlu bir hayatı tercih ederim.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid"*

Bulunduğu Yer: MSGSÜ_67 / 11493

Diğer Özellikleri: Kâle Ömerü'l-Fâruk, ismi yazının alt kısmına hatt-ı icâze ile yazılmış, klasik tezhibi ve tığlar Şengül Gülcan tarafından yapılmıştır.

Literatür : Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Kol**., s. 195.

Resim 407. Celî sülüs levha

(Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_Env. no: 5)

KATALOG NO : 270

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi : Tarihsiz

Eb'adı : 28 x 47 cm

Metni : *"İnnâ fetaḥnâ leke fetḥa'n-mubînâ"*

Anlamı : (Rasûlüm) Biz, sana apaçık bir fetih (ve zafer yolu) açtık.[143] (Fetih Sûresi / 1)

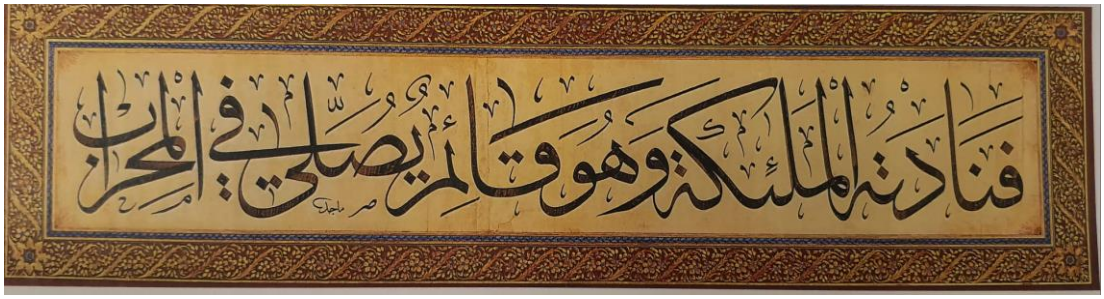
İmzası : *"Mâcid"*

Bulunduğu Yer: Yıldız Holding İslâm Eserler Koleksiyonu_Env. no: 5

Diğer Özellikleri: İstifin etrafı halkârî ve zencerek ile bezenmiştir.

Literatür : konusan_yazilar_e-katalog, s. 94.

[143] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 510.

Resim 408. Celî sülüs levha

(Portakal Müzayede Kataloğu, 11 Aralık 2003, s. 174.)

KATALOG NO : 271

Adı : Celî sülüs levha

Tarihi :

Eb'adı : 30 x 167 cm

Metni : Fe nâdethü'l-melâiketü ve hüve kâimün yusallî fi'l-mihrâb

Anlamı : O (Zekerîya) mâbedde durmuş namaz kılarken melekler ona şöyle seslendiler.

İmzası : *"Mâcid"*

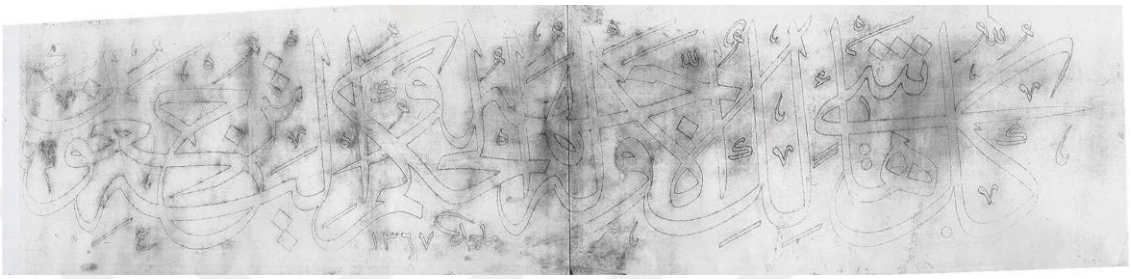
Bulunduğu Yer:

Diğer Özellikleri:

Literatür : Portakal Müzayede Kataloğu, 11 Aralık 2003, s. 174.)

3.3. DİĞER YAZILARI

Diğer yazıları bölümüne dahil ettiğimiz yazılar içerisinde, yazı kalıpları, matbûata ait eser kapak yazıları, kart vizit, tabela, reklam afişi, isim çalışmaları gibi muhtelif çalışmalar yer almaktadır.

Resim 409. Mâcid Ayral'a ait yazı kalıbı (Kasas Sûresi / 88)

Okunuşu: *"Küllü şey'in hâlikün illâ vechhe lehü'l-ḥukmü ve ileyhi turceʿûn."* "*Mâcid-1367"*

Anlamı: *"O'nun zâtından başka her şey yok olacaktır. Hüküm sadece O'nun-dur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz."*[144]

Yazı kalıbı, 1367 (1948) tarihlidir.

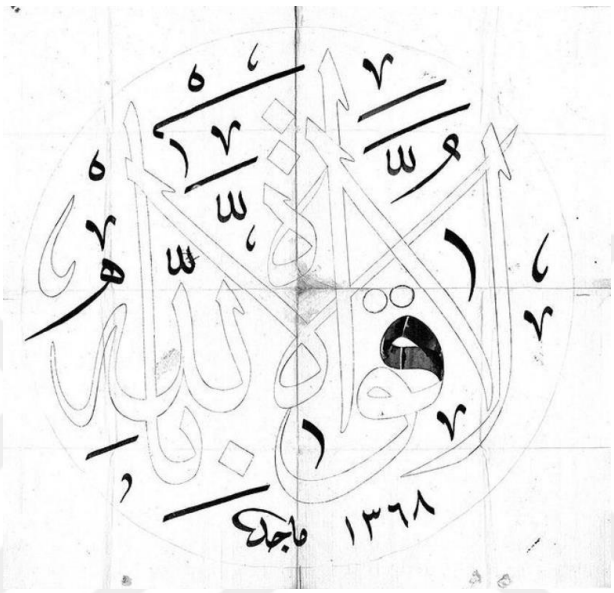
Resim 410. Mâcid Ayral'ın kurşun kalem ile eskiz çalışması (Mülk Sûresi / 1)

(Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu)

[144] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 395.

Okunuşu: *"Ve hüve ʿâla külli şey'in ḳâdir."*

Anlamı: *"Mülk (hükümranlık) elinde olan (Allah) yücedir ve O her şeye kâdirdir."*[145] Kurşun kalem ile hazırlanmış tasarım çalışmasıdır.

Resim 411. Mâcid Ayral'a ait *"Lâ kuvvete illâ billâh*" yazı kalıbı

(https://www.instagram.com/p/CFoz6lTFxZw/?igshid=MTc4MmM1YmI2Ng%3D%3D09.08.2024)

Okunuşu: "*Lâ ḳuvvete illâ billâh", "Mâcid-1368"*

Anlamı: *"Allah'tan başka hiçbir kuvvet yoktur."*[146]

Anlamındaki eserin yazı kalıbı, müdevver formda hazırlanmıştır. Yazının levha haline ulaşılamamıştır.

Resim 412. Mâcid Ayral'ın kurşun kalem ile eskiz çalışması (Bakara Sûresi / 216)

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

145 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 561.
146 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 297.

Okunuşu: *"Ve ʿâsâ en tekrahû şey'en ve hüve ḫayru'n-leküm,"*

Anlamı: *"Olur ki (bazen) hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayırlı olur. "*[147] Meâlindeki istif çalışması Bağdad'ta hazırlanmıştır.

Resim 413. "*Yemen Vilâyeti Haritası" ile ilgili bilgilerin yer aldığı metin*

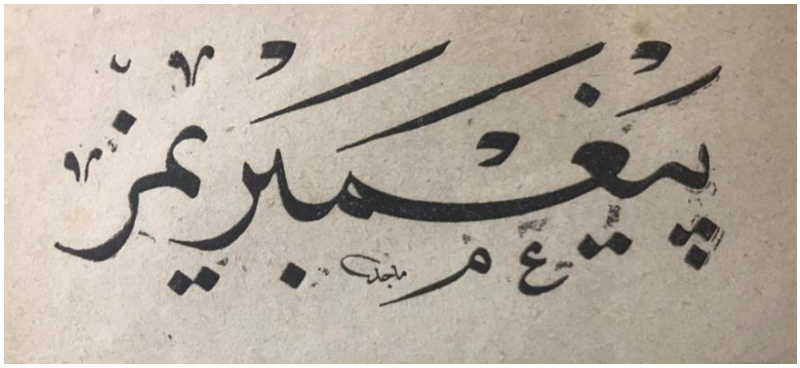
(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Okunuşu: *"Yemen Vilâyeti Ḫariṭası*

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i Cenâb-ı ḫilâfet-penâhîde Yemen vilâyetini teşkil eden Ṣan'a Teʿaz Ḥudeyde ʿÂsîr sancaḳlarıyla Baḥr-i Aḥmer ve Afriḳa sevâḥilini mübeyyin olaraḳ bu kerre Erkân-ı Ḥarbiyye-i ʿUmumiyye dairesinin beşinci fen şʿubesinde bi't-tersîm daire-i mezkure matbaʿasında ʿtab ve temsil olunmuştur. Sene: 1323 (1905)*"*

Celî sülüs ve hatt-ı icâze hattı ile yazılmış olan metinde, Yemen Vilâyeti Haritası ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Yemen Vilâyeti Haritası yazısını Mâcid Ayral 1323 (1905) tarihinde kaleme almıştır. Kaleme aldığı tarih itibari ile en eski sülüs ve hatt-ı icâze yazısıdır. Üzerinde imza bulunmamaktadır.

147 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 33.

Resim 414. *"Peygamberimiz"* isimli matbû kitabın, kapak isim istifi

Eser Adı: *"Peygamberimiz"* isimli matbû kitabın, kapak isim istifi

Peygamberimiz" isimli matbû eserin kitap kapağında bulunan nesih yazı ile hazırlanmış istif çalışması, Mâcid Ayral tarafından yazılmıştır. İstif üzerinde *"Mâcid"* imzası bulunmaktadır. Ġayın ve mim harfleri arasındaki keşide yazıya hareket katmış oluşan boşluklar uzun harekeler ile doldurulmuştur.

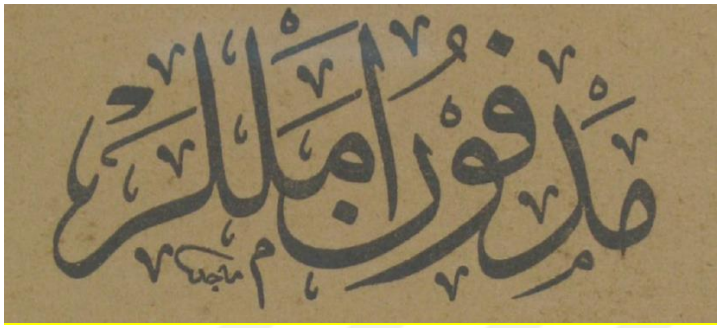

Resim 415. *"Amelî Topoğrafya Mümâreseleri"* kitabınının isim yazısı

Eser Adı: *"Amelî Ṭopoğr'afya Mümâreseleri"* kitabınının isim yazısı

Müellîfi Müderris Faik Sabri Bey olan *"Amelî Topoğrafya Mümâreseleri*" isimli kitabın kapak isim çalışmasında, Mâcid Ayral'ın sülüs ve nesih çalışması yer almaktadır. Müellifin ismi daha ince bir kalem ile, kitabın ismi ise biraz daha kalın bir

kalem ile tasarlamıştır. yâ-i mâkûsenin kullanımı yazıdaki boşluk oranını dengelemiştir. Müellifin ünvanını ise nesihle yazmıştır.

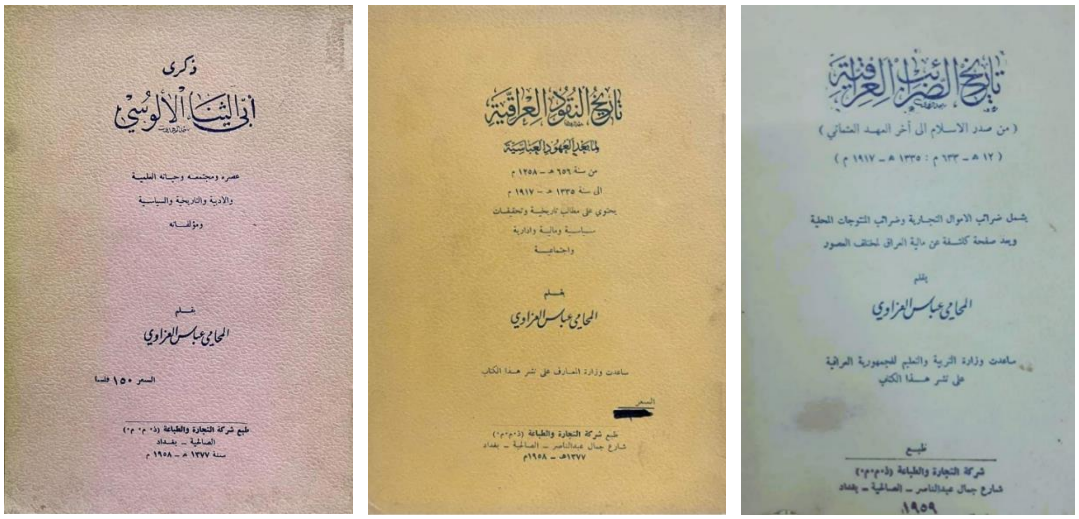

Resim 416. *"Medfun Emeller"* isimli matbû eserin kapak üzerindeki hattı

(Ahmet Çınar fotoğraf arşivi)

Eser Adı: *"Medfun Emeller"* isimli matbû eserin kapak üzerindeki hattı

Mustafa Reşid Bey tarafından kaleme alınan *"Medfun Emeller"* isimli matbû eserin kapak üzerindeki hattını Mâcid Ayral istifli, sülüs ile yazmıştır.

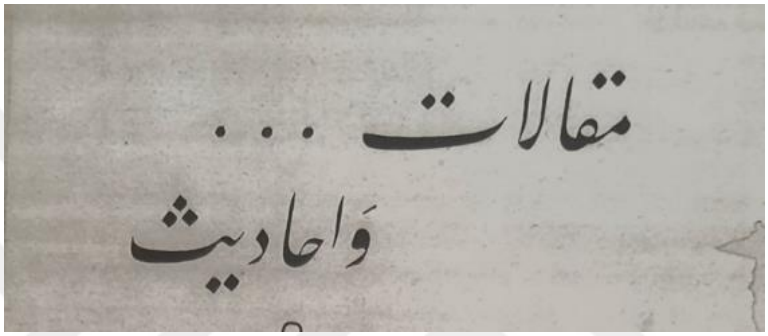

Resim 417. *"Ebû's-Sena el-Alûsi"*, *"Târîḫu e'n-Nükûdi'l-'Irâkıye"* ve *"Târiḫü e'd-Darâibi'l-Irâkıyye"* isimli eserlerin kapak üzerindeki isim hatları

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Eser Adı: *"Ebû's Sena el Alûsi", "Târîhun-nükûd'il-Irâkiye" ve "Târihu ed-Darâibi'l-'Irâkıyye"* isimli eserlerin kapak üzerindeki isim hatları

Müellifi Irak'ın en önemli ve ünlü tarihçilerden olan Avukat Abbas al-Az-zawi'nin yazmış olduğu, üç adet kitabın kapaklarında bulunan kitap isimlerinin hatlarını sülüs yazı ile Mâcid Ayral Bağdad'ta 1958 ve 1959 yıllarında kaleme almıştır.[148]

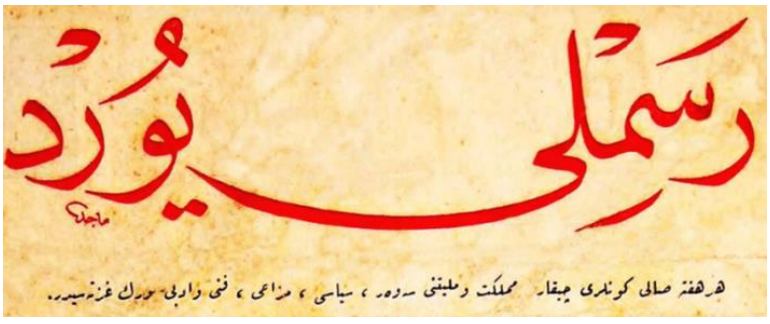

Resim 418. *"Maḳâlat ve Eḥâdis"* isimli eserin kitap kapak hattı

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Eser Adı: *"Maḳâlat ve Eḥâdis"* kitabın isim hattı

Fuâd Cemîl'in 1958 yılında Bağdad'ta kaleme almış olduğu eserin kapak yazısını Mâcid Ayral yazmıştır. Kitabın dış kapağında bulunan kitap isminin hatlarını ta'lik ile iki mıstar şeklinde yazmıştır.

Resim 419. Mâcid Ayral'a ait *"Resimli Yurt"* gazetesi başlık yazısı

Eser Adı : *"Resimli Yurt"* gazete başlığı

[148] Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi.

1924 yılında yayımlanan *"Resimli Yurt"* gazetesinin başlığını nesih hat ile kırmızı renkte yazmıştır. Gazetenin isim yazısında, ortadaki keşide yazıya ahenk katmıştır. Resimli Yurt Gazetesi; haftada bir yayımlanan ilim, edebiyat ve siyaset gazetesidir.

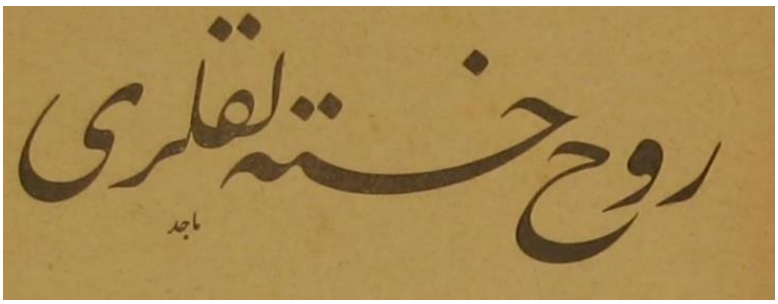

Resim 420. Hilye-î şerîfe etkisinde tasarlanmış duvar takvimi yazısı

(https://www.janusmezat.com/urun/6612636/tas-baski-hat-gorselli-takvim-arkasi-besmele-ve-isimlerdeki-ketebe-macit-ayral 12.12.2023)

Eser Adı: Hilye-î şerîfe etkisinde tasarlanmış duvar takvimi yazısı

Aydın, eğitimci ve yazar Râif Ogan tarafından görseli tasarlanan duvar takvimi; 35 x 24 cm ölçülerinde ve hilye-î şerîfe etkisinde hazırlanmıştır. Duvar takviminde bulunan Besmele ve çehar-yâri güzîn hatları Mâcid Ayral tarafından yazılmıştır.

Resim 433. *"Ruh Hastalıkları"* isimli eserin kapak yazısı

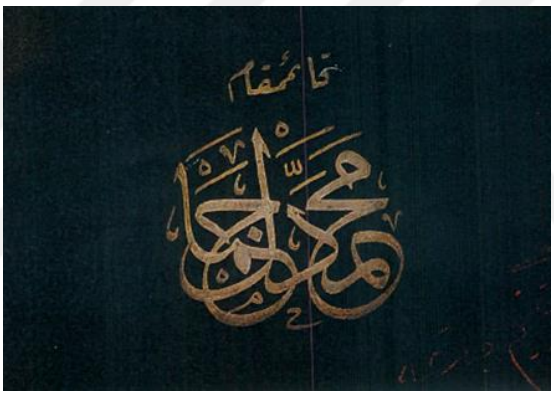
(Ahmed Çınar fotoğraf arşivi)

Eser Adı: *"Ruh Hastalıkları"* isimli eserin ta'lik kitap kapak hattı

Resim 421. *"Osmanlı ḫaṭṭatlıġı" isimli çalışması*

(Hüseyin Gündüz Koleksiyonu)

Resim 422. *"Kāim maḳâm Meḥmed Cemâl"* isiminin kart vizit çalışması

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

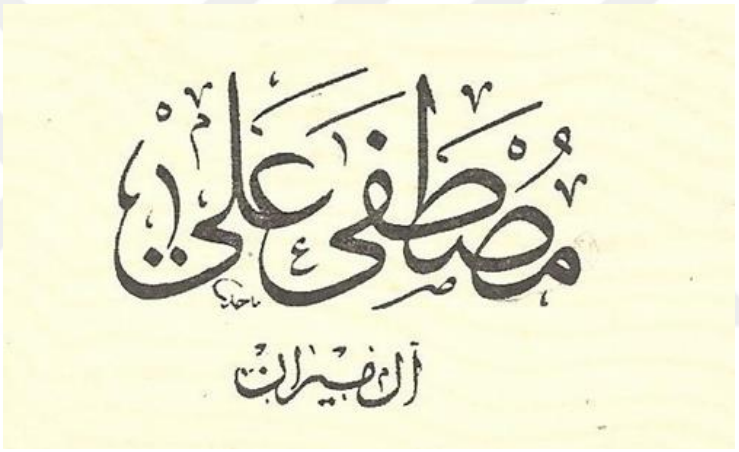
Resim 423. *"Ḥacı Evliya"* isim çalışması

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 424. *"Velid Şâkir"* isimli çalışma

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Resim 425. *"Musṭafa ʿAli"* isim çalışması

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Resim 426. *"İḥsan İbrahîm Edhem-1957"* isim çalışması[149]

(Danimarka İhsam Edhem Müzesi)

[149] Hattat Mâcid Ayral'ın Bağdad'taki öğrencisi Hattat İhsan Edhem'e hediyesidir. Sol alt köşesinde tarih ve imzası, kurşun kalem ile yazılmıştır.

Resim 427. *"İḫsan İbrahîm Edhem"* isim çalışması

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Resim 428. *"Ḫalil İbrahîm Edhem"* isim çalışması

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

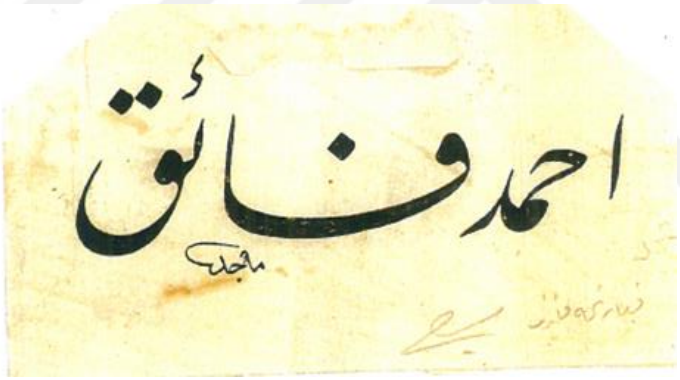
Resim 429. *"Memduḥ S'âid Nüzhet"* isim çalışması

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

Resim 430. *"El-ʿIraḳ"* isimli çalışma

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

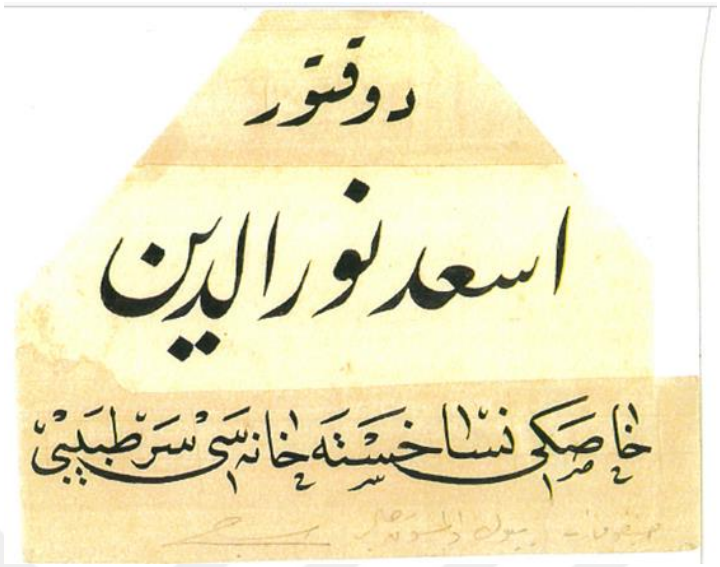
Resim 431. *"Aḥmed Faiḳ"* isim çalışması

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

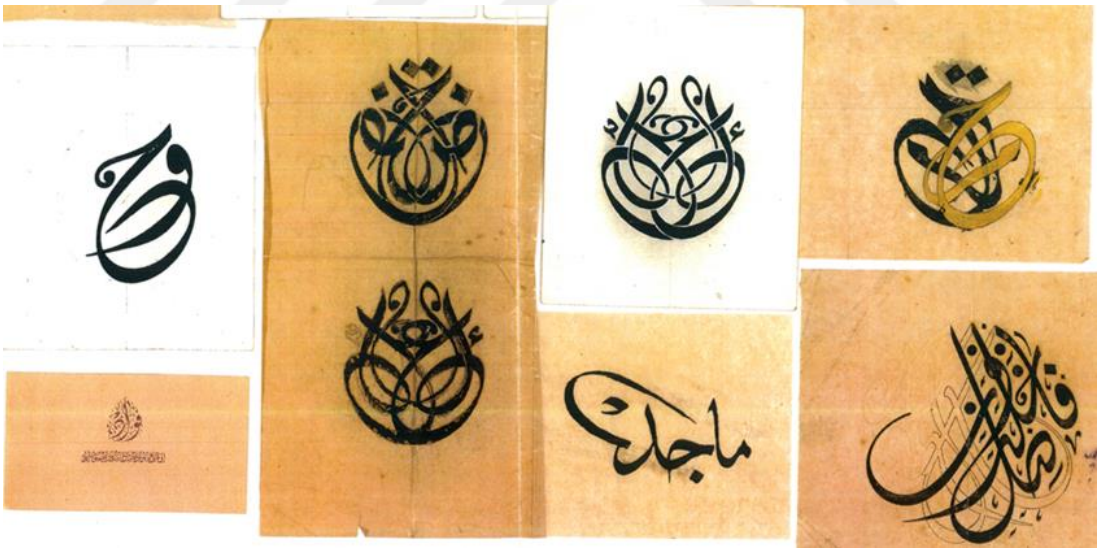
Resim 432. *"Ḥamid Ḥüseyin"* isim çalışması

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 433. *"Doḳtor Es'ad Nureddin Ḫaseki Nisâ Ḫastaḫanesi Serṭabibi"* afiş yazısı

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 434. Logo, isim ve imza çalışması-1

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 435. Logo Çalışması-2

(Muhittin Serin fotoğraf arşivi)

Resim 436. *"Üzüm kızı rakısı"* yazan, reklam afişi

Resim 437. Bağdad'ta Mozart'ın 200. ü doğum gününü kutlama posteri-Bağdad

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

3.4. TAŞA MAHKÛK ESERLERİ

Taşa mahkûk; cami, çeşme, şadırvan, ʿAbdü'l-Ḥâmid Han Evvel Vakfı Mektebi, Topkapı sur kapısı, Edirnekapı sur kapısı, mezar taşı kitâbeleri gibi birçok eserde imzası bulunmaktadır. Taşa mahkûk eserlerin büyük çoğunluğunu celî sülüs ile yazmıştır. Bazı eserlerin ilk yapım yıllarında, bazı eserlerin restorasyonu sırasında Mâcid Ayral'ın eserleri, taşa mahkûk olarak yerlerini almıştır. Kronolojik sıra oluşturulmuş, camilerde bulunan kitâbe ve kalem işleri üzerindeki tarihler esas alınmış, üzerinde tarih bulunmayan cami yazılarının yapım yılları veya restorasyon yılları esas alınmıştır.

Şişli Camii şadırvan yazılarında, sur kapıları üzerindeki yazılarda ve bazı mezar taşı yazılarında kaligrafik karekterler yer almaktadır. Mâcid Ayral'ın latin kaligrafisi ile eserine rastlamadığımızdan dolayı, latin kaligrafisine hâkim biri ile ortak bir çalışmanın olabileceği kanaâtindeyiz. Bazı eserler Emin Barın ile ortak bir çalışmanın sonucunda ortada iken bazılarında bu bilgiye ulaşılamamıştır. Bilgisine ulaşılamayan eserlerdeki kaligrafiler, Emin Barın kaligrafisini anımsatmaktadır.

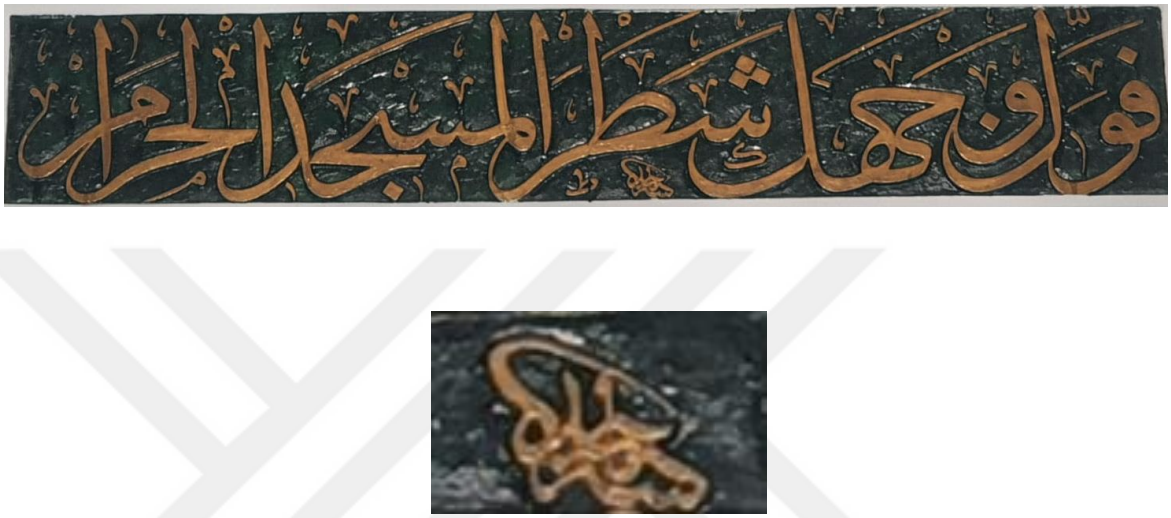
3.4.1. Camilerdeki Yazıları

3.4.1.1. Beyoğlu Kamer Hâtun Camii (1911)

İstanbul'un Beyoğlu ilçesi Kamer Hâtun Mahallesi'nde bulunmaktadır. Cami 1511 senesinde, Yavuz Sultan Selim tarafından, süt annesi Kamer Hâtun adına inşâ ettirilmiştir. Kamer Hâtun'un kabri de caminin yanında yer almaktadır.

Kamer Hâtun Camii, 1870 tarihinde Pera'da çıkan yangın sonrası, Mîmar Kemâlettin Bey'e (1911) yeniden yaptırılarak, Mîmar Kemâleddin Bey eseri olmuştur. Cami dikdörtgen planlı, ahşap tavanlı, duvarları kârgir yapıdadır.

Caminin mihrap kısmının üzerindeki kitâbe de caminin yapım yılı h. 1330 / m. 1912 yılında yapılmıştır, yazısı bulunmaktadır.[150] Mâcid Ayral'a ait olan, Kamer Hâtun Camii mihrap yazısı, koyu yeşil zemin üzerine yaldız ile yazılmıştır.

Resim 438. Kamer Hâtun Camii mihrap yazısı ve imza detayı

(F: Tekmil Kurtarıcı)

Okunuşu **:** "*Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm"*

Anlamı **:** Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

3.4.1.2. Bebek Hümâyun-âbâd Camii (1912)

Boğaziçi, Beşiktaş ilçesinde, Bebek semtinde, Bânisi Sultan III. Ahmed Han'ın[151] sadrazamı, Nevşehirli Damat İbrahîm Paşa (m. 1725-1726 / h. 1138) olan Bebek Camii'nin, resmi kaynaklardaki ismi, Hümâyun-âbâd Camii olarak geçmektedir. Zaman içerisinde eskiyen ve bakımsız hâle gelen cami, 1912 yılında

150 Zeynep Aslı Gülser, "**Kamer Hatun Camii ve Çevresi Koruma ve Değerlendirme Önerisi**", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.

151 Tahsin Öz. **İstanbul Camileri**, TTK, Ankara 1987, c. 2, s. 11.

Mîmar Kemâlettin Bey tarafından yeniden yapılmıştır.[152] Osmanlı dönemi camisi olarak yapılmış olsa da neoklasik üslubu taşımaktadır ve neoklasik olarak ta değerlendirilmektedir.

Mihrap yazısı Hattat Mâcid Ayral'a aittir. Camide bulunan diğer kitâbeler ise hocası İsmâil Hakkı Bey'in imzasını taşımaktadır.[153]

Resim 439. Hümâyun-âbâd (Bebek Camii) Camii mihrap yazısı ve imza detayı

Okunuşu **:** "*Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm"*

Anlamı **:** Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

3.4.1.3. Bostancı Kuloğlu Camii (1912)

Bostancı Camii, İstanbul 'un Anadolu yakasında, Bostancı semtinde, tren istasyonu yanında yer almaktadır. Galata'daki Kuloğlu Camii yerine, Vakıflar İdaresi

---

152 Hüseyin Ayvansarâyi, **Hadîkatü'l-Cevâmi**, (hazırlayan: Ahmed Nezih Glitekin), İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s. 528.

153 H. Gülsüm Erşan, Marmara Ünv. "**Mîmar Kemâlettin'in Dini Eserler**i" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1988, s. 55; Berica Nevin Berberoğlu, **İstanbul'un 100 Camisi**, İBB Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 24.

(Evkāf Nezâreti) tarafından m. 1912 yılında yaptırılmıştır.[154] Kuloğlu Camii Mîmar Kemâleddin Bey tarafından 1912 yılında yapılmış, kare planlı, tek kubbeli, son cemaat yeri üç kubbeden oluşmaktadır.[155] Caminin mermer üzerine hâkk edilmiş mihrap yazısının, Mâcid Ayral'a ait olduğu konusunda ihtilaflı bilgiler olmak ile beraber,[156] eski fotoğraflarda *"Ketebehû Mâcid"* imzası biraz daha net olarak okunabilmektedir. Mihrabın üzerindeki yazının sıvama varak ile yapılan restorasyonu sırasında yazı ve imza kalitesinin çok bozulduğu görülmektedir.

Resim 440. Bostancı Kuloğlu Camii mihrap yazısı ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu)

Okunuşu : "*Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm"*

Anlamı : Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid"*

---

154 Göktürk Hakkı "Bostancı Camii (Kuloğlu Camii)", **İstanbul Ansiklopedisi,** İstanbul 1963, c. 6, s. 2996; Nizâmettin Biber, **İstanbul Camileri**, İBB Yayınları, İstanbul, s. 27.

155 Öz, **İstanbul Camileri**, c. II, s. 5.; https://turkiyenintarihieserleri.com/?oku=4018 (11. 09. 2023);

156 H. Gülsüm Erşan, "**Mîmar Kemâlettin'in Dini Eserleri**", Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1998, s. 47; Serkan Ataç, "**İstanbul Kadıköy İlçesinde Bulunan Tarihi Camilerde Yer Alan Hat Eserleri ve Hattatları**", Sakarya Ünv. Sosyal Bilimler Ens., Yüsek Lisans Tezi, 2019, s. 90. https://www.academia.edu/44667509/Kubilay_Arpac%C4%B1_%C4%B0stanbul_Mimarisinde_Sanatk%C3%A2r_%C4%B0mzalar%C4%B1_1800_1923_(07.10.2023.)

3.4.1.4. Arap Camii (1913-1919)

Cami 715 yılında İstanbul'un fethi için gelen Emevi Komutanı Hz. Mesleme b. Melik tarafından yaptırıldığı rivâyet edilmektedir. Camiden sonra 1232 yılında Dominiken Papazları, bu camiyi kilise haline getirmişlerdir. Fetih ile birlikte Fâtih Sultan Mehmed Vakfı, Arap Camii (1475)'ni tekrar camiye çevirmişdir. [157] Cami birçok yangın geçirmiş ve tâdilâta mâruz kalmıştır.[158] 1913-1919 yılları arasında büyük bir tamirat yapılmıştır. Caminin mermerden yapılmış mihrabı üzerindeki kitâbede "*Mâcid"* imzası yer almaktadır.

Resim 441. Arap Camii mihrap kitâbesi ve imzâ detayı

(F: Ahmed Lamen)

Okunuşu **:** "*Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm"*

Anlamı **:** Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

---

157 Semavi Eyice, "Arap Camii" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1991, c. 3, s. 326-327

158 Öz, **İstanbul Camileri**, c. II, s. 5; Ömer Faruk Ata, **"İstanbul'un Gizli Hazinesi: Arap Camii,** Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Seminer Ödevi, Antalya 2018 (Akademia).

3.4.1.5. Bostani Ali Ağa Camii (1920)

Bostancıbaşı Ali Ağa Camii veya Bostani Ali Ağa Camii, Kadırga limanında bulunmaktadır. Caminin bânisi, Bostancı Ali Ağa'dır. Vakfiyesinde (1558) bu tarihte yapıldığına dair kayıt bulunmaktadır. [159] Cami, 2018-2023 yılları arasında restorasyona alınmış olup, hâlen açılışı yapılmamıştır.[160]

Bânisi Sultan Mehmet V. Reşat babası Sultan Mecîd hayrına yaptırmıştır. Kapı kitâbesinde 1909 yazan cami, kesme taştan yapılmıştır ve tek kubbelidir.[161] Eski fotoğraflara bakarak yerini tahmin ettiğimiz, cümle kapısı (taç kapı) üstündeki kitâbede Mâcid Ayral imzası bulunmaktadır. Güncel fotoğrafları çekilememiştir.

Resim 442. Bostani Ali Ağa Camii taç kapı üzerindeki kitâbe ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu)

Okunuşu : *"Ḳāle'llâhü Teʿâlâ: İnne's-salâte kânet ʿale'l-mü'minîne kitâben mevḳûtâ"*

Anlamı : Allah (c.c.), (şöyle) buyurdu: Çünkü namaz, mü'minlere belirli vakitlere bağlı olarak farz kılınmıştır.

159 Öz, **İstanbul Camileri**, c. I, s. 37.
160 04.11.2023 Bostan'i-Ali Ağa Camii'yi ziyaretimden.
161 Öz, **a.g.e.**, s. 156.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1339*

3.4.1.6. İranlılar Mescidi (1920)

Üsküdar Karaca Ahmed Mezarlığı'nın Seyyid Ahmed Deresi tarafında (1854-1855) yılında neo-klasik üslup ile yapılmış olan mescid, Seyyid Ahmed Mescidi veya İranlılar Mescidi [162] olarak bilinmektedir.

Geniş avlu kapısı üzerinde "İranlıların Mescidi ve Kabristanı" anlamına gelen bir Farsça beyit yer almaktadır.[163] Mescidi 1857 yılında Cüneyd Ali ismindeki bir hayır severin yaptırdığına dair bilgiler bulunmaktadır. Neo-klasik üslup ve kargir yapıdaki mescidin içerisi, hatlar bakımından zenginlik göstermektedir. Mescid içerisindeki hatlarda Hâmid (Aytaç 1891-1982) ve Mâcid imzalı hat yazıları da yer almaktadır.

Resim 443. İranlılar Mescidi mihrap yazısı ve imza detayı

(F: Metin Kurtarıcı)

Okunuşu : *"Fe nâdethü'l-melâiketü ve hüve ḳa'imün yüsallî fi'l-miḥrâb"*

[162] Alev Eraslan, İranlılar Mescidi" mad., **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul 1994, c. 4, s. 192; Zekeriya Kurşun, Üsküdar'da İranlılar ve İran Mezarlığı, **Üsküdar Sempozyumu III Bildiriler**, Üsküdar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2005, c. 1, s. 195-212.

[163] İbrahim Hakkı Konyalı, Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi-I, **Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları,** İstanbul 2021, s. 149.

Anlamı **:** *"Zekeriya, mihrabda namaz kılarken melekler ona şöyle seslendi"*[164] (Âl-i İmrân Sûresi / 39) yazmaktadır.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

Mihrabın batı yönünde, pencere pervazlarının üzerine yerleştirilen dört adet dikdörtgen formunda hâkk edilmiş sülüs istifler yer almaktadır. Yazılar kakma şeklinde yeşil zemin üzerine, yaldız kullanılarak yazılmıştır. Bu eserler kapının girişinden başlayarak, mihraba doğru sıralanarak verilmiştir. Yazıların ikisinin üstünde, imza bulunmamakta, diğer iki tanesinde ise *"Ketebehû Mâcid"* imzası yer almaktadır.

Resim 444. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan I. kitâbe

Okunuşu **:** *"Ḳulnâ yâ nâru kûnî berden ve selâmen ʿâ'lâ İbrâhim.* (Enbiyâ Sûresi / 69)*"*

Anlamı **:** *"Biz de: "Ey ateş! "İbrâhim'e karşı serin ve selamet üzre ol dedik"*[165]

Resim 445. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan II. Kitâbe

[164] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 54.
[165] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 326.

Okunuşu : *"İnnemâ yürîdu'llâhü liyüz*hibe *ʿankümür ricse ehle'l-beyti ve yuṭahhira küm taṭhîrân.* (Ahzâb Sûresi / 33)*"*

Anlamı : *"Ey Ehl-i Beyt! (Peygamberin ev halkı) Allah sizden ancak kiri (günâhı) gidermek ve sizi tertemiz yapmak ister."*[166]

Resim 446. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan III. kitâbe ve imza detayı

Okunuşu : *"Ḳul lâ es'elüküm ʿaleyhi ecren ille'l-meveddete fî'l-ḳurbâ"*

Anlamı : *"De ki: Buna karşı sizden (Allah'a) yakınlıkta sevgiden başka bir karşılık istemiyorum."*[167] (Şûrâ Sûresi / 23)

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1339"*

[166] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 421.
[167] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 485.

Resim 447. İranlılar Mescidi, batı yönünde bulunan IV. kitâbe ve imza detayı

Okunuşu **:** *"Ve yuṭ'imûnet ṭ'aâme 'â'lâ ḥubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ."*

Anlamı **:** "Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler" yazmaktadır.

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

Resim 448. İranlılar Mescidi giriş kapısı üzerindeki celî sülüs kitâbe ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu)

Okunuşu : "*Ḳāle'llâhü Teʿâlâ: "İnne's-salâte kânet ʿale'l-mü'minîne kitâben mevḳûtâ"*

Anlamı : Allah (c.c.) (şöyle) buyurdu: Şüphe yok ki namaz, müminler üzerine vakitleri belli olarak yazılmış bir ödevdir.

İmzası : *"Ketebehû Mâcid-1339"*

3.4.1.7. Ankara Zincirli Camii (1925)

Ankara'nın Altındağ ilçesi Ulus semti Anafartalar Caddesi'nde bulunan cami, tuğla gövdeli, taş kâideli, üzeri kiremit çatılı bir yapıdır. Ankara Zincirli Camii yapılış tarihinin 17'inci yy. ortaları veya sonu olduğu tahmin edilmektedir. Cami içinde asılı bulunan bir levhadan 1879–1880 yılları arasında Ankara Valisi Hurşit Paşa tarafından tamir edildiği öğrenilmiştir. .[168]

Yapı daha sonra 1937 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından ikinci büyük bir tâdilâttan geçirilmiştir. Taç kapı üzerindeki Besmele'de h. 1344 (1925) yazmaktadır.

Literatürde ismi geçmeyen Ankara Zincirli Camii taç kapı üzerindeki Besmele'nin varlığından[169] sosyal medya ile haberdar olduk. Bir restorasyon talihsizliği ile verilen haberde restorasyonu yapan kişinin kendi imzasını "Mâcid" imzasının yanına iliştirmesi üzerine haberdar olduğumuz camiyi tezimize eklemiş bulunmaktayız. Burada sadece restorasyonu yapan kişinin imzasını koymasının yanında eleştirilecek birçok nokta bulunmaktadır. Yazı kalitesi ve harf bağlantılarının kalem işi olarak doğru yapılmadığı görülmektedir. İhtimal dahilidir ki, kalem işi olarak yazılmış eserde Besmele'nin altına konan tarihte yanlış yazılmıştır. Restorasyon tarihi ile yazı üzerindeki tarihler birbirleri ile örtüşmemektedir.

[168] https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/zincirli-camii-1 (01.01.2024).
[169] https://twitter.com/tasvirsanatlari/status/1644830733872029698 9 Nisan 2023).

Resim 449. Ankara Zincirli Camii taç kapı üzerindeki kalem işi yazı ve imza detayı

Okunuşu **:** *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*
Anlamı **:** Raḥmân ve Raḥim olan Allah'ın adıyla.
İmzası **:** *"Mâcid-1344 (1925)"*

Mâcid Ayral'ın birçok kaynakta geçen eserleri arasında Davud Paşa Camii, Yeşilköy Mecidiye Camii ve Bakırköy Kartal Tepe Âmine Hatûn Camii'lerinin isimleri yer almaktadır. Yaptığımız cami ziyaretlerinde ve Vakıflar Genel Müdürlüğü restorasyon yıllıklarında yaptığımız taramalarda isimleri yazılı olan camilerde Mâcid Ayral'ın eserlerine rastlanmamıştır.

Sadece Bakırköy Kartal Tepe Âmine Hatûn Camii mihrap yazısı Mâcid Ayral istifi ve yazı karekterine çok uygun göstermekle beraber, mihrap yazısı üzerinde herhangi bir imza bulunmamaktadır.

3.4.1.8. Şişli Camii (1949)

Şişli Camii Halaskargazi Caddesi ile Abide-î Hürriyet Caddesi arasında, halkın destekleri ile 1945-1949 yılları arasında Vasfi Egeli baş mîmarlığında Nazîmi Yaver Yanal ve Vahan Kantarcı caminin mîmarlığını üstlenmişlerdir.[170] "Cumhuriyet döneminde İstanbul'da inşa edilen ilk cami olma özelliği taşımaktadır."[171]

Hat sanatı açısından çok zengin olan Şişli Camii, merkezde büyük bir ana kubbe ve etrafında üç adet yarım kubbeden oluşmaktadır. Caminin bütün yazılarını, Osmanlı'nın son dönemlerinde hat sanatına damga vuran, yazının bugünlere gelmesinde büyük rol oynayan Hâmid Aytaç, Mustafa Halim Özyazıcı ve Mâcid Ayral tarafından yazılmıştır.[172]

Yarım kubbeler, mihrabın üst tarafında bulunan levhada, minber kapısının alınlığındaki hatta Mâcid imzası görülmektedir. Pandantifler üzerinde ki çehâr yâr-i güzîn" hatlarında imza bulunmamaktadır. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal bu yazıların Mâcid Ayral tarafından ve Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan Süheyl Ünver arşivindeki bilgiler ışığında bu yazıların Mâcid Ayral tarafından yazıldığını öğrenmekteyiz. [173] Şadırvan üzerinde bulunan yazılar konusunda, herhangi bir imza bulunmadığı için ihtilaflı olmak ile beraber, şadırvan yazıları ilerleyen kısım da değerlendirilecektir.

Yarım kubbeler üzerindeki hatlardan bahsedecek olursak; batı, güney ve doğu yönünde bulunan yarım kubbeler üzerindeki hatlarda, Hac Sûresi'nin 66, 67,68, 69 ve 70. âyet-i kerîmeleri bulunmaktadır.

Batı yönündeki yarım kubbede, 66-67 âyet-i kerîme'lerinin bir kısmı yazmaktadır.

---

171 http://www.sislicamiiserifivakfi.com/web_16905_1/index.aspx . (08.09.2023)

172 Vasfi Egeli, "Şişli Camii Şerifi", **İstanbul Enstitüsü Dergisi**, c. II, İstanbul 1956, s. 20; yazar isimsiz, ARKİTEKT Dergisi, **Şişli Camii'nin Yazı ve Tezyinâtı**, c. 1953, sy. 12-09-1953, s. 178-180.

173 İnal, **Son Hattatlar**, s. 186.

Resim 450. Şişli Camii batı yönündeki yarım kubbe yazısı

(F: Mustafa Yılmaz)

Okunuşları : *"Ve hûve'llezî aḥyâküm ṣümme yümîtüküm ṣümme yuḥyîküm; inne'l-insâne lekefûr. Likülli ümmetin ce'alnâ menseken, hüm nâsikûhu"*

Anlamları : *"Size (önce) hayat verip sonra öldürecek sonra yine diriltecek olan ancak O'dur. Gerçekten insan çok nankördür. Biz her ümmet için uygulamakta oldukları bir ibâdet tarzı koyduk"*[174]

Şişli Camii batı yönündeki yarım kubbe yazısında, restorasyon sırasında yazıda bozulmalar olduğu ve bazı harflerin yazılmadığı tespit edilmiştir. Birinci ثم (sümme) nin noktası ile يميتكم (*yumîtüküm*) un م (mimi), ikinci ثم *(sümme*) nin م (mim) i ile يحييكم *(yuhyîküm*) ün م *(mim)* i eksiktir.

Güney yönünde bulunan yarım kubbede Hac Sûresi / 67-68'in bir bölümü yazmaktadır.

174 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 339.

Resim 451. Şişli Camii güney yönündeki yarım kubbe yazısı

(F: Mustafa Yılmaz)

Okunuşları : "*Felâ yünâziʿunneke fi'l-emri vedʿu ilâ Rabbik; inneke leʿalâ hüden müstaḳîm. Ve in câdelûke feḳuli'l-lâhü ʿâlemü bimâ tʿâmelûn*."

Anlamları : *"O halde (ona uyup) bu işte, seninle asla çekişmesinler. Artık sen Rabbine davet et. Şüphesiz sen dosdoğru bir yol (olan İslam) üzeresin.*

Eğer seninle (dinde) mücadele ederlerse (onlara) "Allah yaptıklarınızı daha i-yi bilendir" de."[175]

Doğu yönünde bulunan yarım kubbede ise, Hac Sûresi / 69 ve 70. âyet-i kerime'leri yazmaktadır.

[175] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 339.

Resim 452. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı

(F: Mustafa Yılmaz)

(Şişli Camii Vakfı Fotoğraf Arşivi)

Resim 453. Şişli Camii doğu yönü yarım kubbe yazısındaki eski bir imza detayı[176]

Okunuşları : "*Allâhu yaḥkümü beyneküm yevme'l-ḳıyâmeti fîmâ küntüm fîhi taḫtelifûn. Elem t'alem ennallâhe y'alemü mâ fi's-semâi ve'l-arḍ; inne ẕâlike fî kitâb; inne ẕâlike 'âle'llâhi yesîr*."

Anlamları : "*Ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında Allah, kıyamet günü aranızda hüküm verecektir. Bilmez misin ki? Allah gökte ve yerde ne varsa (hepsini) bilir. Çünkü bunların hepsi Kitap'ta (Levh-i Mahfûz'da) dır. Gerçekten bu Allah'a pek kolaydır."*[177]

İmzası : *"Ketebehû Mâcid"* yazmaktadır.

[176] Emine Esra Göncüoğlu, "**Şişli Camii Hatları**", FSMVÜ, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, Geleneksel Türk Sanatları Bilim Dalı, İstanbul 2021, s. 127.

[177] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 339.

Doğu yönündeki yarım kubbe yazısında, "يَعْلَمُ" "*ya'lemu*" kelimesindeki "*yâ"* harfinin tek noktasının eksik olduğunu görülmektedir. "*yâ*" harfi, eski yazılarda da eksik olarak yazılmıştır.[178]

Burada şunu ifâde etmek gerekir, Phebus Müzayede, Phebus Hat Lot:91. [179] numaralı müzayede sayfasından ulaştığımız bir bilgiyi paylaşmakta fayda var. Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu'nda bulunan, Halim Özyazıcı terekesinden çıkan Mâcid Ayral ketebeli Şişli Camii yarım kubbe yazısı kalıbında, bu yazının aslında Mâcid Bey'e ihâle edildiği yalnız bu yazıların M. Halim Özyazıcı tarafından yazıldığı, eserin meydana getirildiği notu bulunmaktadır.

Şişli Camii doğu yönündeki 360 x 40 cm ebadındaki yarım kubbe yazısının kalıbının fotoğrafı çekilmiş olup, yazı kalıbının sağ alt köşesinde bulunan Halim Efendi tarafından yazılmış notu tercüme edilmiştir.

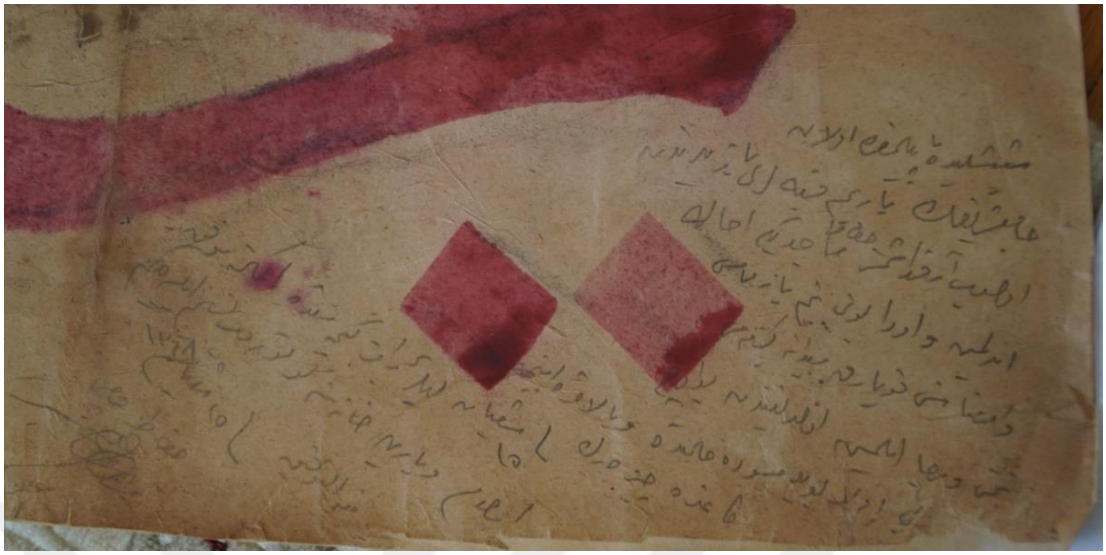

Resim 454. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı kalıbı

(Rûhi Açıkgöz Koleksiyonu-F: Metin Kurtarıcı)

178 E. E. Göncüoğlu, "**Şişli Camii Hatları**", a.g.tez, s. 125.

179 Phebus Müzayede, Phebus Hat, Lot:91; (https://phebusmuzayede.com/124889-halim-ozyazici-terekesinden-macid-ayral-ketebeli-sisli-camii-yarim-kubbe-yazisi-kalibi-360x40-cm-.html - 22.07.2023).

Resim 455. Şişli Camii doğu yönündeki yarım kubbe yazısı kalıbının sağ alt köşesindeki not

(Ruhî Açıkgöz Koleksiyonu)

"*Şişli'de yapılmakda olan camii şerîfin yarım kubbeleri yazılarından olup arkadaşımız Hattat Mâcid Bey'e ihâle edilmiş ve oraları benim yazmamı ve imzasını koyarak meydana getirmemi temenni ve rica eylemiş olduğundan yazıyı evvela küçük? müsvedde halinde ve bilahare ince kağıda çizerek fi 15 şaban leyle-i Berat gecesinde ikmâle muvaffak oldum ve yarın hanesine götürüp teslim edeceğim.*

Minhuttevfik, Fi 15 şaban sene 1368

Hattat Hacı Mustafa Halim"

Pandantifler üzerindeki çehar-yâri güzîn levhaları;

Resim 456. Pandantifte *"Ebû Bekir / eṣ-Ṣıddîk raḍiya'llâhü ʿanh"*

Resim 457. Pandantifte *"Ömer / el-Fârûḳ raḍiya'llâhü teʿâlâ ʿanh"*

Resim 458. Pandantifte "*Osmân / raḍiya'llâhü ʿanh*"

Resim 459. Pandantifte *"Ali, Ḥasan, Ḥüseyin / raḍiya'llâhü ʿanhüm"*

Mâcid Ayral'a ait minber kapısı alınlığı üzerindeki hat ise mermere hakk edilmiş, yeşil zemin üzerine altın varaklıdır.

Resim 460. Mâcid Ayral'ın minber kapısı alınlığı üzerindeki hattı ve imza detayı

(F: Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** *"Lâ ilâhe illallah Muḥammedu'r-Rasûlu'llah"*

Anlamı **:** Allah'tan başka ilâh yoktur, Muḥammed Allah'ın elçisidir"

İmzası **:** *"Mâcid"* yer almaktadır.

Mihrap cephesinde mihrabın hemen üstünde bulunan Zâriyât Sûresi / 58 yazılı olan levha siyah zemin üzerinde yazıları ise altın rengindedir. Hat levhasında, mozaik tekniği uygulanmıştır. Bkz. katalog no: 264 'te levha boyutundaki eseri yer almaktadır.

Resim 461. Mihrabın üst kısmında bulunan mozaik hat levhası ve imza detayı

(F: Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** *"İnna'llâhe hüve'r-Razzâḳu zu'l-ḳuvveti'l-Metîn"*

Anlamı **:** *"Şüphesiz (bilsinler) ki O Allah, bizzat rızkı veren kuvvet ve kudret sahibidir"*[180]

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid"*

Şişli Camii ahşap kapı kanatları üzerinde hatlar bulunmaktadır. Kabartma usulü yapılmış olan kapı kanatlarından batı cephesindeki kapıda; "*Yâ müfettiḥa'l-ebvâb*" "*İftaḥ lenâ hayra'l-bâb*" ve cümle kapısı üzerinde "*Ḳale'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm*" ve "*Es-selâtü 'imâdü'd-dîn*" yazılmıştır.

Resim 462. Ahşap kapılarda *"İftaḥ lenâ ḫayra'l-bâb"* ve *"Yâ mufettiḥa'l-ebvâb"*

Resim 463. Ahşap kapılarda *"Ḳāle le'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm*" ve *"Eṣ-ṣelâtü 'imâdü'd-dîn"*

[180] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 522.

Şadırvan üzerindeki hatlara gelince, cami avlusunda üzeri açık taş işçiliği çok güzel, üzerinde istifli kitâbeler bulunan bir şadırvan yer almaktadır. Bu şadırvan üzerindeki istifli kitâbelerin birçok kaynakta kim tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Vakıf Restorasyon Yıllığı'nda, "*Şadırvan ile cümle kapısı üzerindeki âyeti Hattat Macid Ayral, caminin içerisindekileri Hamit Aytaç, kubbedeki istifleri, kuşakları ve âyet-i celîle'yi Hattat Hâlim Özyazıcı yazmıştır*."[181] yazmaktadır.

Nurettin Gemici-Mehmet Deri, "*Hattat Hâmid Aytaç'ın Hayatı ve Şişli Camii-'indeki Hat Eserleri*" isimli, İslâmî İlimler Dergisi'nde yayımlanan yazıda cümle kapısı, şadırvan ve üzerindeki yazıların Mâcid Ayral tarafından yazıldığı yazmaktadır.[182]

Aynı şekilde, Ali Rıza Özcan, "Osmanlı'dan Günümüze Kur'ân ve Hüsn-i Hat Sempozyum Bildiri Metinleri'nde "*Şişli Camii Cümle Kapısı Üzerindeki Müsenna Kitâbe*" isimli bildiride avludaki şadırvan ile küp şeklindeki çeşmenin üzerinde bulunan müdevver şeklindeki celî sülüs hatların Hâmid Aytaç tarafından yazıldığı yazmaktadır. [183]

Buradan da anlaşıldığına göre, şadırvan yazılarının kim tarafından yazıldığı konusu, belirsizliğini korurken Süheyl Ünver 'in arşivinde bulunan gazetedeki röportajda bu şadırvan yazılarının Mâcid Ayral tarafından yazıldığı, Mâcid Ayral'ın bu röportajda bu durumu tekzip etmediği görülmektedir. Aynı zamanda 18.12.2023 'te M. Uğur Derman ile yapmış olduğumuz kişisel görüşmede, M. Uğur Derman şadırvan yazılarının Mâcid Ayral tarafından yazıldığını ifâde etmiştir.

On birinci ve on ikinci palmetlerde yer alan kaligrafi yazılarının Mâcid Ayral'a ait olup-olmadığı konusunda da bilgiye ulaşılamamıştır. Emin Barın çalışmalarına benzediğini ifâde etmekte fayda var. Aynı zamanda Şişli Camii inşasına katkı sunan kişilerin isimlerinin bulunduğu latin harfleri ile yazılmış olan cami avlusundaki

---

181 Yücel Erdem, "**Vasfi Egeli" Vakıf Restorasyon Yıllığı**, sy. 11, Ahde Vefa Özel Sayısı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü Yayını. İstanbul 2015, s. 76.

182 Nurettin Gemici-Mehmet Deri, Hattat Hâmid Aytaç'ın Hayatı ve Şişli Camii'ndeki Hat Eserleri, **İslâmî İlimler Dergisi**, 2021, cilt. XVI, sy. 2, s. 44.

183 Ali Rıza Özcan, Şişli Camii Cümle Kapısı Üzerindeki Müsenna Kitâbe, **Osmanlı'dan Günümüze Kura'n ve Hüsn-i Hat Sempozyum Bildiri Metinleri**, 01-03 Kasım 2013, Amasya 2017, s. 800.

kitâbede Emin Barın'ın imzası bulunmaktadır. Bu durum latin harfleri ile yazılmış palmetlerin, Emin Barın tarafından yazılmış olabilme ihtimalini güçlendirmektedir.

Konuşan:
KANDEMİR

Hattat Macid

Resim 464. Mâcid Ayral ile yapılan röportajdan bir bölüm

(SYEK_suheylunver767)

Şadırvan yazıları cami avlusu içerisinde bulunan mermere hakk edilmiş, on iki gen şeklindeki palmetlerden oluşmaktadır. On tanesinde istifli şekilde Besmele ve bazı âyetler yer almakta, diğer iki tanesinde ise hayır sahibi şeklinde ve hayır sahibinin ismi yazmaktadır.

Resim 465. Şişli Camii şadırvan genel görünümü

(F: Süleyman Berk)

Birinci palmet, Besmele;

Resim 466. Şadırvan üzerindeki Besmele

Okunuşu **:** *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı **:** Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla.

İkinci palmet, İnsan Sûresi / 18;

Resim 467. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 18

Okunuşu **:** *"'Aynen fîhâ tusemmâ selsebîlâ"*

Anlamı **:** *"Orada bir pınardır ki ona "Selsebil" adı verilir"*[184]

[184] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 578.

Üçüncü palmet, Enbiyâ Sûresi / 30;

Resim 468. Şadırvan üzerindeki, Enbiyâ Sûresi / 30

Okunuşu **:** *"Ve ceʿalnâ mine'l-mâi külle şey'in ḥayy"*

Anlamı **:** *"Ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı bilmediler mi? "*[185]

Dördüncü palmet İnsan Sûresi / 6;

Resim 469. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 6

Okunuşu **:** *"Aynen yeşrabu bihâ ʿibâdu'llâhi yufeccirû nehâ tefcîrâ"*

Anlamı **:** *"(O kâfur) bir pınardır ki Allah'ın (iyi) kulları ondan içer(ler) ve istedikleri yere akıttıkça akıtırlar"*[186]

185 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 323.
186 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 578.

Beşinci palmet, İnsan Sûresi / 21;

Resim 470. Şadırvan üzerindeki İnsan Sûresi / 21'in bir bölümü

Okunuşu **:** *"Ve sekâhum rabbûhüm şarâben ṭahûrâ"*

Anlamı **:** *"Rableride onlara gayet temiz bir (âhiret) şarabı içirir"*[187]

Altıncı ve yedinci palmet İnsan Sûresi / 17. âyet-i kerime'nin ilk bölümü, İnsan Sûresi / 17'nin devamı;

Resim 471. Şadırvan üzerindeki 6. 7. Palmet, İnsan Sûresi / 17

Okunuşu **:** *"Ve yusḳavne fîhâ ke'sen kâne mizâcuhâ zencebîlâ"*

Anlamı **:** *"Orada karışımında zencefil olan (dolu) kadehlerde (cennet şarabı) içirilir*[188]

[187] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 578.
[188] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 578.

Aynı âyetin devamı, iki ayrı palmet üzerinde istiflenmiştir. O nedenle birlikte ve yanyana çalışılmıştır.

Sekizinci palmet, Mutaffifîn Sûresi / 27;

Resim 472. Şadırvan üzerindeki Mutaffifîn Sûresi / 27

Okunuşu **:** "*Ve mizâcuhu min tesnîm".*

Anlamı **:** *"Onun karışımı Tesnîm'dendir"*[189]

Dokuzuncu palmet, Mutaffifîn Sûresi / 28;

Resim 473. Şadırvan üzerindeki Mutaffifîn Sûresi / 28

Okunuşu **:** "*Ayne'n-yeşrebü bihe'l-muḳarrabün."*

Anlamı **:** *"Bir kaynaktır ki ondan (Allah'a) yakın olanlar içerler"*[190]

[189] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 588.
[190] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 588.

Onuncu palmet. Ṣadaḳa’llahü’l-‘Âẓîm

Resim 474. Şadırvan üzerindeki *“Ṣadaḳa’llâhü’l-‘Âẓîm”* yazısı

Okunuşu **:** *“Ṣadaḳa’llâhü’l-‘Âẓîm”*

Anlamı **:** Azîm olan Allah ne güzel ne doğru söyledi, anlamı taşımaktadır.

Onbirinci ve on ikinci palmet, *“Hayır Sahibi; Nuri Kozikoğlu”*

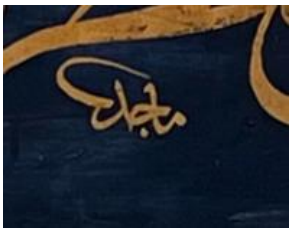
Resim 475. Şadırvan üzerindeki *“hayır sahibi”* ve *“Nuri Kozikoğlu”* ismi

3.4.1.9. Şile Günani Camii (1950)

İstanbul'un Şile ilçesinde bulunan ve 1923 yılına kadar merkez cami özelliği taşıyan cami, 1923 yılında yanmış, yanan caminin yerine Hacı Kasım Günani tarafından 1950 yılında yeniden inşâ edilmiştir. Tek kubbeli neo-klasik tarzda yapılan cami, merkez cami olma özelliğini kaybetmiştir.

Camide Mâcid Ayral'a ait birçok yazı örneği görülmektedir. Caminin taç kapısı, ahşap kapı kanatlarında, mihrap ve pencereleri üzerinde süslü revzenlerdeki çehâr yâr-i güzînlerde *"Mâcid"* imzası yer almaktadır. Mihraptan başlayarak dış kapıya doğru yazılar sıralanmıştır.

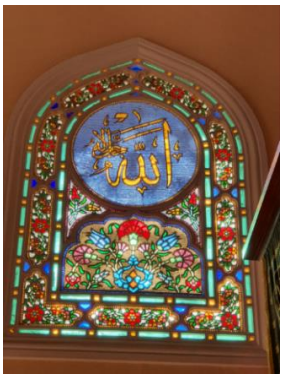

Resim 476. Şile Günani Camii mihrap yazısı ve imza detayı

Okunuşu **:** *"Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm"*
Anlamı **:** Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.
İmzası **:** *"Mâcid"*

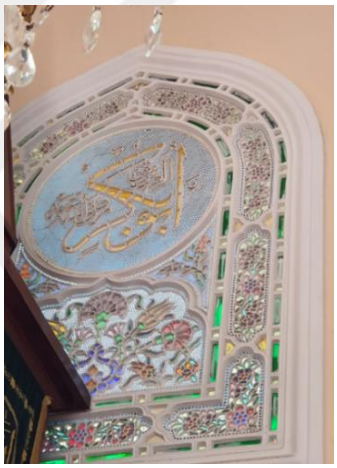

Resim 477. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm "*

Resim 478. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Lafza-i Celâl"*

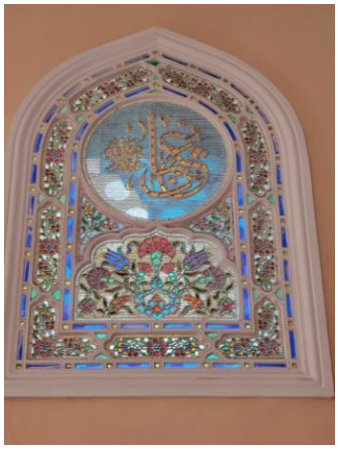

Resim 479. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Muḥammed /ʿAleyhi's-selâm"*

Resim 480. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ebû Bekir /es-Sıddîk raḍiyaʿllâhü ʿanh"*

Resim 481. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ömer el-Fârûk raḍiya'llâhü teâlâ ʿanh"*

Resim 482. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Osmân / raḍiya'llâhü ʿanh"*

Resim 483. Şile Günani Camii revzenlerinde *"Ali raḍiya'llâhü 'anh"*

(F: Şeyma Erdem)

Caminin cümle kapısı kapı kanatlarında kabartma şeklinde pirinç levha üzerinde istif çalışmaları yer almaktadır. Bu levhalar üzerinde;

Resim 501. Şile Günani Camii giriş kapısı sağ-sol kapı kanatlarındaki yazılar ve imza detayı

Okunuşu : *"Ḳāle'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm"*

Anlamı : Nebî olan, aleyhi's-selâm buyurdu

Okunuşu : *"Es-salâtü 'imâdü'd-dîn"*

Anlamı : Namaz dinin direğidir

İmzası : *"Mâcid"* yazmaktadır.

Caminin taç kapısı üzerinde mermere hâkk edilmiş bir Besmele yer almaktadır.

Resim 484. Şile Günani Camii, taç kapı yazısı ve imza detayı

(F: Şeyma Erdem)

Okunuşu **:** *"İnnehû min Süleymâne ve innehû "Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm"*

Anlamı **:** Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır;

İmzası **:** *"Ketebehû Mâcid ġufira'llahû"*

3.4.1.10. Levent Afet Yolal Camii (1954)

İstanbul'un Beşiktaş ilçesinde bulunan Levent Camii, İbrahîm Yolal tarafından vefât eden kızı adına, Mîmar Vasfi Egeli'ye yaptırılmıştır. Cami 1961 yılında inşaatı bitmiş olarak ibadete açılmıştır.[191] Caminin isminin yazılı olduğu kitâbede 1954 tarihi yazmaktadır.

Camide bulunan kubbe yazısı dışındaki tüm yazılar Mâcid Ayral imzalıdır. Mihrap hattı, revzenler üzerindeki hatlar, oyma tekniği kullanılan ahşap kapılar

[191] Yasemin Suner, "Levent Camii", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi,** Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1994, c. 5, s. 209.

üzerindeki istiflenmiş yazılar, cümle kapısı üzerindeki yazı ve taç kapı üzerindeki yazı Mâcid Ayral imzalıdır.

Resim 485. Afet Yolal Camii mihrap hattı ve imza detayı

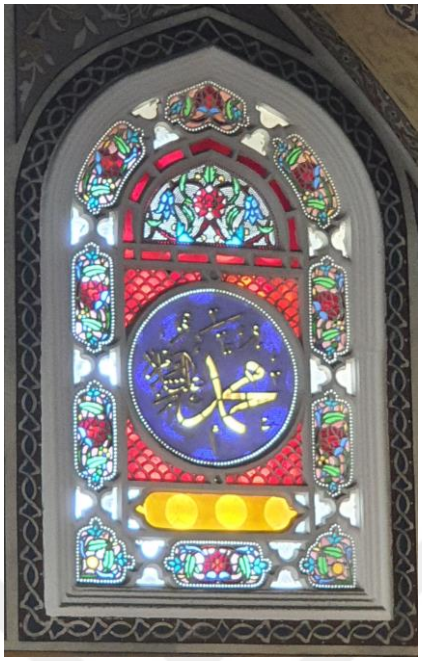
(F: Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** *"Fe velli vecheke şaṭra'l-mescidi'l-ḥarâm."*

Anlamı **:** Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.

İmzası **:** *"Mâcid"*

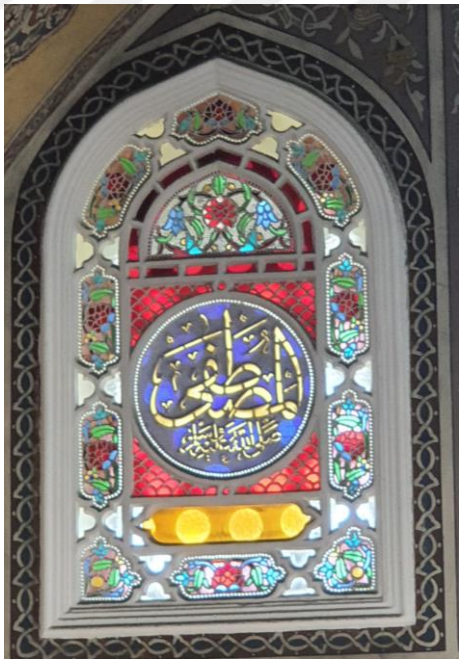
Revzenlerden *"Hüseyin raḍiya'llâhü 'anh"* yazısı üzerinde *"Mâcid"* imzası yer almaktadır.

Resim 486. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Lafza-i Celâl"*

Resim 487. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Muḥammed /'Aleyhi's-selâm"*

Resim 488. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"el-Mustafa / (s.a.v.)"*

Resim 489. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Bilâl-î Ḥabeşi"*

Resim 490. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Bakara Sûresi / 137"*

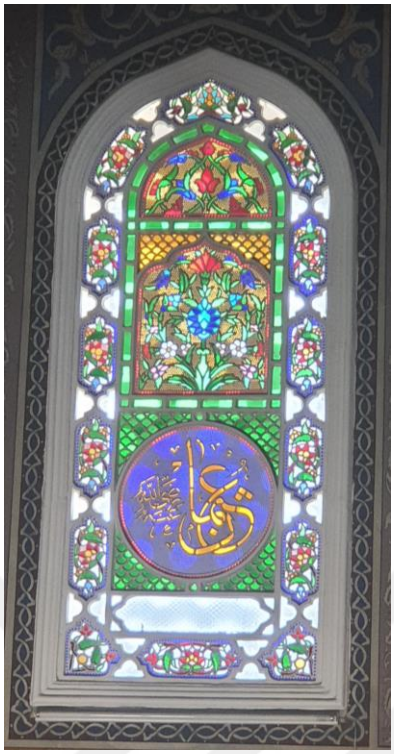

Resim 491. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ömer / el-Farûḳ raḍiya'llâhü Te'âlâ"*

Resim 492. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ebû Bekir es-Ṣıddîḳ / raḍiya'llâhü 'anh"*

(F: Metin Kurtarıcı)

Resim 493. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Osman / raḍiya'llâhü ʿanh"*

Resim 494. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ali / raḍiya'llâhü ʿanh"*

Resim 495. Afet Yolal Camii revzenlerinde *"Ḥüseyin raḍiya'llâhü ʿanh"* ve imza detayı

(F: Metin Kurtarıcı)

Ahşap kapı kanatları üzerinde ise, Şile Günani Camii, Şişli Camii de olduğu gibi, kabartma usulü ile hazırlanmış aynı istif çalışması yer almaktadır.

Resim 496. Afet Yolal Camii, Ahşap kapı, sağ ve sol kapı kanadı yazısı

(F. Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** "*Ḳāle le'n-nebiyyü ʿaleyhi's-selâm*."

Anlamı **:** Nebî olan, Aleyhi's-selam buyurdu ki

Okunuşu **:** "*Eṣ-ṣalâtü ʿimâdü'd-dîn"* ve *"Mâcid"*

Anlamı **:** Namaz dinin direğidir, yazmaktadır.

Cümle kapısı, harime giriş kapısı üzerinde bulunan Nisâ Sûresi / 103 mermere hakk edilmiş olarak varak ile yazılmıştır.

Resim 497. Afet Yolal Camii cümle kapısı hattı ve imza detayı

(F. Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** *"İnne's-salâte kânet 'ale'l-mü'minîne kitâben mevḳûtâ"*

Anlamı **:** *"Çünkü namaz, mü'minlere vakitleri belli bir farzdır"*[192]

Afet Yolal Camii, taç kapı üzerinde yine mermere hakk edilmiş ve varaklanmış, Mâcid imzalı bir Besmele yer almaktadır.

Resim 498. Afet Yolal Camii taç kapı hattı ve imza detayı

(F. Mustafa Yılmaz)

Okunuşu **:** *"İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm" ve "Mâcid-1372" yer almaktadır.*

Anlamı **:** Mektup Süleyman'dan gelmekte, Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır.

3.4.1.11. Bağdad, 17 Ramazan Camii (1958)

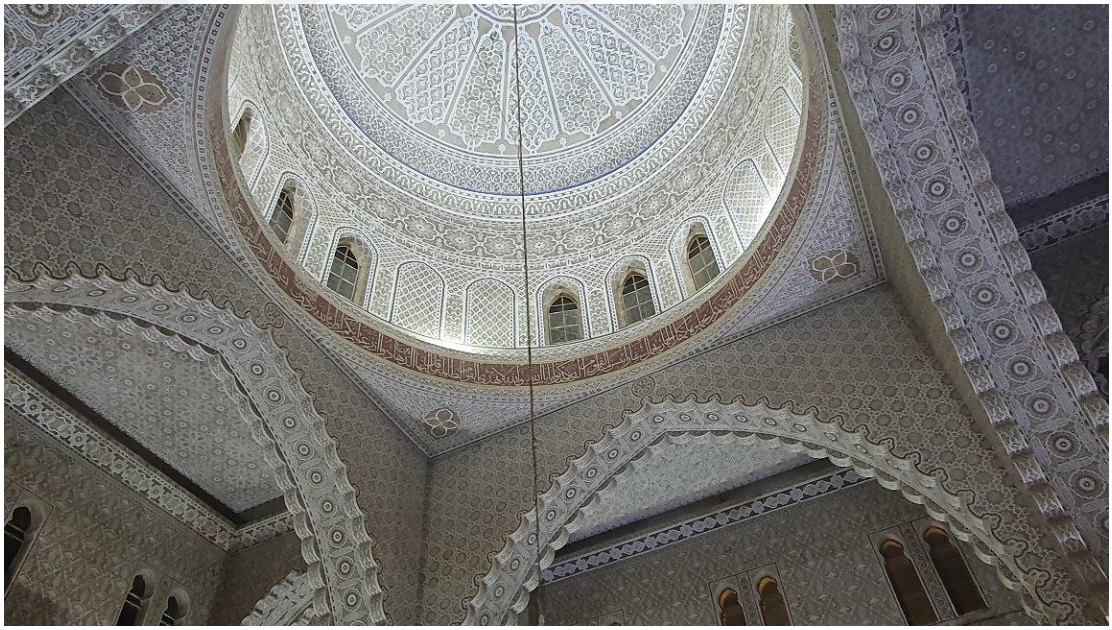
Caminin yapımına Kral Gazi döneminde 1938 yıllarında başlanmıştır. Cami Irak'ın başkenti Bağdad'ın merkezinde yer almaktadır. Caminin ismi zamanın siyasal ve sosyal şartlarına göre birkaç kez değiştirilmiştir. II. Faysal Camii, 14 Ramazan ve

192 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 94.

17 Ramazan Camii olarak isimler almıştır. Büyük bir ibadet alanına sahip olan cami İslâmî usuller ile yapılmıştır.

Caminin kuşak yazısını Mâcid Ayral yazmıştır. Mâcid Ayral'ın, Bağdad'ta ikâmet ettiği dönemdeki en önemli eseridir. Cami hakkında Mâcid Ayral'ın talebesi Prof. İhsan Edhem'in 2019 yılında kaleme aldığı notlarından edindiğimiz bilgiler ışığında, *"Irak Kraliyet ailesi tarafından, Bağdad'taki 17. Ramazan Camii'nin kubbe kasnağı yazısını yazması için görevlendirilmiştir*" [193] bilgisine ulaşıyoruz.

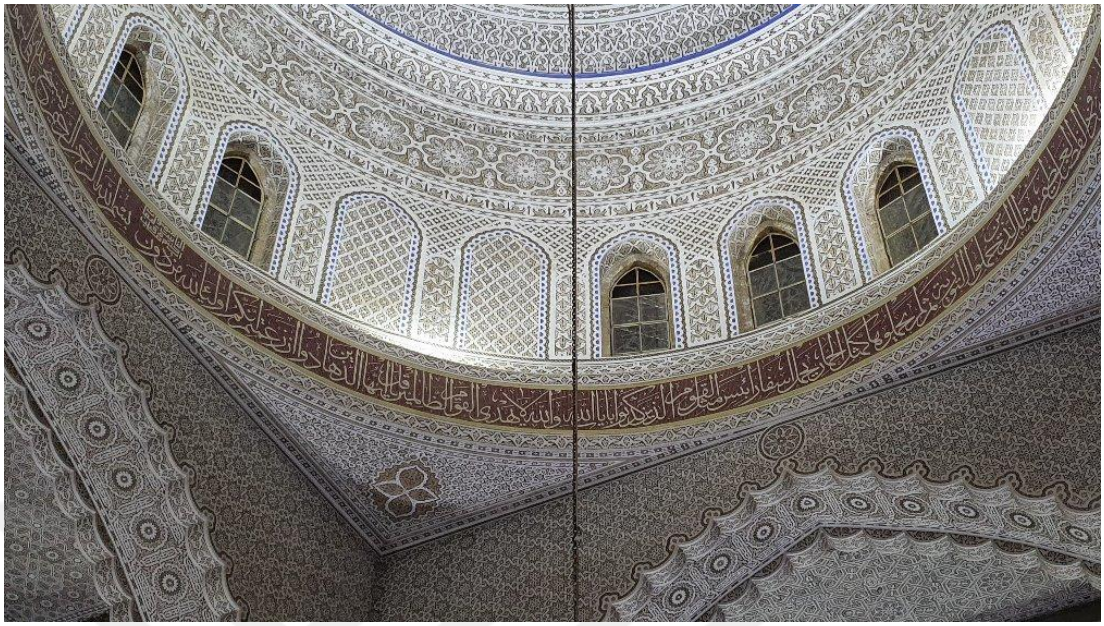
Mâcid Ayral 17. Ramazan Camii'nin kubbe kasnağı yazısında bulunan, Cum'a Sûresi / 1-6 'ya kadar olan bölümünü celî sülüs ile yazmıştır. Cami, h. 1378 (1958) yılında tamamlamıştır.

Resim 499. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısı genel görünümü

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi, F: Hattat Firas Abbas el-Bağdadi)

[193] Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi Başkanı Mustafa Ethem.

Resim 500. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısından bir bölüm

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi)

F: Hattat Firas Abbas el-Bağdadi)

Resim 501. Bağdad,17 Ramazan Camii kuşak yazısından bir bölüm

(Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi

3.4.1.12. Murad Paşa Camii (1960)

Fâtih ilçesi Aksaray Meydanı, Vatan ve Millet Caddelerinin birleştiği kavşakta yer almaktadır. Caminin bânisi Uzun Hasan Harbi'nde şehit olan Fâtih Sultan Mehmed Han'ın vezir'i-âzamlarından Has Murad Paşa tarafından yaptırılmıştır.[194] Külliye olarak yapılan camiden, günümüze sadece cami ve hazirenin bir kısmı gelebilmiştir. [195]

İki büyük ana kubbe ve yanlarında birer adet olmak üzere dört kubbelidir. Geniş avlusunun giriş kapısı üzerinde mermere hakk edilmiş kitâbedeki Besmele, hattat Mâcid Ayral tarafından yazılmıştır.

Fırtına, yangın ve yol çalışmalarından dolayı Murad Paşa Camii ve külliyesinin bazı bölümleri, 1935 yılında Mîmar Vasfi Egeli tarafından onarılmıştır. [196]

Resim 502. Murad Paşa Camii giriş kapısı kitâbesi ve imza detayı

Okunuşu **:** "*Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm" ve "Mâcid-1380"*yer almaktadır.

Anlamı **:** Raḥmân ve Raḥîm olan Allah'ın adıyla

194 Öz, **İstanbul Camileri**, c. 1, s. 108.

195 H. Ayvansarâyi, **Hadîkatü'l-Cevâmi**, (haz. Ahmed Nezih Glitekin), İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s. 269.

196 Zeynep Hatice KURTBİL, "Murad Paşa Camii", DİA**, TDV Yay.**, Ankara 2020, c. 31. s. 191-192; https://kulturenvanteri.com/tr/arastir/d/?_ara=murat+pa%C5%9Fa+camii (08.07.2023)

3.4.1.13. Sarıyer, Yeniköy Yeni Cami (1965-1966)

Sarıyer Yeniköy merkez camisinin yol nedeni ile yıkılması sonucu, 1965 yılında Yeniköy Yeni Cami inşaatına başlanmış, 1966 yılında ibadete açılmıştır. Halk tarafından yapılmıştır.[197]

Minber yazısı Mâcid Ayral imzası taşımaktadır. Şişli Camii minber kapısı üzerindeki hat ile benzerlik göstermektedir. Yazıda tarih bulunmamaktadır.

Resim 503. Sarıyer Yeniköy Yeni Cami minber kapısı alınlığı hattı ve imza detayı

Okunuşu **:** *"Lâ ilâhe illa'llah Muḥammedu'r-Rasûlu'llah*"

Anlamı **:** Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muḥammed (s.a.v.) O'nun elçisidir.

İmzası **:** *"Mâcid"*

[197] Cami imamı ile yapılan görüşme kayıtlarından.

3.4.2. Çeşmelerdeki Yazıları

Dinimizde ve kadîm medeniyetimizde, su her zaman ön planda tutulmuştur. Hayır işlerinin başında susamış insanlara hatta hayvanata su vermenin, su ikram etmenin önemi büyüktür. Sa'd (b. Ubâde) Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gelerek "Hangi sadaka (nın verilmesi) daha çok hoşunuza gider?" diye sordu. hz. peygamber, "su" cevabını verdi. (Ebû Dâvûd, Zekât, 41)[198] hadis-i şeriften de anlaşıldığına göre insanların su ihtiyacını karşılamak, çeşmeler yapmak dinimizin ve kadîm medeniyetimizin önde gelen hayır kapısı olmuştur.

Su yapıları olarak zengin bir kültürümüz vardır. Bunların başında çeşme, selsebil, şadırvan su sarnıçları gibi yapılar gelmektedir. Bu yapılar içerisinde suyu ikram etmenin, suyu sunmanın da önemli bir yeri vardır. O nedenle medeniyetimiz çeşme ve su yapılarının mimarisine önem vermişlerdir. Çeşme kitâbelerin de genellikle su ile ilgili âyetler, mermere veya taşa mahkûk şekilde yazılmıştır.

Mâcid Ayral'ın yazılarının tespit edildiği çeşme yazıları aşağıda verilmiştir.

3.4.2.1. Murad Paşa Camii Çeşmesi Kitâbesi (1960)

Aksaray'da bulunan Murad Paşa Camii, hazire yanındaki avlu duvarına bitişik şekilde yapılmıştır. Bânisi Kara Davud Paşa'dır.[199] Bânisinden dolayı Kara Dâvud Paşa Çeşmesi veya Murad Paşa Camii avlu duvarında bulunması dolayısıyla Murad Paşa Camii Çeşmesi olarak ta bilinmektedir.[200]

Klasik usulde, kesme taştan yapılmıştır.[201] Çeşme kitâbesi, Mâcid Ayral tarafından celî sülüs ile yazılmış ve mermer üzerine hakk edilmiştir. Yeşil zemin

198 Semavi Eyice, "çeşme" mad., **DİA,** TDV Yay, İstanbul 1993, c. 8, s. 277-287.
199 Nezihi Aykut, "Kara Dâvud Paşa" mad., **DİA,** TDV Yay, İstanbul 1994, c. 9, s. 36-37.
200 S. Berk, Su Kültüründe Hat Sanatı, **Akademik Araştırmalar Dergisi**, 2009, c. XI, sy. 42, s. 201-209; S. Berk, **İstanbul Açıkhava Hat Müzesi, Akademik Araştırmalar Dergisi**, İstanbul 2010-2011, c. 1 yıl. 12, sy. 47-48, s. 372.
201 Berk, **Su Kültüründe Hat Sanatı**, a.g.m. 2009, c. XI, sy. 42, s. 209.
http://www.suvakfi.org.tr/cesme/murat-pasa-camii-cesmesi/1395/ (05.10.2023)

üzerine altın varak şeklindedir. Kitâbe üzerinde İnsan Sûresi / 21 ve "*Mâcid* / 1380*"* imzasıyla tarih yer almaktadır.

Resim 504. Murad Paşa Camii Çeşmesi alınlığı kitâbesi ve imza detayı

Yazılışı **:** "*Ve seḳâhum rabbühüm şarâben ṭahûrâ*"

Anlamı **:** *"Rableri de onlara gayet temiz bir (âhiret) şarabı içirir"* [202]

İmzası **:** "*Mâcid / 1380"* yazmaktadır.

Resim 505. Murad Paşa Camii Çeşmesi'nin genel görünümü

[202] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 578.

3.4.2.2. Bâyezid Camii Çeşmesi Kitâbesi

Fâtih'te Bâyezid Camii'nin güneyinde bulunan hazire duvarına bitişik şekilde yapılmıştır. Büyük Reşit Paşa Çeşmesi[203] olarak veya Bâyezid Camii Çeşmesi[204] olarak isimlendirilmektedir.

Klasik usulde kesme taştan yapılmıştır. Çeşme kitâbesi Mâcid Ayral tarafından celî sülüs hattı ile yazılmış ve mermer üzerine hakk ettirilmiştir. Kitâbe üzerinde Enbiyâ Sûresi / 30 yazmaktadır. [205] Kitâbe üzerindeki 1798[206] tarihi yer almak ile beraber restorasyon tarihine ulaşılamamıştır.

Resim 506. Bâyezid Camii Çeşmesi alınlığı kitâbesi ve imza detayı

Yazılışı : "*Ve ceʿalnâ mine'l-mâi külle şey'in ḥayy"*

Anlamı **:** *"Ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı bilmediler mi?"*[207]

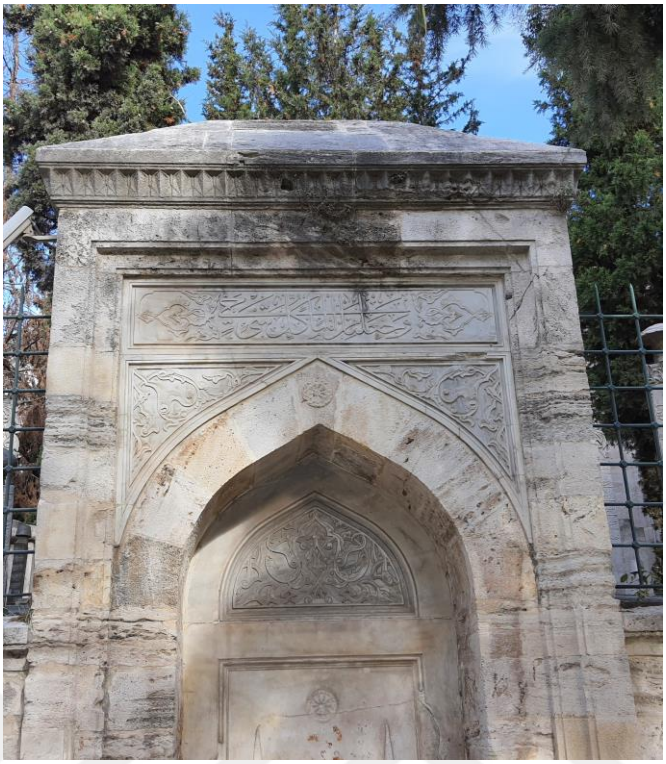
203 KE No: 5953, Alıntı: "Büyük Reşit Paşa Çeşmesi", **Kültür Envanteri**, 10 Eylül 2022; https://kulturenvanteri.com/yer/?p=5953 (13. 09. 2023); https://kulturenvanteri.com/tr/yer/buyuk-resit-pasa-cesmesi/#17.1/41.009617/28.965555 (04. 06. 2023).

204 Berk, **Su Kültüründe Hat Sanatı**, c. XI, sy. 42, s. 209-210; Berk, **İstanbul Açıkhava Hat Müzesi**, yıl.12, c.1, sy. 47-48, s.372.

205 M. U. Derman, **Etkinlikler-Voyvoda Caddesi Toplantıları**, İstanbul'un Osmanlı Devri Kitâbeleri, İstanbul 2005-2006 (Müzik ve Edebiyat Sohbetleri)

206 https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38124 (11. 08. 2023)

207 Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e.**, s. 323.

Resim 507. Bâyezid Camii Çeşmesi'nin genel görünümü

3.4.3. Diğer Kitâbelerdeki Eserleri

Mâcid Ayral'ın birçok cami ve çeşme kitâbesinde yazıları olduğu kadar, sosyal hayatın içinde bulunan birçok eserde de imzası bulunmaktadır. Cami, şadırvan, medrese, Topkapı sur kapılarında ve birçok mezar taşı kitâbesinde yazıları bulunmakta *"Mâcid"* imzası okunmaktadır.

İstanbul surları, şehri düşmandan korumak, güvenliği sağlamak, giriş çıkışları kontrol etmek ve sivil vatandaşlara kolaylık sağlamak amacı ile yapılmıştır. Surlar üzerine de kullanım amaçlarına göre kapılar yapılmıştır. [208] Fatih Sultan Mehmed'in, İstanbul'a girdiği kapılar olarak kabul edilen Topkapı surları ve bu surlar üzerindeki kapılarda İstanbul'un fethine dair, kitâbeler bulunmaktadır.

1953 yılında, İstanbul Fethi Derneği tarafından, İstanbul'un fethinin 500. yılı dolayısıyla İstanbul'un bazı sur kapıları üzerine mermer kitâbeler asılmıştır. Edirne-

[208] https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=614&istanbul%E2%80%99un-kapilari (06. 07. 2023).

kapı ve Topkapı sur kapısına asılan bu kitâbeler üzerinde, Fetih Sûresi'nin ilk âyet-i kerîmesi ve İstanbul'un fethini müjdeleyen hadis-i şerif bulunmaktadır. Celî sülüs hatlar Mâcid Ayral tarafından, meâli ise Emin Barın (ö. 1987) tarafından yazılmıştır. Kitâbeler, mermere hak edilmiştir. Kitâbeler tarih sırasına göre verilmiştir.

3.4.3.1. Sulṭan ʿA. Hâmid Ḫan-ı Evvel Vaḳfı Mektebi Kitâbesi (1912)

Bostancı Kuloğlu Câmii yanında Hamîd-i Evvel Mektebi olarak yapılmış olan yapı, Bostancı Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılmaktadır. Tabelası 'Bostancı Halk Eğitim Merkezi' tabelasının üzerindedir.

Halk Eğitim Merkezi'nin günümüz tabelasının üzerinde bulunan kitâbe, celî sülüs ile yazılmış bir tamir kitabesidir. *"Mâcid"* imzası taşımaktadır.

Mîmar Kemâlettin Caddesi üzerinde bulunan, sıbyân mektebi, 1330 (m.1912) yılında yıktırılmış ve bu mektebin yerine yaptırılmıştır. Kitâbede Sultân I. Abdülhamid'in adı geçtiği halde, Mîmar Kemâlettin Bey'in hazırlamış olduğu planın üst köşesinde, "Bostancı'da inşâ olunacak İbrahîm Paşa Mekteb-i İptidâîyesi" şeklinde isimlendirmiştir.

Resim 508. Sulṭan ʿAbdü'l-Ḥâmid Ḫan-ı Evvel Vaḳfı Mektebi kitâbesi ve imza detayı

Okunşu **:** *"İlk yapılışı 1194/1780, Sulṭan 'Abdü'l-Ḥâmid Ḫan-ı Evvel Vakfı Mektebi yeniden yapılış 1331/1912"* tarihi şeklinde yazılmıştır.

İmza **:** "Mâcid" şeklindedir.

3.4.3.2. Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi Kitâbesi (1914)

"*Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi*" yazan kitâbe, Süleymaniye Külliyesi imaret bölümü giriş kapısı üzerinde bulunmaktadır. İki kısımdan oluşan kitâbe de üstte İsmâil Hakkı Altunbezer 'in (1331 / 1913) tarihinde yazmış olduğu *"Sultan Mehmed Reşad"* tuğrası ve tuğranın altında ise, 25 x 100 cm[209] ebatlarında *" Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi"* hattı yer almaktadır. Bu yazı celî sülüs ile yazılmış, mermere hak edilmiştir. Yazının, üzerinde 1332 /1914 tarihi okunmakta ve hat üzerinde *"Mâcid"* imzası yer almaktadır. [210]

Resim 509. Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi kitâbesi ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu fotoğraf arşivi)

[209] Ali Rıza Özcan, "**Yazılar ve İmzalar"**, Bir Şaheser Süleymaniye Külliyesi, 2007, s. 357-379.

[210] M. U. Derman, "İstanbul'un Tuğralı Kitâbelerine Dair" **7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi: Türk ve Dünya Kültüründe İstanbul Bildiriler IV**, Ankara 2012, c. IV, s. 495-512, Kubilay Arpacı- İstanbul Mimarisinde Sanatkâr İmzaları (1800-1923) İstanbul 2020, s. 440. (Akedemya).

Okunuşu : *" Evkāf-ı İslâmiyye Müzesi"*

İmza : "*Mâcid-1332*" bulunmaktadır.

3.4.3.3. Edirnekapı Sur Girişi Kitâbesi (1953)

Edirnekapı sur girişi kapılarında yer alan kitâbe üzerinde, "Feth Sûresi / 1" Mâcid Ayral istifi ile kitâbenin üst kısmında, altında ise "*Biz sana bir feth-i mübin açtık*" şeklinde meâli ve onun da altında, "*HİCRETİN 20 Cemaziyelevvel 857 ve MİLADIN 29 MAYIS 1453 SALI SABAHI BU CİVARDA AÇILAN GEDİKTEN FÂTİH'İN ORDUSU İSTANBUL'A GİRMİŞTİR*" ve *"İstanbul Fetih Derneği 1953"* Emin Barın kaligrafisi yer almaktadır.

Resim 510. Edirnekapı sur girişi kitâbesi ve imza detayı

Yazılışı : *"İnnâ fetaḥnâ leke fetḥan mubîna"* (Feth Sûresi / 1)

Anlamı : *"(Resûlüm) Biz sana apaçık bir fetih (ve zafer yolu) açtık"*[211]

[211] Meâli için bkz. H. T. Feyizli, **a.g.e**., s. 510.

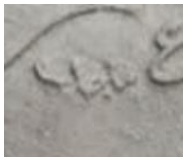

Resim 511. Edirnekapı sur girişi kitâbesi genel görünümü

3.4.3.4. Topkapı Sur Girişi Kitâbesi (1953)

Topkapı surları kapı giriş kitâbesi üzerinde, Peygamber Efendimiz Hz. Muḥammed (s.a.v)'in, İstanbul'u feth edecek komutanın ne kadar kutlu bir komutan olduğunu ifade eden hadis-i şerif yer almaktadır. Mermere hakk edilmiş olarak asılan levhanın birinci bölümünde;

Resim 512. Topkapı surları kapı giriş kitâbesi ve imza detayı

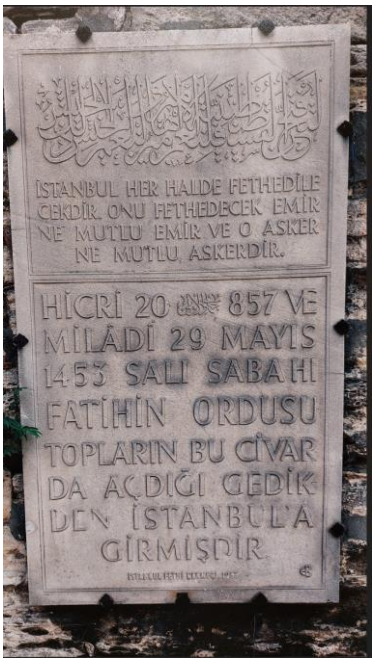
Yazılışı **:** *"Le tufteḥanne'l-ḳusṭanṭîniyyetu. Fe le niġme'l-emîru emîruhâ, vele niġme'l-ceyşu zalike'l-ceyş."* celî sülüs istif ile Mâcid Ayral hattı,

İkinci bölümde, Emin Barın'ın yazdığı kaligrafi ile meâli,

Anlamı **:** *"İstanbul her halde fethedilecektir. Onu fethedecek emir ne mutlu emir ve o asker ne mutlu askerdir."*

Üçüncü bölümde ise yine Emin Barın'ın büyük puntolu kaligrafisiyle;

"HİCRİ 20 CEMÂZİYELÛLÂ 857 VE MİLADİ 29 MAYIS 1453 SALI SABAHI FÂTİHİN ORDUSU TOPLARIN BU CİVARDA AÇTIĞI, GEDİKDEN İSTANBUL'A GİRMİŞDİR". En sonda ise *"İstanbul Fethi Derneği 1953"*, yazmaktadır.

Resim 513. Topkapı surları giriş kapısı üzerinde asılı olan kitâbenin genel görünümü[212]

[212] S. Berk, İstanbul Sur Kapı Kitâbeleri, **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla VII. Eyüp Sultan Semp.: Tebliğler (9-11 Mayıs 2003),** İstanbul 2003, s. 300-303; A. Özcan, **İstanbul'un 100 Kitâbesi**, İBB Kültür A.Ş Yayınları, İstanbul 2010, s. 189.

3.4.4. Mezar Taşı Kitâbeleri

Mezarlıklar tarih boyunca geçmişten günümüze uzanan bir milletin medeniyetin, kültür, inanç ve zevkini yansıtan canlı örnekleri halindedir. Özellikle Osmanlı mezar taşları hem yazılarının güzelliği hem de üzerindeki tezyini unsurları ile taşa hakk edilmiş, sanat eserleri niteliğindedir.

Çok güzel örnekleriyle karşılaştığımız Osmanlı mezar taşı kitâbelerinde birçok hattat kendi hocalarının mezar taşı kitâbelerini veya sipariş olarak verilmiş kitâbeleri yazmışlardır.[213]

Mâcid Ayral'ın imzasını taşıyan mezar taşları kitâbeleri, mezar taşı sahibinin vefât tarihleri baz alınarak eski tarihli olandan yeni tarihli olana doğru sıralanmıştır.

[213] Derman, İstanbul'un Tuğralı Kitâbelerine Dair,**7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi: Türk ve Dünya Kültüründe İstanbul Bildiriler IV; İstanbul'da Sanat: Mimari, El Sanatı, Resim ve Müzik,** Ankara 2012, c. IV, s. 495-512.

3.4.4.1. Fâtıma Râtibe Hanım'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1902)

Resim 514. Fâtıma Râtibe Hanım'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı -1908

(F: Habil İnanç)

Merkez Efendi Mezarlığı'nda bulunan Fâtıma Râtibe Hanım'ın mezar taşı şahidesinde;

"Hüve'l-Ḫallâku'l-Bâḳi
Zevce-i Miralay Selim Alpay
Ḫatice Mes'âd
1904-1947
Ḫaṭṭat Mehmed Şevḳî Efendi
Ḫalîlesi Fâtıma Râtibe Hanım
Ruḥlar içûn Fâtiha
27 Ramazan 1320
Mâcid" yazmaktadır.

3.4.4.2. Ahmed Vehbi Efendi'nin Mezar Taşı Kitâbesi (1917)

Resim 515. Erzurumlu Ahmed Vehbi Efendi'nin mezar taşı kitâbesi ve imza detayı

(F: Osman Yılmaz)

Küplüce Mezarlığı'nda bulunan, Ahmed Vehbi Efendi mezar taşı şahidesinde,

"Fatiḥa

Erẕurumli Fâiḳ Ḥoca Efendi

Oğlu Ayasofya Ḫaṭibi

Ḥuffâẓ-ı kirâmdan muʿallim Aḥmed Vehbi

Efendinin inzivagâhıdır / 1335-1300, yazısı ve

Mâcid" imzası yer almaktadır.

3.4.4.3. Ecz. Hüseyin Hüsnü Arsan'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1943)

Resim 516. Ecz. H. Hüsnü Arsan'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu fotoğraf arşivi)

Karaca Ahmed Mezarlığı'nda yer alan Ecz. Hüseyin Hüsnü Arsan'ın mezar taşı kitâbesinde; celî sülüs, ta'lik ve kaligrafik yazılar bir arada kullanılmıştır.

"Hüve'l-Ḥayyü'l-Bâḳî

Eczacı, Ḥüseyin Ḥüsnü Arsan

1886-1943, Mâcid" yazısı ve imzası yer almaktadır.

3.4.4.4. Sâre Özkul'un Mezar Taşı Kitâbesi (1944)

Resim 517. Sâre Özkul'un mezar taşı kitâbesi ve imza detayı

(F: Habil İnanç)

Merkez Efendi Mezarlığı'nda bulunan, Hattat Şevkî Efendi'nin ailesine ait mezar taşı şâhidesinde;

"Hüve'l-Ḥayyü'l-Bâḳî

Ḫatice, zevce-i Ḫulusi Efendi / 1869

Rasime bint-i Meḥmed Şevḳî / 1917

Meḥmed S'aid b. Meḥmed Şevkî / 1924

Safiyye bint-i Mehmed Şevḳî / 1872-1951

Ömer Şevḳî hâfîdi Mehmed Şevḳî / 1903

Ḫüseyin Raḥmi ḥâfîd-i Meḥmed Şevḳî / 1944

Sare Özkul Ruhlarına Fâtiha,

Raḳamehû Macid" yazmaktadır.

3.4.4.5. Ayşe Kurtaran'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1946)

Resim 518. Ayşe Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu fotoğraf arşivi)

Eyüp Sultan Mezarlığı'nda bulunan, Ayşe Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesinde;

"Hüve'l-Ḥayyü'l-Bâḳî

Ayşe Kurtaran / 1898-1946

El-Fatiḥa, Mâcid" yazmaktadır.

3.4.4.6. Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran'ın Mezar Taşı Kitâbesi (1948)

Resim 519. Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesi ve imza detayı

(F: Oktay Türkoğlu fotoğraf arşivi)

Eyüp Sultan Mezarlığı'nda bulunan kabir, Ayşe Kurtaran'ın kabri ile yan yana bulunmaktadır. Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran'ın mezar taşı kitâbesinde;

"Hüve'l-Ḥayyü'l-Bâḳî

Op. Dr. Prof. Orhan Abdi Kurtaran

1877-1948

El- Fatiḥa, Mâcid" yazısı ve imzası yer almaktadır.

3.4.4.7. Hilye-i Hâkānî Nâzımı Muḥammed Beğ'in Mezar Taşı Kitâbesi (1950)

Resim 520. Hilye-i Hâkānî Nâzımı Muḥammed Beğ' e ait mezar taşı kitâbesi ve ilk hali

(F: Süleyman Berk)

Türk edebiyatında, divân şiiri ve hilye yazmak ile ün salmış bir şair olan Hilye-i Hâkānî Mehmed Bey'in, mezar taşının ilk yazılması sırasında harf hatası nedeniyle farklı anlamlara gelmesini dert edinen Dr Süheyl Ünver, 1950'li yıllarda mezar taşının yenilenmesi için Hattat Mâcid Ayral'dan, yeni bir yazı için ricada bulunmuştur. O da celî sülüs ile, mezar taşı kitâbesini kaleme almıştır. Hilye-i Hâkânî Nâzımı Meşhûr Muḥammed Beğ'in mezar taşı kitâbesi Edirnekapı, Mihr'i-Mah Sultan haziresinde yer almaktadır. Kitâbede;

"*Hüve'l Bâḳi*

Ḥilye-i Ḥâḳānî nâẓımı

Meşhûr şa'ir Ḥâḳānî Muḥammed Beğ

Rûḥiyçün Fâtiḥa

Sene 1015 (m. 1606)[214]" yazısı yer almaktadır.

[214] M. U. Derman, İskender Pala, Hilye-i Hakanî, **Albaraka Yayınları** İstanbul 2020, s. 23.

SONUÇ

Fetih sonrasında İstanbul'da kültür ve sanat alanlarında başlayan ve zamanla hızlanan bir inkişâf süreci içinde Hat Sanatı da gerek bir kitap sanatı gerekse mimarîde tamamlayıcı bir tezyînî sanat olarak XIX. yy. ve XX. yy ın başlarında en güzel gelişmiş eserlerini vermiştir. Harf anatomileri, yapılan istifler, çekilen tuğralar ve mimarî eserler üzerindeki kitâbeler incelediğinde bu sanatın en güzel eserleri ile karşılaşılmaktadır. Yazının mükemmel seviyeye ulaştığı altın çağ olarak kabul gören zamanların son devrinde yaşayan hattat Mâcid Ayral'ın hayatı bu tezde incelenmiş ve pek çok yere dağılmış vaziyetteki eserleri iki kapak arasında ilk kez bir araya getirilmiştir.

Mâcid Ayral'ın eğitim, meslek ve sanat hayatına dâir bilgileri derlerken mevcut literatür yanında Süheyl Ünver'in SYEK'ne bağışlamış olduğu arşiv belgelerinden ciddi anlamda yararlanılmıştır.

Meslek ve sosyal hayatında çalışkan kıymetperest yapıda olan Mâcid Ayral hep sevilmiş sevenleri ve sanat câmiâsı tarafından daima takdir edilmiştir.

Eserlerini Şefik Bey üslubunda yazdığını ifâde etmiş olsa da Şefik Bey kadar girift ve kompoze yazılarına rastlanmamış, celî yazılarda ise Sâmi Efendi çizgisinde eser vermiş ve harf anatomilerinde onu kendine örnek almıştır.

Bağdad Güzel Sanatlar Akademisinde geçirdiği uzun yıllar boyunca Bağdad ile Osmanlı hat kültürü arasında köprü vazifesi görmüştür. Burada görev aldığı yıllardaki talebeleri hakkında gerekli bilgiler yanında, Bağdad 17 Ramazan Camii'nin kuşak yazısının o zamanki kraliyet ailesi tarafından Mâcid Ayral'a teklif edildiğine dair[215] bilgilere ve caminin görsellerine yer verilmiştir.

Resimli Gazete'deki, (18 Nisan 1342, n. 85/ s. 5) "*Hat ve Hattatîn"* isimli makalesinde yer alan hatların Mâcid Ayral'ın hutût-ı mütenevvia hattatlığına iyi bir örnek teşkil etmiştir. En çok eser verdiği yazılar sülüs, celî sülüs ve ta'lik olmuştur.

[215] Mustafa Edhem, Danimarka İhsan Edhem Sanat Müzesi Başkanı

1915 yılında kurulan Medresetü'l-Hattâtîn, Cumhuriyetin ilânı ile Hattat Mektebi ve Şark Tezyini Sanatlar Mektebi ismi ile varlığını 1935-1936 yılına kadar devam ettirmiştir. 1935-1936 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisine bağlanan okulun hocalarının bir kısmı emekli edilmiş bir kısmınında iş akdine son verilmiştir. Bu nedenle mağdur olan hocalara destek olmak amacı ile onlardan her ay okula bir levha yazmaları istenmiştir. Böylece hâlen de MSGSÜ yönetimince korunan çok büyük ve güzel bir koleksiyon meydana gelmiştir.[216]

Mâcid Ayral, Güzel Sanatlar Akademisi'de 1952-1955 yılları arasında eserler vererek, bu güzel koleksiyona emeği geçen sanatçılardan olmuştur. Söz konusu eserler sipariş üzerine yazılmış eserlerdir. Kenarlarına tezhip yapılabilmesi için boşluklar bırakılmıştır. Güzel Sanatlar Akademisine verdiği bu eserler evâhir dönemine denk gelmiş olup oldukça başarılı çalışmalardır.

Taşa mahkûk eserlerden, literatürde yer alan Davud Paşa Camii, Yeşilköy Mecidiye Camii ve Bakırköy Kartal Tepe Amîne Hatûn Camilerinde eserleri bulunduğu ifade ediliyorsa da bu camilerde yaptığımız incelemelerde Mâcid Ayral imzalı bir eserine ulaşılamamıştır. Bunun dışında Ankara Zincirli Camii taç kapısında Mâcid imzalı celî sülüs bir Besmele, Aydın Nazilli Sümer Camii'inde de yazıları olduğu[217], bilgisine ulaşılmış olsa da burada isminden bahis edilmiş yeteri kadar tetkik yapılamadığından teze dahil edilememiştir.

Bağdad'taki 17 Ramazan Camii'i dahil on üç camide celî eserleri bulunmaktadır. Altı tanesinde, Mihrap yazısı şeklinde "*Fe velli vecheke şatra'l-mescidi'l-harâm"* âyeti diğerlerinde Besmele, muhtelif âyetler, çehar-yâr-i güzin esmâsı gibi farklı ebat ve kalem kalınlığında eserleri bulunmaktadır.

Şişli Camii yarım kubbe yazıları *"Mâcid"* imzalı olsa da doğu yönündeki yarım kubbe yazısının M. Halim Özyazıcı tarafından yazıldığı tespit edilmiş, kubbenin kalıb yazısına ulaşılmıştır. Şişli Camii, Şile Günani Camii ve Levent Afet Yolal Camii

[216] Derman, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Koleksiyonu**, IRCICA-MSGSÜ.
[217] www.kalemguzeli.org 11.01.2024.

ahşap kapılarında yer alan; *"Kāle'n-Nebiyyü 'aleyhi's-selâm*" ve *"Eṣ-ṣalâtü 'imâdü'd-dîn"* ibareleri üç caminin ahşap kapılarında da tekrarlanmıştır.

Geride bıraktığı eserler arasında levha formunda pek çok eser bulunmakla beraber, taşa mahkûk pek çok celî eser ile de hat tarihindeki yerini almıştır. Camiler, çeşmeler, sur kapıları ve mezar taşlarında bulunan sanatçı, günümüz hattatlarına pek çok eseri ile yol gösterici olmuştur. Eserlerinde ağırlıklı olarak *"Macid"* veya "*Kebehû Mâcid"* şeklinde imza kullanmıştır.

Hattat Mâcid Ayral ve eli kalem tutmuş tüm merhum hattatlarımıza rahmet olsun. Vakit ve imkânlar çerçevesinde ortaya konan bu çalışmanın ileride daha kapsamlı çalışmalara basamak teşkil etmesi en büyük dileğimizdir.

KAYNAKÇA

ACAR M. Şinasi, **Gelimli Gidimli Dünya**, Ofset Yayım Evi, İstanbul 2023.

AĞAOĞLU Mert, "Yeşilköy Mecidiye Camii" mad. **Türkiye Turizm Ansiklopedisi,** Detay Yayıncılık, Ankara 2022, c. 16., s. 224.

ALPARSLAN Ali, "Türk Hattatları" **Türk Dili Dergisi**, TDK Yayınları, Ankara 1985, sy. 402, s. 567-572.

ALPARSLAN Ali, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

AKTAŞ Necati, "Âmedci" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1991, c. 3, s. 12.

ANTİK A.Ş. Müzayede Organizasyon, **"Değerli Tablolar ve Antikalar",** İstanbul 7 Kasım 2004, s. 121.

APA Yiğit, A., "1958 İhtilali Sonrası Irak'ın Kuzeyinde Yaşanan Gelişmeler ve Albay Şevvaf İsyanı'nın Türkiye'ye Yansımaları (1958-1959)", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Van 2021, sy. 54, s. 483-514.

ARIKAN Mehmet Şevket, ASLAN Seyfettin. "Sanat ve Politika İlişkisi Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Politikalarını Hüsnühat Sanatına Etkileri", **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Diyarbakır 2022, sy. 31, s. 397-427.

ARLI Halime, **Hüsn-i Hat Levhalarında Edebî Hikemî Muhtevâ**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya 2021.

ARPACI Kubilay, **İstanbul Mîmarîsinde Sanatkâr İmzaları (1800-1923)**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.

ATA Ömer Faruk, **İstanbul'un Gizli Hazinesi: Arap Camii**, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Seminer Ö., Antalya 2018 (Akademia).

ATAÇ Serkan, **İstanbul Kadıköy İlçesinde Bulunan Tarihi Camilerde Yer Alan Hat Eserleri ve Hattatları**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2019.

ATEŞ İbrahîm, "Vakıf Hattat Okulu", **Vakıflar Dergisi**, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1991, s. 5-14.

AYKUT Nezihi, "Kara Dâvud Paşa" mad., **DİA**, TDV Yay, İstanbul 1994, c. 9, s. 36-37.

AYVANSARÂYÎ Hüseyin Efendi, **Hadîkatü'l-Cevâmi**, İşaret Yayınları, İstanbul 2011.

AYVAZOĞLU Beşir, **Defterimde Kırk Sûret**, Ötüken Nesriyat, İstanbul 1999.

BARDAKÇI Mehmet Necmettin, "Cemâl-i İlâhîye Ayna Bir Yıldız: Mehmed Necmeddin Okyay", **Tasavvuf-İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi**, İstanbul 2007, sy. 18, s. 103-111.

BAYUK Safiye, **20.yüzyıl Osmanlı Periyodiklerinde Hat**, FSMVÜ Geleneksel Sanatlar Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.

BERBEROĞLU Berica Nevin, **İstanbul'un 100 Camisi**, İBB. Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2011.

BERK Süleyman, "Eski Camilerin Kaybolan Güzelliklerinden Biri Hüsn-i Hat Levhaları", **İslâm Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**, Kütahya Haziran 2018, c. 3, s. 98-123.

BERK Süleyman, **Devlet-i Aliyye'den Günümüze Hat Sanatı**, İnkılâb Yayınları, İstanbul 2013.

BERK Süleyman, **"**İstanbul Açıkhava Hat Müzesi", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, İstanbul 2010, sy. 12, s. 367-389.

BERK Süleyman, "İstanbul Sur Kapı Kitâbeleri", **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla VII. Eyüp Sultan Sempozyumu: Tebliğler (9-11 Mayıs 2003)**, İstanbul 2003, s. 300-304.

BERK Süleyman, **İstanbul'un 100 Hattatı**, İBB. Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2012.

BERK Süleyman, "Su Kültüründe Hat Sanatı", **Akademik Araştırmalar Dergisi, İstanbul** 2009, c. XI, sy. 42, s. 201-209.

BERK Süleyman, **Vefatının 35. Yılında Hattat Necmeddin Okyay,** İBB. Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2011.

BİBER Nizamettin, **İstanbul Camileri**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, Tsz.

BİLGİN Kübra, "Üsküdar'ın Kültür Hayatı Çerçevesinde, Hezarfen Necmeddin Okyay'ı Anlamak", **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sakarya 2008, sy. 17, s. 171-188.

BULUT Mustafa, "Servet Seza Kadın Efendi Türbesi", **Uluslararası Katılımlı XVI. Orta Çağ-Türk Dönemi, Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu**, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 18-20 Ekim 2012, c. 1, s. 141-151.

ÇAĞLAR Yusuf, **İstanbul'un Meşhur Hattatları**, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 2010.

ÇETİNTAŞ Sedat, **İstanbul ve Mîmarî Yazıları**, TTK Yayınları, Ankara 2011.

ÇETİNTAŞ, M. Burak, "Boğaziçi'nin Ebedî İstirahatgâhları", **Din ve Hayat,** İstanbul Müftülüğü, İstanbul 2022, sy. 45, s. 50-57.

DEMİRCİ Mehmet, **40 Levha 40 Yorum**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2015.

DERMAN F. Çiçek, "Fatih Dîvânı", **Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi: Edebiyat, Kültür, Sanat,** İstanbul 2015, c. VII, s. 373-375.

DERMAN F. Çiçek, **Müzehhip Muhsin Demironat, 1907-1983**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2024.

DERMAN F. Çiçek, **Rikkat Kunt Hoca Hanım 1903-1986**, Kubbealtı Neşriyat (2. Baskı), İstanbul 2015.

DERMAN M. Uğur, "Hezârfen Hattat Üsküdarlı Necmeddin Okyay", **Üsküdar Sempozyumu I-23-25 Mayıs 2003-Bildiriler**, İstanbul 2003, c. 2, s. 182-194.

DERMAN M. Uğur, "İstanbul'da Hat Sanatı", **Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi**, İstanbul 2015, c. VII, s. 322-349.

DERMAN M. Uğur, "Mâcid Ayral'ın Matbu Yazılarına Dair", **Lale Dergisi**, İstanbul Ocak 2022, sy. 5, s. 100-103.

DERMAN M. Uğur, "Tuğrakeş İsmâil Hakkı Altunbezer", **Hayat Tarih Mecmuası,** İstanbul 1971, sy, 48, s. 43-50.

DERMAN M. Uğur, "Vefatının Kırkıncı Yıldönümü Dolayısiyle: Hattat Hulûsi Efendi", **Kubbealtı Akademi Mecmuası**, İstanbul 1980, sy 1, s. 32-54.

DERMAN M. Uğur, "Vefatının Yirminci Yıldönümünde Mâcid Ayral", **Sandoz Bülteni,** İstanbul 1981, sy. 2, s. 7-8.

DERMAN M. Uğur, **Emin Barın ve Koleksiyonu**, Boyut Yayıncılık, İstanbul 2010.

DERMAN M. Uğur, **Güzel Sanatlar Akademisi Hat Koleksiyonu**, IRCICA, MSGSÜ, İstanbul 2023.

DERMAN M. Uğur, **Hat Koleksiyonundan Seçmeler**, SSM, İstanbul 2002.

DERMAN M. Uğur, "İstanbul'un Tuğralı Kitâbelerine Dair",**7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi: Türk ve Dünya Kültüründe İstanbul Bildiriler,** Ankara 2012, c. IV, s. 495-512.

DERMAN M. Uğur, **Medresetü'l-Hattâtîn 100 Yaşında**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2016.

DERMAN M. Uğur, **Ömrümün Bereketi 1-2-3-4**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2019-2021.

DERMAN M. Uğur, **Türk Hat Sanatından Seçmeler**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, İstanbul 2017.

DERMAN M. Uğur, **Türk Sanatında Ebrû**, Akbank Yayınları, İstanbul 1977.

DERMAN M. Uğur, **Ummâna Dökülen Irmaklar,** İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul 2017.

DERMAN M. Uğur, "Kaybettiğimiz Kıymetler, Hattat Mâcid Ayral", **Yeni İstiklâl Gazetesi**, 22 Mart 1961.

DOĞAN Muhammet Nur, **Fâtih Dîvânı ve Şerhi,** Türkiye Yazma Eserler Kurumu, İstanbul 2014.

DURSUN Sümeyra, **Hattat Şefik Bey ve Eserleri**, FSMVÜ LEE Geleneksel Türk Sanatları Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.

EGELİ Vasfi, "Şişli Camii Şerif-i", **İstanbul Enstitüsü Dergisi**, İstanbul 1956, c. II, s. 19-28.

ERASLAN Alev, "İranlılar Mescidi" mad., **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul 1994, c. 4, s. 169-172.

ERDEM Yücel, "Vasfi Egeli", **Vakıf Restorasyon Yıllığı**, VGM, İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü, İstanbul 2015, sy. 11, s. 72-77.

ERŞAN H. Gülsüm, **Mimar Kemalettin'in Dini Eserleri**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1988.

ERİŞ Muin N, **Hat Sanatında Vazifeli Bir Hattat Hamid Aytaç**, İBB Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2011.

EYİCE Semavi, "Arap Camii" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1991, c. 3, s. 326-327.

EYİCE Semavi, "Çeşme" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1993, c. 8, s. 277-287.

EYİCE Semavi, "Dâvud Paşa Külliyesi" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1994, c. 9, s. 42-44.

EYİCE Semavi, "Atatürk ve Türk Sanatı" mad., **DİA**, TDV Yay., Ankara 2020, c. 31, s. 335-337.

FEYİZLİ Hasan Tahsin, **Feyzü'l-Furkân Kur'ân-ı Kerîm ve Tefsirli Meâli**, Server Yayınları (8. Baskı)., İstanbul 2018.

GEMİCİ Nurettin-DERİ Mehmet, "Hattat Hâmid Aytaç'ın Hayatı ve Şişli Camii'ndeki Hat Eserleri", **İslâmî İlimler Dergisi,** İstanbul 2021, c. XVI, sy. 2, s. 31-54.

GEZGİN Ali Galip, "Kur'ân'ın Hattı (Resmü'l-Mushaf)", **Türklerin Kur'ân Hattına Katkıları, Uluslararası Türk Dünyasının İslâmiyete Katkıları**

Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 31 Mayıs-1 Haziran 2007, s. 619-630.

GÖKTÜRK Hakkı, "Bostancı Camii" mad., **İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul 1963, c. 6, s. 2996.

GÖNCÜOĞLU Emine Esra, **Şişli Camii Hatları**, FSMVÜ, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.

GÜLSER Zeynep Aslı, **Kamer Hatun Camii ve Çevresi Koruma ve Değerlendirme Önerisi**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.

HASAN Falih, "1930 / 1980 yıllarından buyana Arap hat sanatında gezinti", **Mesîratu el-hatti'l-Arabî fî'l-Irâk Münzü Âm,** Bağdad 1985.

HASKAN Mehmet Nermi, **Hamîd-i Evvel Külliyesi ve Çevresi**, İstanbul Ticaret Borsası, İstanbul 2018.

HASKAN Mehmet Nermi, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar-1, **Üsküdar Araştırmaları Merkezi**, İstanbul 2001, sy. 3, s. 274-280.

HİLMİ Ömer Faruk, Esmâ-i Hüsnâ, **Osmanlı Yayınevi**, İstanbul 1998.

HÜSEYİN Hâlid**, Mâcid b. Zühdi Mecmuası,** Bağdad 1985.

İNAL İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, **Son Hattatlar**, M.E.B. Basımevi, İstanbul 1970.

İNAL İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, **Son Hattatlar,** Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.

İPŞİRLİ Mehmet, "dersiâm" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1994, c. 9, s. 185-186.

İPŞİRLİ Mehmet, "Medresetü'l-Kudât" mad., **DİA**, TDV Yay., Ankara 2003, c. 28, s. 343-344.

İstanbul Antik Sanat, **Yaz Müzayedesi**, Promat Basım Yayın A.Ş., 27 Mayıs 2007, s. 199.

KABACAOĞLU Esra, **Emin Barın Hat Koleksiyonu**, Marmara Ünv. Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.

KANBAŞ Mahmut Sami, **Hattat Sâmi Efendi ve Hat Sanatındaki Yeri**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsi, Doktora Tezi, Erzurum 2022.

KAYA Mahmut, "Kaside-i Bürde" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 2001, c. 524, s. 568-569.

KILIÇ Abdurrahmân Koleksiyonu, "Âsâr Hüsn-i Hat Eserleri", **Sergi Kataloğu**, İstanbul 2021.

KONYALI İbrahîm, "Hakkı, Abideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi", **Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları**, İstanbul 2021.

KURŞUN, Zekeriya, "Üsküdar'da İranlılar ve İran Mezarlığı"**, Üsküdar Sempozyumu III Bildiriler**, Üsküdar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2005, c. 1, s. 195-212.

KURTBİL Zeynep Hatice, "Murad Paşa Camii" mad., **DİA**, TDV Yay., Ankara 2020, c. 31, s. 191-192.

MESARA Gülbün**, Süheyl Ünver Sanat Koleksiyonu**, TTK, Ankara 2022.

NİŞANTAŞI MÜZAYEDE, İstanbul 20 Ekim 2011, s. 98.

NİKA MÜZAYEDE, **Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi** 73. Müzayede, İstanbul 03.04.2011, s. 141.

OKER Karagöz Füsûn, **Türk Petrol Vakfı Koleksiyonundaki Levhalar ve Resimler,** Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.

OKER Karagöz, Füsun; "Gelenekli Türk Sanatlarının Hamisi, Türk Petrol Vakfı," **Lale Dergisi**, İstanbul Temmuz 2022, sy.6, s. 47-59.

ÖZ Tahsin, Atatürk ve Türk Sanatları. **Belleten**,1988, c.52, sy. 204, s. 1119-1132.

ÖZ Tahsin, **İstanbul Camileri**, c. I-II, TTK, Ankara 1987.

ÖZCAN Ali Rıza, "Şişli Camii Cümle Kapısı Üzerindeki Müsenna Kitâbe", **Osmanlı'dan Günümüze Kur'ân ve Hüsn-i Hat Sempozyum Bildiri Metinleri**, 01-03 Kasım 2013, Amasya 2017, s. 797-809.

ÖZCAN Ali Rıza, “Topkapı Surları Giriş Kitâbesi”, **İstanbul’un 100 Kitâbesi**, İBB Kültür A.Ş Yayınları, İstanbul 2010.

ÖZCAN Ali Rıza, “Yeni Cami Sebili Kitâbesi”, **İstanbul’un 100 Kitâbesi**, İBB Kültür A.Ş Yayınları, İstanbul 2010.

ÖZCAN Ali Rıza, Yazılar ve İmzalar, **Bir Şaheser Süleymaniye Külliyesi**, İstanbul 2007, s. 357-379.

ÖZKAFA Fatih, “Türk Su Mimarisi Kitâbelerinde Hat Estetiği”, **İslâm, Sanat, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi**, Konya 2010, c. 8, sy. 15, s. 193-219.

ÖZKAFA Fatih, “Harf İnkılâbı Ekseninde Türk Aydınının Arap Harflerine ve Hat Sanatına Bakışı”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 2019, c. 8, s. 3.

ÖZKAFA Fatih, “Kültür Başkenti İstanbul’un Hat Ustaları”, **Geleneksel Türk Kitap Sanatları Bugünün Ustaları,** İstanbul 2010, s. 1807-1905

ÖZTÜRK Cemil, “idâdî” mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 2000, c. 21, s. 464-466.

ÖZTÜRK Sümeyra, **Mimar Vasfi Egeli: Hayatı ve Çalışmaları (1890-1962)**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

. PARMAKSIZOĞLU İsmet, “Medresetü’l-Hattâtîn” mad., **Türk Ansiklopedisi**, M.E.B Basımevi, Ankara 1943, c. 23, s. 380-385.

PEHLİVAN Gürol, “Mizaha Vahdet-i Vücûd Penceresinden Bakmak: Salâhî’nin Şerh-İ Nutk-ı Nasreddin Efendi Adlı Risalesi”, **Millî Folklor**, 2011, y. 23, sy. 92, s. 117-130.

PEHLİVANLAR Zeynep, **Osmanlı Döneminde Hattat İmzaları,** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Phebus Müzayede, Phebus Hat, Lot: 91.

PORTAKAL Raffi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, **2000 Sonbahar Müzayedesi**, 19 Kasım 2000, s. 186.

PORTAKAL Raffi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, **Özel Koleksiyonlar Müzayedesi**, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 13 Aralık 2009, s. 42.

RADO Şevket, **Türk Hattatları**, Yayın Matbaacılık, İstanbul 1984.

SANCAK MÜZAYEDE, **Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi, 22 Aralık 2013**, s. 167.

SAYAR Ahmed Güner, **Ahmed Süheyl Ünver Hayâtı**, **Şahsiyeti ve Eserleri-1898-1986,** Ötüken Neşriyat (4. Basım) İstanbul 2004.

SERİN Muhittin, **Hat Sanatı Tarihi,** Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2019.

SERİN Muhittin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 2003.

SERİN Muhittin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2010.

SERİN Muhittin, **Kemal Batanay**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2006.

SOYSAL İsmâil, "1955 Bağdat Paktı", **Belleten**, 1991, c. 55, sy. 212, s. 179-38.

SUBAŞI M. Hüsrev, "Mâcid Ayral" mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1991, c. 4, s. 284.

SUBAŞI M. Hüsrev**, Diyarbakırlı Hattat Hâmid Aytaç,** Kayhan Matbaa, İstanbul 2013, s. 22.

SUBAŞI M. Hüsrev**, Geleneksel Türk El Sanatlarından Yazıya Giriş,** Dersaadet Kitâbevi, İstanbul 1997.

SUNER Yasemin, "Levent Camii", mad. **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1994, c. V, s. 209.

TANINDI Zeren-ALDEMİR KİLERCİK Ayşe, Sakıp Sabancı Müzesi, **Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu**, İstanbul 2012.

TAŞKALE Faruk, GÜNDÜZ Hüseyin, **Hat Sanatında Hilye-i Şerîfe**, Antik Kültür Yayınları, İstanbul 2006.

TAŞKALE Faruk, GÜNDÜZ Hüseyin, **Hilye-i Şerîfe Hz. Muhhammed'in Özellikleri**, Antik Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

UZUN Mustafa İsmet, “Hilye” mad., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1998, c. 18, s. 44-47.

ÜLKER Muammer, **Türk Hat Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1987.

Yazar İsimsiz, “Şişli Camii’nin Yazı ve Tezyinâtı”, **Arkitekt Dergisi,** c. 1953, sy. 1953, s. 178-180.

YAZIR Mahmud Bedrettin, **Medeniyet Âleminde Yazı ve İslâm Medeniyetinde Kalem Güzeli 1-2**, Diyanet İşleri Başkanlığı, İstanbul 2023.

YILDIRIM Yavuz, “Mîmar Kemalettin Bey (1870-1927)” O.D.T.Ü. **Mîmarlık Fakültesi Dergis**i, Ankara 1981, c. 7, sy 1, s. 53-73

YILMAZ Raziye, **Koyunoğlu Müzesi Koleksiyonu’ndaki Hat Levhaları**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.

Yurtbank, Osmanlı-Türk Sanatı Koleksiyonu, Sergi Katoloğu, İstanbul 16-31 Ocak 1998, s. 63

ZENNÛN Yûsuf , “**Hâşim Muḥammed El-Bağdâdî” mad**., **DİA**, TDV Yay., İstanbul 1997, c. 16. s. 409-410.

بقلم فالح حسن الدوري مسيرة الخط العربي في العراق منذ عام (١٩٣٠-١٩٨٠) م

DİJİTAL KAYNAKLAR

(https://sanal-sergi.msgsu.edu.tr/muhsin-demironat/ (02.01.2024).

(https://twitter.com/hattatberk/status/1176043807554625537/photo/1 (07.07.2023).

(https://twitter.com/karayaslihan/status/898086458275311617 (18.12.2023).

(https://www.gzt.com/infografik/İslâm-sanatlari/insan-ancak-cabasinin-sonucunu-elde-eder-7179 (18.04.2023).

(https://www.ketebe.org/eser/3789?ref=artist&id=520 (21.09.2023).

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/204/2733.pdf- (13.10.2023).

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://erdem.gov.tr/tam-metin-pdf/874/tur. (03.09.2023).

http://www.fatih.gov.tr/davutpasa-camii (11.11.2023).

http://www.ottomaninscriptions.com/verse.aspx?ref=list&bid=2686&hid=3866-(12.10.2023).

http://www.ottomaninscriptions.com/verse.aspx?ref=list&bid=2882&hid=4235 (12.1.2023).

http://www.sislicamiiserifivakfi.com/web_16905_1/index.aspx (08.09.2023).

http://www.suvakfi.org.tr/cesme/murat-pasa-camii-cesmesi/1395/ (05.10.20233).

https://dergipark.org.tr/tr/pub/lale/issue/68675/1079264 (18.12.2022).

https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48440/613626#:~:text=Tabhane 09.11.2023).

https://istanbultarihi.ist/273-fatih-divani#:~:text=Akademi%20hocalar%C4%B1n%C4%B1n%20ve%20yeti%C5%9Fmi%C5%9F%20%C3%B6%C4%9Frencilerinin,yazd%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20gazel%20tarz%C4%B1%20%C5%9Fiirleri%20bulunmaktad%C4%B1r. (12.12.2023).

https://kulturenvanteri.com/tr/arastir/d/?_ara=murat+pa%C5%9Fa+camii 08.07.2023).

https://kulturenvanteri.com/tr/yer/buyuk-resit-pasa-cesmesi/#17.1/41.009617/28.965555 (04.-6.2023).

https://kulturenvanteri.com/tr/yer/buyuk-resit-pasa-cesmesi/#17.1/41.009617/28.965555 (04.6.2023).

https://kulturenvanteri.com/tr/yer/murat-pasa-cami-cesmeleri/#17.1/41.010011/28.948595 (07.07.2023).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bebek_Camii (21.08.2023).

https://turkiyenintarihieserleri.com/?oku=4018 (11.09.2023).

https://turkiyenintarihieserleri.com/?oku=4018 (11.09.2023).

https://twitter.com/fahmethilmi/status/1641615209163812867?t=-PJNBJbqt1joIbyax-iY-w&s=08 (07.06.22023).

https://twitter.com/hakikibaba/status/1716192014759268746 21.12.22023).

https://twitter.com/kalemdar/status/1655171125666521089?s=08 (15.09.2023).

https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-273199/- 02.11.2023.

https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-274191/ (01.07.2023).

https://www.antikahane.net/macid-ayral/ 31.12.2023).

https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=614&istanbul%E2%80%99un-kapilari (06.07.2023).

https://www.fikriyat.com/yazarlar/ugur-derman/2018/04/27/hat-sanatinin-buyuk-isimleri-34 (15.09.2023).

https://www.fikriyat.com/yazarlar/ugur-derman/2022/08/19/mezar-kitâbelerinde-yazi-sanatimiz-i (18.09.2023).

https://www.instagram.com/p/C3SDK5Mt2ee/?igsh=MXRhOGQzOHBhNzVreQ%3D%3D&img_index=1 13.02.2024.

https://www.instagram.com/p/CSAmkR7CsOW/?igsh=MW9nN3lrcTAyaHpoeg==

https://www.İslâmveihsan.com/su-ile-ilgili-hadisler.html (12.12.2023).

https://www.istanbulantiksanat.com/urun/4470335/macid-ayral-1891-1961-talik-kita-yahya-kemal-den-rubai-yazili-1902-tarihli-k (01.01.2024).

https://www.janusmezat.com/urun/6612636/tas-baski-hat-gorselli-takvim-arkasi-besmele-ve-isimlerdeki-ketebe-macit-ayral 12.12.2023).

https://www.ketebe.org/eser/1104?ref=artist&id=520.

https://www.ketebe.org/eser/1105?ref=artist&id=520.

https://www.ketebe.org/eser/2389?ref=artist&id=520 (12.08.2023).

https://www.ketebe.org/eser/2688?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/2694?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/2708?ref=artist&id=520 . (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/3394?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/3507?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/3771?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/3824?ref=artist&id=520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/eser/3853?ref=artist&id=445 (13.09.2023).

https://www.ketebe.org/eser/4009?ref=artist&id=520 (14.08.2023).

https://www.ketebe.org/eser/4190?ref=artist&id=520 (18.12.2023).

https://www.ketebe.org/sanatkar/cahide-keskiner-3417 (08.08.2023).

https://www.ketebe.org/sanatkar/Hulûsi -yazgan-385 (14.09.2023).

https://www.ketebe.org/sanatkar/İsmâil-hakki-altunbezer-445(12.09.2023).

https://www.ketebe.org/sanatkar/macid-ayral-520. (10.05.2023)

https://www.ketebe.org/sanatkar/mustafa-rakim-unan-721 (15.02.2023).

https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/zincirli-camii-1 (01.01.2024).

https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38124 (11.08.2023).

https://www.nadirkitap.com/galatasaray-terbiye-i-bedeniye-kulubu-denizcilik-subesiraporu-1339-1340-seneleri-galatasaray-kitap29270144.html (02.01.2024).

https://www.namazzamani.net/kuranmeali/insan-suresi-18.ayet.htm (09.09.2023).

https://www.tarihi.ist/iranlilar-cami/ (06.07.2023).

https://kulturenvanteri.com/tr/yer/beyazit-camii-cesmesi/#17.1/41.009617/28.965555 (10.09.2023).

https://kulturenvanteri.com/yer/?p=5953 (13.09.2023).

https://tr.pinterest.com/pin/31384528646145489/ (12.12.2023).

https://www.alifart.com/macd-ayral-1891-1961-280161/ (11.11.2023)

file:///C:/Users/Tekmil/Downloads/ECOBARCE100%20(2).pdf (23.06.2023).

file:///C:/Users/Tekmil/Downloads/ECOBARCE100%20(1).pdf-(08.03.2023).

İ.Ü.N.E.K.

İhsan Edhem Sanat Müzesi, e-posta: museum@adham.dk

SSM.

SYEK.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

TSMK.

Vakıflar Genel Müdürlüğü.

Resimli Gazete (18 Nisan 1342 numara 85 ve 5. sayısı).

Tevhid'i-Efkâr Gazetesi (27 Teşrînisânî 1339).

Yeni İstiklal Gazetesi (22 Mart 1961).

GÖRÜŞMELER

Demet Ayral (Torunu-Ressam).

Dr. Salah Şirzâd kişisel (09.08.2023) görüşme ve (19.12.2023) ile telefon görüşmesi.

Emine İffet Kurşun (Torunu-13.07.2023).

M. Uğur Derman (Kişisel Görüşme 18.12.2023).

Mühendis Mustafa Adham

Prof. Muhittin Serin.

Prof. Süleyman Berk.

Ruhî Açıkgöz.

DİZİN

Abdülhamid Han Mektebi Kitâbesi, 347

Afet Yolal Camii, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307

Ali Efendi, iii, 45

Arap Camii, iv, 268, 269, 336, 339

Ayşe Kurtaran Mezar Taşı, iv, 319

Bebek Camii, iv, 272, 273

Bostani Ali Camii, iv, 271, 272

Büyük Reşit Paşa Çeşmesi, iv, 314, 315, 343

Ecz. Hüseyin Hüsnü Arsan Mezar Taşı, iv, 321

Edirnekapı Kapı Giriş Kitâbesi, v, 327, 328

Erzurumlu Faik Hoca Efendi Mezar Taşı, iv, 322, 347

Fâtıma Râtibe Hanım Mezar Taşı, iv, 317

Fâtih Topkapı Sur Kapısı Giriş Kitâbesi, v, 328

Hâmid Aytaç, 58, 280, 288, 289, 340

Hilye-i Hâkânî, iv, 323

Hilye-i Şerif, 347

Hulûsi Yazgan, 347

İhsan Edhem, ii, iii, 23, 24, 25, 53, 54, 55, 56, 57, 70, 74, 120, 130, 140, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 162, 309, 310, 344, 347, 350, 351, 352, 353, 354

İranlılar Mescidi, iv, 274, 275, 276, 277, 336, 347

İsmâil Hakkı Altunbezer, iii, 14, 49, 50, 51, 324, 340, 347

Kamer Hatun Camii, iv, 270, 271, 341, 347

Kara Davud Paşa Çeşmesi, 347

M. Hüsrev Subaşı, ii, 347

Medresetü'l-Hattatîn, 50, 347, 349

Mezar Taşları, 347

Murat Paşa Camii, 342, 347

Necmeddin Okyay, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 40, 51, 333, 337, 339, 347

Op. Dr. Orhan Abdi Kurtaran Mezar Taşı, iv, 320, 347

Resimli Gazete, 37, 41, 42, 43, 45, 344, 347

Sami Efendi, 347

Sâre Özkul Mezar Taşı, iv, 318, 347

Süheyl Ünver, v, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 22, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 52, 53, 285, 289, 334, 335, 347

Süleymaniye Camii Giriş Kapısı Üzerindeki Kitâbe, v, 324, 325, 326, 347

Şefik Efendi, 347

Şile Günani Camii, iv, 297, 298, 299, 300, 305, 347

Şişli Camii, ii, iv, 280, 283, 284, 288, 289, 291, 338, 340, 341, 347

Topkapı Surları Kapı Giriş Kitâbeleri, v, 326, 348

Vasfi Egeli, 269, 280, 288, 300, 338, 341, 348

Yeşilköy Mecidiye Camii, 308, 333, 348

Zincirli Camii, iv, 307, 308, 348